

TILINPÄÄTÖS 2023

KUNNANHALLITUS 25.3.2024 § 52

Sisällysluettelo

1	Tilinpäätössäännökset.....	1
2	Tilinpäätösasiakirjat.....	1
3	Toimintakertomus.....	2
3.1	Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa.....	2
3.1.1	Kunnanjohtajan katsaus.....	2
3.1.2	Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	4
3.1.3	Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys.....	6
3.1.4	Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	27
3.1.5	Henkilöstö.....	28
3.1.6	Ympäristöasiat.....	30
3.1.7	Muut ei-taloudelliset asiat.....	31
3.1.8	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	32
3.1.9	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	33
3.2	Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	38
3.3	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	40
3.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	40
3.3.2	Toiminnan rahoitus.....	42
3.3.3	Rahoitusasema ja sen muutokset.....	44
3.3.4	Kokonaistulot ja -menot.....	46
3.3.5	Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	47
3.3.6	Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut.....	53
3.3.7	Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut.....	55
3.3.8	Konsernitase ja sen tunnusluvut.....	57
3.3.9	Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	59
4	Toteumavertailu ja tavoitteiden toteutuminen.....	60
4.1	Käyttötalouden toteutuminen.....	60
4.2	Toimintakertomukset yksiköittäin.....	63
4.2.1	Konsernihallinto.....	63
4.2.2	Sivistyspalvelut.....	81
4.2.3	Tekniset palvelut.....	110
4.3	Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	133
4.4	Investointiosan toteutuminen.....	135
4.5	Rahoitusosan toteutuminen.....	136
5	Tilinpäätöslaskelmat.....	137
5.1	Tuloslaskelma.....	137
5.2	Rahoituslaskelma.....	138

5.3	Tase.....	139
5.4	Konsernituloslaskelma.....	141
5.5	Konsernin rahoituslaskelma	142
5.6	Konsernitase	143
6	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	145
6.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	145
6.1.1	Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	145
6.1.2	Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	147
6.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	148
6.3	Taseen liitetiedot.....	152
6.4	Muut eriytetyt laskelmat.....	163
6.5	Luettelo kirjanpito kirjoista ja tositelajeista	164

1 Tilinpäätössäännökset

Kunnan tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan kuntalain sekä soveltuvin osin kirjanpitolain ja -asetuksen säännöksiä. Kuntalain 113 §:n mukaan kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkasta-

jien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä. Kunnan tilikausi on kalenterivuosi.

2 Tilinpäätösasiakirjat

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus.

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa.

Kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Konsernitilinpäätös tulee laatia samalta päivältä kuin kunnan tilinpäätös.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa

annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana.

Kuntayhtymän tilinpäätös yhdistellään jäsenkunnan konsernitilinpäätökseen. Kunnan, jolla ei ole tytäryhteisöjä, mutta joka on jäsen kuntayhtymässä tai liikelaitoskuntayhtymässä, tulee sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöstä vastaavat tiedot.

Tilinpäätöksen allekirjoittavat kunnanhallituksen jäsenet sekä kunnanjohtaja.

Tilinpäätökseen kuuluvat myös tilintarkastajien tarkastuskertomus ja tarkastuslautakunnan arviointikertomus. Nämä kertomukset esitetään erillisinä asiakirjoina. Kunta laatii lisäksi henkilöstöraportin, joka esitetään erillisenä asiakirjana.

3 Toimintakertomus

3.1 Olennaiset tapahtumat kunnan toiminnassa

3.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Vuosi 2023 jää historiankirjoihin hyvinvointialueiden ensimmäisenä toimintavuonna. Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille ja samalla rahoitusvastuu näistä palveluista siirtyi kunnilta valtiolle. Käsissämme on siis ensimmäinen, palveluiltaan ja painopisteiltään uudenlaisen kunnan tilinpäätös. Ensimmäinen vuosi uudessa roolissa suhteessa hyvinvointialueeseen oli verkostojen rakentamista ja yhdyspintojen tunnistamista kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointialue on pyrkinyt varmistamaan sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoiminnan turvallista siirtymää uudessa rakenteessa. Varsinainen palveluverkon uudistamistyö lähti käyntiin vasta loppuvuodesta 2023. Palveluverkkoa koskevia päätöksiä tehdään kuluvan vuoden alussa.

Elinvoiman edistäminen on jatkossa kunnan keskeinen tehtävä sivistyspalveluiden sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ohella. Vuonna 2023 panostimme Laukaan kunnassa erityisesti yrittäjien yhteisöllisyyden lisäämiseen. Kontaktoimme yrittäjiä muun muassa robottipuheluilla, yhteisöllisissä tapaamisissa, uutiskirjeillä ja sosiaalisen median kanavissa. Tavoitteena oli lisätä vuorovaikutusta yrittäjien kanssa, kartoittaa heidän tarpeita ja tietenkin kohdentaa yrittäjille tarjottavia palveluita entistä paremmin. Laukaan kunta aktivoitui hankerahoituksen hakemisessa ja onnistui moninkertaistamaan elinkeinoelämän kehittämiseen käytettävissä olevat resurssit. Yritysalueiden kehittäminen jatkui ja Laukaanportin teollisuusalueen esirakentaminen valmistui syksyllä 2023. Loppuvuodesta 2023 saatiin iloisia uutisia, kun Toyota julkaisi tiedon Leppäveden Sorajyvän kupeeseen suunnitteilla olevasta teknologiakeskuksesta. Päätös lisää alueen vetovoimaa ja taajaman elinvoimaisuutta.

Muutokset kuntakentällä jatkuvat myös TE2025-uudistuksen myötä, jonka valmistelu aloitettiin vuoden 2023 aikana. TE-uudistuksessa työllisyyden hoidon lakisääteiset palvelut siirtyvät valtiolta kuntien järjestämisvastuulle. Järjestämisen pohjalle vaaditaan kuitenkin vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja. Laukaan kunta päätti syksyllä 2023 lähteä mukaan Äänekosken johtamaan Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen.

Kuntien talous on hyvinvointialueuudistuksen jälkeen muuttunut merkittävästi. Laukaan kunnan talouden sopeuttamistyötä jatkettiin käynnistämällä alkuvuodesta 2023 erillinen tasapainottamisohjelma. Laukaan kunnan taseeseen oli muodostunut edellisessä tilinpäätöksessä 2,7 miljoonan euron alijäämä ja kunnan menot näyttivät sen hetkisen tiedon mukaan ylittävän tulot 4–6 miljoonalla eurolla. Syksyllä 2023 valmistuneen tasapainottamisohjelman tavoitteena on löytää kunnan palveluista säästö- ja sopeutuskohteita 6 miljoonan eurolla ja kattaa taseeseen kertyneet alijäämät vuoden 2027 loppuun mennessä. Käytännössä tavoite tarkoittaa vuositasolla yli 10 % pienempää budjettia palvelujen tuottamiseen. Lisäksi tavoitteena on kunnan velkamäärän kasvun taituminen niin, että velkamäärä ei kasva vuodesta 2023 vuoteen 2030 mennessä.

Vuoden 2023 tilinpäätös on selvästi ennakoitua parempi ja antaa hyvän lähtökohdan sopeuttamisohjelman toteuttamiseen. Kunnan tulos on 2,8 miljoonaa euroa positiivinen ja saamme katettua taseeseen kertyneet alijäämät. Hyvä tulos muodostuu onnistumisista monella saralla, sillä tuloslaskelman kaikki keskeiset tunnusluvut toteutuivat talousarviota paremmin. Käyttötalous toteutui 1,6 miljoonaa euroa talousarviota paremmin. Verotulot ja valtionosuudet ylittivät talousarvion yhteensä 0,9 miljoonalla eurolla. Myös rahoituserät

toteutuivat 0,5 miljoonaa euroa talousarviota paremmin. Investointiohjelman karsiminen pienensi poistoja, jotka alittivat talousarvion 0,5 miljoonaa euroa.

Vuoden 2023 5,0 miljoonan euron investoinnit pystyttiin kattamaan kokonaan vuosikatteella. Kunnan lainamäärä kasvoi kuitenkin 1,4 miljoonalla eurolla 110,5 miljoonaa euroon (5891 €/asukas) hyvinvointialueuudistuksen aiheuttamien maksuvalmiusvaikutusten vuoksi.

vuonna 2023 Laukaan kunnan väkiluku pieneni 25 asukkaalla. Positiivinen asia oli ulkomaalaisväestön kasvu. Tilapäistä suojelua saaneet ukrainasta sotaa paenneet ovat alkuvuodesta 2023 lähtien voineet hakea kotikuntaa Suomesta. Laukaassa heitä on 88 henkilöä. Kunta päivitti loppuvuodesta 2023 kotouttamisohjelman, joka määrittelee paikalliset tavoitteet kotoutumisen edistämiseksi ja keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Maahanmuuttajien palveluiden organisointia on tehty yhdessä vastaanottokeskuksen, hyvinvointialueen, TE-palveluiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Vuosi 2023 oli kuntastrategian jalkauttamisvuosi. Valtaosa henkilöstöstä pääsi pohtimaan strategian toimeenpanoa oman työn tai työyhteisön kautta mobiililaitteella pelattavan strategiapelin avulla.

Kuntastrategiaa esiteltiin asukkaille toiminnallisesti taajamatapahtumien yhteydessä Liekkiä Laukaaseen -strategiapelin avulla. Tapahtumissa asukkaat pääsivät arvioimaan ja antamaan palautetta kunnan palveluista.

Tiukan tasapainottamistyön keskellä olemme Laukaan kunnassa onnistuneet vahvistamaan henkilöstön työtyytyväisyyttä ja käsitystä kunnastamme työnantajana. Työhyvinvointikyselyn mukaan tyytyväisyys koko organisaation johtamistapaan ja avoimuuteen on parantunut. Työhyvinvointikyselyn perusteella erityinen voimavaramme on luottamuksellinen ilmapiiri. Hyvät arvosanat kyselyssä eivät ole itsestään selvyyttä tällaisina haasteellisina aikoina. Työ työnantajan varhaisen ja aktiivisen tuen kehittämiseksi tuottaa tulosta ja sitä jatketaan edelleen.

Kiitän Laukaan kunnan henkilöstöä erinomaisesta työpanoksesta, venymisestä ja sitoutumisesta erityisesti talouden hoitoon. Kiitos myös luottamushenkilöillemme jämäkästä päätöksenteosta. Kaikkia sidosryhmiä ja kumppaneita haluan kiittää hyvästä yhteistyöstä. Tällä joukolla kehitämme yhdessä elinvoimaista kuntaamme eteenpäin, pidemmälle, positiivisesti ja palvelen.

*Linda Leinonen,
kunnanjohtaja*

3.1.2 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Valtuusto

Valtuustossa oli 43 valtuutettua ja paikkajako oli vuoden 2023 päättyessä seuraava:

Suomen keskusta r.p.	12
Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue r.p.10	
Kansallinen kokoomus r.p.	4
Perussuomalaiset	8
Vasemmistoliitto	2
Vihreä liitto	3
Kristillisdemokraatit	2
Liike Nyt	1
Pro Laukaa 11.12.2023 alkaen	1

Valtuuston puheenjohtajana toimi Leena Kalmari (SDP) ja varapuheenjohtajina Harri Hokkanen (KESK) ja Tommi Leppänen (PS). 24.4.2023 saakka, jolloin 2. varapuheenjohtajaksi valittiin Petri Valkonen (PS).

Valtuustokauden aikana Lasse Häkkiselle(PS) myönnettiin ero varavaltuutetun tehtävistä 24.4.2023. Samalla Olli Puttonen (PS) valittiin kunnanhallitukseen varajäseneksi. Valtuusto myönsi Olavi Aapajärvelle (SDP) eron keskusvaalilautakunnan ja Jyväskylän seudun joukkoliikennelautakunnan tehtävistä 25.9.2023. Keskusvaalilautakunnan varapuheenjohtajaksi valittiin tuolloin Ilkka Terimaa (SPD) ja joukkoliikennelautakuntaan esitettiin valittavaksi Martti Ojala (SDP) ja hänen varajäseneksi Markku Autio (SDP). Vuoden viimeisessä valtuustossa 11.12.2023 valtuusto myönsi Jarno Haliselle (KESK) eron luottamustehtävistä ja valtuutetuksi nousi Mauno Tarvainen. Samalla valtuusto valitsi Lari Hasselin (KESK) lupa- ja valvontalautakunnan varapuheenjohtajaksi ja hänen varajäseneksi Jorma Porthénin (KESK).

Valtuusto kokoontui vuonna 2023 yhteensä 7 kertaa ja käsitteli 69 asiaa.

Merkittävimpiä toimintaa ohjaavia päätöksiä valtuustolla oli vuonna 2023 talouden tasapainottamisohjelman hyväksyminen, Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen ja palveluiden järjestämissuunnitelman hyväksyminen, Jyväskylän seudun tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen yhteistoimintasopimus ja perusopetuksen palveluverkkoselvitys ja esitys perusopetuksen palveluverkon muutokset. Lisäksi valtuusto suoritti vuoden aikana vaalin valtuuston puheenjohtajan- ja varapuheenjohtajien tehtävistä, sekä kunnanhallituksen, sivistyslautakunnan ja teknisen lautakunnan vaali käytiin vuosille 2023-2025.

Maankäytön suunnittelun osalta merkittävimpiä päätöksiä oli Kuhankosken asemakaavan hyväksyminen ja yleiskaavoista Leppävesijärven rantayleiskaavan hyväksyminen.

Kunta säilytti kiinteistöveroprosentit vuoden 2022 tasolla ja vuoden 2023 tuloveroprosentiksi päätettiin 9,90, joka on yhden prosenttiyksikön korotus aiempaan. Muutoksessa on huomioitu hyvinvointialueuudistuksen vaikutus ja lakisääteinen pyöritys.

Kokousten lisäksi valtuustolle järjestettiin seminaareja keskeisten päätösten valmisteluun ja tiedonjakoon liittyen.

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen kokoonpano vuoden 2023 lopussa:

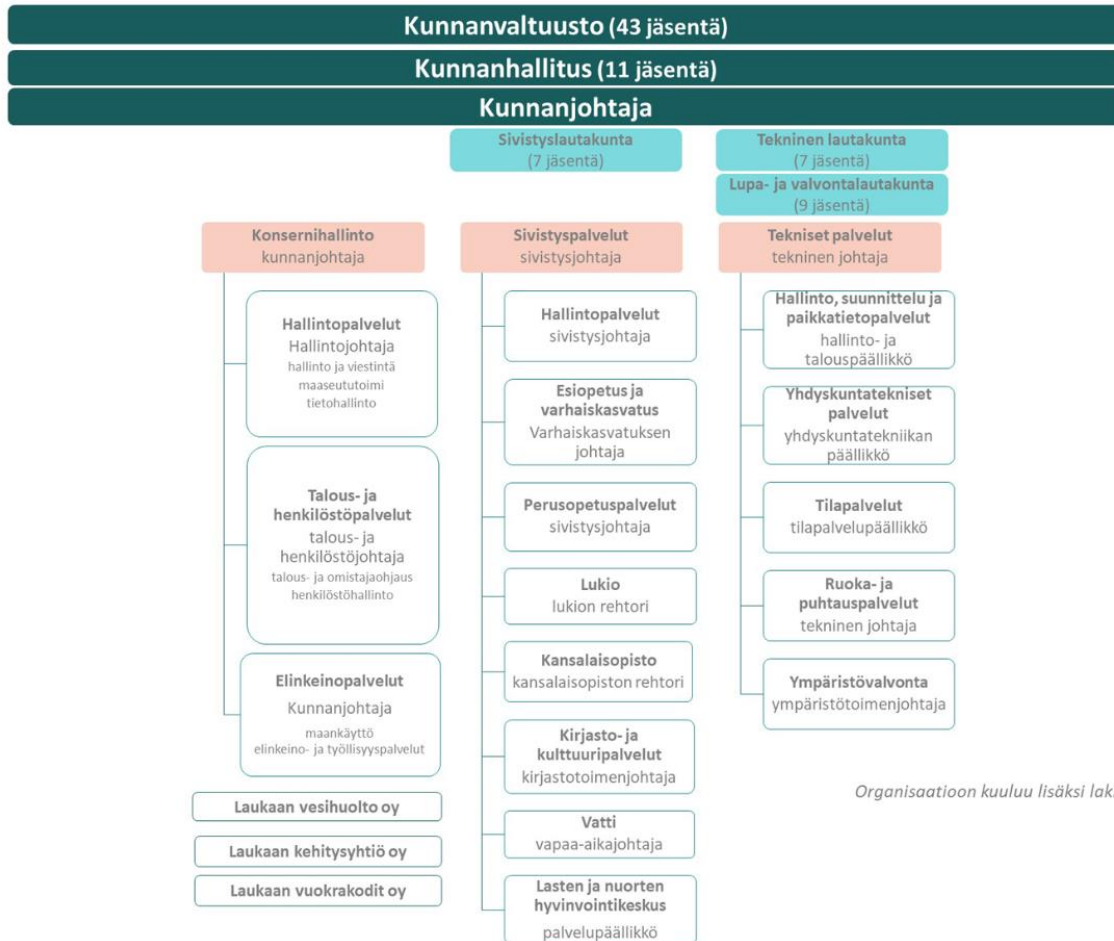
Sakari Suomala (kesk)	Lari Hassel (kesk)
Leena Kautto-Koukka (sdp)	Janne Lahtinen (sdp)
Tomi Immonen (ps)	Olli Puttonen(ps)
Ilkka Tiihonen (kesk)	Emmi Savonen (kesk)
Tero Savonen (kesk)	Harri Hokkanen (kesk)
Anna-Mari Pylkäs (kesk)	Auli Toikkanen (kd)
Eliisa Haimakka (sdp)	Martti Ojala (sdp)
Markku Autio (sdp)	Katariina Kautto(vas)

Arto Åkerman (ps) Tanja Kainulainen (ps)
 Anne Kupiainen (kok) Pasi Puupponen (kok)
 Anne Leinonen (vihr) Milla Niinikoski (vihr)

Kunnanhallituksen puheenjohtajana toimi Sakari Suomala (KESK), ensimmäisenä varapuheenjohtajana Leena Kautto-Koukka (SDP) ja toisena varapuheenjohtajana Tomi Immonen (PS).

Kunnanhallitus kokousti 18 kertaa ja käsitteli 330 asiaa.

Valtuustoryhmien taloudellinen tuki

Laukaassa on käytössä tuki valtuustoryhmien sisäisen toiminnan kehittämiseksi ja järjestämiseksi sekä toimintaan, joka suuntautuu kunnan asukkaihin ja lisää asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

Valtuustoryhmien taloudellisen tuen suuruus on enintään hallintosäännössä määritelty 200 euroa valtuutettua kohden vuodessa. Valtuustokauden

ollessa lyhyempi kuin kalenterivuosi, tuki on enintään 100 euroa valtuutettua kohden vuodessa.

Mikäli hyväksyttäviä menoja on vähemmän, niin tuki määräytyy tämän mukaan. Jos valtuustoryhmän menot ovat suuremmat kuin myönnettävä tuki, niin valtuustoryhmä vastaa yli menevistä kustannuksista itse. Tuen saaminen vaatii valtuustoryhmältä tuen käyttösuunnitelman (tuen käyttökohteet) sekä vuoden lopulla toimintakertomuksen tuen käytön toteutumisesta.

Valtuustoryhmille myönnetyt tuet vuonna 2023

Keskustan valtuustoryhmä 2 400,00

SDP:n valtuustoryhmä 2 000,00

Perussuomalaisten valtuustoryhmä 1 600,00

Kokoomuksen valtuustoryhmä 0

Vihreiden valtuustoryhmä 0

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä 400,00

Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä 0

yhteensä 6400,00

3.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Seuraavassa kappaleessa esitetään tiivistelmä kansantalouden ja kuntatalouden kehityspiirteistä, joilla on ollut tai tulee olemaan olennaista vaikutusta kunnan toimintaan ja taloudelliseen tilaan.

Maailmantalouden tilanne on haasteellinen

Maailmantalouden kasvu heikkeni viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Maailmantalouden pirstymistä joudutaan odottamaan, ja riskit ovat toistaiseksi heikompaan suuntaan. Jos merkittäviä riskejä ei realisoidu, maailman talouden nähdään olevan suhdannesyklin pohjalla. Heikon alkuvuoden johdosta maailman bruttokansantuotteen kasvu jää keskimääräistä hitaammaksi kuluvana vuonna, mutta edellytyksiä käänteelle parempaan on alkanut muodostua.

Inflaatio on hidastunut monilla talousalueilla. Toistaiseksi inflaatio ylittää keskuspankkien tavoitteet useimmissa kehittyneissä talouksissa, joskin euroalueella inflaatio on viime kuukausina ollut jo lähellä keskuspankin 2 prosentin tavoitetta. Inflaation hidastuminen mahdollistaa korkojen laskun. Inflaation hidastuminen nostaa kotitalouksien ostovoimaa. Korkojen laskun ja kotitalouksien ostovoiman parantumisen odotetaan pirstävän talouskasvua viimeistään vuoden jälkimmäisellä puolikkaalla.

Globaalisti merkittävin kysymys on, pystyykö USA välttämään taloustaantumaa. Isossa kuvassa USA:n tilanne vaikuttaa siltä, ettei USA olisi ajautumassa taantumaa. USAn taantuma vaikuttaisi merkittävästi Euroopan taloustilanteeseen.

Euroalue taantumassa

Euroalueen talous ei ole kasvanut vuoden 2023 aikana. Heikon talouskehityksen taustalla on ostovoiman lasku ja korkojen nousu. Eurooppa on suhdannekuopassa, mutta näkymät ovat vakautumassa, ja suhdannekuopasta ei ennusteta pitkäkestoista. Kasvunäkymät yhdistettynä hidastuvaan inflaatioon, saivat markkinat ennakoimaan korkojen laskua.

Euroalueen inflaatio oli joulukuussa 2,9 %. Inflaatio on laaja-alaisesti maltillistunut kaikissa kehittyneissä talouksissa ja palautunut suhteellisen normaaleihin lukemiin.

Euroopan keskuspankki nosti syyskuun kokouksessaan ohjaukskonsa neljään prosenttiin. Tämän jälkeen EKP on pitänyt ohjaukskoron muuttomattomana. Koska talousnäkymät ovat suhteellisen heikot, EKP:n ennakoitaan laskevan korkoja kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Vuoden viimeisen neljänneksen aikana korot ovat selvästi laskeneet. Pidempien valtionlainojen korot ovat laskeneet: esimerkiksi 10 vuoden korko on laskenut lähes prosenttiyksikön verran.

Kiinan taloudessa maltilliset kasvunäkymät

Kiinan talouskasvu jäi odotuksista, vaikka viralliseen viiden prosentin kasvutavoitteeseen näytetään ylittävän. Kiinteistösektorin ongelmat ja talouden rakenteelliset ongelmat ovat yhä selvemmin esillä.

Vuonna 2024 Kiinan talouden kasvun ennustetaan hidastuvan 4,2 prosenttiin. Maailmankaupan hidastuminen pitää viennin vaisuna, joten kasvu nojaa vahvasti kotimaiseen kysyntään. Kotitalouksien luottamus on toistaiseksi pysynyt heikkona, ja hidas inflaatio viittaa myös suhteellisen vaati-

mattomaan kasvunäkymään. Heikkoon talouskasvuun on puututtu elvyttämällä, mutta toistaiseksi elvytyksellä ei ole saavutettu merkittävää kasvun kiihtymistä tai kiinteistösektorin vakautumista.

USA välttää taantumaa

Yhdysvaltain taantumaa on ennakoitu pitkään. Yhdysvaltain talouskasvu on viime aikoina ylittänyt odotukset, eikä taantumaa merkkejä ole nähtävillä reaalityaloudessa. USA näyttäisi välttävän taantumaa, joskin talouskasvusta ennakoitaan vähenemistä.

USA:n työttömyyden ennakoitaan nousevan jatkossa, ja palkkojen nousun hidastuvan. Inflaatio on hidastunut selvästi, mutta inflaatiovauhti on edelleen liian nopeaa. USA:ssa keskuspankin ohjauksen nähdään saavuttaneen huippunsa.

Lähde: op.fi

Suomen talous painui taantumaa

Suomen talous painui vuoden 2023 lopussa taantumaa. Yrityksien rahoituskustannukset nousivat ja kysyntä pieneni. Kysynnän heikkeneminen on ollut laaja-alaista viennin, yksityisen kulutuksen ja investointien supistuksessa. Toimialoittain tarkasteltuna kysyntä supistui teollisuudessa, rakentamisessa, kaupassa ja useilla palvelualueilla. Bruttokansantuotteen volyymin vuosimuutoksen ennustetaan supistuvan noin 0,2-0,5 prosenttia.

Talouskasvun hiipuminen välittyy myös työllisyystilanteeseen, sillä työllisyyden vahvistuminen on päättynyt ja työttömyys on kääntynyt nousuun. Työttömyys on noussut erityisesti rakennusalaan. Pitkäaikaistyöttömyys on yhä korkeammalla tasolla kuin ennen koronapandemiaa, tosin viime kuukausina pitkäaikaistyöttömien määrä ei ole lisääntynyt. Heikentyneestä työllisyystilanteesta kertovat myös avoimien työpaikkojen määrän lasku, lomautusten kääntäminen nousuun sekä tehtyjen työtuntien väheneminen. Lomautettuja oli lokakuussa selvästi enemmän kuin ennen koronapandemiaa. Varsin moni ala kärsii kuitenkin edelleen ammattitaitoisen työvoiman puutteesta. Se vaimentaneet yritysten lomautuksia ja irtisanomisia heikkenevässä suhdanteessa.

Maailmantalouden kasvunäkymien heikentyminen välittyy Suomen vientikysyntään. Monet ennustelaitokset ovat laskeneet vuoden 2024 kasvunusteen nollan tuntumaan. Teollisuuden ja erityisesti rakentamisen luottamus on yhä heikoissa lukemissa. Taloustaantumaa arvioidaan kestävän odotettua pidempään, joten kasvu käynnistyy vuoden 2024 aikana varsin hitaasti, ja osa ennusteista ennakoivat ensi vuodelle jopa talouskasvun supistumista. Tyypillisemmillään ensi vuodelle odotetaan 0–0,8 prosentin bruttokansantuotteen kasvua. Voimakkaimmin ennusteissa vaihtelee arvio viennin määrän kehittämisestä.

Kulutuskysynnän kasvun ennakoitaan jäävän vuonna 2024 vaatimattomaksi, vaikka yksityistä kysyntää tukevat inflaation lasku, reaalityulojen ja ostovoiman vahvistuminen sekä korkojen nousun pysähtyminen tai jopa lasku. Ansioiden arvioidaan kasvavan ensi vuonna noin 3,5–4 prosenttia. Inflaation arvioidaan asettuvan noin kahden prosentin tuntumaan. Kotitalouksien tulojen kasvua hillitsee kuitenkin lähivuosi hallitusohjelmassa sovitut sosiaalietuuksien leikkaukset ja mahdollisesti heikentyvä työllisyystilanne. Työllisyyttä heikentää ensi vuonna matalasuhdanne, mutta työllisyysasteeseen ei ennakoita kovin suuria muutoksia.

Asuntomarkkinoille raju korkojen nousu on osunut selvimmän. Korkojen lähdeyttä nousuun kaupamäärät ja asuntojen hinnat alenivat. Asuntojen hintojen arvioidaan laskeneen vuonna 2023 noin kuusi prosenttia.

Lähde: Kuntaliitto.fi, OP.fi

Kuntatalouden tilanne

Kuntien tilinpäätöksiä tarkasteltaessa Sote-uudistus näkyy merkittävässä osassa. Vertailu edellisiin vuosiin on haastavaa, sillä kuntien toimintakulut laskivat yli puolella. Myös tulojen puolella muutokset ovat huomattavia. Tulojen vertailtavuutta hankaloittaa lisäksi poikkeuserät, kuten verohännät.

Kunnat raportoivat tilinpäätösarviot tammikuun aikana. Näiden vuotta 2023 koskevien arvioiden mukaan Manner-Suomen kunnat ja kuntayhtymät ovat kokonaisuudessaan lähellä tasapainoa. Toiminnan ja investointien rahavirralla mitattuna

kuntatalous oli lievästi ylijäämäinen. Velkamäärä laski edellisestä vuodesta. Tilikauden tulos oli yhteensä 1,8 miljardia euroa.

Kuntien tilikausi 2023 sisälsi kertaluonteisia eriä 1,9 miljardia euroa. Kertaerien ansiosta kuntatalous kääntyi ylijäämäiseksi. Kuntien kertaeristä putsattu tulos on 0,1 miljardia euroa alijäämäinen.

Soteuudistus leikkasi kuntien verotuloja 12,64 prosenttiyksiköllä. Verotuloista vanhempien vero vuosien kunnallis- ja yhteisöverotulot maksuunpantiin korkeammilla tuloveroprosenteilla ja yhteisöveron jako-osuuksilla. Nämä niin kutsutut verohännät paransivat kuntien tulosta kertaluonteisesti 1,4 miljardilla eurolla muodostaen suurimman tulosta parantavan kertaerän. Sote-uudistuksen vuoksi liikaa maksetut, ja valtiolle takaisinperittävät valtionosuudet, olivat toinen vuoden 2023 tulosta parantava kertaerä. Yhteensä takaisinperittäviä valtionosuuksia oli 0,5 miljardia euroa.

Sote-uudistuksen seurauksena kuntien toimintatulot ja -kulut pienenivät huomattavasti, kun sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi siirtyivät hyvinvointialueille. Toimintakulut laskivat 52 prosenttia eli 22,5 miljardia euroa ja toimintatulot 28 prosenttia eli 2,8 miljardia euroa. Samalla kuntien ostopalveluihin käyttämät menot vähenivät huomattavasti, ja palkkakuluista muodostui ”uusien kuntien” suurin menolaji. Kuntien investoinnit laskevat sote-uudistuksen seurauksena 0,9 miljardia euroa ja lainakanta 5,1 miljardia euroa.

Sote-uudistus vaikutti merkittävästi myös kuntien saaman verorahoituksen määrään. Kunnallisverotulot laskivat 53 prosenttia, kun kaikkien kuntien tuloveroprosentteja laskettiin 12,64 prosenttiyksiköä. Verorahoituksen positiiviseen kertymään vaikutti palkkasumman positiivinen kehitys: palkkasumma kasvoi kuusi prosenttia vuoteen 2022 verrattuna.

Yhteisöveron tulot pienenivät 32 prosenttia. Sote-uudistuksen myötä kuntien yhteisöveron tulosta siirrettiin valtiolle kolmannes, eli 900 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 yhteisöverotuoton määrään vaikutti bruttokansantuotteen volyymin arvioitu

0,5 prosentin pieneneminen. Yhteisöveron tuottoa puolestaan lisäsi varhaiskasvatusmaksujen alennuksen ja yksityisen hoidon tuen hoitolisän korotuksen kompensointi kuntien yhteisöveron jako-osuutta kasvattamalla. Vaikutus oli yhteensä noin 90 miljoonaa euroa. Sote-uudistusta edeltäviltä vuosilta tilittyi kunnille yhteisöveroa arviolta 220 miljoonaa euroa.

Kiinteistöverot kasvoivat 4,4 prosenttia eli noin 90 miljoonaa euroa.

Sote-uudistuksella oli merkittävä vaikutus myös kuntien valtionosuuksien määrään. Valtionosuudet laskivat 66 prosenttia eli noin 7,1 miljardia euroa. Tämän lisäksi ennakkollinen sote-siirtolaskelma sisälsi valtionosuutta liikaa 500 miljoonaa euroa, joka vähennetään pois kuntien valtionosuuksista tulevana vuosina.

Tilikauden tulos painottui isoihin kaupunkeihin. Kolmasosa kuntien tuloksesta syntyi Helsingissä ja Espoossa. Ennakkotietojen mukaan 16 kunnalla on taseessa alijäämää vuoden 2023 lopussa. Vuosikate oli negatiivinen 13 kunnassa. 49 kunnan tulos oli tappiollinen.

Ennakkotietojen mukaan kuntien lainakanta väheni yhteenlaskettuna noin 0,37 miljardilla eurolla (1,6 %) noin 18,39 miljardiin euroon. Asukaskohmainen lainamäärä on tällöin 3.320 euroa asukasta kohden.

Taloudellisesti suhteellisen hyvin sujuneen vuoden 2023 jälkeen kuntatalouden näkymät ovat haasteelliset, kun sote-muutokseen liittyvä verohäntä ja sote-siirtolaskelmaan liittyneet liian myönteiset valtionosuudet eivät enää vaikuta positiivisesti kuntien tuloksiin. Kansantalouden kasvunäkymät vuodelle 2024 ovat heikentyneet. Julkiseen sektoriin taloustaantumun voimakkaimmat vaikutukset välittyvät viiveellä. Julkisen talouden ennakoitaan olevan heikoimmillaan vuosina 2024 ja 2025. Talouskasvun hiipuminen aiheuttaa tehtyjen työtuntien vähenemisen sekä kulutuksen kasvun ja yritysten kannattavuuden hiipumisen, jotka näkyvät suoraan verotuloissa. Paikallishallinnon veroennusteet lähivuosille eivät kuitenkaan ainakaan toistaiseksi ole muuttuneet viime syksystä merkittävästi.

Toisin kuin veroennusteet, kuntien valtionosuusennusteet ovat eläneet merkittävästi loppusyksyllä valtiovarainministeriön tiedotettua vuoden 2022 verotuksen valmistumisen vaikutuksista sote-siirtolaskelmiin ja kuntien valtionosuuksiin. Kuntien valtionosuuksiin kohdistetaan 415 miljoonan euron lisäleikkaus. Koska kunnat olivat tiedon julkistamisen hetkellä lukinneet veroprosentit vuodelle 2024, päätettiin valtionosuuksien vähenykset kohdistaa uudelleen vuosille 2025-2027. Kuntien valtionosuuksien 2024-2027 hidastaa myös indeksijarru.

Kuntien tulot kasvavat hidastuneen talouskasvun myötä vaimeasti. Kuntien menoja puolestaan kasvattavat yleistä ansiokehitystä hieman nopeampi palkkaohjelma, hintojen nousu, korkojen nousu ja huomattavat investointitarpeet. Riskin oletettua pienemmästä tulojen kasvusta ja oletettua voimakkaammasta menojen kasvusta ovat suuret. Heikon talouskasvun myötä verotulojen kasvu pieneni entisestään. Heikentyvä kasvu merkitsee myös sitä, että sosiaaliturvan leikkaukset valuvat oletettua voimakkaammin perustoimeentulotuen tarpeen kasvuksi, joka merkitsee kunnille lisälaskua.

Kuntien korkomenot ovat kasvussa. Vuonna 2023 kuntien korkokulujen kasvua suojasivat kiinteäkorkoiset lainat sekä rahoitusmarkkinainstrumentit. Kuntien korkokulujen voidaan olettaa kasvavan lähivuosina, vaikka markkinakorot ovat laskeneet huipustaan. Korkotason ei odoteta palaavan vuotta 2022 edeltävälle tasolle.

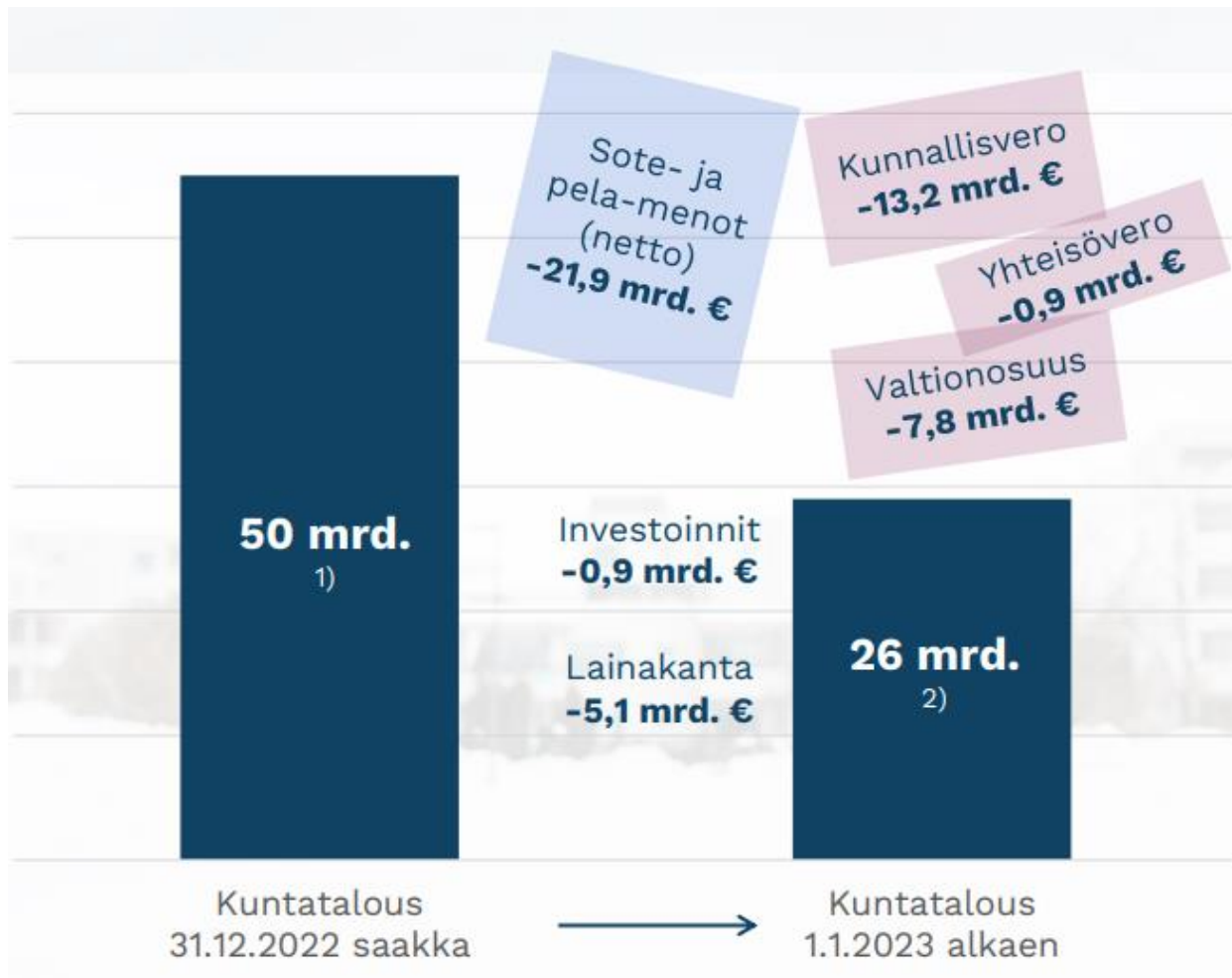
Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä kuntien omistuksessa olleet sote-kiinteistöt jäivät kuntien

omistukseen ja hyvinvointialueet tulivat niihin vuokralle. Uudistuksen voimaantuloon liittyvä voima-panolaki määritteli alkuvuosien vuokra-ajan ja vuokratason, mutta tilanne tulee muuttumaan lähitulevaisuudessa. Hyvinvointialueiden palveluverkkopäätöksillä on kiinteistöjen kautta suora vaikutus kuntien talouteen. Hyvinvointialueen maksama vuokra on toimintatuottoa kunnalle. Jos kiinteistöjen käytöstä luovutaan, tulo jää saamatta ja kunnan tulee järjestää kiinteistölle uusi käyttötarkoitus, myydä tai purkaa kiinteistö kokonaan pois. Jos vaihtoehtona on kiinteistön purkaminen, purkukustannukset tulee rasittamaan kunnan tulosta.

Hyvinvointialueiden suoran valtionohjauksen ja suppean oman talouden päätösvallan tilanteessa palveluverkkoon kohdistuvat päätökset ovat harvoja, joita alueet pystyvät itse tekemään taloutensa tasapainottamiseksi. Kunnille tyhjenevät kiinteistöt aiheuttavat negatiivisen vaikutuksen käyttötalouteen. Lisäksi päätökset toimipisteiden lopettamisista vaikuttavat kunnan talouteen myös välillisesti menetettyjen työpaikkojen ja verotulojen kautta. Vaikutuksia kunnan talouteen ja elinvoimaan tulee myös tukipalveluiden, hankintojen ja sote-liitännäisen yritystoiminnan, kuten esimerkiksi järjestöjen toimintaedellytysten kautta. Asukkaiden näkökulmasta palveluverkkopäätöksillä on suuri rooli.

Kuntatalouden kokonaistulojen ja menojen erotus on kasvamassa Valtiovarainministeriön mukaan noin -0,3-0,4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Alijäämä ei ole merkittävän suuri, mutta huolestuttavana voidaan pitää sen kasautumista yksittäisten jo entuudestaan vaikeissa olosuhteissa toimiville kunnille.

Toiminta- ja investointikulujen 2022 muutos verrattuna kuntien tilinpäätösarvioiden mukaisiin toiminta- ja investointikuluihin vuonna 2023

Lähde: kuntaliitto.fi

Laukaan alueen kehityspiirteitä

Asukasmäärän ja väestörakenteen kehitys ovat yksiä tärkeimmistä mittareista kunnan kehitystä seurattaessa. Laukaan asukasmäärän trendi on ollut nousujohteinen 2000-luvulla vuoteen 2017 saakka. Pitkäaikainen kasvu takasi mahdollisuuden kehittää laadukkaita palveluita vuosikymmenien ajan. Viime vuosina asukasmäärän kasvu on hidastunut ja kääntynyt hienoiseen laskuun.

Vuonna 2023 asukasluku laski Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan 25 asukkaalla. Vuodesta 2017 alkaen väestömäärä on laskenut yhteensä 228 asukkaalla. Osan kasvun taitumisesta selittää

syntyvyyden lasku, joka on globaali trendi länsimaissa.

Vuonna 2021 luontainen väestönlisäys kääntyi negatiiviseksi: vuoden aikana kuolleita oli 8 enemmän kuin syntyneitä. Vuonna 2022 kuolleita oli 15 enemmän kuin syntyneitä. Vuonna 2023 määrä oli jo 54 henkilöä.

Laukaa jäi kuntien välistä nettomuuttoa tarkasteltaessa vuonna 2023 seitsemättä vuotta peräkkäin muuttotappiolliseksi: muuttotappiota kertyi 54 asukkaan verran. Sen sijaan maahanmuuton seurauksena Laukaan asukasluku kasvoi 95 asukasta.

Laukaan asukasmäärään ennustetaan hienoista parin prosentin laskua vuoteen 2030 mennessä.

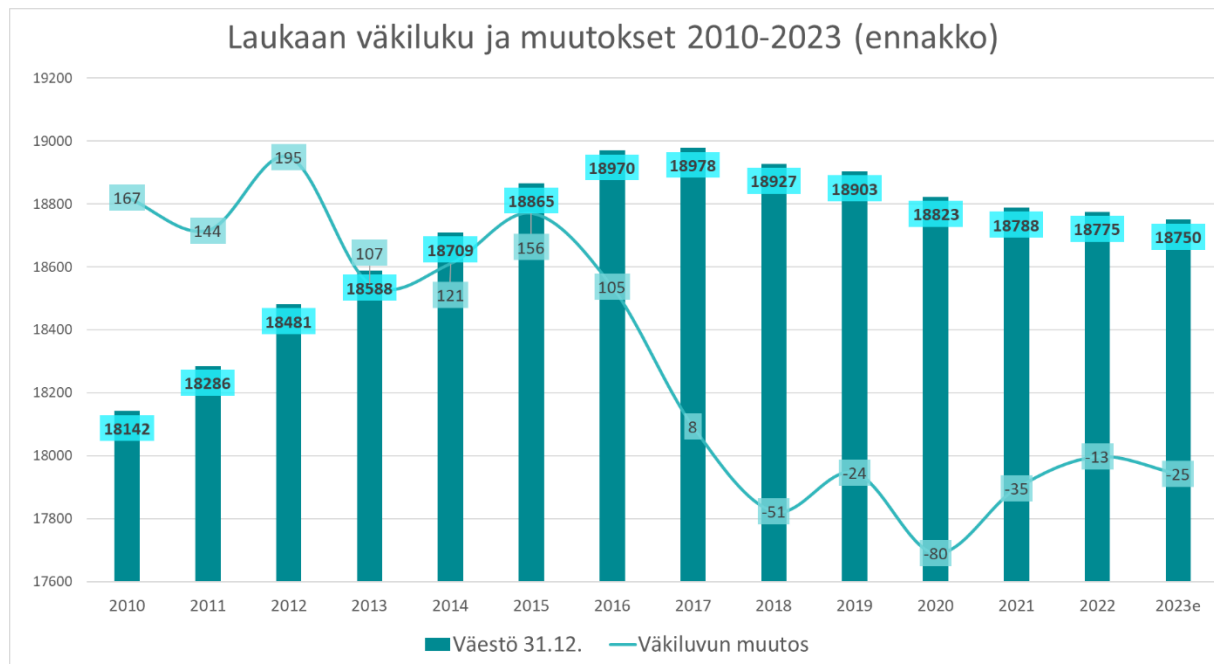
Laukaan kunta

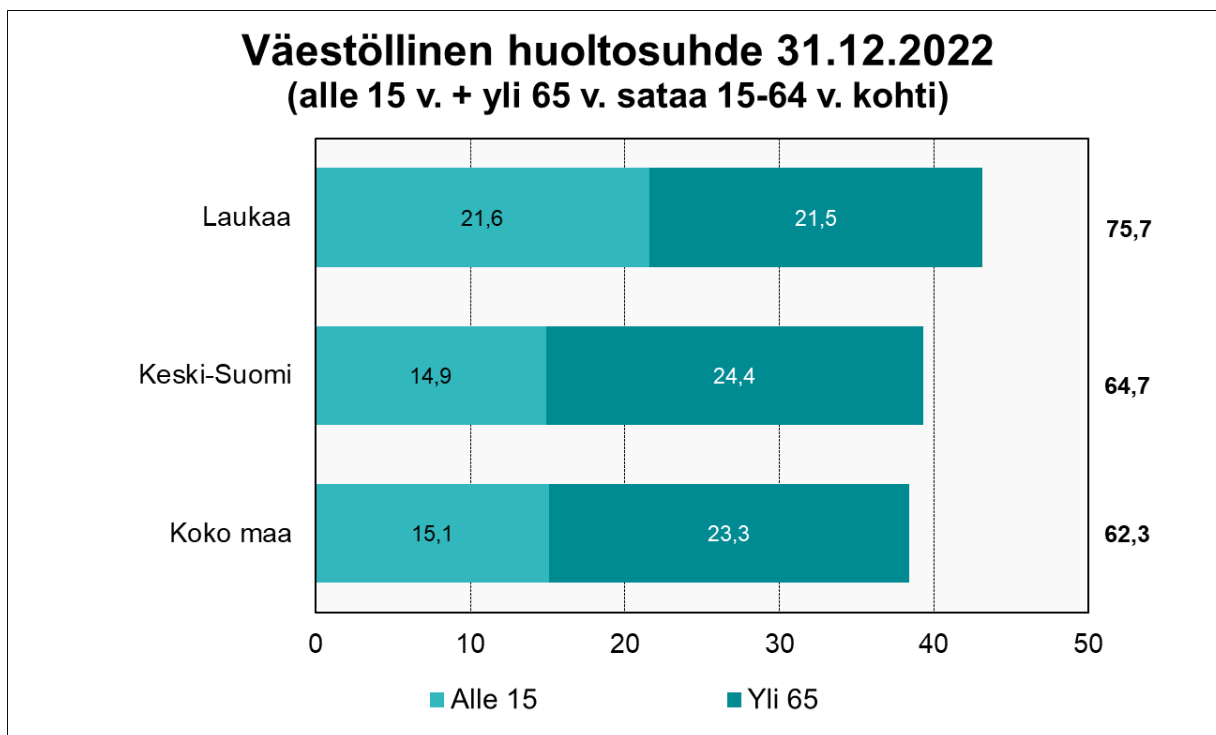
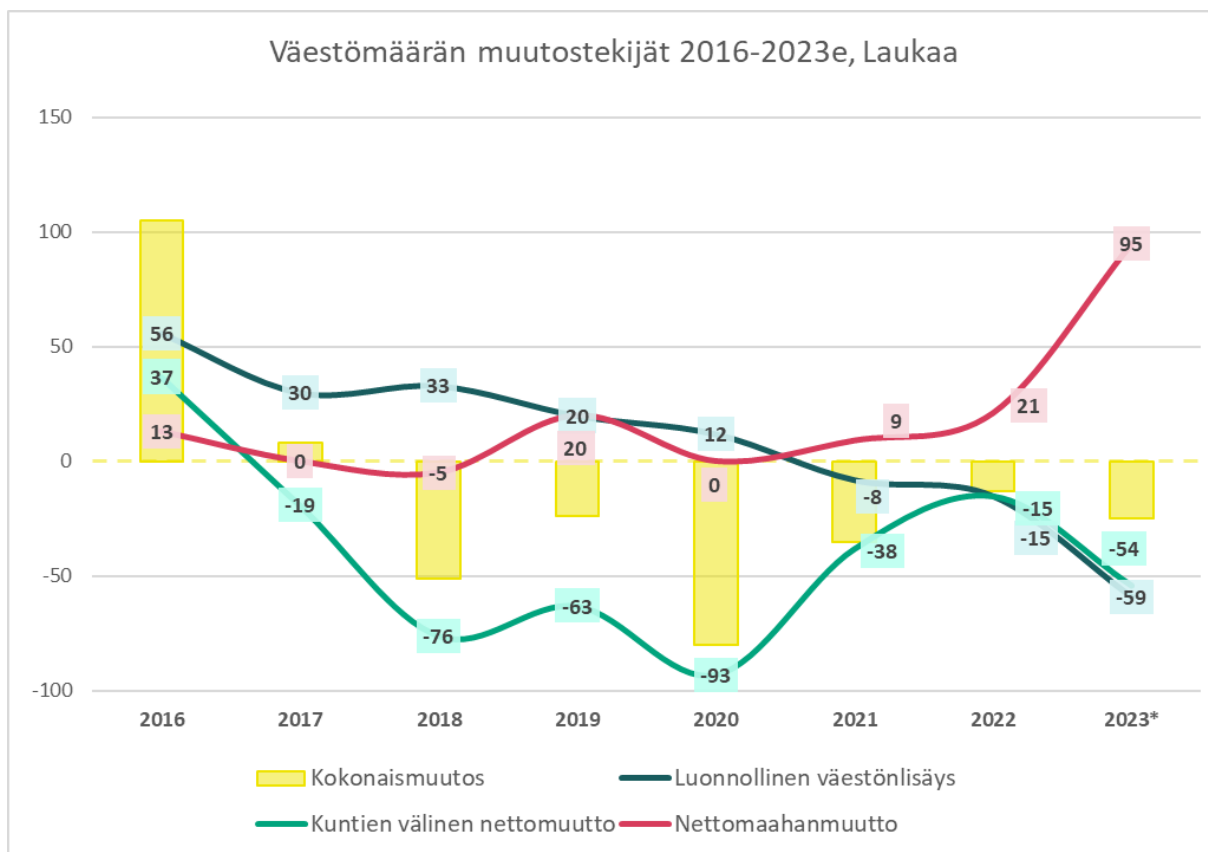
Samaan aikaan Jyväskylän asukasluvun odotetaan kasvavan yli 7000 asukkaalla, mikä kertoo seudun vetovoimaodotuksista.

Väestöllinen huoltosuhde kuvaa alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden suhdetta työkäiseen, 15-64-vuotiaaseen väestöön. Vuoden 2022 lopussa Keski-Suomen väestöllinen huoltosuhde oli 64,7, eli sataa työkäistä kohden oli 64,7 lasta ja 65 vuotta täyttäneitä. 1980-luvulla huoltosuhde alitti 50 ja pysytteli noin 50 tuntumassa aina vuoteen 2008 saakka, jonka jälkeen se on noussut nopeasti. Kovin nousu on kuitenkin ohitettu ja vuoteen 2040 huoltosuhteen ennustetaan kehittyvän maltillisesti. Syntyvyyden lasku hillitsee huoltosuhteen nousua.

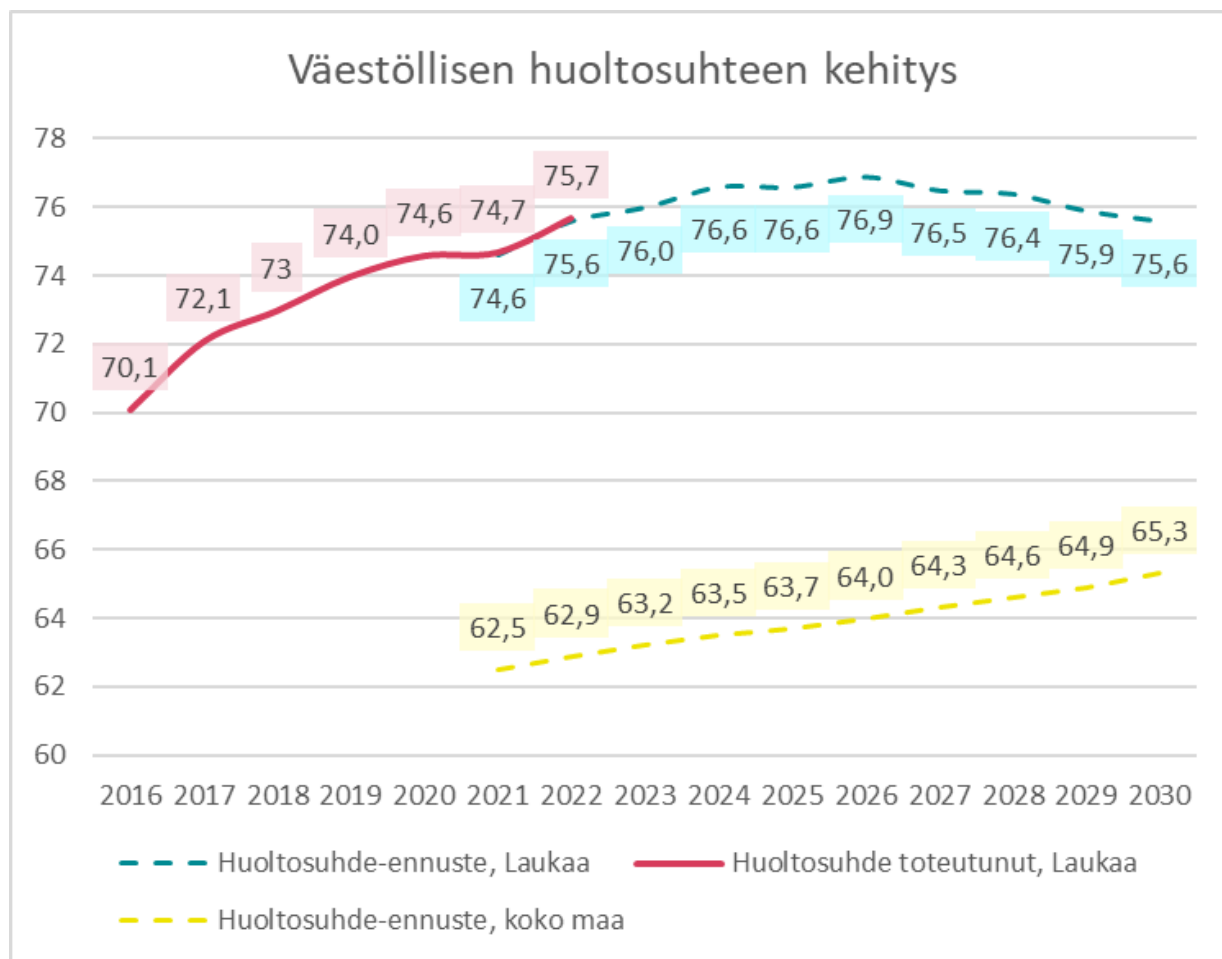
Laukaan väestöllinen huoltosuhde on korkeampi kuin kunnilla keskimäärin. Vuoden 2022 lopussa huoltosuhde oli 75,7. Korkea huoltosuhde johtuu pääosin suuresta lasten ja nuorten määrästä. Suurella lasten ja nuorten määrällä on monia positiivisia vaikutuksia, mutta se haastaa kunnan talouden kestävyttä. Laukaan huoltosuhteen ennakoidaan kääntyvän 2020-luvun aikana laskuun, mikä johtuu pääosin syntyvyyden laskusta. Taloudellisesti kehitys saattaisi vaikuttaa Laukaan kuntaan jopa positiivisesti lyhyellä aikavälillä. Pitkällä aikavälillä syntyvyyden lasku ei ole taloudellisesti kestävä.

Seuraavissa graafeissa on kuvattu Laukaan kunnan väestömuutoksia 2010-2023 sekä väestöllistä huoltosuhdetta ja sen kehitysnäkymiä vuoden 2021 väestöennusteen mukaan.

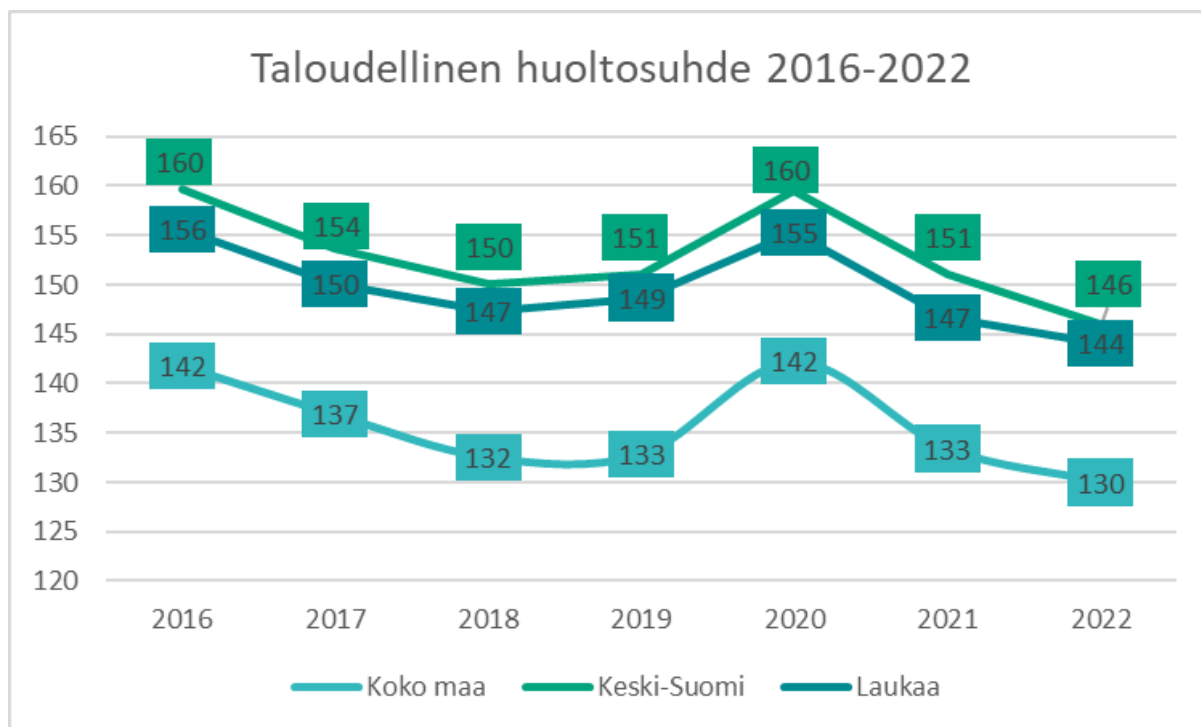

Taloudellinen huoltosuhte kuvastaa työttömien ja työvoiman ulkopuolisten määrää sataa työllistä kohden. Tunnusluku auttaa väestöllisen huoltosuhteen rinnalla hahmottamaan kunnan väestörakenteen merkitystä kunnan taloudelle. Laukaan taloudellinen huoltosuhte on hieman Keski-Suomen keskiarvoa parempi, mutta jää selvästi koko

Suomen tasosta, vaikka Laukaan työttömyysaste on hyvällä tasolla. Tämä kertoo siitä, että hyvästä työllisyysstilanteesta huolimatta työllisten määrä ei ole yhtä suuri kuin kunnissa keskimäärin. Nuorekas väestörakenne ja väestöllinen huoltosuhte heijastuvat siten myös taloudelliseen huoltosuhteeseen.

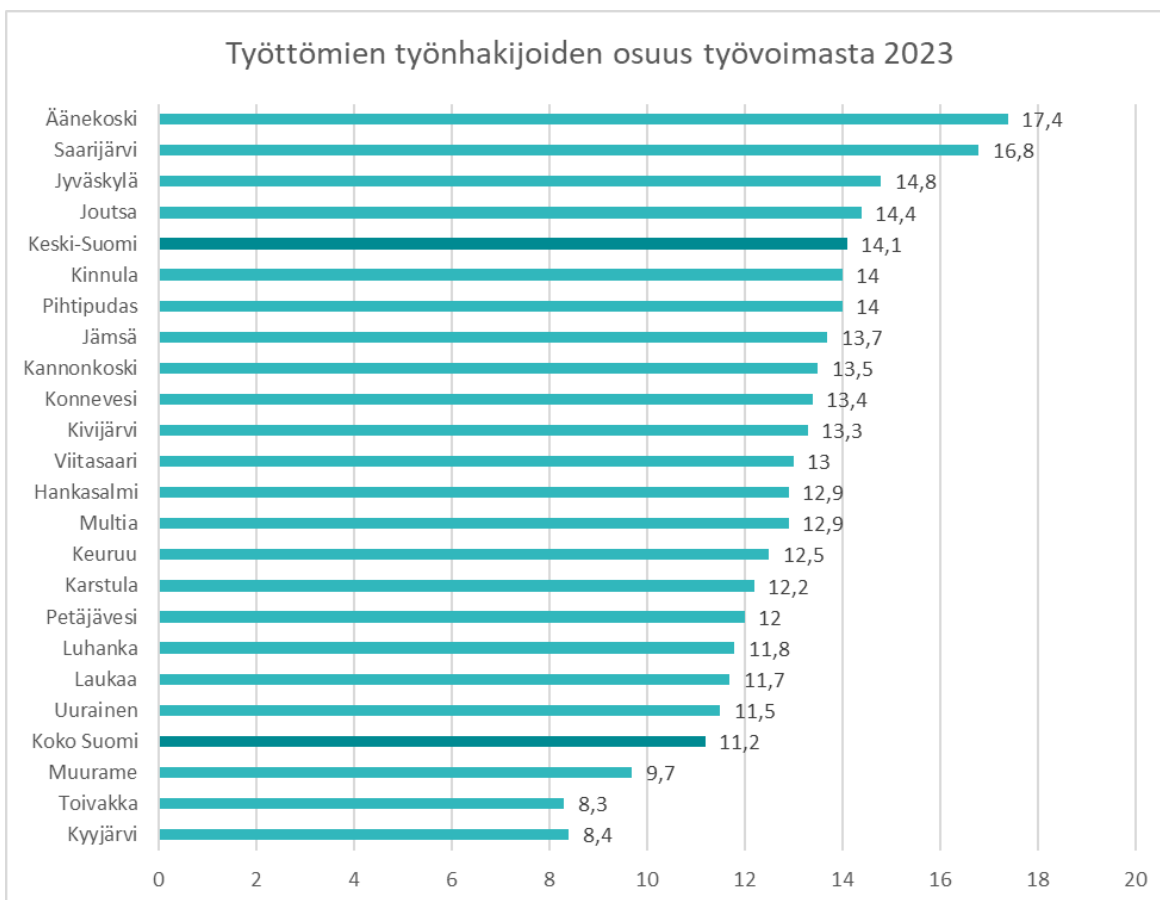
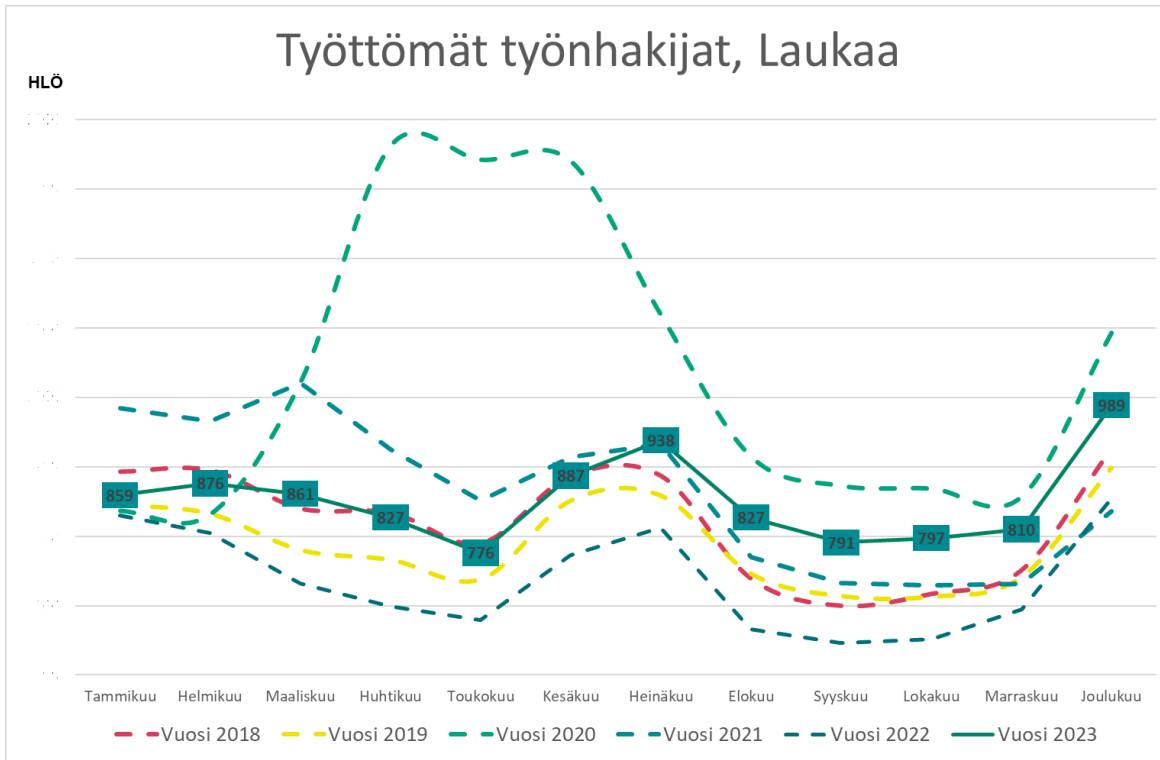

Keski-Suomen ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan Keski-Suomessa oli joulukuun lopussa 2023 yhteensä 17.617 työtöntä työnhakijaa. Se on 2.446 (16,1 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömyysprosentti oli 14,1 kun se vuotta aiemmin oli 12,2.

Laukaan työttömyysaste oli joulukuun lopussa 11,7 prosenttia. Työttömiä työnhakijoita oli vuoden päättyessä 989 henkilöä. Vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 855. Työttömien työnhakijoiden

määrä on edellisestä vuodesta lisääntynyt. Työttömyys on edellistä vuosia korkeammalla tasolla, lukuun ottamatta koronaviruksen sävyttämää vuotta 2020.

Alla olevissa kuvioissa on kuvattu Laukaan työttömien työnhakijoiden määrän kehitystä ja maakunnan työttömyysastetta. Laukaan työttömyysaste on selvästi muita saman kokoisia tai suurempia kuntia pienempi, ja 2,4 %-yksikköä pienempi kuin Keski-Suomen keskiarvo.

Vallitseva suhdanne ja korkojen nousu ovat kurittaneet erityisesti rakennusala. Suhdanteen vaihtukset näkyvät tarkasteltaessa Laukaassa vuonna 2023 valmistuneita uusia asuntoja. Uudisrakentaminen Laukaassa väheni vuonna 2023 edellisen vuoden tasosta. Uusia asuntoja valmistui yhteensä 44 kappaletta. Omakotitaloja valmistui

Laukaan talouden kehityspiirteitä

Laukaan kunnan taloudellisena haasteena on ollut vertaiskuntaan verrattuna heikko tuloperusta. Kunnan palvelut ovat kustannustehokkuudesta huolimatta laadukkaita ja niihin ollaan tyytyväisiä, mutta heikon tuloperustan vuoksi korkean palvelutason ylläpitäminen on haasteellista. Verotulojen ja valtionosuuksien eli verorahoituksen määrä asukasta kohden on pitkään ollut maan ja saman kokoluokan kuntien keskiarvoa matalampi. Kunnan tuloista 57 prosenttia koostuu verotuloista, ja 26 prosenttia valtionosuuksista. Verorahoituksen kehityksellä on näin ollen merkittävä rooli kunnan tulojen muodostumisessa.

Vuoden 2023 verotulojen kehitys oli suotuisaa. Verotulot toteutuivat lähes 1,5 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota paremmin. Vuoden kuluessa alkuperäisen talousarvion verotuloarvioon tehtiin 1,1 miljoonan euron korotus talousarviomuutoksena. Lopulliset toteutuneet verotulot ylittivät tämän muutetun talousarvion 0,3 miljoonalla eurolla.

Kunta sai verotuloja yhteensä 44,3 miljoonaa euroa, joista 35 miljoonaa euroa oli tuloveroa, 2,8 miljoonaa euroa yhteisöveroa ja 6,6 miljoonaa euroa kiinteistöveroa.

Sote-uudistus vaikutti kunnan saamiin verotuloihin merkittävästi. Verotulot pienenevät 43,6 prosenttia. Edellisenä vuonna verotulot olivat yhteensä 78,6 miljoonaa euroa, joista 68 miljoonaa

yhteensä 38 kappaletta, joista 26 sijaitsi asemakaava-alueella ja 12 haja-asutusalueella.

Myös rakennuslupien toimenpidelupien määrät kääntyivät suhdannetilanteesta johtuen laskuun. Rakennusvalvonnan toiminnasta ja tilastoista lisää luvussa 4 ympäristötoimen tulosityksikön toimintakertomuksessa.

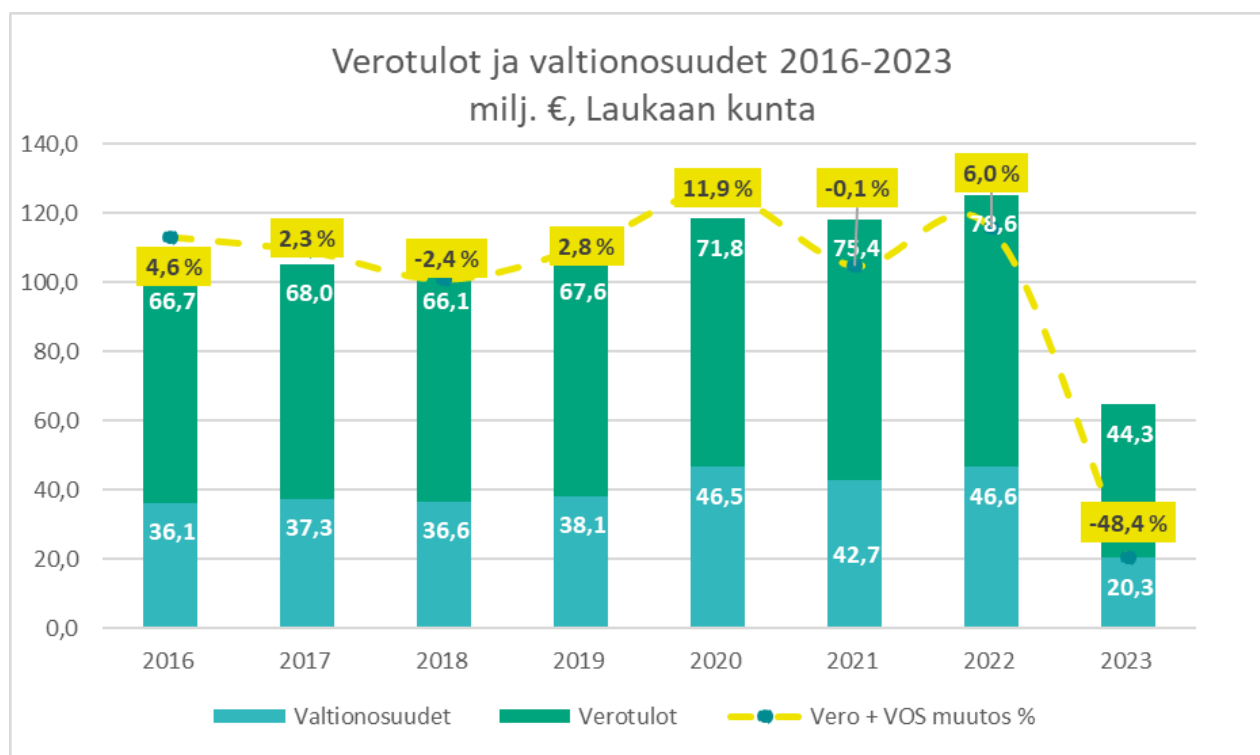
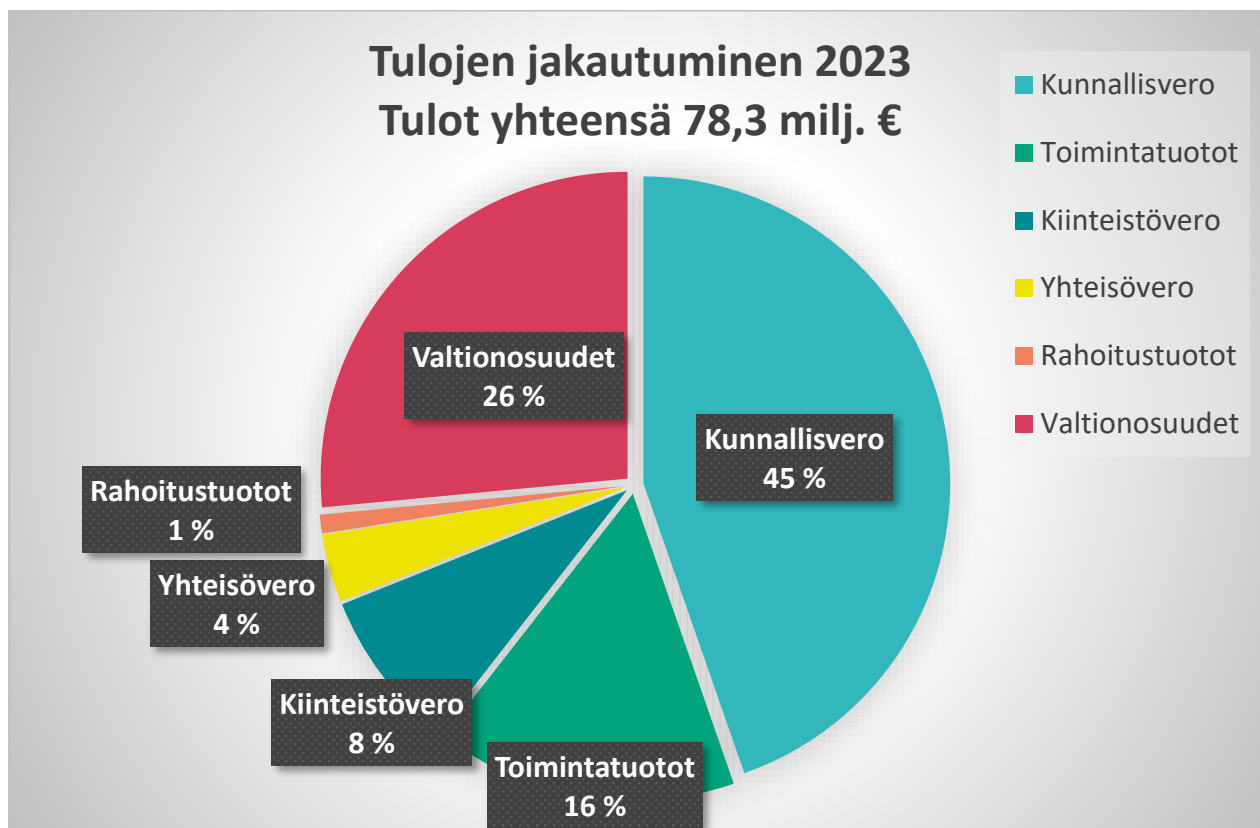
euroa oli tuloveroa ja 4,4 miljoonaa euroa yhteisöveroa. Sote-uudistus ei vaikuttanut kiinteistöveron kertymiseen, ja sen määrä on noussut edellisestä vuodesta 0,4 miljoonaa euroa.

Valtionosuuksia Laukaan kunta sai 20,7 miljoonaa euroa. Kunta sai harkinnanvaraista valtionosuiden korotusta 0,4 miljoonaa euroa. Ilman harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta valtionosuus olisi ollut 20,3 miljoonaa euroa.

Sote-uudistus vaikutti myös valtionosuuksiin merkittäväällä tavalla. Vuonna 2022 kunnan saama valtionosuus oli 47,6 miljoonaa euroa, josta miljoona euroa oli harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

Kunnan tuloista 16 prosenttia kertyi toimintatuloista. Se on 5 prosenttia enemmän kuin ennen Sote-uudistusta. Vuonna 2021 ja vuonna 2022 kunta sai koronaan liittyviä avustuksia. Näitä avustuksia ei maksettu enää vuonna 2023 koronavirus-tilanteen helpotuttua. Ulkoisten toimintakulujen määrä ylitti muutetun talousarvion 0,75 miljoonalla eurolla. Ulkoiset toimintatuotot ylittivät jokaisessa tiliryhmässä. Valtuustoon nähden sitovia käyttötalouden tavoitteita tarkastellaan tilinpäätöksen luvussa 4.

Seuraavissa kuvioissa näkyy Laukaan vuoden 2023 tulojen jakautuminen eri tulolajeihin sekä verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2016-2023.

Kuvion vertailtavuuden parantamiseksi valtionosuuksissa ei ole huomioitu harkinnanvaraista valtionosuiden korotusta, joka oli vuonna 2022 1M€ ja vuonna 2023 0,4 M€.

Kunnan ulkoiset toimintakulut pienenevät 52,8 prosentilla eli 74,0 miljoonalla eurolla edellisvuoteen verrattuna. Valtakunnallisesti kuntien toimintakulut pienenevät tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan 52 prosenttia, joten Laukaan kunnan toimintakulut laskivat hieman valtakunnallista tasoa enemmän. Toimintakulujen pieneminen oli suurinta palvelujen ostojen tiliryhmässä. Palvelujen ostot pienenevät 80,4 prosenttia, eli 60,2 miljoonaa euroa.

Ulkoiset toimintakulut alittuivat 0,8 miljoonaa euroa. Suurin alitus oli aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden tiliryhmässä. Myös henkilöstökulut ja palvelujen ostot toteutuivat muutettua talousarviota paremmin.

Vaikka kuntien toimintakulut pienenevät sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen siirrettyä hyvinvointialueille, poistot ja rahoituskulut jäävät kunnan katettavaksi. Poistojen ja korkomenojen suhteellinen määrä ”uudessa kunnassa” on entistä suurempi. Korkojen nousua myös korkomenojen määrä on kasvanut huomattavasti. Rahoitusmenojen määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 1,7 miljoonaa euroa. Myös poistojen määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 0,4 miljoonaa euroa eli 6,2 prosenttia.

Laukaan kunnan toimintakate pieneni vuoden 2022 124,5 miljoonasta eurosta 53,8 miljoonaan euroon. Toteutunut toimintakate alitti muutetun talousarvion 1,6 miljoonalla eurolla.

Verorahoitus toteutui 0,9 miljoonaa euroa muutettua talousarviota paremmin. Sekä rahoituserät

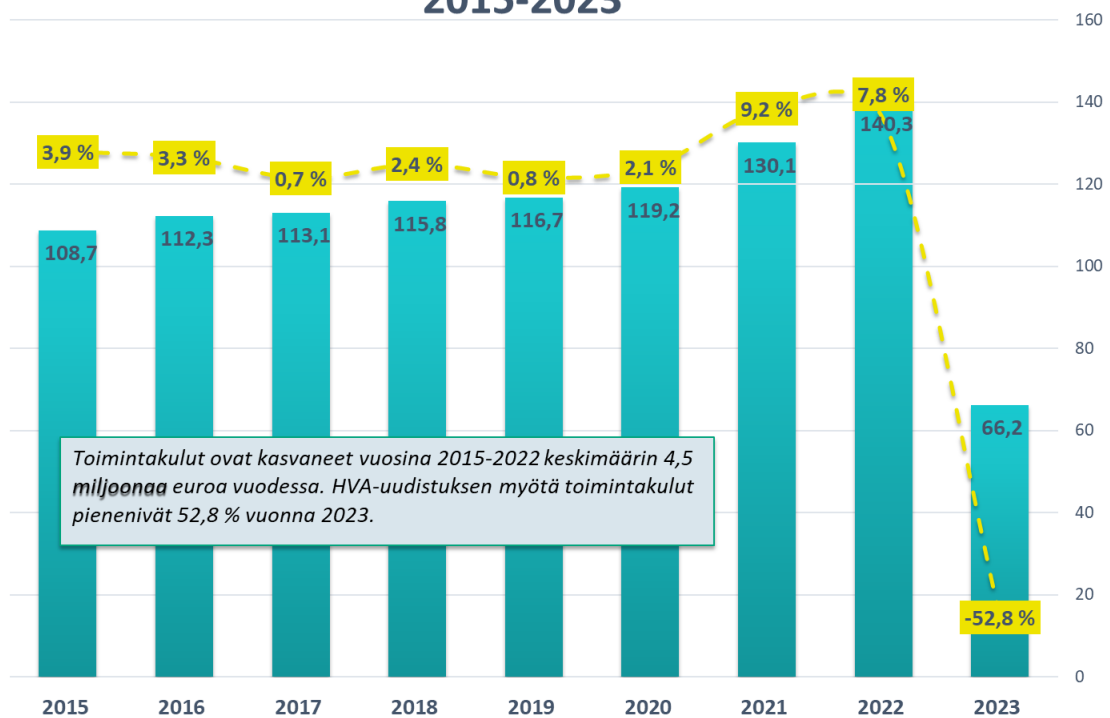
että poistot toteutuivat 0,5 miljoonaa euroa talousarviota paremmin. Yhteensä muutettu talousarvio ylittyi 3,4 miljoonalla eurolla. Tilikauden tulokseksi muodostui 2,8 miljoonaa euroa ylijäämää.

Laukaan kunnalla oli vuoden 2022 heikon tuloksen jälkeen taseessa 2,7 miljoonaa euroa kertynyttä alijäämää. Vuoden 2023 positiivisen tuloksen seurauksena alijäämät pystytään kattamaan, ja taseeseen muodostuu 0,1 miljoonaa euroa ylijäämää.

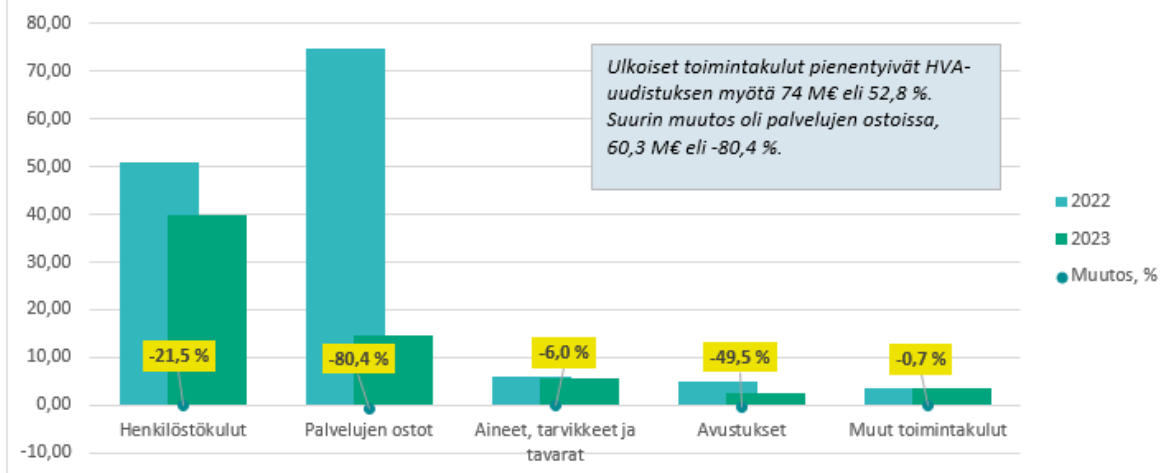
Seuraavissa kuviossa on esitetty ulkoisten toimintakulujen kehitys 2015-2023 ja ulkoisten toimintakulujen muutos kululajeittain 2022-2023. Kuvioista nähdään selvästi Sote-uudistuksen vaikutus.

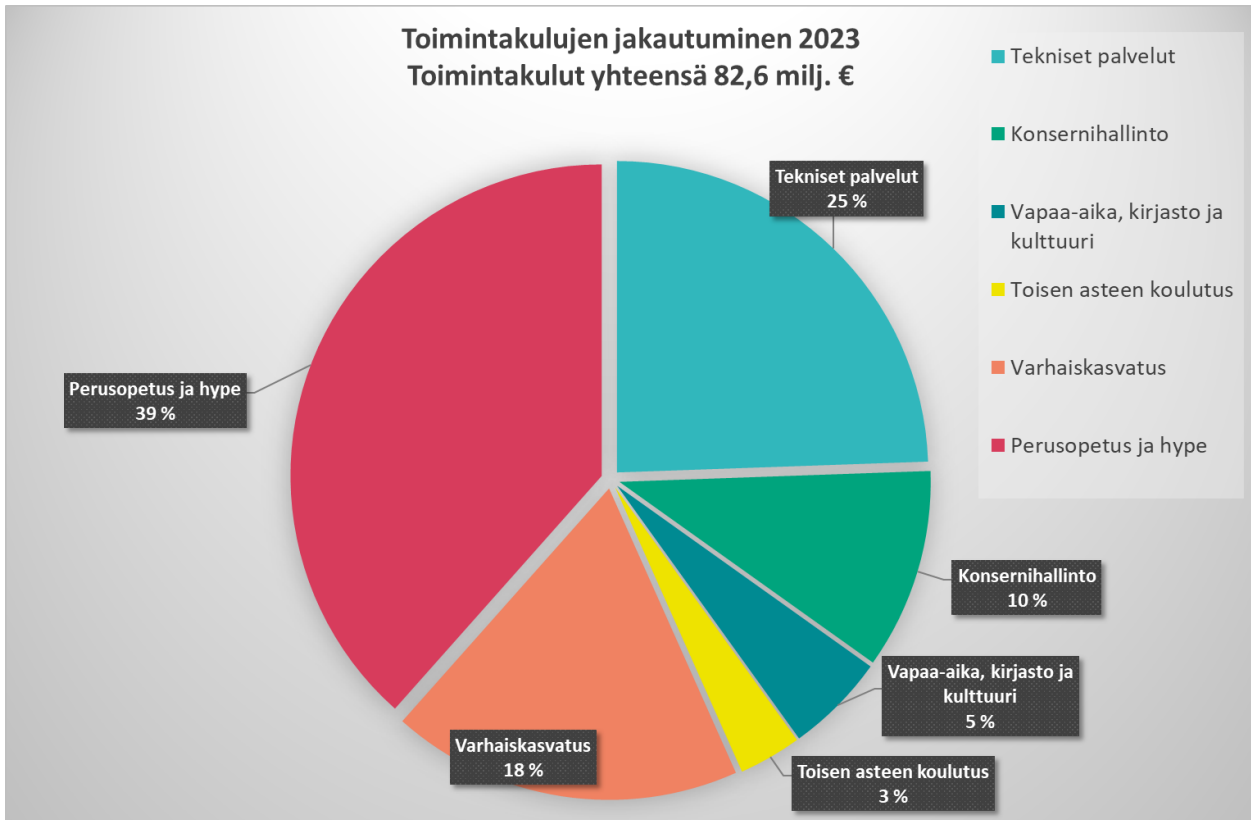
Kolmannessa kuviossa esitetään sisäisten ja ulkoisten toimintakulujen yhteissumman jakautuminen vuonna 2023 eri palveluille. Aiemmin toimintakuluista perusturvapalveluiden osuus oli 48 prosenttia, sivistyspalveluiden 33 prosenttia, teknisten palveluiden 14 prosenttia ja konsernihallinnon 5 prosenttia. Vuonna 2023 kuvioista huomataan, että ”uuden kunnan” palvelut painottuvat voimakkaasti sivistyspalveluihin. Perusopetus ja hyvinvointi- ja perhekeskus kattavat 39 prosenttia kunnan toimintamenojen osuudesta, varhaiskasvatus 18 prosenttia, vapaa-aika, kirjasto ja kulttuuri 5 prosenttia ja toisen asteen koulutus 3 prosenttia. Yhteensä sivistyspalvelut kattavat 65 prosenttia toimintakulujen määrästä. Teknisen palvelualueen osuus toimintakulujen määrästä on 25 prosenttia ja konsernihallinnon 10 prosenttia.

Ulkoiset toimintakulut (milj. eur.) ja muutos 2015-2023

Ulkoisten toimintakulujen muutos 2021-2022

Toimintakulut sisältäen sisäiset erät.

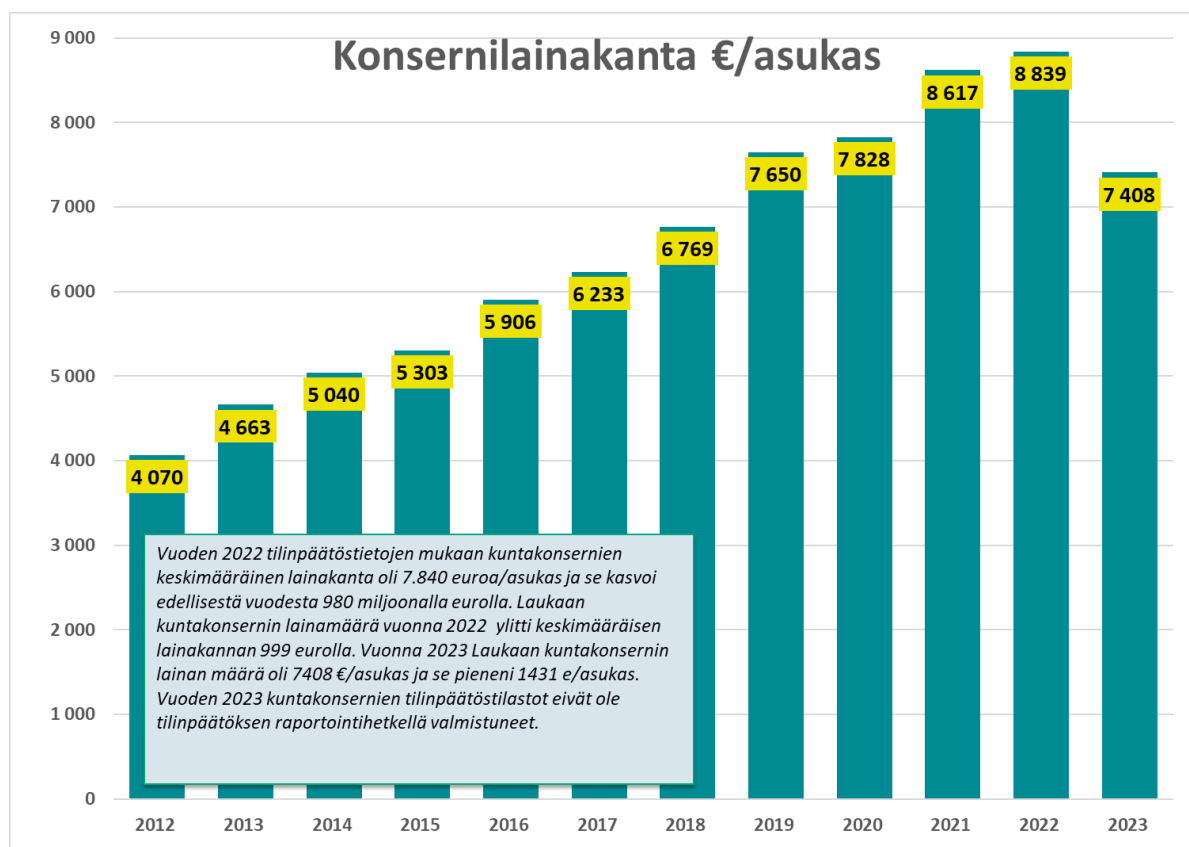
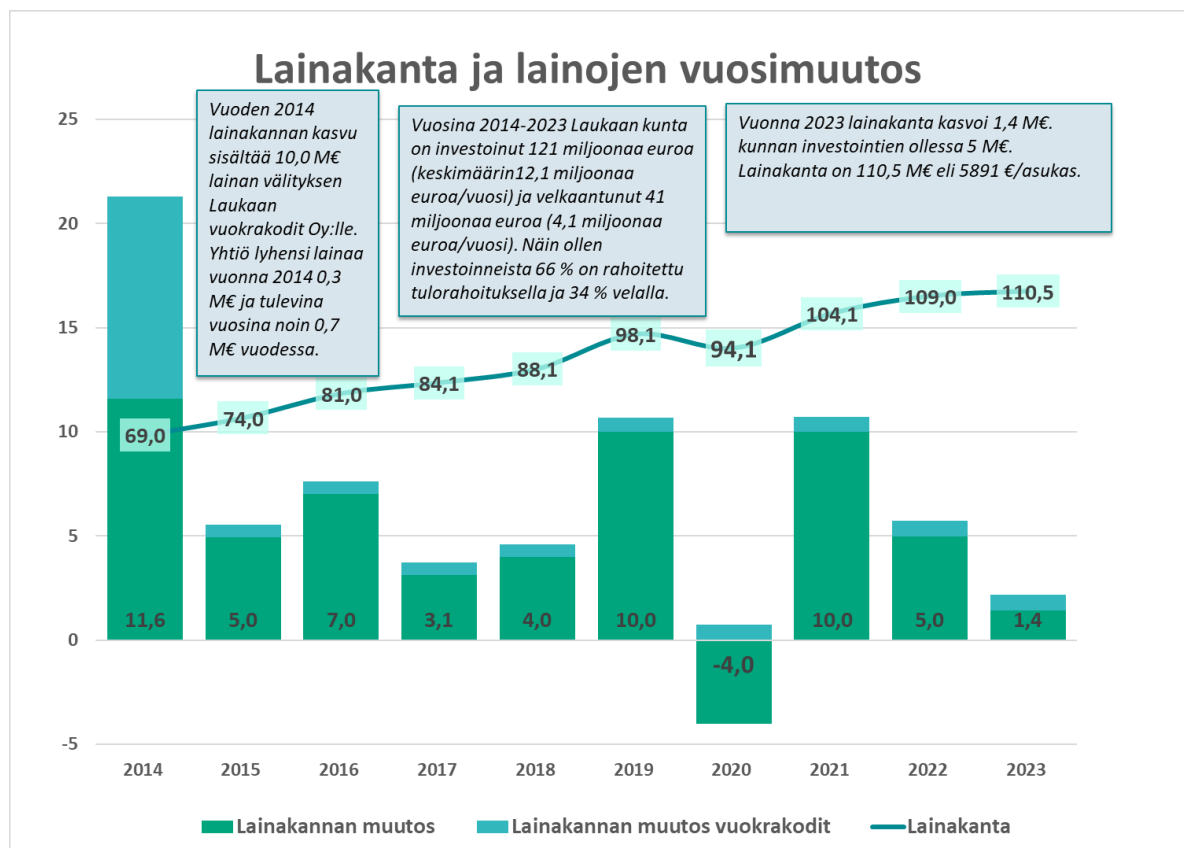
Laukaan kunnan lainakanta kasvoi vuonna 2023 1,4 miljoonaa euroa. Kunnan lainakanta on verrattain korkea: vuoden 2023 jälkeen lainaa on yhteensä 110,5 miljoonaa euroa eli 5.891 euroa asukasta kohden. Koko maan keskiarvo vuoden 2023 ennakkolisten tilinpäätösarvioiden mukaan on 3.320 euroa asukasta kohden. Kuntatalouden tarkastelu on kuitenkin siirtymässä jatkuvasti enemmän kohti kuntakonsernien tarkastelua ja konsernitilillä Laukaan velkamäärä on lähempänä koko maan keskiarvoa.

Vuonna 2023 konsernin lainakanta pieneni 27 miljoonaa euroa. Lainamäärän pieneneminen johtuu siitä, ettei sairaanhoitopiiri kuulu enää Laukaan kuntakonserniin, eikä osuutta lainoista ole yhdistetty konsernitilinpäätöksessä. Vuonna 2022 sairaanhoitopiirin lainoja yhdisteltiin Laukaan konsernitilinpäätökseen noin 29 miljoonan euron verran.

Vuoden päättyessä konsernin lainakanta oli yhteensä 138,9 miljoonaa euroa eli 7.408 euroa asukasta kohden. Seuraavassa kuviossa kuvataan kunnan ja kuntakonsernin lainakannan kehittymistä.

Lainojen lisäksi viime vuosina on kiinnitetty kuntien ja kuntakonsernien välisessä vertailussa huomiota leasing- ja vuokravastuiden määrään. Laukaan kuntakonsernin lainojen ja vastuiden yhteismäärä oli vuonna 2023 9.425 euroa asukasta kohden ja se pieneni 1.431 euroa asukasta kohden edellisestä vuodesta. Vuoden 2023 kuntakonsernien koko maan keskiarvo ei ole vielä tiedossa. Vuonna 2022 lainojen ja vastuiden koko maan keskiarvo oli 9.367. Vuoden 2022 keskiarvon vertailukelpoisuutta vuoden 2023 lukuun heikentää sote-uudistus, kun sairaanhoitopiirien lainoja ja vuokravastuita ei enää 2023 yhdistetä kuntien konsernitilinpäätöksiin.

Kunnan vuosikate on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut noin 1,8 miljoonan euron tasosta lähes 13 miljoonaan euroon. Perusoletus on, että vuosikate on riittävä, jos se kattaa poistot. Vuoden 2023 vuosikate 10,2 miljoonaa euroa riitti kattamaan 7,3 miljoonan euron poistot.

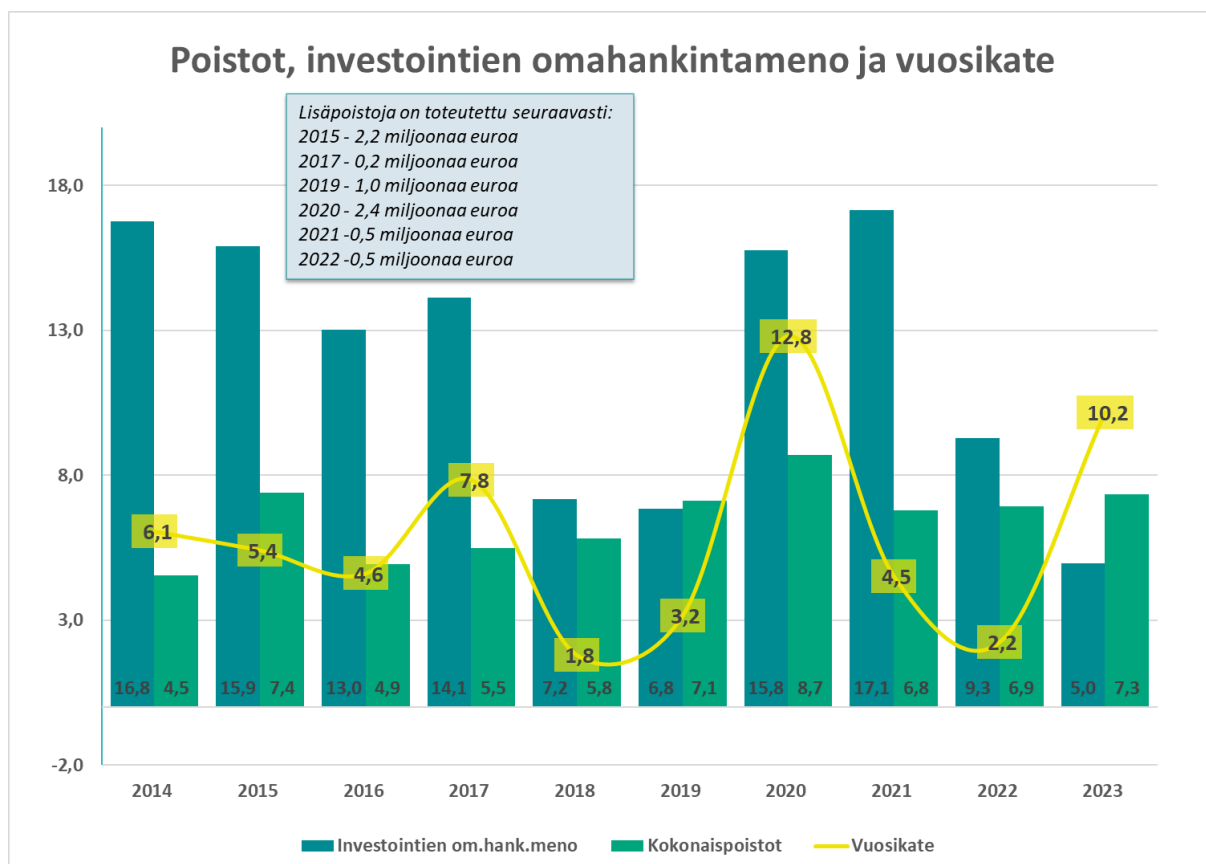
Tarkastelujaksolla 2014-2023 Laukaan kumulatiivinen vuosikate on noin 58,6 miljoonaa euroa ja poistot noin 65 miljoonaa euroa. Tulorahoitus ei ole toisin sanoen riittänyt poistojen kattamiseen, minkä lisäksi kunnan poistotaakka on korkeasta investointitasosta johtuen noussut tarkastelujaksolla huomattavasti.

Vuosikate ei ole yhtenäkkään aiempina tarkasteluvuonna kattanut koko investointikuormaa. Vuosi 2023 muodostaa kuitenkin poikkeuksen vuosikatteen ollessa vahva ja investointien määrän ollessa edellisten vuosien tasoa pienempi. Investointien

omahankintameno oli 5,0 miljoonaa euroa. Investointitason pieneneminen vaikuttaa tulevien vuosien poistotaakkaan. Aiempina vuosina investointien määrä on ollut suuri, ja sen myötä vuosipoistojen määrä on ollut kasvussa: vuoden 2014 poistot olivat 4,5 miljoonaa euroa, kun vuoden 2023 poistot olivat 7,3 miljoonaa euroa.

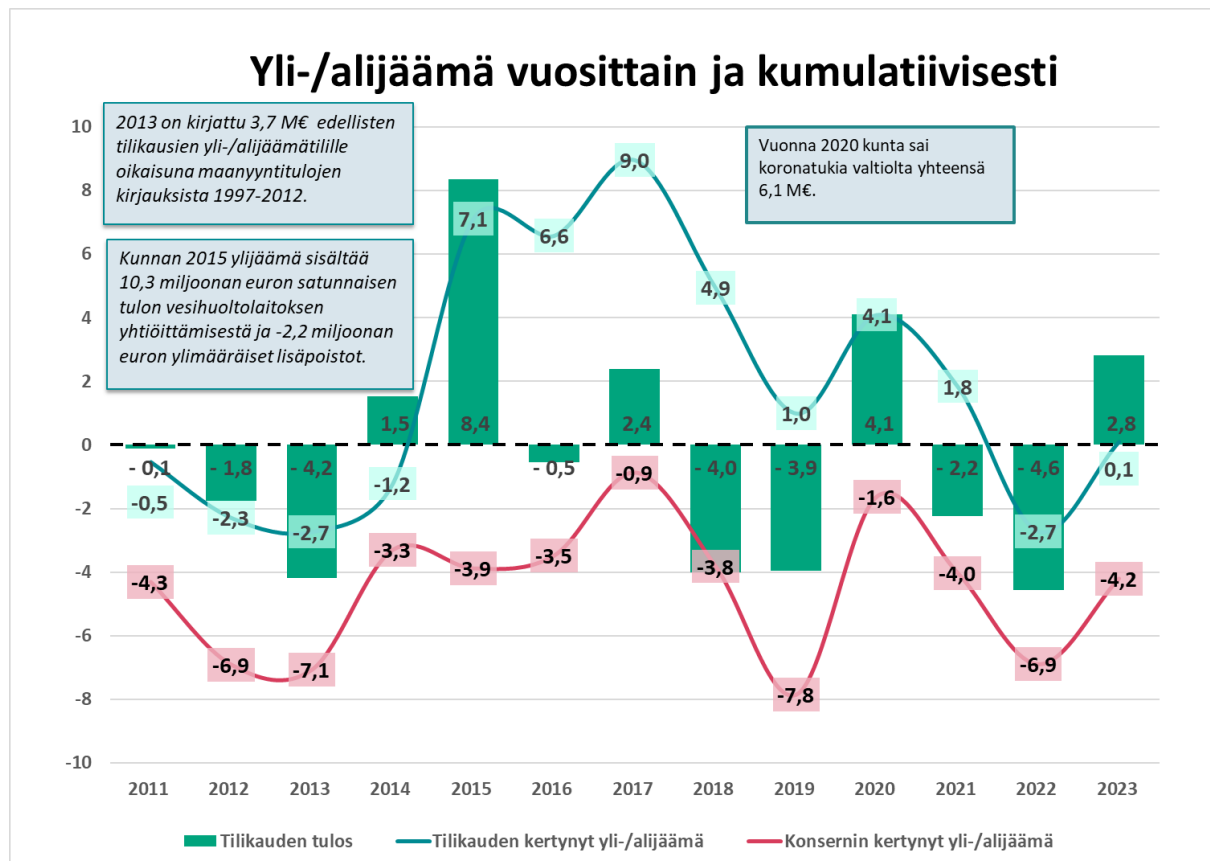
Jos vuosikate jää investointeja pienemmäksi, joudutaan osa investoinneista pääsääntöisesti rahoittamaan lainarahalla. Kunta on vuodesta 2014 alkaen investoinut 121 miljoonaa euroa ja velkaantunut yhteensä 41 miljoonaa euroa. Näin ollen investoinneista noin 66 prosenttia on rahoitettu tulorahoituksella ja 34 prosenttia ottamalla velkaa.

Alla olevassa kuvioissa verrataan vuosikatteen, poistojen ja nettoinvestointien kehitystä Laukaassa 2014-2023.

Kunnan tulos muodostui vuonna 2023 2,8 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Ylijäämäisen tuloksen myötä Laukaan kunta kääntyi kumulatiivisesti jälleen ylijäämäiseksi. Vuoden 2023 lopussa kertynyt ylijäämä on 0,1 miljoonaa euroa.

Laukaan kuntakonsernin tilinpäätös oli 4,2 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Konsernin alijäämä oli vuoden 2023 jälkeen 4,2 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa noin 224 euroa asukasta kohden.

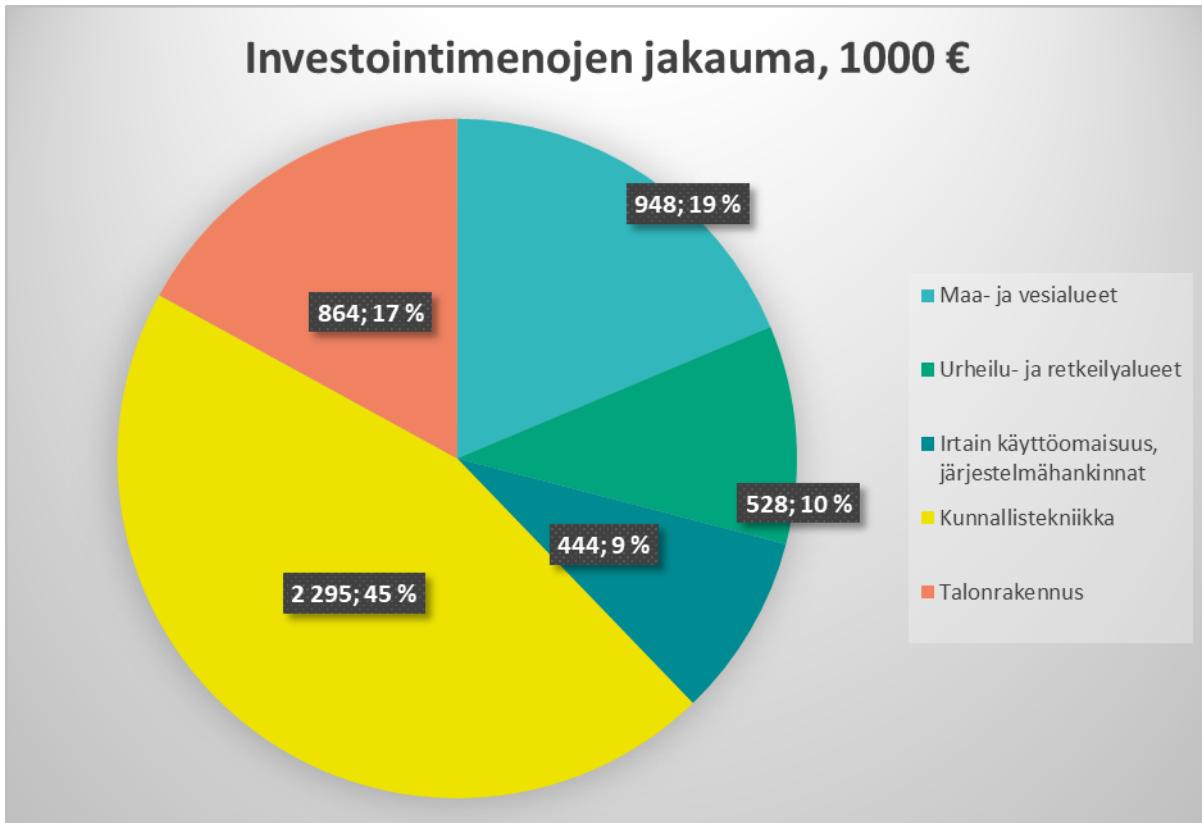

Laukaan kunta investoi yhteensä 5,1 miljoonalla eurolla. Investointeihin saatiin rahoitusosuuksia 125.600 euroa.

Investoinneista 0,9 miljoonaa euroa kohdistui talonrakennusinvestointeihin. Kunnallistekniikkaa rakennettiin 2,3 miljoonalla eurolla. Irtaimen käytöomaisuuden hankintaa sekä järjestelmähankintoja toteutettiin 0,4 miljoonalla eurolla.

Urheilu- ja retkeilyalueisiin investoitiin 0,5 miljoonan euron arvosta.

Maa- ja vesialueiden investoinnit olivat 0,9 miljoonaa euroa. Suurin maa- ja vesialueisiin kohdistunut panostus oli Laukaanportin yritysalueen esirakentamisurakka. Esirakentamisella parannettiin tonttien soveltumista yritysten tarpeisiin ja edistettiin niiden luovuttamista rakentamiseen.

Laukaan kuntastrategia

Laukaan kunnanvaltuusto hyväksyi 6.6.2022 § 24 kuntastrategian vuosille 2022-2030.

Strategia rakentuu kolmen pääperiaatteen varaan, jotka kuvaavat tavoiteltavaa toimintakulttuuria Laukaan kunnassa. Nämä kolme ”peetä”

ovat 1) pidemmälle, 2) positiivisesti ja 3) palvelen. Periaatteet on kuvattu tarkemmin seuraavassa kuvassa.

STRATEGIAMME

kolme toimintaperiaatetta

PIDEMMÄLLE

Näemme mahdollisuuksia ja etsimme uusia ratkaisuja. Teemme vastuullisia ja tulevaisuuskestäviä päätöksiä. Tavoitteenamme on laukaalaisten menestys ja hyvinvointi.

POSITIIVISESTI

Toimimme ja puhumme kannustavasti. Viestimme vahvuksistamme aktiivisesti. Ratkaisemme ongelmia rakentavasti.

PALVELLEN

Meillä on kehittämisen ja parantamisen palvelukulttuuri. Tavoitteenamme on rakentaa asukkaillemme parasta mahdollista arkea.

Periaatteiden lisäksi strategiassa on kolme keskeistä kärkiteemaa, jotka ovat 1) asukas, 2) henkilöstö ja 3) yrittäjät. Kullekin kärkiteemalle on asetettu kolme strategista tavoitetta sekä kuvattu tavoiteltua toimintakulttuuria kunkin kärkiteeman näkökulmasta. Strategisille tavoitteille on asetettu

mittarit, joiden toteutumista seurataan strategia-kaudella.

Strategiset tavoitteet ja niiden seuranta ja mittaminen on koostettu yhteen seuraavassa kuvassa.

Tavoitteet, seuranta ja mittaaminen

TAVOITTEET / asukas

- Sujuvat arjen kuntapalvelut
- Asumisen tavoitteellinen johtaminen
- Kestävä kuntatalous

Asiakas- ja asukastyytyväisyys
Palautteen hyödyntäminen

Asumisen ohjelma
Uuden ohjelman laatiminen
ja sen tavoitteet

TAVOITTEET / työyhteisöt

- Hyvinvoivat työyhteisöt
- Palvelukulttuurin kehittäminen
- Laukaa houkuttelee lisää osaajia

Asiakas- ja asukastyytyväisyys
Palautteen hyödyntäminen

Henkilöstöhyvinvointikysely
Rekrytoinnin onnistuminen
Henkilöstön aloitteellisuus

TAVOITTEET / yrittäjät

- Laukaan profiilin nostaminen yritysmayntöisenä kuntana
- Nykyisten yritysten kasvuedellytysten mahdollistaminen
- Kehityshankkeet uuden liiketoiminnan synnyttämiseksi

Elinkeino-ohjelma
Ohjelman tavoitteet

Kuntabarometri
Laukaan sijoittuminen
Yritystytyväisyystutkimus
Palautteen hyödyntäminen

MUUT MITTARIT

Ilmasto-ohjelma
Strategisten hankkeiden toteutuminen

TALOUS

Tavoite: Laukaan kunnalla ja kuntakonsernilla on ylijäämää taseessa.

Vuosi 2023 oli ensimmäinen kokonainen kalenterivuosi uuden kuntastrategian aikana. Talousarvio tavoitteet laadittiin uuden kuntastrategian pohjalta ja niiden toteutuminen on raportoitu palvelualueiden toimintakertomusten yhteydessä.

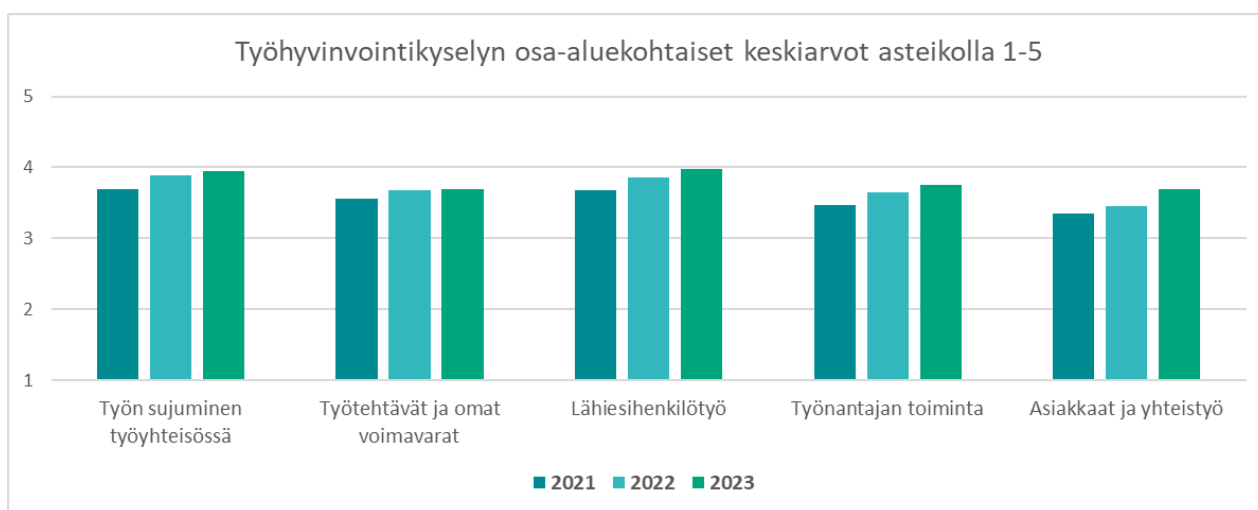
Vuoden aikana panostettiin strategian tunnetuksi tekemiseen henkilöstölle ja sen päämääriin sitouttamiseen. Työyhteisöt pelasivat vuoden aikana

erityistä strategiapeliä, jossa käsittelevät strategian periaatteita ja muuta sisältöä oman työn ja työyhteisön näkökulmasta.

Talouden tavoite kunnan ja kuntakonsernin ylijäämästä ei toteutunut vuoden 2023 tilinpäätöksessä konsernin osalta, mutta kunta sai käännettyä talouden ylijäämäiseksi. Talous painottuikin strategian osa-alueista selvästi vuoden 2023 aikana, koska kunnan taseeseen kertyi alijäämiä vuoden 2022 tilinpäätöksessä. Taloustavoitteen saavuttamiseksi kunta laati vuosille 2024-2026 talouden

tasapainottamisohjelman, jonka valtuusto hyväksyi syyskuussa 2023.

Uuden kuntastrategian muista mittareista toteutettiin henkilöstön hyvinvointikysely ja yritystyytyväisyystutkimus. Hyvinvointikyselyn tulokset olivat pääosin positiivisia ja niitä käsitellään tarkemmin erillisessä henkilöstöraportissa. Alla olevassa kuvassa on esitetty työhyvinvointikyselyn osa-aluekohtaiset keskiarvot vuosilta 2021-2023.

Yritystyytyväisyystutkimuksen keskeisiä tuloksia on koottu seuraavaan kuvaan. Yritystyytyväisyystutkimuksen tuloksia hyödynnetään erityisesti

kunnan elinkeinopalvelujen kehittämisessä. Tutkimus teetetään toistuvasti kahden vuoden välein, jolloin tulosten kehittymistä voidaan seurata.

Keskeiset tulokset

Kokonaistyytyväisyys kuntaan yrityksen sijaintipaikkana

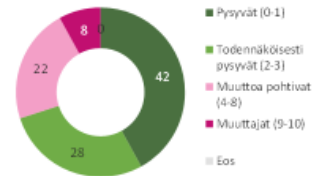
TOP5

1. Yrityksen toimintaympäristö kunnassa on turvallinen: 7,33
2. Luotamme yrityksemme tulevaisuuteen kunnassa: 7,27
3. Mielestäni kunta on vetovoimainen yritysten sijaintipaikkakunta: 6,71
4. Asiointi kunnan virastojen kanssa sujuu hyvin: 6,62
5. Vuorokaikutus kunnan kanssa on helppoa: 6,60

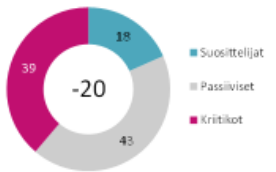
BOTTOM 5

1. Hankinnoissaan kunta huomioi riittävästi paikallisia yrityksiä: 5,00
2. Kunta reagoi tarvittaessa nopeasti muuttuviin tarpeisiimme: 5,55
3. Kunta huomioi riittävästi yrittäjien ja yritysten tarpeita: 5,71
4. Kunta edistää toiminnallaan yritysten menestymistä: 5,72
5. Kunta viestii asioistaan avoimesti ja aktiivisesti: 6,02

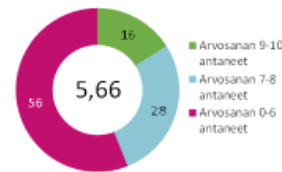
Poismuuttoaikeet

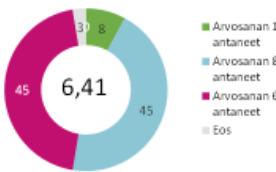
Suositteluhalukkuus yrityksen sijaintipaikaksi

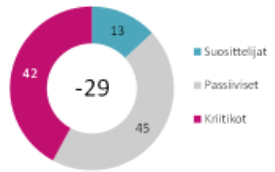
Kiinnostus kunnan ja yritysten välisen asioiden kehittämiseen

Kokonaisarvosana kunnan elinkeino- ja yrityspalveluille

Kunnan palveluiden suositteluhalukkuus

Laukaa, n=50

8 19.3.2024 7289, Kuntien yrityskuva, Laukaan kunta

Yritystyytyväisyystutkimuksen keskeisiä tuloksia 2023

Strategian seurantamittareiden osalta vuonna 2023 ei toteutettu muita tiedonkeruita. Asukastytyväisyyskyselyä ei ole toteutettu strategian voimassaoloaikana. Asumisen ohjelman laatimista siirrettiin myöhäisemmäksi säästösyistä. Rekrytoinnin ja henkilöstön aloitteellisuuden mittaamisen osalta ei ole käynnistetty uusia toimia. Elinkeino-ohjelma hyväksyttiin valtuustossa joulukuussa 2023, mutta siihen liittyvää seurantaa ei

ole tehty. Kuntabarometri toteutetaan parillisina vuosina, seuraavan kerran 2024. Ilmasto-ohjelmaa ei ole laadittu eikä muita strategisia hankkeita nimetty.

Tilikauden päättymisen jälkeen valtuusto on hyväksynyt maaliskuussa 2024 maankäytön rakennemallin päivityksen, joka ohjaa maankäyttöä strategisella tasolla.

3.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset kuntien kirjanpitoon ja tilinpäätökseen ovat mittavat. Laukaan kunnan ulkoiset toimintakulut vähenivät vuodesta 2022 yhteensä 74 miljoonaa euroa eli 52,8 prosenttia. Suurin muutos oli palvelujen osastoissa: palvelujen ostot pienenevät 80,4 prosenttia. Hyvinvointialueuudistuksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon ostopalveluihin liittyvät riskit poistuivat. Sen sijaan kiinteistöjen hoitoon liittyvät menot korostuvat jatkossa. Myös henkilöstökulujen rooli korostuu, sillä kunta järjestää merkittävän osan palveluistaan jatkossa itse.

Hyvinvointialueuudistuksessa kuntien käyttöomaisuus säilyi kuntien omaisuutena lähes kaikilta

osin. Kunnat vuokraavat sote-kiinteistöt hyvinvointialueille. Järjestelyn myötä poistojen suhteellinen osuus kuntien verorahoituksesta kasvaa. Vuoden 2022 poistot olivat noin kuusi prosenttia verorahoituksesta. Vuonna 2023 poistojen määrä on kasvanut 12 prosenttiin.

Hyvinvointialueen sekä kuntien väliset omaisuusjärjestelyt toteutettiin niin sanotun suppean jakautumismallin mukaisesti. Voimaanpanolain 20 §:ssä tarkoitettujen kuntayhtymien jäsenosuuksien ja 23 §:ssä tarkoitettujen irtaimen omaisuuden siirto hyvinvointialueille kirjattiin kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan. Hyvinvointialueelle siirtynyt lomapalkkavelka kirjattiin myös peruspääomaan. Kunnista hyvinvointialueelle siirtyvät

omaisuus- ja velkaerät kirjattiin alkusaldojen muutosina tilinavaukseen päiväyksellä 1.1.2023.

Voimaanpanolain perusteella tehtävät omaisuuden ja pääomien siirtoja koskevat kirjaukset eivät ole luonteeltaan kirjanpitoperiaatteiden muutoksia tai aikaisempien vuosien virheiden oikaisuja, joten tilinpäätöksessä 2023 vertailuvuotena olevien edellisen vuoden päättävään taseeseen ei ole tehty oikaisuja, vaan tarvittavat tiedot annetaan liitetiedoissa.

Taseen loppusumma pieneni 8,7 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Taseen eristä ostovelat pienivät vuoden takaiseen verrattuna 8 miljoonaa euroa ja siirtovelat 3,3 miljoonaa euroa.

Verotulot ovat kunnan suurin tuloerä. Verotulot pienivät edelliseen vuoteen verrattuna 43,6 prosenttia. Valtionosuudet puolestaan pienivät 56,4 prosenttia. Laukaan kunnalle myönnettiin harkinnanvaraista valtionosuutta jo toista vuotta peräkkäin. Vuoden 2023 harkinnanvaraisen valtionosuuden määrä oli 0,4 miljoonaa euroa. Toteutunut verorahoitus ylitti muutetun budjetin 0,9 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2022 Venäjän käynnistämä hyökkäyssota Ukrainaan heikensi talouden näkymiä. Korkean inflaation vuoksi korot alkoivat nousta nopealla tahdilla. Korokojen nousu näkyi kunnan korkomenojen kasvuna.

Kaikki palvelualueet alittivat muutetun talousarvion toimintakatteen. Tilinpäätöksessä on joitakin

3.1.5 Henkilöstö

Kunnan henkilöstöpolitiikkaa ohjaa kuntastrategia ja siihen perustuvat erillisohjeet, jotka on koottu kattavasti henkilöstön saataville henkilöstön käsikirjaksi. Henkilöstö on kuntastrategian yksi keskeinen painopistealue. Uuden kuntastrategian lisäksi kunnassa ei laadita erillistä henkilöstöstrategiaa, koska henkilöstöä koskevat strategiset tavoitteet on viety suoraan kuntastrategiaan.

Kuntastrategian toimintaperiaatteet antavat vakaan pohjan henkilöstöpolitiikalle ja henkilöstöön liittyvälle päätöksenteolle. Strategiassa on kolme läpileikkaavaa toimintaperiaatetta, jotka ovat

olennaisia poikkeamia talousarvioon nähden, joita kunnanvaltuusto ei hyväksynyt tilikauden aikana. Talousarvion sitovuustasolla eli tulosityksiköiden toimintakatteen osalta toteutui olennaisia yli 100.000 euron ylityksiä ainoastaan perusopetuspalveluissa, jossa ylitys oli 0,3 miljoonaa euroa. Tulosityksiköt raportoivat toiminnan ja talouden toteutumisesta ja poikkeamista tarkemmin toimintakertomusten yhteydessä.

Investointitaso oli edellistä vuotta matalampi. Investointimenot olivat 6,2 miljoonaa euroa alkupeleistä ja 1,5 miljoonaa euroa muutettua talousarviota pienemmät. Rahoitusosan sitovista eristä muutetun talousarvion mukainen lainamäärä ylittyi 2,97 miljoonaa euroa. Muutetussa talousarviossa lainamäärän ennakoitiin vähenevät 1,5 miljoonaa euroa. Korolliset lainat kuitenkin kasvoi 1,4 miljoonaa euroa. Korollisen lainamäärän muutoksen arviointia hankaloitti hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset rahoituslaskelmalla: korottomien velkojen määrä väheni peräti 9,8 miljoonalla eurolla.

Tilikauden päättymisen jälkeen ei ole tilinpäätöksen valmistumiseen mennessä tehty talousarviomuutoksia vuodelle 2023. Sitovien erien ylitykset tuodaan valtuustolle takautuvasti hyväksyttäväksi tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen.

PIDEMMÄLLE

POSITIIVISESTI

PALVELLEN

Strategian periaatteita on käsitelty kattavammin luvussa 3.1.4 strategiaa käsittelevässä osiossa.

Henkilöstö on yksi uuden kuntastrategian kolmesta kärkiteemasta tai -kohderyhmästä. Henkilöstön osalta strategian visiona ovat hyvinvoivat ja uudistumiskykyiset työyhteisöt. Tavoitteena on myös kehittää kuntalaisille parasta mahdollista palvelukulttuuria ja vahvistaa asemaa hyvänä

työnantajana, joka houkuttelee osaavia työntekijöitä.

Vakinaisen henkilöstön määrä (tilanne 31.12.2023) väheni 223 henkilöllä edelliseen vuoteen verrattuna. Määräaikaisen henkilöstön määrä väheni 46 henkilöllä ja henkilötyövuosia kertyi 303 edellisvuotta vähemmän. Merkittävä muutos henkilöstömäärässä johtui hyvinvointialueuudistuksesta. Vuoden 2022 päättyessä kunnan perusturvapalveluissa työskenteli 275 työntekijää, jotka siirtyivät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa. Kuntaan jääneistä toimialoista konsernihallinnon henkilöstömäärä on laskenut, teknisen palvelualueen pysynyt ennallaan ja sivistyspalveluiden henkilöstömäärä on kasvanut noin 30 henkilöllä.

Vakinaisen henkilöstön määrä alitti henkilöstösuunnitelman 19 henkilötyövuodella, mutta määräaikaisen henkilöstön määrä ylittyi 40 henkilötyövuodella. Tulosityksiköiden toimintakertomuksessa on kuvattu tarkemmin henkilöstösuunnitelmien toteutumista ja poikkeamien syitä.

Henkilöstökulut olivat 40,0 miljoonaa euroa ja alittivat talousarvio 0,3 miljoonaa euroa eli 0,8 prosenttia. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilöstökulut laskivat 11 miljoonaa euroa eli 21,5 prosenttia. Vakinaisten ja vakinaisuusluonteisten viranhaltijoiden ja työntekijöiden palkat laskivat

18,8 prosenttia ja sijaisten 50 prosenttia. Sivukulut laskivat 2,4 miljoonalla eurolla.

Sairauspoissaolot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna 5837 kalenteripäivällä. Yhteensä sairauspoissaolopäiviä oli 16,0 henkilötyövuotta kohden, mikä oli 0,7 päivää henkilötyövuotta kohden vähemmän kuin edeltävänä vuonna. Sairauspoissaolojen määrä kasvoi konsernihallinnon ja teknisellä palvelualueella ja laski sivistyspalveluissa.

Henkilöstön työterveyshuollon on vuoden 2018 alusta lukien tuottanut Pihlajalinna Oy. Vuonna 2023 henkilöstön työkyvyn ja työhyvinvoinnin tukemiseksi toteutettiin useita toimenpiteitä. Henkilöstöhallinnon toiminnasta kerrotaan lisää luvussa 4 talous- ja henkilöstöpalvelujen toimintakertomuksessa sekä erillisessä henkilöstöraportissa.

Yhteistoimintaelimenä ja työsuojelutoimikuntana toimiva kunnan yhteistyöryhmä kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa.

Henkilöstöä ja henkilöstöpolitiikan tavoitteiden toteutumista tarkastellaan yksityiskohtaisesti erillisessä henkilöstöraportissa.

Seuraavissa taulukoissa on kuvattu eräitä keskeisiä henkilöstötunnuslukuja sekä henkilöstösuunnitelman toteutuminen koko kunnan tasolla.

Henkilöstön määrä kuukauden viimeisenä päivänä						
	Vakinaiset		Määräaikaiset		Koko henkilöstö 31.12.2022	
	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	Yhteensä	%/koko henk.
Konsernihallinto	36	40	47	21	61	6,8 %
Perusturvapalvelut	210	0	65	0	0	0,0 %
Sivistyspalvelut	437	431	224	262	693	76,7 %
Tekniset palvelut	136	125	17	24	149	16,5 %
Yhteensä	819	596	353	307	903	100,0 %

Henkilöstön määrä henkilötyövuosina (htv) 2021 - 2023						
	2021		2022		2023	
	htv	%/henk.	htv	%/henk.	htv	%/henk.
Konsernihallinto	83	7,6 %	60	5,1 %	57	6,5 %
Perusturvapalvelut	256	23,3 %	326	27,7 %	0	0,0 %
Sivistyspalvelut	614	55,9 %	644	54,7 %	670	76,7 %
Tekniset palvelut	145	13,2 %	147	12,5 %	147	16,8 %
Yhteensä	1098	100,0 %	1177	100,0 %	874	100,0 %

Sairauspoissaolot 2021-2023

	2021		2022		2023	
	pv	pv/htv	pv	pv/htv	pv	pv/htv
Konsernihallinto	940	11,3	986	16,4	1400	25
Perusturvapalvelut	5669	22,1	6192	19,0	0	0
Sivistyspalvelut	8063	13,1	10354	16,1	9109	14
Tekniset palvelut	2676	18,5	2180	14,8	3366	23
Yhteensä	17348	15,8	19712	16,7	13875	16

KOKO KUNTA

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	569,05	588,87	570,13	-18,74
Määräaikaiset	282,36	264,45	304,12	39,67
Yhteensä	851,41	853,32	874,25	20,93

Palkat ja palkkiot 2021-2023 (1000 €)

	2021	2022	2023
Vakinaiset	34 660	37 960	30 814
Sairaus- ja äitiyslomasijaiset	1 004	1 201	770
Vuosiloma ja muut sijaiset	1 671	1 762	725
Yhteensä	37 335	40 924	32 309
Sivukulut	9 302	10 098	7 723
Yhteensä	46 637	51 022	40 032

3.1.6 Ympäristöasiat

Vuoden 2017 alusta alkaen jätehuolto on järjestetty seudullisesti Laukaan, Jyväskylän ja Muuramen alueella. Jätehuollon palvelutehtävistä vastaa kuntien omistama jäteyhtiö Mustankorkea Oy. Jätehuollon viranomaistehtävät ovat Jyväskylän seudun jätelautakunnan vastuulla ja valvontatehtäviä hoitaa Laukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja Keski-Suomen ELY-keskus.

Vuoden 2023 aikana Laukaan kunnan alueella ei tapahtunut merkittäviä ympäristöön liittyviä onnettomuuksia. Onnettomuudet olivat pienimuotoisia öljy- tai polttoainevuotoja.

Haarlan sellutehtaan jäljiltä jääneen Lievestuoreen Laajalahdessa olevan 0-kuitujätteen maisemointihanke on keskeytynyt Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen johdosta. Maisemointin loppuun saattaminen ja mahdollisella pinoitteiden uudelleen sijoittamisella on merkittäviä kustannusvaikutuksia, jotka tarkentuvat, kun

hankkeen eri vaihtoehdoille saadaan lainvoimaiset luvat. Laukaan kunta päätti olla hakematta korjausta lupaan nykyisten materiaalien pysyttämiseksi. Voimassa olevan tilanteen mukaan materiaalit tulee vaihtaa.

Laukaan kunnalla ei ole tiedossa kunnan alueella olevia saastuneita maa-aineksia tai muita välittömiä ympäristön suojeluun liittyviä kohteita, joihin kohdistuviin toimenpiteisiin kunta varautuisi.

Laukaan kunnassa on käytössään kunnanhallituksen 11.11.2013 § 61 hyväksymä ilmastosuojelusuunnitelma. Vuoden 2023 aikana selvitettiin suunnitelman uudistamista. Laukaa on mukana kunta-alan energiatehokkuussopimuksessa ja osallistuu Keski-Suomen liiton ilmastotyöryhmän toimintaan. Kunnassa toimii oma ilmasto- ja energiatyön ohjausryhmä, jonka tehtävänä on koordinoita, seurata ja edistää kunnan ilmastotyötä kuntastrategian tavoitteiden mukaisesti, lisätä sisäistä ja ulkoista viestintää ilmasto- ja

energia-asioista sekä tuoda esille kunnan ilmastotekoja.

Kunta ja Laukaan Vesihuolto Oy teettivät Geologisen rakenteen selvityksen Valkolan ja Lintumäen pohjavesialueilla, jossa oli mukana GTK, Keski-Suomen ELY-keskus ja kunta, se valmistui 2023.

3.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Korruptio, lahjonnan torjunta ja ihmisoikeusasiat

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäytöstä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Korruption erilaisia esiintymismuotoja voivat olla esimerkiksi:

- virka-aseman väärinkäyttö, lahjonta sekä lahjusten lupaaminen, pyytäminen ja ottaminen
- petos, kavallus, varastaminen ja yhteisten varojen väärinkäyttö
- uhkailu ja väkivallalla pakottaminen
- luottamuksellisen tiedon väärinkäyttö
- suosinta ja suosikkijärjestelmän ylläpito
- lakien ja määräysten kiertäminen
- tosiasioiden vääristely
- laitton seuranta ja tarkkailu
- velvollisuuksien laiminlyönti ja asioiden viivyttely
- huonon hallinnon suojeleminen ja salailu
- välinpitämätön johtamistyö
- epäreilujen ja epäasiallisten keinojen käyttäminen alaisiin.

Kuntaliitto on yleiskirjeessä 17/2017 ja ohjeessaan ”Korruptio ja eettisyys kunnassa” antanut ohjeita ja määritelmiä korruptiosta ja epäeettisestä toiminnasta kunnissa. Korruption erityisiä riskikohteita kunnissa ovat julkiset hankinnat, maankäyttö ja rakentaminen sekä poliittinen toimintaympäristö yleisesti.

Eettisyyttä voidaan edistää ja korruptiota ehkäistä esimerkiksi:

- Johdon omalla käytöksellään antama esimerkki ja johtamisosaamisen lisääminen

Laukaan ympäristönsuojelumääräykset päivitettiin vuoden 2022 aikana. Uudet määräykset ovat lainvoimaiset ja voimassa.

Ympäristöasioita on käsitelty lisää luvun 4 tehtäväkohtaisessa toimintakertomuksessa ympäristövalvonnan osiossa.

- Henkilöstön ja luottamushenkilöiden kouluttaminen
- Sisäinen tarkastus
- Eettisistä periaatteista keskusteleminen
- Arvojen määrittäminen ja niistä tiedottaminen
- Eettisten ohjeiden laatiminen
- Etiikasta vastaavan henkilön nimeäminen organisaatiossa.

Hyvän hallinnon periaatteita noudattaen Laukaan kunnassa torjutaan korruptiota ja lahjontaa avoimella ja läpinäkyvällä päätöksentekomenettelyllä. Lisäksi pienehkössä kunnassa päättäviä viranomaisia on rajallinen määrä ja päätöksentekoa on mahdollista valvoa yksityiskohtaisellakin tasolla. Riskinä on, että pieni joukko päätöksentekijöitä on mukana tekemässä päätöksiä eri intressiryhmissä. Esteellisyyksien ja sidonnaisuuksien merkitys ja huomiointi ovat siksi tärkeässä roolissa Laukaan kunnan päätöksenteossa.

Edellä mainituista eettisyyttä edistävästä toimintaperiaatteista Laukaan kunnassa korostuu laadukas johtamisosaaminen ja panostus henkilöstön ja luottamushenkilöiden osaamiseen. Lisäksi kuntastrategiassa on selvästi määritelty organisaation keskeiset toimintaperiaatteet ja niiden mukaisen toimintakulttuurin jalkauttamiseen panostetaan osana strategista johtamista. Kunnassa ei ole erikseen laadittu eettisiä ohjeita tai nimetty etiikasta vastaavaa henkilöä. Toiminnan laillisuudesta ja eettisyydestä on kuitenkin huolehdittu muun muassa huolellisella ohjeistuksella esimerkiksi hankinnoissa. Taloushallintoon ja erityisesti rahaliikenteeseen liittyviin prosesseihin ja kontrolleihin on

kiinnitetty erityistä huomiota, jotta vältetään vaaralliset tehtävähdistelmät ja väärinkäytösten mahdollisuudet. Sisäisen valvonnan kehittämiseen panostetaan lähivuosina, mikä on omiaan varmistamaan toiminnan eettisyyttä.

Suomen lakien nojalla Laukaan kunnan toiminta on ihmisoikeuksia kunnioittavaa ja vaalivaa. Avoin

toiminta- ja päätöksentekokulttuuri varmistavat ihmisoikeuksia loukkaamattoman toiminnan.

Vuonna 2021 Laukaan kunta päätti hankkia ja ottaa käyttöön anonyymin ilmoituskanavan eli niin sanotun whistleblowing-kanavan. Kanavan käyttöönotto toteutuu vuoden 2024 aikana ja se edistää eettisen toimintakulttuurin toteutumista ja valvontaa.

3.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Hyvinvointialueuudistus siirsi vuoden 2023 alusta alkaen sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuun kunnalta hyvinvointialueelle. Uudistuksella on olennaisia ja pysyviä vaikutuksia kunnan toimintaan ja talouteen. Kunnan rahoitus määräytyy uudistuksen jälkeen uudella tavalla ja käyttötalouden koko karkeasti puoliintui.

Talouden tasapainottaminen näyttelee merkittävää osaa Laukaan kunnan lähivuosien kehityksessä ja johtamisessa. Vaikka alijäämät saatiin katettua tilinpäätöksessä 2023 näyttää vahvasti siltä, että vuosien 2024-2025 tilinpäätökset tulevat voimakkaista sopeuttamistoimista huolimatta olemaan alijäämisiä ja on todennäköistä, että tasaus on jälleen kertyneitä alijäämiä vuoden 2024 tilinpäätöksessä. Tämä johtaa siihen, että kuntalain mukaan kunnan on katettava alijäämät viimeistään vuoden 2029 tilinpäätöksessä.

Syksyllä 2023 hyväksytyn talouden tasapainottamisohjelman mukaan kunta tavoittelee alijäämien kattamista edelleen vuoteen 2027 mennessä. Tasapainottamisohjelmaan hyväksytyjen toimenpiteiden vaikuttava toimeenpano näkyy merkittävästi kunnan toiminnassa vuosina 2024-2026. Alijäämien kattamisen lisäksi tasapainottamisohjelman tavoitteena on, ettei kunnan lainamäärä kasva vuoden 2023 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Kuntatalouteen merkittävästi vaikuttavat rakennemuutokset jatkuvat, minkä vuoksi tulopuolen ennustaminen tulevina vuosina on erityisen vai-

keaa. Vuonna 2025 työvoimapaalveluiden järjestämisvastuu siirtyy valtiolta kunnille, mikä vaikuttaa olennaisesti sekä valtionosuustuloihin että toimintamenoihin. Lisäksi valtio valmistelee kuntien rahoitusjärjestelmän kokonaisuudistusta, jonka määrä toteutuu vuodesta 2026 lukien ja sillä voi olla olennaisia vaikutuksia kunnan tulorakenteeseen ja tulojen määrään. Uudistusten aiheuttamat muutokset vaikeuttavat suunnitelmallista talouden tasapainottamista.

Toiminnallisesti lähitulevaisuuden uudistuksista TE-uudistuksella on merkittävin vaikutus kunnan toimintaan. Kunta on päättänyt liittyä Äänekosken kaupungin johtamaan Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen. Vaikka Äänekosken kaupunki isäntäkuntana tuottaa pääosan palveluista, on uudistuksella merkittävä vaikutus myös Laukaan kunnalle ja kuntataloudelle.

Viime vuosien väestökehityksen ja uusimpien väestöennusteiden mukaan Laukaan väkiluvun kasvu on tullut tiensä päähän. Kunnan kehitys on viime vuosikymmeninä nojannut vahvasti tasaiseen kasvuun. Tulevana vuosikymmenenä on kyettävä kehittymään uudenaikaisessa toimintaympäristössä. Toisaalta ennusteita vasten tavoitellaan edelleen kasvu-uralle palaamista ja toisaalta mikäli ennusteet toteutuvat, palveluiden ja talouden sopeuttamisen väestörakenteen muuttuessa on oltava tehokasta ja oikea-aikaista.

Kunta investoi 2010-luvulla merkittävästi palvelukiinteistöihin ja nyt sen tulee kyetä hyödyntämään tehtyjä investointeja elinvoiman ylläpitämiseksi. Investointien ja kiinteistöleasing-hankkeiden

myötä poistot ja toimintakulut kasvavat ja lisäksi suuri lainamäärä tuo riskin kasvavista korkokustannuksista. Toisaalta kunnan rakennuskanta on erinomaisessa kunnossa ja korjausvelkaa on verrattain vähän.

Kouluinvestoinnit ovat parantaneet kunnan edellytyksiä vastata tulevaisuuden palvelutarpeisiin, mutta samalla kasvattavat taloudellista taakkaa ja riskiä. Omaan taseeseen rakennettavat koulut lisäävät kunnan poistotaakkaa ja rahoitusriskejä. Lisäksi kolme kouluhanketta on toteutettu kiinteistöleasingrahoituksella, mikä nostaa käyttötalouden kustannuksia merkittävästi. 2020-luvun lopulla kunnan velkaantumisen trendi kääntyy laskuun, mutta poistojen kokonaismäärä pysyy korkeana.

Hyvinvointialueuudistuksessa sosiaali- ja teveys-toimen sekä pelastustoimen käytössä olevat kiinteistöt jäivät kunnan omistukseen. Lainsäädäntöön perustuen kunta ei voi toimia hyvinvointialueen vuokranantajana siirtymäajan 3+1 vuotta jälkeen, minkä vuoksi kunta ei voi toimia sotekiinteistöjen omistajana tuon määräajan jälkeen, mikäli kiinteistöjä edelleen vuokrataan hyvinvointialueelle. Kunnan on tulevien vuosien aikana tehtävä päätös siitä, mitä sotekiinteistöille tehdään. Talouden tasapainottamisohjelman lähtökohtana on, että sotekiinteistöistä luovutaan myymällä, mikäli saatava hinta on tavoitteiden mukainen.

Haasteita kunnan talouden tasapainolle aiheutuu myös, mikäli verotulojen kehitys ei ole suotuisaa joko väestön ja elinkeinotoiminnan heikosta kasvusta johtuen tai muista kunnan kehittymisestä riippumattomista syistä.

3.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaan riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriötömyydestä. Riskienhallinta tarkoittaa järjestelmällistä ja ennakoivaa tapaa tunnistaa, analysoida, hallita ja raportoida toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinta käsittää kuntakonsernin lyhyen ja pitkän aikavälin **strategiset, taloudelliset, toiminnalliset ja vahinkoriskit**, jotka voivat olla ulkoisia tai sisäisiä.

Strategiset riskit

Valtuusto hyväksyi Laukaan kunnalle strategian kesällä 2022. Strategian läpileikkaavina periaatteina Ovat PIDEMMÄLLE, POSITIIVISESTI ja PALVELLLEN. Strategiassa on valittu kolme kärkiteemaa, jotka ovat asukas, henkilöstö ja yritykset. Periaatteisiin pohjautuen jokaiseen kärkiteemaan liittyen on asetettu tavoitteita. Lisäksi strategiaan sisältyy talouden tasapainotavoite.

Strategisena riskinä on, että strategiassa asetetut tavoitteet osoittautuvat keskenään ristiriitaisiksi. Näin voi tapahtua, jos talouden tasapainottamisen tavoitteeseen pääseminen käytännössä edellyttää muista tavoitteista tinkimistä. Valtuuston tulisi ohjata strategista johtamista siten, että strategian tavoitteet tukevat toisiaan, jolloin strategian toiminnalliset tavoitteet myös vahvistavat kunnan taloutta.

Epäsuotuisa väestökehitys ja väestöennustamisen epäonnistuminen muodostavat kunnalle merkittävän strategisen riskin. Väestökehitys vaikuttaa olennaisesti kunnan talouteen. Talouden tasapainottaminen edellyttää onnistunutta oikeaan tietoon perustuvaa sopeuttamista.

Kuntien rahoitus muuttui hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä. Kuntien valtionosuusperusteet korreloivat entistä heikoimmin väestörakenteen kanssa. Väestörakenteeltaan nuorekkaat kunnat näyttävät joutuvan taloudellisesti tiukalle rahoituksen uusjaossa. Keski-Suomen kunnat kärsivät terveydenhuollon viime vuosien kustannusten

kasvusta pysyvästi valtionosuusleikkausten muodossa. 2025 alusta toteutuva TE-palveluiden uudistus vaikuttaa kuntatalouteen ja alustavien arvioiden mukaan Keski-Suomi ei ainakaan erityisesti hyödy taloudellisesti uudistuksesta. Laukaan strategisena riskinä on, että kuntien rahoitusjärjestelmää ei uudisteta riittävän ajoissa ja kunnan talous painuu entistä heikompaan tilaan.

Hyvinvointialueuudistuksen seurauksena myös kunnan omistukseen jääneet sosiaali- ja terveyspalvelujen käytössä olevat kiinteistöt aiheuttavat uuden strategis-taloudellisen riskin. Hyvinvointialue ei ole tehnyt kuntien kiinteistöihin pitkiä vuokrasopimuksia. Riskinä on, että hyvinvointialue ei jatka kaikkien kunnan omistamien tilojen käyttöä, jolloin kunnalle aiheutuu taloudellisia menetyksiä. Hyvinvointialueen on määrä päättää palveluverkkoa koskevista muutoksista keväällä 2024, mikä selvittää myös Laukaan kunnan omistamien sotekiinteistöjen tulevaisuutta.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on muuttanut Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristöä sekä tuonut monenlaisia vaikutuksia talouteen. Turvallisuuksien muuttuminen tulee huomioida kunnan johtamisessa erilaisten häiriöiden ennaltaehkäisyyn ja niihin varautumiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Taloudelliset riskit

Laukaassa on toteutettu laajaa investointiohjelmaa ja sen seurauksena kunnan lainakanta on kasvanut. Taloudellisia riskejä lisää laajan investointiohjelman läpivienti sekä investointien myötä lisääntynyt lainakanta ja sen rahoituskustannukset. Nollakorkojen aika on päättynyt ja korkotason noustua korkoriskit ovat toteutuneet ja suojaamattomien lainojen osalta korkokustannukset ovat nousseet olennaisesti. Kunnan korkokustannukset kasvoivat vuonna 2023 1,8 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna.

Kunnan lainasalakusta 31.12.2023 pitkäaikaista rahoitusta oli 25 prosenttia ja lyhytaikaista rahoitusta 75 prosenttia. Lainasalkun pääomasitoumus oli 31.12.2023 keskimäärin 1,25 vuotta.

Lyhytaikaiseen rahoitukseen liittyy korkoriski äkillisistä korkomuutoksista johtuen, sekä jälleerahoitusriski rahoitusmarkkinahäiriöistä johtuen. Vuoden 2023 korkokulut olivat 1,70 % vuoden lopun lainamäärästä. Korkokulut kasvoivat merkittävästi aikaisemmista vuosista. Korkokulut jatkavat kasvuaan vuoden 2024 aikana, kun osa pitkäaikaisesta rahoituksesta erääntyy jälleerahoitettavaksi.

Korkoriskien suojaamiseksi kunnanhallitus hyväksyi lainasalkun korkosuojaopolitiikan 31.8.2015 § 181. Korkosuojaopolitiikan mukaan lainasalkun suojausaste tulee olla 10-80 %. Korkosuojaopolitiikan mukaisesti lainasalkusta on 73 prosenttia korkosuojattu tai sidottu pitkäaikaisiin kiinteisiin korkoihin. Kiinteistöleasingsopimukset mukaan lukien 69 prosenttia korollisesta velasta on korkosuojattu. Suojausaste on korkoriskipolitiikassa määritellyn suojausasteen mukainen. Koko lainasalkun korkosi Valtuusto on hyväksynyt kunnan varainhankintapolitiikan ja korkosuojaopolitiikan uusimista valmistellaan.

Kunnan antolainojen määrä oli 19,0 miljoonaa euroa ja siinä on vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna 0,8 miljoonaa euroa. Suurimmat antolainat ovat konsernin sisäisiä rahoitusjärjestelyjä, eli 15,265 miljoonan euron antolaina Laukaan Vesihuolto Oy:lle ja 3,7 miljoonan euron antolaina Laukaan Vuokrakodit Oy:lle. Edellä mainittujen lisäksi Laukaan kunnalla on pieni laina Väentupa Ry:lle, sekä yksittäisiä EU-rahoitteisten hankkeiden välirahoituksia paikallisille yhdistykselle.

Myönnettyjen takauksien yhteenlaskettu määrä oli vuoden 2022 päättyessä 21,0 miljoonaa euroa ja se kasvoi 0,2 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasosta. Uusia takauksia myönnettiin tilivuoden 2022 aikana 1,0 miljoonan euron edestä kunnan omistamalle Laukaan Vesihuolto Oy:lle. Takauksista 17,2 miljoonaa euroa on myönnetty Laukaan Vuokrakodit Oy:lle. Jyvässeudun puhdistamo Oy:lle myönnettyjä takauksia on 1,7 miljoonaa euroa, Laukaan Vesihuolto Oy:lle 1,6 miljoonaa euroa, Vesiosuuskunnille 0,4 miljoonaa ja Laukaan asumispalvelusäätiölle 0,1 miljoonaa euroa. Takausmaksuja myönnettyistä takauksista kunta peri yhteensä noin 60.000 euroa.

Vuoden 2023 alusta vastuu sosiaali- ja terveystalvemuista sekä pelastustoimesta siirtyi valtion rahoitettavaksi ja hyvinvointialueen järjestettäväksi. Hyvinvointialueuudistuksen talousvaikutukset kunnalle olivat merkittäviä. Uudistukseen liittyvät verojen ja valtionosuuksien leikkaukset iskivät Laukaan kunnan talouteen erityisen pahasti. Hyvinvointialueuudistuksen jälkeinen repaleinen ja epäjohtonmukainen kuntien rahoitusmalli ei tunnista Laukaan kaltaisen kunnan erityispiirteitä. Merkittävästi lapsivoittoisen kunnan tulopohja jää nyky-mallissa helposti erittäin heikoksi. Kuntakenttä onkin lähes yksiaänisesti vaatinut valtiolta ripeitä toimia kuntien rahoitusjärjestelmän uusimiseksi. Rahoitusjärjestelmän uudistusta valmistellaan ja sen on määrä astua voimaan vuonna 2026.

Vaikka nykyinen rahoitusjärjestelmä on Laukaan kannalta toimimaton sisältää sen uudistaminenkin riskejä. Uudistamisessa kuullaan kuntia ja kaupunkia ja uudistamisesta uhkaa tulla samalla kuntien välinen edunvalvontakamppailu. Pienen kunnan mahdollisuus saada äänensä kuuluviin on hyvin rajallinen. Laukaan on pyrittävä tuomaan näkemyksiään esiin kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa, missä kuntia kuullaan rahoitusjärjestelmän uudistamiseen liittyen.

Valtiontalouden tasapainottamisaineet uhkaavat myös kuntakentän rahoituksen riittävyttä. Valtion sopeutustoimet voivat näkyä tulevaisuudessa entistä pienempinä valtionosuuksina kunnille. Hyvinvointialueiden epäonnistuminen omassa taloudenpidossaan voi myös lisätä valtion painetta sopeuttaa kuntien avustuksia.

Riskien ja epävarmuustekijöiden näkökulmasta on merkitystä myös sillä, että kuntien menot ja tulot pienenevät Sote-uudistuksen seurauksena, mutta velat ja vastuut pääosin säilyvät. Myös poistot pysyvät ennallaan. Tulojen ja kulujen pienentyessä emokunnan osuus kuntakonsernissa pienenee.

Toiminnalliset riskit

Henkilöstöriskit

Henkilöstöriskit liittyvät henkilöstön osaamiseen ja saatavuuteen. Laukaan kunnassa keskeisissä

tehtävissä työskenteleville on nimetty sijainen, jolloin varmistetaan riittävä osaaminen ja tehtävien sujuminen yllättävissäkin tilanteissa. Siitä huolimatta organisaatio on ohut ja avainhenkilö-riskit ovat merkittäviä joissakin tehtävissä.

Henkilöstön osaamisen varmistamiseen ja niin sanotun hiljaisen tiedon siirtymiseen on kiinnitetty huomiota. Eläkkeelle lähtöihin on varauduttu ja uuden henkilön perehdyttämiseen ennen eläkkeelle lähtevän poistumista. Henkilöstökoulutukseen ja johtamiskoulutukseen on kiinnitetty huomiota. Lähes kaikki esihenkilöasemassa olevat ovat saaneet erillistä johtamiskoulutusta ja sitä tarjotaan kaikille esihenkilönä toimiville tai esihenkilöksi siirtyville.

Henkilöstön saatavuutta on tarkkailtu vuosittain muun muassa seuraamalla rekrytointien hakijamääriä eri aloilla. Saatavuus on viime vuosina selvästi heikentynyt ja eräillä aloilla saatavuusongelma näkyy jo resurssivajeena tai kustannusten kasvuna. Erityisesti varhaiskasvatusalan henkilöstön saatavuus on heikentynyt selvästi viime vuosina. Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuutta pyritään vahvistamaan muun muassa palkkausjärjestelmää kehittämällä. Kunnan on lisäksi kehitettävä joustavaa henkilöstöpolitiikkaa ja harkittava esimerkiksi etätyömahdollisuuksien laajentamista soveltuvin osin henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi tulevaisuudessa.

Tietojärjestelmä- ja tietosuojariskit

Organisaatioiden toimiessa entistä enemmän tietojärjestelmien ja -verkkojen varassa näiden toimintahäiriöt voivat merkittävästi heikentää tai laimauttaa organisaation toimintoja. Tietojärjestelmäriskien lukeutuvat laite-, ohjelmisto- ja tietoliikennetietoturvariskit sekä inhimilliset riskit ja uhka ulkopuolisista hyökkäyksistä. Tietojärjestelmäriskien hallintaan hyvällä valvonnalla ja varautumisella poikkeustilanteisiin, erilaisin varmistustoiminnoin sekä hyvällä ohjeistuksella ja käyttäjäopastuksella. Kunta huolehtii tietohallinnon riittävästä resursoinnista, jotta tietojärjestelmäriskit pystytään hallitsemaan.

EU:n tietosuojasetuksen voimaantulon jälkeen tietosuojariskit ovat nousseet entistä suuremmin

esille. Tietosuoja-asetuksen vaatimien toimintamallien käyttöönotto kunnassa helpottaa hallitsemaan tietosuojariskejä. Tietosuojariskit voivat olla operatiivisia, mutta ne voivat myös aiheuttaa taloudellista haittaa sekä mainehaitan kautta olla jopa strategisia riskejä. Laukaan tietosuojavastava valvoo aktiivisesti tietosuojan toteutumista ja toimintamalleja kunnassa.

Vahinkoriskit

Ennakoitavissa olevat vahinkoriskit ovat rajallisia. Kunnan kiinteistöihin kohdistuvat mittavat vahingot, kuten tulipalot tai laajat vesivahingot voisivat vahingoittaa huomattavasti kunnan toimintaa varsinkin vahingon kohdistuessa palvelutuotantotiloihin, kuten koululle tai päiväkotiin, sillä korvaavia tiloja on lyhyellä aikavälillä rajallisesti saatavilla. Palvelutuotannon tiloihin kohdistuvat vahingot voivat aiheuttaa myös henkilöstöön ja asiakkaisiin sekä kuntalaisiin kohdistuvia uhkia.

Vakuutukset

Kunnanhallitus hyväksyi kunnan vakuutusperiaatteet 15.9.2014 § 180. Vakuutusperiaatteissa määritellään kunnan vakuutusten vastuut, millä periaatteilla kuntalaiset, henkilökunta, toiminta ja omaisuus vakuutetaan, kuinka vakuutukset hankitaan sekä kuinka henkilöstöä tiedotetaan.

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutukset ovat lakisääteisiä vakuutuksia, jotka kattavat henkilöstön sosiaaliturvan työtapaturman, työmatkatapaturman tai ammattitaudin sattuessa. Lisäksi kunnalla on ei-lakisääteinen etätyövakuutus laajentamaan henkilöstön vakuutusturvaa etätyöskenteilyn yhteydessä.

Kunnalla on ryhmätapaturmavakuutus, jossa vakuutettuina ovat kunnan järjestämään toimintaan osallistuvat henkilöt, muun muassa koululaiset, päiväkotilapset, kerholaiset, retkille ja leireille tai muuhun kunnan järjestämään toimintaan osallistuvat.

Kunnalla on lisäksi vapaaehtoisena matkavakuutus henkilöstölle ja toimintaan osallistuville kuntalaisille, omaisuusvakuutuksia, keskeytysvakuutus, rakennus ja asennustyövakuutus, toiminnan ja

tuotevastuuvakuutus, oikeusturvavakuutus, hallinnon vastuuvakuutus, metsävakuutus ja ajoneuvovakuutuksia.

Vuoden 2016 alusta lukien vakuutukset on keskitetty Pohjola Vakuutukseen / OP Vakuutukseen. Vakuutukset kilpailutettiin vuonna 2022, mutta vakuutusyhtiö ei kilpailutuksen jälkeen muuttunut. Uudet vakuutussopimukset tulivat voimaan vuoden 2023 alusta lukien.

Oikeudenkäynnit

Kunnalla on yhdessä useiden Keski-Suomen kuntien kanssa käynnissä oikeudenkäynti Keski-Suomen Hyvinvointialuetta vastaan koskien Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin vuoden 2022 tilinpäätöksen hyväksymistä. Kuntien näkemyksen mukaan Keski-Suomen Hyvinvointialue on virheellisesti toiminut Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin valtuuston lainvoimaisen päätöksen vastaisesti sairaanhoidopiirin tilinpäätöstä laatiessa, kun se ei ole toteuttanut 24 miljoonan euron alijäämien kattamista peruspääomaa alentamalla. Kunnat ovat valittaneet hyvinvointialueen päätöksestä hyväksyä Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin tilinpäätös vuodelta 2022 Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Asian käsittely Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa on tilinpäätöksen laatimishetkellä kesken. Kiistanalaisen asian taloudellinen vaikutus Laukaan kunnalle on kertaluontoisesti 1,7 miljoonaa euroa ja kerrannaisvaikutuksiltaan mahdollisesti huomattavasti suurempi, koska ratkaisulla voi olla vaikutusta valtionosuuksien pysyvään tasoon. Kyseessä oleva 1,7 miljoonaa euroa on kirjattu tulosvaikutteisena pakollisena varauksena kuluksi vuoden 2022 tilinpäätökseen. Oikeudenkäynnillä voi olla siis kunnalle positiivisia talousvaikutuksia, mutta negatiivisia, koska ne on varovaisuuden periaatteen mukaisesti huomioitu jo tilinpäätöksessä 2022.

Kunnalla on lisäksi käynnissä Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa oikeudenkäynti, jossa kuntalainen on vaatinut valtuuston kahden koulun lakauttamista koskevan päätöksen 11.12.2023 § 61 kumoamista lainvastaisena ja valtuuston talousarvion hyväksymistä koskevan päätöksen

11.12.2023 § 62 pöytäkirjan kirjoittamista kokouksen kulkua vastaavaksi. Kunnanhallitus on antanut asiasta lausunnon Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle, mutta asian käsittely on tilinpäätöksen laatimishetkellä kesken.

Kunnan tilinpäätöksessä on noin 0,1 miljoonaa euroa toimintatuloja, jotka on laskutettu Keski-Suomen hyvinvointialueelta perustuen Laukaaseen sijoitettujen lasten varhaiskasvatuspalveluiden

tuottamiseen. Hyvinvointialue on kiistänyt olevansa vastuussa kyseisistä kustannuksista. Erimielisyyteen ei ole tilinpäätöksen laatimishetkellä saatu ratkaisua, mutta asiaa ei ole toistaiseksi viety oikeusasteiden ratkaistavaksi.

Kunnalla ei ole käynnissä muita toiminnallisesti tai taloudellisesti olennaisia oikeudenkäyntejä.

3.2 Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Hallintosäännön 9. ja 10. luvun määräykset muodostavat perustan kunnan hallinnon ja talouden tarkastukselle ja sisäiselle valvonnalle. Lisäksi kunnanvaltuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 15.2.2021 § 1.

Ulkoisen valvonta on toimivasta johdosta riippumaton. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja hallintosäännön mukaisesti.

Palvelualuejohtajien sekä tulosyksiköiden esimiesten velvollisuutena on ylläpitää toiminnan tehokkuutta, taloudellisuutta ja talousarvion noudattamista kuvaavia seurantajärjestelmiä ja raportteja. Tämän sisäisen valvonnan tarkoituksena on pitää lautakunta, kunnan johto, kunnanhallitus ja valtuusto riittävän tietoisena kunnan ja sen eri toimialojen tilasta, erityisesti talousarviossa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen suhteen.

Talousarvion toteutumista kunnassa seurataan osavuosikatsauksin ja kuukausiraportein. Laaja osavuosikatsaus ja konserniraportti laaditaan huhtikuun ja elokuun lopun tilanteesta. Heinäkuusta alkaen laaditaan kuukausittainen talousraportti, jossa päivitetään tilinpäätösennuste. Katsaukset käsitellään talouden vuosikellon mukaisesti johtoryhmässä ja kunnanhallituksessa.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta operatiivisena toimintana kuuluvat kunnanhallitukselle, kunnanjohtajalle sekä kunnan muulle johdolle. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kuntalain 39 §:ssä kunnanhallitukselle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon vastuutehtävää. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kuntakonsernin johtamisjärjestelmää, jolla parannetaan päämäärien ja tavoitteiden saavuttamisen todennäköisyyttä varmistamalla siitä, että:

- toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on oikeaa, riittävää ja luotettavaa
- lakeja, viranomaisohjeita, sääntöjä, toimielinten päätöksiä ja johdon ohjeita noudatetaan

- omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta eivät kosketa vain kunnan omaa toimintaa, vaan myös konsernia ja ostopalveluita. Laukaan kunnan tytäryhteisöjen valvonta on järjestetty controller-järjestelmän kautta. Kunnanjohtaja voi nimetä tytäryhteisölle controllerin, joka toteuttaa valvontaa ja yhteistyötä yhteisön osalta. Tämän lisäksi merkittävimmistä toiminnallisista ja taloudellisista muutoksista ja investoinneista keskustellaan ennen päätöksentekoa konsernijohton kanssa. Tytäryhtiöiden toimitusjohtajat antavat talouden vuosikellossa ennakolta määrättyinä päivinä kaksi kertaa vuodessa toiminnallisen ja taloudellisen raportin konsernijohtolle. Konsernivalvonnan periaatteet ja toimintatavat määritellään konserniohjeessa.

Laukaan kunta on myös mukana vähemmistöosakkaana seudullisia palveluita järjestävissä yhteisöissä, kuten Mustankorkea Oy, Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy ja Jykia Oy. Yhtiöiden hallintoelimisissä on Laukaan edustaja, jolloin vähemmistöosakkaan tiedonsaanti yhtiön toiminnasta ja mahdollisuus osallistua päätöksentekoon on turvattu.

Toimintakertomuksen laatimisen yhteydessä toteutetaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointimenettely yhdenmukaisella arviointilomakkeella. Arviointilomake täytetään palvelualueittain. Arviointilomake koostuu viidestä teemasta: 1. johtamistapa ja valvontakulttuuri, 2. Riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta, 3. valvontatoimenpiteet, 4. tiedonkulku ja raportointi ja 5. seuranta. Arviointiasteikko koostuu neljästä portaasta 1 = välttävä, 2 = tyydyttävä, 3 = hyvä ja 4 = erinomainen.

Kokonaisarvio sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta oli 2,8, eli hyvä. Kokonaisarvio kuitenkin heikkeni edellisestä vuodesta. Parhaat arvioinnit saivat johtamistapa ja valvontakulttuuri sekä valvontatoimenpiteet. Tavoiteasetanta ja henkilöstön osaaminen koettiin erityisen hyväksi samoin

kuin toiminnan ja määrärahojen seuranta ja prosessien kontrollien suunnittelu.

Heikoimmat arviot saivat riskien tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan liittyvät asiakohdat. Erityisesti parantamisen varaa nähtiin riskienhallinnan vastuiden ja hallintamenettelyiden määrittelyssä ja riskienhallinnan toimivuuden säännöllisessä arvioinnissa. Nämä asiakohdat ovat nousseet heikkoina kohtina esiin jo useampana vuonna ja niihin tullaan jatkossa kiinnittämään entistä enemmän huomiota.

Arvio seurannan onnistumisesta heikentyi tuloksista eniten edelliseen vuoteen verrattuna. Tulosten perusteella sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ei arvioida riittävän järjestelmällisesti. Tuloksen perusteella vaikuttaa siltä, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeille ja vakioituille toimintamalleille on tarvetta ja niitä tulee kehittää.

Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet päivitettiin vuoden 2021 alussa. Niiden lisäksi ei ole hyväksytty tarkempia ohjeita sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja

toteuttamisesta. Sisäisen valvonnan arvioinnin perusteella on todettavissa, että käytännön toimien tasolla valvonta on johdon näkemyksen mukaan monelta osin hyvällä tasolla, mutta valvonnan järjestelmällisyys, systemaattisuus ja dokumentointi on puutteellista. Vuoden 2024 aikana tarkoituksena on hyväksyä sisäisen valvontaa ja riskienhallintaa tarkentavia ohjeita. Ohjeessa annetaan perusteita selkeämmät käytännön ohjeet toimiillemille, viranhaltijoille ja konsernin yhtiöille siitä, miten valtuuston antamat tehtävät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta toteutuvat.

Riskiarviointi on otettu vahvasti osaksi talousarviota ja tilinpäätöstä. Tilinpäätöksessä on jokaisen palvelualueen omassa toimintakertomuksessa osio, jossa palvelualue arvio sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa omassa toiminnassaan. Lisäksi talousarvioon on vuodesta 2020 alkaen lisätty osio, jossa palvelualueet ennakoivat toimintansa ja taloutensa kannalta olennaisimpia riskejä. Lisäksi tavoitteena on kehittää ja ottaa käyttöön riskien arvioinnin työkaluja päätöksenteon valmistelijoille. Merkittävässä päätöksissä on tavoitteena edellyttää jatkossa systemaattisen riskiarvioinnin tekemistä osana valmistelua.

Sisäisen valvonnan arviointi 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Muutos
Johtamistapa ja valvontakulttuuri	3,2	3,3	3,2	3,3	3,0	-0,3
Riskien tunnistaminen, arviointi ja hallinta	2,5	2,5	2,5	2,6	2,3	-0,3
Valvontatoimenpiteet	3,1	3,3	3,3	3,3	3,3	0,0
Tiedonkulku ja raportointi	2,8	3,1	3,1	3,1	2,9	-0,2
Seuranta	3,0	3,0	3,1	2,8	2,7	-0,1
Yhteensä, keskiarvo	2,9	3,1	3,0	3,0	2,8	

3.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

3.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmassa esitetään tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut miljoonina euroina. Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin nähden osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla.

TULOSLASKELMA	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Muutos	
Milj. €							€	%
Toimintatuotot	13,7	13,5	13,2	15,9	15,8	12,4	-3,4	-21,3 %
Toimintakulut	-115,8	-116,7	-119,2	-130,1	-140,3	-66,2	74,0	-52,8 %
Toimintakate	-102,2	-103,3	-106,0	-114,2	-124,5	-53,8	70,7	-56,8 %
Verotulot	66,1	67,6	71,8	75,4	78,6	44,3	-34,3	-43,6 %
Valtionosuudet	36,6	38,1	46,5	42,7	47,6	20,7	-26,9	-56,4 %
Rahoitustuotot ja -kulut	1,3	0,8	0,6	0,6	0,5	-1,1	-1,6	-322,7 %
Korkotuotot	0,6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,0	-2,9 %
Muut rahoitustuotot	0,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,1	46,5 %
Korkokulut	0,0	0,0	-0,2	0,0	-0,1	-1,9	-1,8	1869,2 %
Muut rahoituskulut	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	-87,3 %
Vuosikate	1,8	3,2	12,8	4,5	2,2	10,2	7,9	352,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	-5,8	-7,1	-8,7	-6,8	-6,9	-7,3	-0,4	6,2 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-5,8	-6,1	-6,3	-6,3	-6,5	-7,3	-0,9	13,7 %
Lisäpoistot	0,0	-1,0	-2,4	-0,5	-0,5	0,0	0,5	-100,0 %
Arvonalentumiset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,1	-100,0 %
Tilikauden tulos	-4,0	-3,9	4,1	-2,2	-4,6	2,8	7,4	-161,8 %
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4,0	-3,9	4,1	-2,2	-4,6	2,8	7,4	-161,8 %
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT								
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	11,8	11,5	11,1	12,3	11,3	18,8	7,5	66,7 %
Vuosikate/Poistot	30,9	44,5	147,1	66,8	32,5	138,3	105,8	325,6 %
Vuosikate, euroa/asukas	95,1	167,1	680,2	241,0	119,8	542,2	422,4	352,7 %
Asukasmäärä	18 929	18 903	18 823	18 788	18 775	18 750	-25	-0,1 %

2023 asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Toimintatuottojen suhde toimintakuluihin on 18,8 prosenttia. Laukaan kunnan toimintatuottojen osuus kuluja rahoituksesta oli 7,5 miljoonaa euroa eli 66,7 prosenttia suurempi kuin edellisellä vuonna.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen määrän, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä,

mikäli poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Poistot ovat kohteen (rakennus, kone, kalusto) arvonalentumista kuvaava luku. Vuosikate kattoi 138,3 prosenttia poistoista, eli tulorahoitus oli riittävä.

Vuosikate, Euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei kuitenkaan voida asettaa johtuen eroista kuntien toimintojen organisoinnissa sekä palvelutoiminnan laajuudessa. Kun lukua verrataan muihin kuntiin, on huomioitava erot myös veroprosenteissa. Laukaan kunnan vuosikate asukasta kohden vuonna 2023 oli 542,2 euroa.

3.3.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma kertoo kunnan rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, oman pääoman lisäykset ja –palautukset. Rahoituslaskelma kertoo, lisääntyivätkö vai vähenivätkö kunnan rahavarat toiminnasta ja investoinneista johtuen. Seuraavassa rahoituslaskelma on esitetty miljoonina euroina.

RAHOITUSLASKELMA	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Muutos	
Milj. €							€	%
Vuosikate	1,8	3,2	12,8	4,5	2,2	10,2	7,9	352,1 %
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,1	-100,0 %
Tulorahoituksen korjauserät	-0,5	-1,2	0,3	-0,5	-1,7	-0,5	1,3	-71,9 %
Toiminnan rahavirta	1,3	1,9	13,1	4,1	0,6	9,7	9,1	1481,9 %
Investointimenot	-7,2	-6,9	-16,4	-17,3	-9,4	-5,1	4,3	-45,8 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,0	0,0	0,7	0,2	0,1	0,1	0,0	33,2 %
Pysyvien vastaavien höydykkeiden luovutustulot	0,9	1,8	1,5	1,4	0,6	0,6	0,0	-5,4 %
Investointien rahavirta	-6,3	-5,0	-14,3	-15,7	-8,7	-4,4	4,3	-49,4 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5,0	-3,1	-1,2	-11,7	-8,1	5,3	13,3	-165,5 %
Rahoituksen rahavirta								
Antolainauksen muutokset	0,6	0,8	0,8	0,7	0,7	0,8	0,1	13,3 %
Antolainasaamisten lisäykset	-0,1	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-99,3 %
Antolainasaamisten vähennykset	0,7	0,8	1,0	0,8	0,8	0,8	0,0	6,3 %
Lainakannan muutokset	4,0	10,0	-4,0	10,0	5,0	1,4	-3,6	-71,3 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,0	-10,0	35,0	20,0	0,0	0,0	0,0	-100,0 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0,0	0,0	-10,0	0,0	0,0	-25,0	-25,0	259664,0 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	4,0	20,0	-29,0	-10,0	5,0	26,4	21,4	428,7 %
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,4	-3,9	0,7	1,4	4,8	-10,6	-15,4	-323,2 %
Rahoituksen rahavirta	5,0	6,9	-2,5	12,1	10,5	-8,4	-18,9	-180,4 %
Rahavarojen muutos	0,0	3,8	-3,7	0,4	2,4	-3,1	-5,5	-230,9 %
Rahavarat 31.12.	1,4	5,1	1,4	1,8	4,2	1,1	-3,1	-73,8 %
Rahavarat 1.1.	1,4	1,4	5,1	1,4	1,8	4,2	2,4	129,4 %
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT								
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-21,9	-15,2	-23,2	-26,8	-29,0	-18,7		
Investointien tulorahoitus, %	25,1	46,1	81,2	26,4	24,2	205,2		
Laskennallinen lainanhoitokate	0,2	0,3	1,1	0,3	0,2	0,7		
Kassan riittävyys, pv	4	16	4	5	11	6		
Asukasmäärä	18 929	18 903	18 823	18 788	18 775	18 750	-13	-0,1 %

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä on viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Laukaan kunnan tunnusluku on -18,7 miljoonaa euroa. Tilikaudella 2023 tunnusluku on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna. Tunnusluku on ollut negatiivinen viime vuosina laajasta investointiohjelmasta johtuen.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 \times \text{vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus- tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien tulorahoitusprosentin tulisi olla vähintään 50 prosenttia. Jos tunnusluku on alle 100 prosenttia, erotus on rahoitettu myyneillä, lainoituksella ja kassavaroilla. Laukaan kunnan investointien tulorahoitusprosentti oli 205,2 prosenttia, eli investointeja ei jouduttu rahoittamaan lainarahalla.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Vuonna 2023 lainanhoitokate on 0,7, eli tulorahoitus ei riittänyt kattamaan laskennallista lainanhoitokatetta.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Tunnusluku kertoo, että kunnan rahavarat riittivät vuoden loppuun 6 päivän kassasta maksuihin.

3.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettujen tunnuslukujen avulla. Taseesta lasket-
tavat tunnusluvut kuvaavat omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaantuneisuutta.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2022	2023	VASTATTAVAA	2022	2023
<i>Milj. €</i>			<i>Milj. €</i>		
PYSYVÄT VASTAAVAT	156,6	150,4	OMA PÄÄOMA	29,7	31,3
Aineettomat hyödykkeet	0,0	0,0	Peruspääoma	32,4	31,2
Aineettomat hyödykkeet	0,0	0,0	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	1,8	-2,7
Aineelliset hyödykkeet	123,7	121,2	Tilikauden yli-/alijäämä	-4,6	2,8
Maa- ja vesialueet	17,3	18,2	PAKOLLISET VARAUKSET	1,7	1,7
Rakennukset	63,9	84,8	Muut pakolliset varaukset	1,7	1,7
Kiinteät rakenteet ja laitteet	14,1	14,5	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	0,3	0,1
Koneet ja kalusto	3,4	3,0	Lahjoitusrahastojen pääomat	0,0	0,0
Enn. maksut ja keskene. hank.	24,9	0,7	Muut toimeksiantojen pääomat	0,3	0,1
Sijoitukset	32,9	29,2	VIERAS PÄÄOMA	133,0	122,9
Osakkeet ja osuudet	12,6	9,7	Pitkäaikainen	56,3	31,3
Muut lainasaamiset	19,8	19,0	Joukkovelkakirjalainat	25,0	0,0
Muut saamiset	0,5	0,5	Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	28,0	28,0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,0	0,0	Muut velat/Liitt.maksut ja muut v	3,3	3,3
Lahjoitusrahastojen varat	0,0	0,0	Lyhytaikainen	76,7	91,6
VAIHTUVAT VASTAAVAT	8,0	5,5	Lyhytaikaiset joukkovelkakirjalai	56,0	82,0
Vaihto-omaisuus	0,2	0,2	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitok:	0,0	0,0
Aineet ja tarvikkeet	0,2	0,2	Lainat muilta luotonantajilta	0,0	0,4
Saamiset	3,62	4,3	Saadut ennakot	0,0	0,0
Pitkäaikaiset saamiset	0,00	0,0	Ostovelat	12,1	4,1
Muut saamiset	0,00	0,0	Muut velat/Liitt.maksut ja muut v	0,9	0,7
Lyhytaikaiset saamiset	3,6	4,2	Siirtovelat	7,6	4,3
Myyntisaamiset	1,8	1,4		164,6	156,0
Lainasaamiset	0,0	1,2	VASTATTAVAA YHTEENSÄ		
Muut saamiset	0,9	0,5	TASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2023
Siirtosaamiset	0,9	1,1	Omavaraisuusaste, %	18,0	20,1
Rahoitusarvopaperit	2,0	0,0	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	93,6	158,6
Rahat ja pankkisaamiset	2,3	1,1	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-2 715	102
VASTAAVAA YHTEENSÄ	164,6	156,0	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-145	5
			Lainakanta 31.12., 1000 €	109 034	110 461
			Lainakanta 31.12., €/asukas	5 807	5 891
			Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1000 €	146 512	148 535
			Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	7804	7922
			Lainasaamiset, 1000 €	19 781	18 982
			Asukasmäärä	18775	18750

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Tunnusluku mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä uusista sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70%:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Laukaan kunnan omavaraisuusaste vuonna 2023 on 20,1 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan tilikauden käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Kuntien välisessä vertailussa suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku, sillä pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus ja poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo- ja rahoitustoimilla. Laukaan kunnan suhteellinen velkaantuneisuus vuonna 2023 on 158 prosenttia. Edellisenä vuonna tunnusluku on ollut 93,6 prosenttia. Hyvinvointialueudistus vaikutti tunnusluvun arvoon, kun vieras pääoma säilyi lähes samalla tasolla, ja käyttötulot pienenevät huomattavasti. Tavoitetasona tunnusluvussa voidaan pitää alle 50 prosenttiyksikön tasoa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, kuinka paljon kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina. Laukaan kunnalla on kertynyttä ylijäämää 0,1 miljoonaa euroa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättämispäivän mukaista kunnan asukasmäärää. Laukaan kunnan kertynyt ylijäämä asukasta kohden on 5 euroa.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkoilla sekä osto-, siirto-, ja muilla veloilla. Laukaan kunnan lainakanta vuoden lopun tilanteessa on 110,5 miljoonaa euroa. Lainamäärä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 1,4 miljoonaa euroa.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättämispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Laukaan kunnan asukaskohtainen lainakanta on 5891 euroa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena. Vuodenvaihteen tilanteessa lainat ja vuokravastuut ovat yhteensä 148,5 miljoonaa euroa.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättämispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Asukaskohtainen lainan ja vuokravastuun määrä on Laukaassa 7922 euroa.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittäviä antolainoja kunnan omistamien ja mui-

den yhteisöjen investointien rahoittamiseen. Laukaan kunnalla on lainasaamia vuodel 2023 loppussa 19 miljoonaa euroa.

3.3.4 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulo- ja meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

TULOT	2023	%
Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	12 439 651,95	15,7
Verotulot	44 327 189,40	55,9
Valtionosuudet	20 740 593,00	26,2
Korkotuotot	350 728,00	0,4
Muut rahoitustuotot	416 933,55	0,5
Tulorahoituksen korjaukset		
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-491 138,39	-0,6
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	125 600,00	0,2
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	561 443,00	0,7
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennys	799 695,02	1,0
Kokonaistulot yhteensä	79 270 695,53	100,0
MENOT	2023	%
Varsinainen toiminta		
Toimintakulut	66 237 188,29	91,7
Korkokulut	1 865 443,79	2,6
Muut rahoituskulut	6 985,89	0,0
Tulorahoituksen korjaukset		
- Pakollisten varausten lisäys	0,00	0,0
Investoinnit		
Investointimenot	5 079 110,74	7,0
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten lisäykset	342,07	0,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	25 020 568,04	34,6
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	-26 000 000,00	-36,0
Kokonaismenot yhteensä	72 209 638,82	100,0

3.3.5 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kuntakonserni on määritelty kuntalaissa kirjanpitolain konsernimääritelmän mukaisesti. Kuntalain 6 § mukaan yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta on kunnan tytäryhteisö. Kunnalla katsotaan olevan määräysvalta toisessa yhteisössä, kun sillä on:

1) enemmän kuin puolet kohdeyhtymän kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösovimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen

2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyhtymän hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänten enemmistö.

Kunta kirjanpitolain mukaisineen tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Laukaan kuntakonserni muodostuu Laukaan kunnasta, Laukaan Vesihuolto Oy:stä (100 %) Laukaan Vuokratodit Oy:stä (100 %) ja Laukaan Kehitysyhtiö Oy:stä (100 %). Kuntakonserni tarkoittaa yhteisöjä, joissa kunta voi käyttää tosiasiallista päätösvaltaa.

Konsernitilinpäätökseen yhdistellään kuntakonsernin lisäksi kuntayhtymät peruspääoman mukaisessa suhteessa. Konsernitilinpäätöksessä Laukaan kunta muodostaa kuntakonsernin vuositalouden toimintatuotoista noin 50 prosenttia ja toimintakuluista noin 80 prosenttia.

Konserniin kuuluvien yhteisöjen lisäksi Laukaan kunnalla on omistuksia yhtiöissä, jotka eivät kuulu Laukaan kuntakonserniin. Yli 20 % osakkuusyhteisöjä ovat Laukaan Linja-autoasemakiinteistö Oy ja Jyvässeudun Liikenneturvallisuuskeskus Oy. Lisäksi Laukaan kunta on vahvasti sidoksissa Laukaan asumispalvelusäätiöön. Kunnalla on lisäksi pienomistuksia useissa eri yhtiöissä. Näistä toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimpiä ovat:

- Laukaan Virastosydän Oy
- Jyky Oy

- Mustankorkea Oy
- Jyvässeudun puhdistamo Oy
- Midinvest Oy
- Sakupe Oy

Konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteet on raportoitu yhtiöiden toimittamin tietoihin perustuen käyttäen soveltuvin osin liikennevalotarkastelua seuraavasti:

Värikoodi	Värikoodin selitys
	Tavoite toteutui.
	Tavoite toteutui osittain.
	Tavoite ei toteutunut.

Laukaan Vesihuolto Oy

Laukaan vesihuolto Oy:n yhtiömuotoinen toiminta on käynnistetty vuoden 2016 alusta lukien. Vesihuoltoyhtiö toimittaa asiakkailleen hyvää talousvettä ja huolehtii asiakkaiden viemäriverien poistojohtamisesta ja käsittelystä. Hyvä palvelutaso tuotetaan ympäristön kannalta kestäväällä tavalla, liiketaloudellisesti kannattavasti ja kohtuullisin kustannuksin. Toiminta-ajatuksen mukaan vesihuoltoyhtiön ydintehtäviin kuuluvat vesihuoltotoiminnan strateginen johtaminen ja kehittäminen sekä asiakassuhteet ja palvelujen hinnoittelu. Toiminta-ajatuksen toteuttamiseksi ydintehtäviin kuuluvat myös vesihuoltoverkostojen pitkäaikainen hallinta, vedenhankinnasta, -käsittelystä ja jäteveden poistojohtamisesta huolehtiminen. Laukaan Vesihuolto Oy tekee yhteistyötä JS-Puhdistamo Oy:n kanssa jätevesien puhdistamisen osalta ja Alva Oy:n kanssa jätevesien johtamisen osalta.

Yhtiölle asetettujen tavoitteiden toteutuminen:

Laukaan vesihuolto oy		
Tavoitteiden toteutuminen 2023	Tavoite	Toteutumisen kuvaus
	Laukaan Vesihuolto Oy:n toiminnan ja uusien toimintatapojen kehittäminen	<i>Yhtiön hallitus on hyväksynyt strategian ja työjärjestyksen vuoden 2021 alussa ja sitä on päivitetty kuluneella kaudella hallituksen kanssa. Kirjanpito- ja tilitoimistona toimii Azets Insight Oy, joka hoitaa myös asiakkaiden laskutuksen. Käytännön vedentuotanto ja siihen liittyvät palvelut ovat jatkuneet saumattomasti riippumatta yhtiöittämisestä, jotka ovat enemmänkin hallinnoivia. Toimintamallia on kehitetty edelleen. Some viestinnässä on oltu aktiivisempia ja asiakkaiden palvelua on kehitetty etäluettavia mittareita asentamalla. Mittareista asennettu noin 2/3</i>
	Vesihuollon palvelut tuotetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.	<i>Taloudellisuuteen kiinnitetään jatkuvasti huomiota. Kirjittävät määräykset ja sitä kautta esim. yhteistoimintasuunnitelmista maksettavat maksut ovat lisääntyneet. Tämä luo entisestään kustannuspaineita veden hintaan omien korjausinvestointien ohella. Tehokkuutta on haettu mm. yhteistyösopimuksilla toisten vesilaitosten kanssa. Asiakaslähtöisyyttä parantavia työkaluja ja käytäntöjä on otettu käyttöön mm. verkoston paikkatietopalvelu ja häiriötilanteiden tiedotusjärjestelmä. Myös kirjallista viestintää asiakkaille on kehitetty. Asiakkaille kohdentuvaan viestintään on myös kohdistettu kehittämistoimenpiteitä. Etäluennan kehittäminen aloitettiin vuoden 2020 lopulla. Mittareista on asennettu noin kaksi kolmasosaa. Etäluenta helpottaa laskutusta ja antaa asiakkaalle paremmat mahdollisuudet vedenkulutuksen ja laskutuksen hallintaan.</i>
	Kuntalaisilta perittävillä maksutuotoilla katetaan varsinaisen toiminnan lisäksi poistot ja pääomakulut. Vesihuoltoyhtiön ei ole tarkoitus tuottaa voittoa, mutta tuloksen tulee olla pitkällä aikavälillä positiivinen.	Vuoden 2023 tuloksessa ei päästy tavoitteeseen. Yhtiön tulos oli 252 795,61 € tappiollinen. Tulos oli talousarviota huonompi, jossa tuloksen ennustettiin olevan 95 588 euroa voitollinen. Yhtiöllä on myös aiemmilta vuosilta kertynyttä alijäämää. Talouden saamisessa ylijäämäiseksi on tulevinakin vuosina haasteita johtuen yhteistoimintasuunnitelmien kasvusta ja investointitarpeista verkostossa. Yhtiön toiminnasta on tehty talousmallinnus, jota on tarkoitus päivittää tulevalle tilikaudella. Mallinnuksella pystytään ennakoimaan paremmin vesimaksuihin kohdistuvaa painetta ja jakamaan sen paremmin pidemmälle aikavälille.
	Yhtiön omaisuuden arvo ja käyttökunto ylläpidetään jatkuvan korjauksen	<i>Yhtiön korjausvelkaa on kartoitettu kuntotutkimuksilla ja saneerauksia verkosto-osien osalla tehdään jatkuvasti. Esimerkiksi venttiilien järjestelmällinen uusiminen on käynnissä. Käytössä oleva verkostonhallintajärjestelmä</i>

	periaatteella ja peruskorjaustoiminnalla.	<i>parantaa verkoston kunnan dokumentointia ja auttaa korjausten suunnittelussa. Ongelmana peruskorjausten nopeuttamisessa on taloudellisten resurssien rajallisuus. Suuri peruskorjaustarve on yleisesti tunnustettu myös muualla Suomen vesilaitoksissa.</i>
	Toiminnassa otetaan huomioon energiatehokkuus kunnan hyväksymän strategian mukaisesti. Kestävän kehityksen ja ympäristöarvojen periaatteet huomioidaan.	<i>Energiatehokkuutta mietitään kaikissa investointihankkeissa. Automaation uudistamisen investointihankkeella parannettiin pumppaamojen energiatehokkuutta ja veden johtamisen toimitusvarmuutta. Pumppaamoja on uusittu 2-3 kpl vuosivauhdilla energiatehokkaampiin malleihin. Yhtiössä on käytössä yksi biokaasukäyttöinen huoltoauto, jolla halutaan korostaa energia- ja ympäristötietoisuutta. Energian kulutus on merkittävä osa vesihuollon tuotantokustannuksista, joten siihen on kiinnitettävä jatkossakin huomioita. Myös aurinkopaneelien käyttöä tutkitaan kohdekohtaisesti.</i>
	Vesihuollossa on otettu käyttöön uusia digitaalisia välineitä liittyen viestintään, automaatioon ja verkostonhallintaan. Niiden käyttöä ja digitaalista osaamista kehitetään edelleen.	<i>Pisara Häti-tiedotepalvelun käyttöönottoa on markkinoitu asiakkaille, jotka ovat enenevässä määrin ottaneet sitä käyttöön. Viestinnässä on käytössä sähköisiä kanavia mm. facebook, nettisivut ja digitaaliset julkaisut, joita on käytetty tarvittaessa. Printtimediaa on hyödynnetty viime vuonna kaksi kertaa ilmestyneen vesi -lehden kautta. Vesilehti on saanut asiakkailta hyvän vastaanoton. Etäluennan asentaminen on hyvässä vauhdissa ja saataneen päätökseen vuoden 2024 aikana. Myös automaatiouudistus on osa digitaalisuuden kasvattamista.</i>
	Yhtiö kehittää yhteistyötä vesiosuuskuntien kanssa ja selvittää niiden liittämismallia vesihuoltoyhtiöön, mikäli vesiosuuskunnilla ilmenee siihen tarvetta.	<i>Yhtiö on käynyt neuvotteluja koko kuluneen vuoden ajan Vihtasillan vesihuolto-osuuskunnan liittämiseksi Laukaan Vesihuolto Oy:öön. Neuvotteluissa on laadittu ehtoja liiketoimintakaupalle.</i>

Laukaan Kehitysyhtiö Oy

Laukaan Kehitysyhtiö Oy toimii kunnan omistamana kehitysyhtiönä toteuttaen kunnan elinkeinopalveluja kunnan tavoitteiden mukaisesti.

Kunta osti Laukaan Kehitysyhtiö Oy:ltä palveluita elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi 72.000 eurolla. Summaa pienennettiin säästötoimenpiteenä 36.000 euroa alkuperäisestä tulosarviosta. Kehitysyhtiön keskeiset tehtävät ovat olleet 2023 aluekehittäminen ja hankekoordinointi hankeiden omarahoittajana sekä yritysalueiden nosto.

Yhtiön toiminnan tavoitteena ei ole tuottaa pitkällä aikavälillä taloudellista voittoa, vaan kohdentaa resurssit Laukaan elinkeinoelämän toimintaedellytyksien parantamiseen. Yhtiön ulkopuolinen rahoitus koostui 2023 kiinteistöjen osaomistuksen vuokratuottoihin, hankerahoitukseen sekä asiantuntijapalveluiden myyntiin kunnalle. Osaomistajuuksmalleissa yhtiö toteuttaa exit-strategiaa.

Yhtiön hallituksen puheenjohtajana toimi kunnanjohtaja ja hallituksen jäsenenä ovat kunnan luottamushenkilöedustaja sekä kolme paikallista elinkeinoelämän edustajaa. Toimitusjohtajana toimi kunnan yritysasiantuntija.

Laukaan kehitysyhtiö oy		
Tavoitteiden toteutuminen 2023	Tavoite	Toteutumisen kuvaus
	Laukaan yritysalueiden uuden palvelu- ja johtamismallin vakiinnuttaminen yhteistyössä kunnan kanssa	<i>Kehitysyhtiö on tehnyt aktiivista kehittämistyötä kehittämissyhtiön johtamisessa sekä symbioosin rakentamisessa alueen elinkeinoelämän sekä kunnan kanssa. Kuntastrategiaa on jalkautettu myös kehitysyhtiön toimintamalleihin syvälle toimintaan.</i>
	Yrityspalveluiden hanketoiminnan ja hankejohtamisen toimintamallin ja vastuujon selkeyttäminen	<i>Malli on selkeytynyt hanketoiminnan ja hankejohtamisen osalta hankeasiantuntijan, yritys-asiantuntijan sekä Laukaan kehitysyhtiön kesken.</i>
	Yhtiö jatkaa vuonna 2022 käynnistetyn yrityspalvelusetelin jakamista ja vakiinnuttaa toimintamuodon.	<i>Yrityspalveluseteliä on jaettu myös vuonna 2023 ja yritystari-noista ja kokemuksista on tehty case-esimerkkejä. Palvelu on koettu todella helpoksi ja ketteräksi kehittämisen avuksi yrityksissä. Toimintamalli on vakiinnutettu osaksi kehitysyhtiön toimintaa.</i>

Laukaan Vuokratodit Oy

Laukaan Vuokratodit Oy käsittää 49 kohdetta, joissa on noin 650 asuntoa. Lisäksi yhtiö omistaa yksittäisiä osakehuoneistoja. Vuokratolokohteita on kunnan neljässä taajamassa. Yhtiön toimialana on hallinnoida, vuokrata ja rakennuttaa vuokra-

asuntoja sekä vastata niiden ylläpidosta ja arvon säilymisestä. Tavoitteena on vastata kunnan vuokra-asuntokysyntään taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

Laukaan Vuokratodit oy		
Tavoitteiden toteutuminen 2023	Tavoite	Toteutumisen kuvaus
	Kohteiden vuokrataso on yleisten markkinavuokrien tasolla	Aran tilastoon perustuen Laukaan Vuokratodit oy:n keski-vuokra 11,23 €/m ² on Laukaan alueen keskivuokraa (12,10 €/m ²) alhaisempi.
	Käyttökateprosentti yli 35 %	37 %
	Käyttöaste keskimäärin yli 95 %	95,1 %

	Yhtiö laatii kohdekannasta PTS:iä (pitkän tähtäimen suunnitelma) talousarvion sallimissa rajoissa	
	Uudistuotantoa suunnitellaan vain mikäli markkinoilla ennakoitaan alitarjontaa	
	Hoitokatteeltaan heikoimpien kohteiden osalta laaditaan myyntisuunnitelma ja tutkitaan myynnin vaikutukset yhtiölle ja vuokra-asuntomarkkinoille, kohteiden myynnistä annetaan erillinen omistajaohjaus	Yksi kiinteistö (Pinninkuja 4) ja yksi erillishuoneisto myyty.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kuntakonsernin omistajapolitiikan ja konserniohjauksen merkitystä on korostettu kuntien toimintaa ohjaavassa sääntelyssä. Kuntalaki edellyttää, että kunnilla on yksi kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista ja omistajapolitiikasta. Edelleen kuntalain 14 § mukaisesti valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Laukaan kunnanvaltuusto hyväksyi 23.4.2018 § 6 kuntakonsernin omistajaohjauksen periaatteet ja konserniohjeen. Kuntakonsernin toiminnan ohjaus perustuu konserniohjeeseen. Lisäksi valtuusto hyväksyi 5.6.2023 § 23 takaus- ja antolainapolitiikan ja § 24 varainhankintapolitiikan, joissa määritellään myös konsernin ja konsernivalvonnan kannalta olennaisia perusteita.

Konserniohjeessa on kuvattu toimivallan jako konserniohjaukseen liittyvissä asioissa sekä määrätty toimintatapoja konsernijohtoon ja konserniyhteisöjen väliselle raportoinnille ja tiedonkululle. Ohjeessa määritellään talouden suunnitteluun ja seurantaan liittyvät periaatteet. Konserniohjeessa on myös ohjeistettu rahoituksen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Sisäinen

valvonta ja riskienhallinta ovat kiinteä osa tytäryhtiöiden hallitusten ja toimitusjohtajien tehtäviä. Konsernijohtolla on toimivalta järjestää tarvittavat neuvottelut konsernivalvonnan, raportoinnin ja riskienhallinnan järjestämiseksi.

Laukaan kunnalla on omistajana konsernin tytäryhtiöihin hyvin välitön yhteys sekä hallinnollisesti että toiminnallisesti kunnan viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kautta.

Konserniohjeen lisäksi tytäryhtiöille on talousarviossa asetettu toiminnallisia tavoitteita ja yhtiöt raportoivat konsernijohtolle toiminnasta ja taloudesta hyväksytyyn talouden vuosikellon mukaisesti.

Konsernivalvonnan kehittämiskohteina tulevaisuudessa ovat omistajaohjauksen käytänteet ja konserniohjeen päivittäminen. Konsernijohtolla ei nykyään ole selkeää menettelyä omistajaohjauksen toteuttamiseen yhtiökokousasioiden käsittelyn lisäksi. Konserniohje ei ole kaikilta osin yksiselitteinen, minkä vuoksi joitakin sen osia tulisi täsmentää. Konserniohjeen päivitystyötä ei ole toistaiseksi käynnistetty eikä siihen ole osoitettu määrärahoja vuodelle 2024.

Yhteenveto konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Laukaan kunta		KUNTAKONSERNI	KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN YHDISTELY	
Tytäryhteisöt (yli 50 % omistusosuus)				Kotipaikka
Laukaan Vuokrakodit Oy				Laukaa
Laukaan Kehitysyhtiö Oy				Laukaa
Laukaan Vesihuolto Oy		Laukaa		
Kuntayhtymät				
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä		Jyväskylä		
Keski-Suomen Liitto		Jyväskylä		
Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä		Äänekoski		
Osakkuusyhteisöt (20 % - 50 % omistusosuus)				
Jyvasseudun liikenneturvallisuuskeskus Oy				
Laukaan Linja-autoasemakiinteistö Oy		Laukaa		
Säätiöt (ei kuulu konserniin eikä yhdistellä konsernitilinpäätökseen)				
Laukaan asumispalvelusäätiö		Laukaa		

3.3.6 Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA (Milj. €)	2019	2020	2021	2022	2023	Muutos	
						€	%
Toimintatuotot	42,7	43,0	45,9	50,4	22,6	-27,7	-55,1 %
Toimintakulut	-149,1	-150,8	-164,2	-175,7	-79,6	96,1	-54,7 %
Osuus osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta)	0	0	0	0	0	0,0	0,0 %
Toimintakate	-106,4	-107,8	-118,3	-125,3	-57,0	68,3	-54,5 %
Verotulot	67,6	71,8	75,4	78,6	44,3	-34,3	-43,6 %
Valtionosuudet	45,1	54,2	50,2	55,2	28,6	-26,7	-48,3 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0,2	-0,1	0,2	-0,1	-2,0	-1,9	2029,3 %
Korkotuotot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	118,8 %
Muut rahoitustuotot	0,3	0,3	0,6	0,5	0,4	-0,1	-24,6 %
Korkokulut	-0,2	-0,3	-0,3	-0,5	-2,4	-1,8	354,7 %
Muut rahoituskulut	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,1	-63,9 %
Vuosikate	6,4	18,0	7,5	8,4	13,9	5,5	65,7 %
Poistot ja arvonalentumiset	-10,3	-11,8	-10,3	-11,5	-9,7	1,9	-16,3 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-9,3	-9,4	-9,9	-11,1	-9,7	1,4	-12,8 %
Lisäpoistot ja arvonalentumiset	-1,0	-2,4	-0,5	-0,5	0,0	0,5	-100,0 %
Omistuksen eliminointierot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,6	0,5	0,0	-0,5	-100,0 %
Tilikauden tulos	-3,9	6,2	-2,3	-2,6	4,3	6,9	-261,8 %
Tilinpäätössiirrot	-0,3	-0,2	-0,3	-0,4	0,0	0,4	-99,5 %
Tilikauden verot	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Laskennalliset verot	-0,2	-0,1	0,1	0,1	-0,1	-0,2	-156,3 %
Vähemmistöosuudet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4,4	5,9	-2,3	-3,0	4,2	7,2	-241,8 %
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT							
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	28,6 %	28,5 %	28,0 %	28,7 %	28,4 %		
Vuosikate/Sumu-poistot, %	68,8 %	191,9 %	75,9 %	75,8 %	144,1 %		
Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset %	62,1 %	152,2 %	72,5 %	72,8 %	144,1 %		
Vuosikate, euroa/asukas	337	957	399	447	742		
Asukasmäärä	18 903	18 826	18 788	18 775	18 750	-25	-0,1 %

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 \times \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Toimintakate on toimintatuottojen ja –kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Maksurahoituksen osuus toimintakuluista kuvataan tunnusluvulla: Toimintatuotot/Toimintakulut, %.

Vuonna 2023 luku oli 28,4 prosenttia ja tunnusluku heikkeni 0,3 prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta. Näin ollen Laukaan kuntakonsernin toimintatuottojen osuus kulujen rahoituksesta oli hieman pienempi kuin edellisenä vuonna.

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 \times \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen määrän, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä

vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet. Vuonna 2023 Laukaan kuntakonsernin vuosikate oli 144,1 prosenttia suunnitelman mukaisista poistoista, eli vuosikate kattoi kuntakonsernin poistot.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntakonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Muun muassa konserniyhteisöjen toimintojen sisältö vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa.

Vuosikate asukasta kohden vuonna 2023 oli 742 euroa ja se kasvoi edellisestä vuodesta 295 euroa /asukas.

3.3.7 Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA (Milj. €)	2019	2020	2021	2022	2023	Muutos	
						€	%
Vuosikate	6,4	18,0	7,5	8,4	13,9	5,5	65,7 %
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,6	0,5	0,0	-0,5	-100,0 %
Tilikauden verot	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Tulorahoituksen korjauserät	-1,1	-1,4	-1,2	-0,6	-0,5	0,0	-3,2 %
Toiminnan rahavirta	5,2	16,6	7,0	8,4	13,4	5,0	60,1 %
Investointimenot	-17,2	-28,2	-22,4	-15,5	-6,5	9,0	-58,2 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,1	0,7	0,2	0,1	0,1	0,0	-2,5 %
Pysyvien vastaavien höydykkeiden luovutustulot	1,7	2,1	3,9	0,8	0,6	-0,2	-19,5 %
Investointien rahavirta	-15,4	-25,4	-18,3	-14,6	-5,7	8,8	-60,8 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	-10,2	-8,8	-11,3	-6,2	7,7	13,9	-223,4 %
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,1	13,3 %
Antolainasaamisten lisäykset	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1	-99,8 %
Antolainasaamisten vähennykset	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,0	-5,3 %
Lainakannan muutokset	15,7	2,1	13,7	3,1	-0,3	-3,4	-110,1 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-1,0	38,5	27,7	0,0	1,0	1,0	-8908,2 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2,2	-10,9	-1,2	-2,9	-29,0	-26,1	890,9 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	18,8	-25,6	-12,8	6,1	27,7	21,7	358,1 %
Oman pääoman muutokset	0,0	0,0	-0,4	-0,1	0,0	0,1	-108,2 %
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1,0	0,8	0,3	0,5	-9,3	-9,7	-2161,4 %
Rahoituksen rahavirta	15,5	3,7	14,4	4,2	-8,8	-13,0	-311,6 %
Rahavarojen muutos	5,2	-5,1	-3,1	-2,0	-1,1	0,9	-44,2 %
Rahavarat 31.12.	11,3	6,2	9,3	7,2	4,9	-2,3	-32,2 %
Rahavarat 1.1.	6,1	11,3	6,2	9,3	6,0	-3,2	-34,8 %
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT							
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-45,9	-47,8	-49,9	-48,1	-28,9		
Investointien tulorahoitus, %	37,3	65,5	33,8	54,8	219,5		
Laskennallinen lainanhoitokate	0,3	1,0	0,4	0,3	0,8		
Kassan riittävyys, pv	24	12	18	14	15		
Asukasmäärä	18 903	18 823	18 788	18 775	18 750	-25	-0,1 %

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Toiminnan ja investointien rahavirta- välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä siltä osin kuin kertymä on laskettavissa. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Laukaan kuntakonsernin tunnusluku on -28,9 miljoonaa euroa. Tunnusluku on ollut negatiivinen useana vuonna laajasta investointiohjelmasta johtuen. Vuonna 2023 tunnusluku päättyi 19,2 miljoonaa euroa edellistä vuotta parempaan lukemaan toiminnan rahavirran ollessa vahva ja investointitason ollessa maltillinen.

Investointien tulorahoitus, %

=100 x Vuosikate/Investointien omahankintameno

Investointien tulorahoitus- tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai lainavarojen määrää vähentämällä. Investointien tulorahoitusprosentin tulisi olla vähintään 50 prosenttia. Vuonna 2023 kuntakonsernin investointien tulorahoitus % - tunnusluku oli 219,5 prosenttia. Tunnusluku parani edellisiin vuosiin verrattuna.

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2- ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden. Laukaan kuntakonsernin lainanhoitokate oli 0,8.

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Tunnusluku kertoo, että Laukaan kuntakonsernin rahavarat riittivät vuoden lopussa 16 päivän kassasta maksuihin.

3.3.8 Konsernitase ja sen tunnusluvut

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2022	2023	VASTATTAVAA	2022	2023
<i>Milj. €</i>			<i>Milj. €</i>		
PYSYVÄT VASTAAVAT	207,2	174,0	OMA PÄÄOMA	28,7	30,1
Aineettomat hyödykkeet	2,8	0,2	Peruspääoma	32,4	31,2
Aineettomat oikeudet	2,8	0,2	Arvonkorotusrahasto	0,3	0,3
Muut pitkävaikutteiset menot	0,0	0,0	Muut omat rahastot	2,9	2,8
			Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-3,9	-8,4
Aineelliset hyödykkeet	197,5	167,9	Tilikauden yli-/alijäämä	-3,0	4,2
Maa- ja vesialueet	19,4	19,1	VÄHEMMISTÖOSUUDET	0,0	0,0
Rakennukset	117,2	114,0	PAKOLLISET VARAUKSET	1,1	1,7
Kiinteät rakenteet ja laitteet	29,3	29,2	Muut pakolliset varaukset	1,1	1,7
Koneet ja kalusto	5,2	3,6	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1,5	1,3
Muut aineelliset hyödykkeet	1,1	1,1			
Enn.maksut ja keskener. hank.	25,2	1,0	VIERAS PÄÄOMA	196,1	151,4
Sijoitukset	6,9	6,0	Pitkäaikainen	108,0	52,9
Osakkuusyhteisöosuudet	0,4	0,4	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	105,3	51,8
Muut osakkeet ja osuudet	5,5	4,7	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1,8	0,1
Muut lainasaamiset	0,1	0,1	Laskennalliset verovelat	0,9	0,9
Muut saamiset	0,9	0,8	Lyhytaikainen	88,1	98,5
Toimeksiantojen varat	1,2	0,5	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	60,6	87,1
	1,2	0,5	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	27,5	11,5
VAIHTUVAT VASTAAVAT	19,0	9,9	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	227,4	184,4
Vaihto-omaisuus	0,6	0,2	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2023
Saamiset	11,2	4,8	Omavaraisuusaste, %	12,6 %	16,3 %
Pitkäaikaiset saamiset	0,1	0,1	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	106,5 %	158,5 %
Lyhytaikaiset saamiset	11,1	4,7	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-6 895	-4 203
			Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-367	-224
			Lainakanta 31.12., 1000 €	165 947	138 897
Rahoitusarvopaperit	2,5	0,5	Lainakanta 31.12., €/asukas	8 839	7 408
Rahat ja pankkisaamiset	4,8	4,4	Lainat ja vastuut 31.12.	206 892	176 722
			Lainat ja vastuut, €/asukas	11 020	9 425
VASTAAVAA YHTEENSÄ	227,4	184,4	Lainasaamiset, 1000 €	963	826
			Asukasmäärä	18 775	18 750

Asukasmäärä ilmoitettu ennakkotiedon mukaisena.

Konsernitaseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuusasteen tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta. Laukaan kuntakonsernin omavaraisuusaste vuonna 2023 oli 16,3 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus vuonna 2022 oli 158,5 prosenttia, kun tavoitetasona voidaan pitää alle 50 %-yksikön tasoa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina. Laukaan kuntakonsernilla oli kertynyttä alijäämää vuoden 2023 lopussa 4,2 miljoonaa euroa.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättämispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Laukaan kuntakonsernilla oli kertynyttä alijäämää asukasta kohden 224 euroa.

Konsernin lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoina sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Laukaan kuntakonsernin lainakanta 31.12.2023 oli 138,9 miljoonaa euroa.

Konsernin lainat, euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvouden päättämispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Laukaan kuntakonsernin asukaskohtainen lainakanta 31.12.2023 oli 7.408 euroa.

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrän. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konsernitiilinpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena. Kuntakonsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä oli 176,7 miljoonaa euroa.

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvouden päättämispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa. Lainojen ja vuokravastuiden määrä/asukas oli 9.425 euroa.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= $\text{Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjasaamiset ja muut lainasaamiset}$

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen. Laukaan kuntakonsernilla oli lainasaamisia vuoden 2022 lopussa 0,8 miljoonaa euroa.

3.3.9 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain 115 § mukaisesti kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Kunnanhallitus esittää, että tilikauden ylijäämä 2.817.062,98 euroa kirjataan taseen omaan pääomaan yli-/alijäämätilille.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi (kuntalaki 115 §).

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan (kuntalaki 110 §).

Kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkaalleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos kuntalaissa 118 § tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytykset täyttyvät. Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;

2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti;

3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;

4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Näitä kuntalain uusia arviointikriteerejä käytetään ensimmäisen kerran vuonna 2022 perustuen vuosien 2020-2021 tunnuslukuihin.

Laukaan kunnan taseessa 31.12.2023 on kertyneitä ylijäämiä 101.803,41 euroa (5 euroa/asukas) ja kuntakonsernin taseessa kertyneitä alijäämiä 4,2 miljoonaa euroa (224 euroa/asukas). Näin ollen kunnalla ei ole lakisäateistä velvollisuutta alijäämien kattamiseen.

Muut kriteerit eivät täyty: kunnan vuosikatteen ja poistojen suhde on yli 80 % (138,3). Tuloveroprosentti ei ole 2,0 prosenttiyksikköä painotettua keskimääräistä tuloveroprosenttia korkeampi. Lainojen ja vuokravastuiden osalta vertailutietoa ei ole tilinpäätöstä tehtäessä saatavilla. Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on 0,8.

Kunnan voimassaolevan taloussuunnitelman mukaan kunnan taseeseen kertyy alijäämiä vuosien

2024-2025 aikana, mutta taloussuunnitelma on riittävä kattamaan alijäämät viimeistään vuonna

2027. Näin ollen tilinpäätös 2023 ei anna aiheutta muuttoa voimassaolevaa taloussuunnitelmaa.

4 Toteumavertailu ja tavoitteiden toteutuminen

4.1 Käyttötalouden toteutuminen

Tässä osiossa kuvataan kootusti talousarvion sitovien taloudellisten tavoitteiden toteutuminen. Talousarvion sitovia eriä käyttötalouden osalta ovat toimintakatteet tulosityksiköittäin. Seuraavissa kuvissa on kuvattu tulosityksiköiden toimintatuotot,

toimintakulut ja toimintakatteet alkuperäiseen ja muutettuun talousarvioon verrattuna. Taloudellisten tavoitteiden toteutumista ja poikkeamia on selitetty auki yksikkökohtaisesti seuraavissa toimintakertomuksissa.

TOIMINTATUOTOT 1 000 euroa	TP 2022	TA 2023	Talousarvio- muutokset	TA/M2023	TP 2023	Muutos TA/M-TP euroa	%
Konsernihallinto	3 578,0	3 370,0	87,1	3 457,0	3 688,6	231,6	6,7 %
Hallintopalvelut	1 260,6	1 330,0	400,0	1 730,0	1 804,1	74,1	4,3 %
Talous- ja henkilöstöpalvelut	287,0	273,5	0,0	273,5	291,1	17,6	6,4 %
Elinkeinopalvelut	2 030,4	1 766,5	-313,0	1 453,6	1 593,4	139,9	9,6 %
Perusturvapalvelut	6 094,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Hallinto- ja terveystaloudet	912,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Sosiaalityö	758,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Vanhus- ja vammaispalvelut	4 422,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Sivistyspalvelut	3 691,1	3 640,9	97,4	3 738,3	4 489,1	750,8	20,1 %
Hallinto- ja sivistyspalvelut	19,7	13,0	24,5	37,5	50,6	13,1	0,0 %
Varhaiskasvatus	944,4	897,5	-50,0	847,5	1 005,5	158,0	18,6 %
Perusopetuspalvelut	1 741,7	1 802,9	32,9	1 835,7	2 277,6	441,8	24,1 %
Lukio	95,7	83,5	21,0	104,5	117,8	13,3	12,7 %
Kansalaisopisto	109,3	192,2	-10,0	182,2	161,7	-20,5	-11,3 %
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	36,5	20,2	3,6	23,8	31,9	8,1	34,0 %
Vatti	598,3	571,6	0,0	571,6	712,0	140,4	24,6 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	145,4	60,0	75,4	135,4	132,1	-3,3	-2,5 %
Tekniset palvelut	20 591,0	21 020,5	-790,7	20 229,8	20 586,6	356,8	1,8 %
Hallinto, suunnittelu ja paikkatietopalvelut	158,3	92,1	0,0	92,1	291,0	198,9	216,0 %
Yhdyskuntatekniset palvelut	509,4	389,0	0,0	389,0	537,0	148,0	38,0 %
Tilapalvelut	14 128,8	15 378,4	-790,7	14 587,7	14 557,1	-30,6	-0,2 %
Ruoka- ja puhtauspalvelut	4 957,2	4 365,3	0,0	4 365,3	4 344,2	-21,1	-0,5 %
Ympäristövalvonta	837,3	795,8	0,0	795,8	857,4	61,6	7,7 %
YHTEENSÄ	33 954,4	28 031,3	-606,2	27 425,1	28 764,3	1 339,2	4,9 %

TOIMINTAKULUT 1 000 euroa	TP2022	TA 2023	Talousarvio- muutokset	TA/M2023	TP 2023	Muutos TA/M-TP euroa	2023 %
Konsernihallinto	8 582,6	9 118,7	10,5	9 129,3	8 594,6	534,7	5,9 %
Hallintopalvelut	2 402,8	2 410,2	-13,6	2 396,5	2 238,9	157,7	6,6 %
Talous- ja henkilöstöpalvelut	2 390,3	3 001,6	0,0	3 001,6	2 924,9	76,7	2,6 %
Elinkeinopalvelut	3 789,5	3 706,9	24,2	3 731,1	3 430,8	300,3	8,0 %
Perusturvapalvelut	76 147,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Hallinto- ja terveystalvet	42 235,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Sosiaalityö	8 157,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Vanhus- ja vammaispalvelu	25 754,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Sivistyspalvelut	51 123,9	51 483,1	1 923,7	53 406,9	53 786,7	-379,8	-0,7 %
Hallinto- ja sivistyspalvelut	334,4	271,5	-3,0	268,5	289,2	-20,7	-7,7 %
Varhaiskasvatus	14 250,6	14 839,5	622,9	15 462,4	14 981,2	481,2	3,1 %
Perusopetuspalvelut	28 832,8	28 954,2	1 461,1	30 415,3	31 137,0	-721,7	-2,4 %
Lukio	2 510,9	2 667,7	-62,0	2 605,7	2 673,2	-67,5	-2,6 %
Kansalaisopisto	704,0	687,7	-3,0	684,7	714,5	-29,8	-4,4 %
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	1 021,5	1 049,7	-54,2	995,5	1 017,6	-22,1	-2,2 %
Vatti	2 622,5	2 661,9	-127,6	2 534,3	2 546,5	-12,1	-0,5 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	847,3	350,8	89,5	440,4	427,5	12,8	2,9 %
Tekniset palvelut	22 555,9	20 910,5	-657,5	20 253,0	20 180,6	72,4	0,4 %
Hallinto, suunnittelu ja paikkatietopalvelut	3 193,8	1 475,2	-37,9	1 437,3	1 434,0	3,3	0,2 %
Yhdyskuntatekniset palvelut	2 633,1	2 404,0	0,0	2 404,0	2 613,5	-209,5	-8,7 %
Tilapalvelut	10 134,0	10 759,2	-599,6	10 159,6	9 984,4	175,2	1,7 %
Ruoka- ja puhtauspalvelut	4 768,6	4 373,4	0,0	4 373,4	4 321,0	52,4	1,2 %
Ympäristövalvonta	1 826,3	1 898,7	-20,0	1 878,7	1 827,6	51,0	2,7 %
YHTEENSÄ	158 410,2	81 512,3	1 276,8	82 789,1	82 561,8	227,3	0,3 %

TOIMINTAKATE 1 000 euroa	TP 2022	TA 2023	Talousarvio- muutokset	TA/M2023	TP 2023	Muutos TA/M-TP 2023 euroa	%
Konsernihallinto	-5 004,6	-5 748,8	76,5	-5 672,2	-4 906,0	766,3	13,5 %
Hallintopalvelut	-1 142,2	-1 080,1	413,6	-666,5	-434,8	231,8	34,8 %
Talous- ja henkilöstöpalvelut	-2 103,3	-2 728,2	0,0	-2 728,2	-2 633,9	94,3	3,5 %
Elinkeinopalvelut	-1 759,1	-1 940,4	-337,1	-2 277,5	-1 837,3	440,2	19,3 %
Perusturvapalvelut	-70 053,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Hallinto- ja terveystalvet	-41 322,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Sosiaalityö	-7 398,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Vanhus- ja vammaispalvelu	-21 331,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0 %
Sivistyspalvelut	-47 432,8	-47 842,3	-1 826,3	-49 668,6	-49 297,6	371,0	0,7 %
Hallinto- ja sivistyspalvelut	-314,7	-258,5	27,5	-231,0	-238,6	-7,6	-3,3 %
Varhaiskasvatus	-13 306,2	-13 942,0	-672,9	-14 614,9	-13 975,7	639,2	4,4 %
Perusopetuspalvelut	-27 091,2	-27 151,4	-1 428,2	-28 579,6	-28 859,5	-279,9	-1,0 %
Lukio	-2 415,2	-2 584,2	83,0	-2 501,2	-2 555,4	-54,2	-2,2 %
Kansalaisopisto	-594,7	-495,5	-7,0	-502,5	-552,8	-50,3	-10,0 %
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	-985,0	-1 029,5	57,8	-971,7	-985,7	-14,0	-1,4 %
Vatti	-2 024,1	-2 090,3	127,6	-1 962,7	-1 834,5	128,3	6,5 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	-701,8	-290,8	-14,1	-304,9	-295,4	9,5	3,1 %
Tekniset palvelut	-1 964,9	110,0	-133,2	-23,2	406,0	429,2	1851,5 %
Hallinto, suunnittelu ja paikkatietopalvelut	-3 035,5	-1 383,1	37,9	-1 345,2	-1 143,1	202,1	15,0 %
Yhdyskuntatekniset palvelut	-2 123,8	-2 015,0	0,0	-2 015,0	-2 076,5	-61,5	-3,1 %
Tilapalvelut	3 994,8	4 619,2	-191,1	4 428,1	4 572,7	144,6	-3,3 %
Ruoka- ja puhtauspalvelut	188,5	-8,1	0,0	-8,1	23,2	31,3	384,5 %
Ympäristövalvonta	-989,0	-1 102,9	20,0	-1 082,9	-970,2	112,7	10,4 %
YHTEENSÄ	-124 455,8	-53 481,0	-1 883,0	-55 364,0	-53 797,5	1 566,4	2,8 %

4.2 Toimintakertomukset yksiköittäin

4.2.1 Konsernihallinto

Konsernihallinnon organisaatio koostuu kolmesta tulosityksiköstä, jotka ovat

1. Hallintopalvelut, sisältäen hallinto-, viestintä- ja tietohallintopalvelut sekä maaseututoimen
2. Talous- ja henkilöstöpalvelut, sisältäen talous- ja omistajaohjauksen, henkilöstöhallinnon sekä hankintojen ohjauksen ja kehittämisen

3. Elinkeinopalvelut, sisältäen elinkeino- ja työllisyyspalvelut sekä maankäytön

Palvelualueen toiminta-ajatuksena on tuottaa kuntakonsernin johtamisen ja palvelutuotannon kannalta oleellisia hallinnollisia palveluja sekä kunnan kasvua ja elinvoimaa tukevia palveluita. Konsernihallinto huolehtii kunnan edunvalvonnan ja päätöksenteon edellytyksistä.

Hallintopalvelut

Hallintopalvelujen tulosityksikön toimintakertomus sisältää toimielimistä valtuuston ja kunnanhallituksen toiminnan. Kunnanhallituksen alaiset vaikuttamistoimielimet kuten vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuuston sekä veteraaniasiain neuvottelukunnan toiminta sisältyvät tähän osioon. Tulospaikoista hallinto ja viestintä, tietohallinto, henkilöstöhallinto ja maaseututoimi ovat osa hallintopalvelujen kokonaisuutta.

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Perustana ovat kuntalain mukaiset tavoitteet huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä. Valtuusto vahvistaa sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista. Valtuusto vahvistaa myös kuntakonsernin tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet.

Vuonna 2023 valtuusto kokoontui 7 kertaa ja käsiteli 69 asiaa. Kokouspaikkoina toimivat Jyväskodit Oy:n kokoustilat, Sydän-Laukaan koulun auditorio ja Laukaan asumispalvelusäätiö Sarahovin tilat. Kokousten yhteydessä järjestettiin valtuutetuille miniseminaareja muun muassa uuden rakennemalliin liittyvien selvitysten ja rakennemalliluonnoksen esittelystä, kunnanjohtajan talousarvioesityksestä, luottamushenkilöiden toimintamalleista, valtuustosopimuksesta, talouden tasapainottamisohjel-

masta, Lievestuoreen Laajalahden vesi- ja ympäristöluvasta ja Leppäveden monitoimihallin tilanteesta.

Merkittävimpiä toimintaa ohjaavia päätöksiä valtuustolla oli vuonna 2023 talouden tasapainottamisohjelman hyväksyminen, Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen ja palveluiden järjestämissuunnitelman hyväksyminen, Jyväskylän seudun tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen yhteistoiminta-sopimus ja perusopetuksen palveluverkkoselvitys ja esitys perusopetuksen palveluverkon muutoksista. Lisäksi valtuusto suoritti vuoden aikana vaalin valtuuston puheenjohtajan- ja varapuheenjohtajien tehtävistä, sekä kunnanhallituksen, sivistyslautakunnan ja teknisen lautakunnan vaali käytiin vuosille 2023-2025.

Maankäytön suunnittelun osalta merkittävimpiä päätöksiä oli Kuhankosken asemakaavan hyväksyminen ja yleiskaavoista Leppävesijärven rantayleiskaavan hyväksyminen.

Kunnanhallitus vastaa kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kunnanhallitus seuraa ja valvoo lautakuntia, palvelujen järjestämistä ja palvelutuotantoa sekä asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Kunnanhallitus kokoontui vuonna 2023 yhteensä 18 kertaa ja käsitteli 330 asiaa. Kunnan hallitus perusti työryhmät talouden tasapainottamiseen, metsäohjelmatyöhön ja Laukaan ja Hankasalmen rakennusjärjestyksien päivittämiseen. Kunnanhallitus käynnisti Laukaan ja Hankasalmen kuntien rakennusjärjestyksen päivittämisen työn. Lähti toteuttamaan valtuuston hyväksymää talouden tasapainottamisohjelmaa. Muita merkittäviä päätöksiä oli muun muassa talousmetsäomaisuuden hoitomallin hyväksyminen, Jyväskylän seudun kuntakoikeilun yhteistyösopimusten jatkaminen, kunnan kiinteistöjen myyminen. Lisäksi päätösten valmistelua, useiden kaavaprosessien eteenpäin vientiä, valtuustoaloitteiden käsittelyä, edunvalvontaa lausuntojen ja vastineiden antamisina, merkittävimpinä lausunto korkeimmalle hallinto-oikeudelle - Keski-Suomen hyvinvointialueen valtuuston päätöksestä.

Vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto ovat kunnanhallituksen alaisia vaikuttamistoimielimiä, joiden tarkoitus on valvoa ja ajaa kohderyhmiensä etuja kunnan päätöksenteossa. Laukaalaisten veteraanitunnusten omaavien henkilöiden ja sotaveteraanijärjestön etuja valvoo yhteistoimintaelin, veteraaniasiain neuvottelukunta, jonka toiminta päättyi vuoden 2023 loppuun.

Vanhusneuvosto kokoontui vuonna 2023 9 kertaa ja teki lisäksi vierailukäynnin Konneveden vanhusneuvostoon. Vuoden aikana neuvostossa vieraili eri asiantuntijoita. Neuvosto osallistui valtakunnalliseen ja alueelliseen vanhusneuvostopäivään sekä erilaisiin, ikäihmisiä koskeviin koulutuksiin. Vanhusneuvosto käytti ja pyrki edistämään aktiivisesti neuvoston ja ikäihmisten vaikuttamismahdollisuuksia. Erityisesti vanhusneuvosto pyrki edistämään asiointiliikennettä Laukaassa. Tärkeitä aiheita olivat myös Kela-asiat, ikäihmisten päivätoiminta ja kaatumisen ehkäisy. Neuvostolla oli oma edustajansa Keski-Suomen hyvinvointialueen vanhusneuvostossa. Hyvinvointialueen toimintaa seurattiin tarkasti vuoden mittaan. Lisäksi neuvosto järjesti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa erilaista virkistystoimintaa, kuten Ikäihmisten virkistyspäivän Saviolla, ja osallistui muun muassa Vie vanhus ulos -kampanjaan.

Vammaisneuvosto kokoontui vuonna 2023 9 kertaa. Neuvostossa vieraili eri asiantuntijoita ja neuvosto teki tutustumiskäynnin Taitojen taloon. Neuvoston jäseniä osallistui myös alueelliseen vammaisneuvostopäivään. Vuoden keskeisimpänä teeman olivat esteettömyysasiat: neuvosto teki laajasti kunnan kiinteistöjen esteettömyyskartoitusta, järjesti kunnan viranhaltijoille esteettömyyskävelyn ja oli mukana tarjoamassa avointa Pimeä Caféeta. Edelleen keskiössä oli myös kunnan kanssa käytävän yhteistyön vahvistaminen. Neuvostolla oli oma edustaja Keski-Suomen hyvinvointialueen vammaisneuvostossa, ja neuvosto seurasi säännöllisesti hyvinvointialueen toimintaa.

Nuorisovaltuusto kokoontui vuonna 2023 10 kertaa ja teki lisäksi tutustumiskäynnin eduskuntaan. Nuvalla oli edustus kunnanvaltuustossa, lautakunnissa ja useissa eri työryhmissä sekä kaksi edustajaa Keski-Suomen nuorisovaltuustossa. Vuoden pääteemoja olivat nuvan hankerahatoiminta, moposuora ja nuorten harrastusmahdollisuudet. Lisäksi nuva pyrki edistämään monia muita, nuorten hyvinvointia, elinoloja, toimintaa sekä osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia kehittäviä asioita.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on suorittaa kunnan hallinnon ja talouden arviointia sekä järjestää hallinnon ja talouden tarkastuspalvelut. Tarkastuslautakunta toteutti tehtävänsä antamalla arviointikertomuksen, jonka valtuusto käsitteli 5.6.2023/18. Kunnanhallitus käsitteli arviointikertomusta kokouksessaan 27.11.2023/295 ja antoi lausuntonsa valtuustolle 11.12.2023/66 kunnanhallitukselle esitettyihin kysymyksiin. Vuoden 2023 aikana tarkastuslautakunta kokoontui 11 kertaa. Vuoden aikana myös kunnan tilintarkastaja vaihtui ja tilintarkastuspalveluita alkoi tuottamaan Laukaan kunnalle BDO.

Keskusvaalilautakunta vastaa sille kuuluvista vaaleihin liittyvistä järjestelyistä ja päätöksistä. Vuonna 2023 pidettiin eduskuntavaalit ja keskusvaalilautakunta kokoontui kaikkiaan 3 kertaa vuoden 2023 aikana.

Hallinnon ja viestinnän tulospaikka tuottaa kunnalle yleishallinnollisia palveluja kuten valmistelea valtuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa ja vastaa näiden päätösten toimeenpanosta. Tämän

lisäksi kunnan viestinnän koordinointi, neuvontapalvelut, keskusarkistopalvelut, asianhallintapalvelut sekä osallistuminen yhteiskuntasuhteiden hoitoon kuuluvat hallinnon ja viestinnän tulospaikalle. Palvelut tuotettiin ulkoisille ja sisäisille asiakkaille kuuden henkilön voimin. Vuodelle 2023 keskeisiä asioita olivat asianhallinnan kehittäminen, sähköisen arkiston hankinta ja asiointipalveluiden supistaminen.

Tietohallinnon tulospaikka tuottaa kuntaorganisaation tarpeita vastaavia digitaalisia palveluita. Näitä ovat muun muassa tieto- ja viestintätekniikan laitteiden ja palveluiden kehitys, toteutus ja ylläpito sekä käytön koulutus.

Toiminta koostuu käyttäjätuesta, uusien palvelujen käyttöönoton suunnittelusta ja toteutuksesta, laitteiden ja ohjelmistojen hankinnasta ja asennuksesta, koulutuksesta, infrastruktuurin (tietoverkot) ylläpidosta ja rakentamisesta, tietoteknisestä asiantuntija-avusta sekä tietoturvasta huolehtimisesta.

Vuonna 2023 Keski-Suomen hyvinvointialueuudistus vaikutti suuresti tietohallinnon toimintaan. Keski-Suomen hyvinvointialueelle siirtyi yli 300 työntekijää sekä näiden käyttämät laitteet. Myös Sarahovin palvelutalo siirtyi pois kunnan tietohallinnon IT-ylläpidosta. Laukaan kunnan tietohallinnossa valmisteltiin vuonna 2023 sähköisen arkiston käyttöönottoa, päivitettiin tietojärjestelmiä sekä palvelininfrastruktuuria sekä kilpailutettiin palomuurilaitteet.

Tietohallinnon verkossa ja ylläpidossa oli vuoden 2023 lopussa noin 3600 laitetta: 170 pöytäkonetta, 1370 kannettavaa, 1125 tablet-laitetta, 65 virtuaalipalvelinta ja 8 fyysistä palvelinta, 65 monitoimilaitetta / tulostinta, 685 puhelinta ja 110 muuta valvonta-/verkkolaitetta. Tietoverkoissa käytettävien laitteiden määrä pieneni 5,3 prosentilla vuoteen 2022 verrattuna. Tietohallinnon laskennallinen henkilöstömäärä vuonna 2023 oli 5,2 henkilötyöpäivää.

Maaseututoimen tuloksyksikkö vastaa seudullisesti Hankasalmen, Joutsan, Jyväskylän, Luhangan, Muuramen, Toivakan, Uuraisten ja Laukaan maaseutuelinkeinohallinnon viranomaistehtävistä. Toimintakulut katetaan kuntien maksuosuuksilla. Maksuosuudet määräytyvät edeltävän vuoden kuntien aktiivitulojen määrien perusteella. Peltotukihakemuksia on Laukaan kunnan yhteistoiminta-alueelle jättänyt 904 tilaa. Erillisiä tukihakemuksia käsittelyssä 4256 kappaletta, joista osa käsitellään vuoden 2024 puolella. Tukieuroja maksettiin yhteensä 21 610 244,24. Maaseutuhallinnolle kohdistui uutena valvontatehtävänä satelliittiseurannan selvityspyyntöjen käsittely viljelijöiden toimittamien kuvien perusteella. Selvityspyyntöjä oli käsiteltävänä 813 kpl, jotka koskivat 368 tilaa. Selvityspyynnöt saatiin käsiteltyä annetussa määräajassa. Laukaan yhteistoiminta-alue järjesti vuoden aikana viisi koulutustilaisuutta eri puolella toiminta-alueita, sekä yhdeksän TEAMS-koulutustilaisuutta.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

HALLINTOPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	15,37	14,7	14,5	-0,2
Määräaikaiset	2,47	2	2,9	0,9
Yhteensä	17,84	16,7	17,4	0,7

Talous- ja henkilöstöpalvelut

Taloushallinto ja –suunnittelu sekä hankinnat ja kehittäminen ovat tärkeitä perustoimintoja, mutta myös merkittäviä tukipalveluita koko kuntaorganisaation tulokselliselle toiminnalle. Taloushallinnon ja –suunnittelun tehtävänä on huolehtia kunnan talousarvion laadinnasta ja osallistua kunnan taloussuunnitteluun. Tulospaikalla koostetaan konserni- ja kuukausiraportit, joilla seurataan talousarvion toteutumista. Taloushallinnon- ja suunnittelun tulospaikalla toteutetaan kunnan pääkirjanpito ja tilinpäätös konsernitilinpäätöksineen, sekä taloustilastointiin vaadittava aineisto. Taloushallinto- ja suunnittelu vastaa lisäksi ostoreskontran-, maksuliikenteen- ja rahoituksen hoidosta sekä takauksista, perinnästä ja kunnan yleislaskutuksesta. Kunnan sopeutustoimenpiteiden valmistelu, kuntien talousraportoinnin muutokset ja hyvinvointialueuudistus korostuivat taloushallinnon tehtäväkentässä. Myös keskitetty hankintojen ohjaus ja hankintaneuvonta ja -koulutus sekä kunnan hankintatyöryhmän koordinointi kuuluvat talous- ja omistajaohjauksen vastuulle. Vuonna 2023 käynnistettiin hankinta-asioiden siirto hallintojohtajan alaisuuteen. Hankintatoimen osalta tapahtui henkilöstömuutoksia ja tehtävien uudelleenjärjestelyä, joiden johdosta hankintatoimen kehittämistä pysyttään jatkamaan tarkoituksenmukaisella tavalla tulvina vuosina. Taloushallinto ja hankintatoimi ovat lisäksi avainasemassa sisäisen valvonnan kehittämisessä.

Henkilöstöhallinnon tulospaikka valmistelee yhteistyössä henkilöstöpolitiikan peruslinjaukset ja luo työvälineitä ja ohjeita henkilöstöjohtamisen käytännön toteuttamiseen. Tällaisia osa-alueita ovat mm. henkilöstösuunnittelu, henkilöstön rekrytointi, palkkaus- ja palvelussuhdeasiat, henkilöstön

kehittäminen, henkilöstöpalvelut, työterveys- huolto, työsuojelu, yhteistoiminta ja työhyvinvointi sekä ammattitaitoisen henkilöstön saannin turvaaminen. Henkilöstöhallinto vastaa koko kunnan henkilöstön palkanlaskennasta.

Vuoden 2023 alussa henkilöstöhallinnon tehtävissä korostui hyvinvointialueuudistuksen siirtymävaiheen työt. Vuoden aikana neuvoteltiin merkittävistä paikallisista palkankorotuksista ja palkkausjärjestelmien kehittämisestä henkilöstöjärjestöjen kanssa. Työkyky ja työurajohtamista kehitettiin POLKU-hankkeessa ja työkykykoordinaattorin toimesta. Työhyvinvointiasioista nousevana haasteena olivat kuormitukseen liittyvät aiheet ja haitalliseen kuormitukseen liittyvät toimintamallit ja -ohjeet. Keväällä 2023 kunnan työterveyshuollon palveluntuottaja lakkautti toimipisteensä Laukaassa. Osittain tästä johtuen käynnistettiin työterveyshuollon palveluiden kilpailutus, joka toteutetaan keväällä 2024.

Henkilöstöhallinnon organisaatio täydentyi alkuvuodesta 2024, kun uusi työsuojelupäällikön tehtävä täytettiin. Henkilöstöhallinto osallistui aktiivisesti sisäisen viestinnän toteutukseen ja kehittämiseen. Viestinnällä ja erilaisilla tilaisuuksilla tarjottiin tukea esihenkilöille ja vahvistettiin yhteisöllisyyttä. Henkilöstöhallinto toteutti yhdessä vapaa-aikapalveluiden kanssa työhyvinvointitoimintaa työyhteisölle ja vastasi henkilöstöetujen hallinnoinnista.

Koko tulosityksikön toiminnassa näkyi talouden tasapainottamisohjelman laatiminen. Talous- ja henkilöstöhallinto olivat avainasemassa tuottamassa oikeaa tietoa tasapainottamisohjelman valmistelun tueksi ja valmistelemassa arvioita ohjelman tarpeista ja vaikutuksista. Yksiköllä on myös tärkeä rooli ohjelman toimeenpanon osalta.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

TALOUS- JA HENKILÖSTÖPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	12,27	10,75	9,8	-0,95
Määräaikaiset	2,85	2,5	3,8	1,3
Yhteensä	15,12	13,25	13,6	0,35

Vuoden 2023 aikana talous- ja henkilöstöpalveluiden henkilöstössä oli joitakin muutoksia. Kokonaisuudessaan henkilöstösuunnitelma toteutui lähes suunnitellusti.

Varsinaisen talous- ja henkilöstöpalveluiden henkilöstön lisäksi kahden työsuojeluvaltuutetun palkasta kirjautuu osa työajasta henkilöstöpalveluiden tulospaikalle.

Vakituisia työsuhteita tarkasteltaessa vuoden 2023 alussa yksi henkilö siirtyi suunnitellusti hyvinvointialueen palvelukseen. Vakituudesta henkilöstöstä yksi henkilö teki 80 prosenttista työaikaa, ja 0,5

henkilötyövuotta talous- ja henkilöstöpalveluissa työskennellyt henkilö oli virkavapaalla, jonka jälkeen irtisanoutui. Paikkaa ei täytetty.

Määräaikaisten henkilöiden henkilötyövuodet ylittivät budjetoidun 1,3 henkilötyövuodella. Ylitys johtui kesätyöntekijöiden työpanoksesta Laukaan kunnassa. Kesätyöntekijöiden palkat ja työpanos on budjetoitu henkilöstöhallinnon tulospaikalle, mutta työntekijät työskentelevät käytännössä muilla toimialueilla.

Elinkeinopalvelut

Elinkeinopalvelujen tulosityksikköön on keskitetty kunnan kasvulle ja kehittymiselle olennaisia palveluja. Elinkeinopalvelut koostuvat elinkeino- ja työllisyyspalvelujen sekä maankäytön tulospaikoista. Elinkeinopalvelujen tulosityksikköä johtaa kunnanjohtaja.

Elinkeinotoimessa (jatkossa Laukaan yrityspalvelut) valmistui elinkeino-ohjelma sekä sitä tukeva hankeohjelma.

Vuonna 2023 käynnistyi kaksi merkittävää yritysten ja elinkeinon kehittämisen JTF-hanketta, Yritystankkaamo sekä Culture in Nature -hankkeet. Hankkeiden myötä kuntaan palkattiin kaksi projektipäällikköä, joista Yritystankkaamo-hankkeen projektipäällikkö työskentelee yrityspalveluissa ja Culture in Nature -hankkeen projektipäällikkö vapaa-aikapalveluissa.

Yritystankkaamo – yhteisöllinen työtila -hankkeella vahvistetaan laukaalaisten yritysten ja yrityspalvelutoimijoiden yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä sekä yritysten ja yrittäjien muutoskyvykkyyttä. Laukaan

keskustaan avatun Yritystankkaamon tiloissa järjestetään koulutuksia, valmennuksia ja tilaisuuksia, sekä rakennetaan yhteistyöverkostoja.

Culture In Nature -hankkeessa 1) parannetaan olemassa olevien ja uusien luonto- ja kulttuurimatkalukohteiden fyysistä ja digitaalista saavutettavuutta ja kansainvälistä tunnettuutta sekä kehitetään 2) Laukaan luonto- ja kulttuurimatkailun brändiä ja 3) tuotteita ja palveluita matkailu-, luonto- ja kulttuurialan yritysten ja muiden toimijoiden kanssa kotimaisille ja kansainvälisille markkinoille. Hanke palvelee erityisesti laukaalaisia kulttuuri- ja matkailualan yrittäjiä. Hanke toimii Yritystankkaamo-hankkeen kanssa yhteistyössä Yritystankkaamon tiloissa.

Laukaa Areena Masterplan (Keski-Suomen Moottorieurheilukeskus) valmistui 2023 loppuvuodesta. Maatilojen- ja yritysten uudet yhteistyömahdollisuudet (MYTTY) hankkeelle haettiin jatkoaikaa 8/2024 saakka.

Lisäksi yrityspalvelujen hankeasiantuntija edisti yritysten investointituki -ja yritysryhmähankkeita ja

antoi rahoitusneuvontaa yrityksille ja yhteisöille hankkeisiin sekä investointeihin. Vuonna 2023 käynnistyneiden hankkeiden yhteissumma on

642.000 euroa ja hankesalkun kokonaisarvo oli yhteensä 719.000 euroa. Laukaan Kehitysyhtiö rahoittaa pääosan hankkeiden omarahoitussuudesta.

Käynnissä olevat hankkeet 2023	Hankebudjetti (euroa) (rahoittaja)	Ulkopuolinen rahoitus (euroa)	Omarahoitus (euroa)
Maatilojen ja yritysten uudet yhteistyömahdollisuudet (MYTTY) 1.1.2023–31.8.2024	97.855 Keski-Suomen ELY-keskus	92.871 Keski-Suomen ELY-keskus 95 % tuki	4.984 Kehitysyhtiö
Laukaa Areena Masterplan 1.11.2022–30.11.2023	77.539 Keski-Suomen liitto (AKKE)	62.031 Keski-Suomen liitto (AKKE) 80 %	15.508 Kehitysyhtiö
Yritystankaamo 1.9.2023–31.8.2025	321.377 Keski-Suomen liitto (JTF)	257.102 Keski-Suomen liitto (JTF) 80 %	59.927 Kehitysyhtiö
Culture in Nature 1.9.2023–28.2.2026	245.341 Keski-Suomen liitto (JTF)	196.273 Keski-Suomen liitto (JTF) 80 %	36.675 Kehitysyhtiö 12.225 Vapaa-aika-palvelut
Saraakallion katselulaituri-investointi 1.9.2023–31.8.2025	75.110 Keski-Suomen liitto (JTF)	52.577 Keski-Suomen liitto (JTF) 70 %	11.267 Kehitysyhtiö 4.062 Yhdyskunta-tekniikka 7.511 Vapaa-aika-palvelut
YHTEENSÄ	719.367	660.854	117.094 Kehitysyhtiö 35.065 Kunta

Elinkeinoitoimen hankesalkku

Työllisyyspalveluissa Laukaa on mukana Jyväskylän, Äänekosken ja Muuramen kanssa 1.3.2021 alkaessa Jyväskylän seudun työllisyyden kuntakokeilussa. Alueen kokeilu on osa valtakunnallisia työllisyyden kuntakokeiluja, joiden päättymisaika on 31.12.2024. Kokeilujen ajaksi osa TE-palvelujen asiakkaita ja tehtävistä on siirretty kuntakokeilujen vastuulle. Keväällä 2023 Sanna Marinin hallitus teki päätöksen, että TE-palveluiden henkilöasiakkaan

palvelut, yritys ja työnantajapalvelut sekä niihin liittyvät hankinnat siirtyvät kuntiin. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä hyväksyttiin 1.3.2023.

Kunnat muodostavat työllisyydenhoitoon yhteistointialueet kuntalain mukaisesti. Vähimmäiskoko alueilla on 20 000 henkilön työvoimapohja, jonka lisäksi on otettava huomioon maantieteellinen yhteys ja työssäkäynnin toimivuus. Keski-Suomeen

muodostui kolme työllisyysaluetta. Laukaa liittyi mukaan pohjoisen Keski-Suomen työllisyysaluevalmisteluun, jossa on yhteensä 13 kuntaa ja isäntäkuntana toimii Äänekoski. Alue sai valtionvarainministeriöltä luvan jatkaa työllisyysalueen valmistelua

loppuvuonna 2023. Työllisyysalueet aloittavat toimintansa 1.1.2025. Laukaan kunta on tiiviisti mukana työllisyysaluevalmistelussa.

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue

- Hankasalmi
  - Kannonkoski
  - Karstula
  - Kinnula
  - Kivijärvi
  - Konnevesi
  - Kyyjärvi
  - Laukaa
  - Pihtipudas
  - Saarijärvi
  - Uurainen
  - Viitasaari
  - Äänekoski
- Yhteensä 13 kuntaa**

Toiminnalliset tulokset:

Työttömyys kasvoi vuoden 2023 aikana. Heinäkuussa voimaan tullut uudistettu palkkatukilaki aiheutti palkkatuella palkattujen työntekijöiden määrän vähenemisen. Loppuvuonna 2023 myös lomautusten määrä lähti kasvuun. Koko vuoden työttömyysaste Laukaassa oli keskimäärin 10.1 % (8.7 % vuonna 2022). Koko vuoden työttömyysaste Keski-Suomessa oli keskimäärin 12.2%.

Vuoden 2023 alussa tapahtunut hyvinvointialueuudistus näkyi koko vuoden niin työnhakija-asiakkaiden asioiden etenemisessä kuin verkostoyhteistyössä. Hyvinvointialueen käynnistymisen alkuvaihe näyttäytyi hyvin sekavana ja työntekijät vaihtuivat useasti. Monet työnhakija-asiakkaat tarvitsevat asioidensa etenemiseksi ensi sijassa sote-palve-

luita, ennen kun työllistämistä edistävät toimenpiteet ovat mahdollisia. Työnhakija-asiakkaat purkivat huoliaan työllisyyspalveluissa käydessään, mikä kevään aikana näkyi selkeästi työllisyyspalveluiden työntekijöiden henkisenä kuormittumisena. Yhteyden saaminen hyvinvointialueen työntekijöihin oli todella vaikeaa ja työllisyyspalveluiden varsinainen tehtävä jäi monesti toissijaiseksi. Työllisyyspalvelut eivät myöskään saaneet lain säätämässä rajoissa vastinparia hyvinvointialueelta työnhakijoiden aktiivisuunnitelmiin- ja monialaisiin työllistymissuunnitelmiin. Tilanne alkoi loppuvuodesta pikkuhiljaa parantua, mutta edelleenkin hyvinvointialueen resursointi ei ole riittävää lain määrittelemään yhteistyöhön työttömän työnhakijan asioissa.

Uutena asiakasryhmänä kuntakokeilujen asiakkaiksi siirtyivät tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset. Vieraskielisten palvelut on toteutettu

koko kuntakokeilun ajan keskitettynä palveluna Jyväskylässä käsin. Ukrainalaisten työnhakijoiden lisääntyessä asiakaspalvelua tuotiin Laukaaseen. Jyväskylän tiimin työntekijä kävi kerran viikossa Laukaan työllisyyspalveluiden tiloissa päivystämässä ja tapaamassa ukrainalaisia työnhakijoita ajanvarauksella. Laukaan työllisyyspalveluiden tiloissa keski- viikkoisin palveleva Kelan toimipiste ruuhkautui ajoittain asioimaan tulleista asiakkaista. Asiakkaissa oli paljon juuri ukrainalaisia.

Työllisyyspalveluiden tulosyksikön budjetti toteutui ennakoitua paremmin noin 120 000 €.

Kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen määrä kasvoi hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Työmarkkinatuen osarahoituksen määrä oli 1 003 506 euroa (951 222€ vuonna 2022). Budjetti ylittyi noin 150 000 €.

Palkkatukimenoihin varattu budjetti sen sijaan alitui noin 265 000 €. Palkkatuella on Laukaan kunnassa työllistetty niitä työttömiä työnhakijoita, jotka saavat Kelan työmarkkinatukea ja joiden työmarkkinatuesta kunta joutuu maksamaa osan. Palkkatukilain ehdot kiristyivät, mikä aiheutti palkkatuella työllistettävien määrän vähenemisen.

Työllisyyspalveluiden työntekijät ovat Laukaan kunnan syksyllä 2023 toteuttaman henkilöstön tyytyväisyyskyselyn perusteella varsin tyytyväisiä niin työhönsä, työolosuhteisiin kuin esihenkilötyöhön. Kaikki vastaajat ovat valmiita suosittelemaan nykyistä työnantajaansa myös muille.

Asiakaspalaute on ollut koko kuntakokeilun ajan positiivista. Erityisesti asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä siihen, että on mahdollisuus keskustella omista asioista kasvokkain ja omalla paikkakunnalla. Työllisyyspalveluiden tilat on todettu toimiviksi ja niihin on asiakkaiden helppo tulla.

Maankäyttöyksikön tehtävänä on kehittää kunnan aluerakennetta ja maankäyttöä, huolehtia linjakaasta maapolitiikasta sekä kunnan metsätilojen laadukkaasta hoidosta. Maankäyttöyksikkö koostuu kolmesta tulospaikasta; kaavoitus, maaomaisuus ja metsätilat. Toimintaa johtaa kaavoitusjohtaja, jonka alaisuudessa työskenteli vuoden 2023

lopussa 5 henkilöä. Kaavasuunnittelijan virka oli lähes koko vuoden täyttämättä taloudellisista syistä.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen:

Vuonna 2023 laadittiin kunnan maankäytön rakennemallin uudistus. Tarkoituksena ei ollut tehdä kokonaan uutta suunnitelmaa vaan lähtökohtana päivittämiseksi oli nykyinen rakennemalli, kuntastrategia ja vuonna 2022 valmistunut seudullinen MAL-kehityskuva. Uudistamisen tavoitteena oli tarkastella mm. kehittämisen resurssien suuntaamista sekä muuttuneen toimintaympäristön tuomia reagoitotarpeita hyödyntäen ajantasasta tietoa kauaskantoisten päätösten tekemiseksi. Vahva painotus uudistamisessa oli kuntatalouden näkökulmassa sekä haja- ja rantarakentamisen tarkastelussa. Työn laatimista ohjasi kunnanhallituksen nimeämä ohjausryhmä ja valtuustoa osallistettiin seminaarein ja kuulemisin. Rakennemalliehdotus Liekki etenee valtuuston hyväksymiskäsittelyyn kevään 2024 aikana.

Kunnan alueella oli vuoden 2023 lopussa vireillä 24 asemakaavahanketta, kolme yleiskaavahanketta sekä kuusi yksityisen maanomistajan vireille laittama ranta-asemakaavaa. Yleiskaavoista hyväksyttiin pitkään vireillä ollut Leppävesi -järven rantayleiskaavan päivitys, jolla mahdollistetaan mm. vakituisen asumisen sijoittumista vesistön pohjoisosaan. Asemakaavoja kunnanvaltuusto hyväksyi yhteensä 112 hehtaarin alueelle. Näistä asemakaavoista laajin ja merkityksellisin oli Kuhankosken alueen asemakaava, jolla ratkaistiin mm. niin kutsutun tyttökodin alueen arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön maankäyttö. Asemakaava ei ole vielä lainvoimainen.

Keväällä 2023 käynnistyi osoitteessa Jokiniementie 9 kumppanuuskaava, johon yhteistyökumppani valittiin suunnittelu- tai ideakilpailun kautta. Kilpailuun osallistui neljä toimijaa, joiden joukosta kumppaniksi valikoitui K-S Laatatutalot Oy. Suunnittelua ja asemakaavaluonnosta on työstyetty rinnakkain kohti kaavaluonnosta.

Raakamaan hinnoittelun tueksi laadittiin Raakamaan hintamalli-selvitys. Selvitys toteutettiin kon-

sulttityönä. Selvityksen tarkoituksena oli muodostaa käsitys raakamaan oikeasta hintatasosta ja sen muodostumisperusteista. Se toimii taustana vapaaehtoisille kiinteistökauppaneuvotteluille sekä antaa tietoa hinnanmuodostuksesta maanomistajille, kuntalaisille ja päättäjille.

Leppäveden Korpelan pientaloalueelta oli keväällä 2023 tonttihuutokaupassa seitsemän omakotitalon rakennuspaikkaa, joista kaksi tonttia huudettiin pohjahinnalla. Lisäksi Lievestuoreelta asetettiin kaksi uutta tonttia haettavaksi. Kokonaisuudessaan uusia pientaloasumiseen tarkoitettuja rakennuspaikkoja luovutettiin rakennettavaksi 10 kpl, joista kolme myytiin ja 7 vuokrattiin. Yksi vuokra-alue myytiin vuokralaiselle. Uusia yritystontteja luovutettiin kaksi kappaletta, joista toinen vuokrattiin ja toinen myytiin.

Talousarvion myyntitavoitteiden saavuttamiseksi Viitalan kylältä myytiin noin 150 000 eurolla noin 34 ha suuruinen metsätila Loukkukorpi.

Taloustmetsistä myytiin puuaineista yhteensä noin 13 000 m³. Lisäksi tonttihakkuista kertyi noin 100 m³ myyntipuuta. Hakkuutuloiksi kertyi noin 360 300 euroa. Hakkuita varten tehtäviä ennakkoraivauksia tehtiin noin 28 ha ja taimikonhoitotöitä noin 40 ha. Uutta metsää perustettiin noin 14 ha (istutus/kylvö) ja maanmuokkauksia noin 31 ha. Taloustmetsien hoito ja –parantamiskustannukset olivat yhteensä noin 47 000 euroa.

Lähimetsien hoitovastuu siirtyi maankäyttö-tulosyksikölle ja sen myötä toimintamallia kehitettiin. Jatkossa lähimetsien hoidossa keskitytään asuinaluekokonaisuuksiin ja niissä pyritään järjestämään säännölliset hoitokierrokset 8–10 vuoden välein, jolloin toteutetaan pienpuuston raivauksia ja isomman puuston harvennuksia. Hakkuut toteutetaan talvikelissä jäisen maan aikaan, jotta minimoidaan maastoon jäävät jäljet ja vauriot. Hoitokierrosten välissä, noin neljän vuoden välein, pyritään toteuttamaan pienpuuston raivauksia. Lähimetsien hoidossa painotetaan puuston elinvoimaisuutta, maisema- ja suojavaikutuksia, virkistyskäyttöä sekä turvallisuutta. Tarkoituksena on ylläpitää viihtyisiä asuinympäristöjä ja antaa kasvutilaa puustolle.

Näin turvataan metsien elinvoimaisuus ja viihtyisyys. Vuonna 2023 laadittiin lähimetsien hoito-ohjelma vuosille 2023–2028. Hoitokierros aloitettiin Lievestuoreelta Pirttilahden, Majaniemen, Majasaaren ja Kisapurren alueelta. Syksyllä 2023 toteutettiin pienpuuston raivauksia, joiden kustannukset olivat noin 8 200 euroa. Lähimetsien hoidosta ei kertynyt hakkuutuloja, koska hakkuut ajoittuvat talveen 2024.

Multamäen metsätilan koillisosan vanhat metsät haettiin suojeltavaksi vapaaehtoisella Metso-ohjelmalla. Kyseessä on yli 110-vuotias kuusikko, jossa on osin vaikeakulkuisen maaston lisäksi eriasteista luonnontuhhoa, kuten vanhoja hyönteistuhoja ja lahoppuuta, ja se täyttää Metso-kohteen kriteerit. Tila-arvion mukaan kohteen metsätaloudellinen arvo on noin 132 000 euroa. Kohde kytkeytyy Multamäen leirikeskukseen ja Multamäen alueen polkuverkostoihin. Polkuja käytetään mm. kävelyyn ja maastopyöräilyyn. Kohteelta menee myös yhdyspolku Multamäen huipun kodalle ja näköalapaikalle. Syksyllä 2023 järjestettiin katselmus yhdessä ELY-keskuksen asiantuntijan kanssa. Prosessi on kesken ja hakemuksen käsittely jatkuu ELY-keskuksessa vuonna 2024.

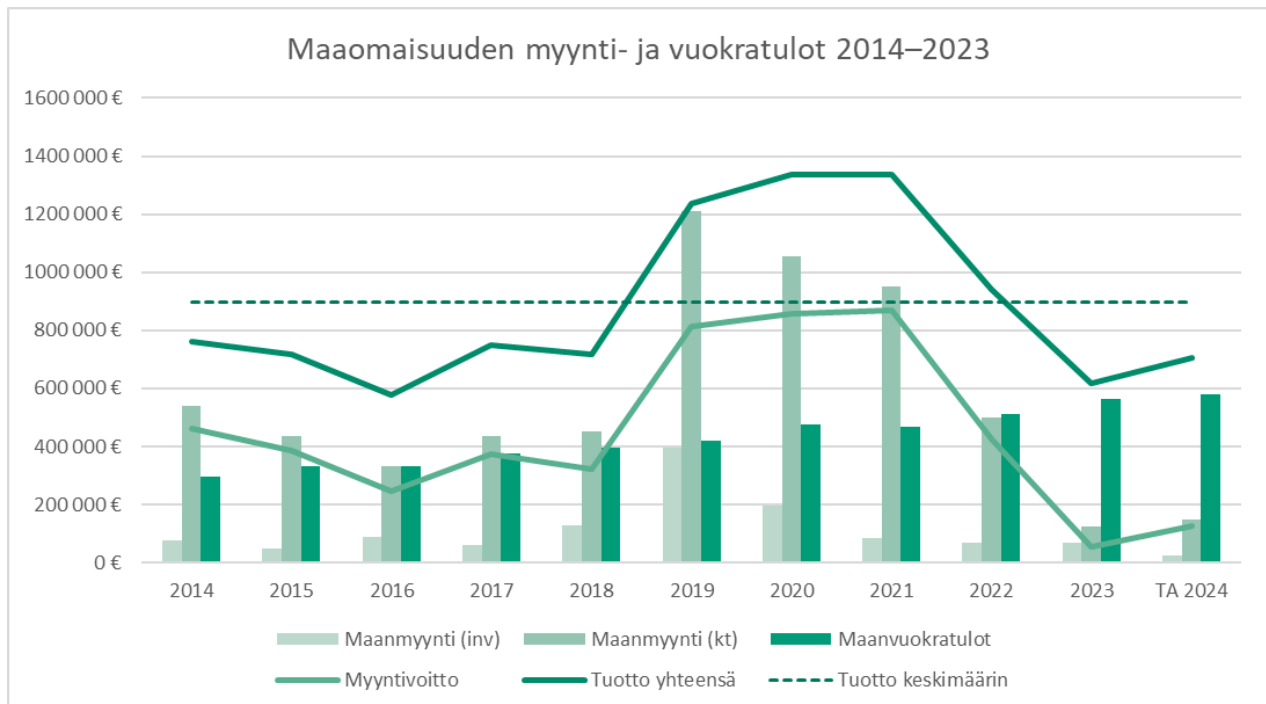
Metsävarallisuuden hoito ja sen suunnittelu teetetään kokonaan ulkopuoliselle palveluntuottajalle. Edellinen metsänhoitosopimus päättyi 31.12.2023, joten syksyllä 2023 kilpailutettiin uusi metsänhoitosopimus. Kilpailun voitti Metsä Group, joka tuottaa kunnan metsänhoitopalvelut jatkossakin. Uusi sopimus alkaa 1.1.2024 ja se on voimassa toistaiseksi.

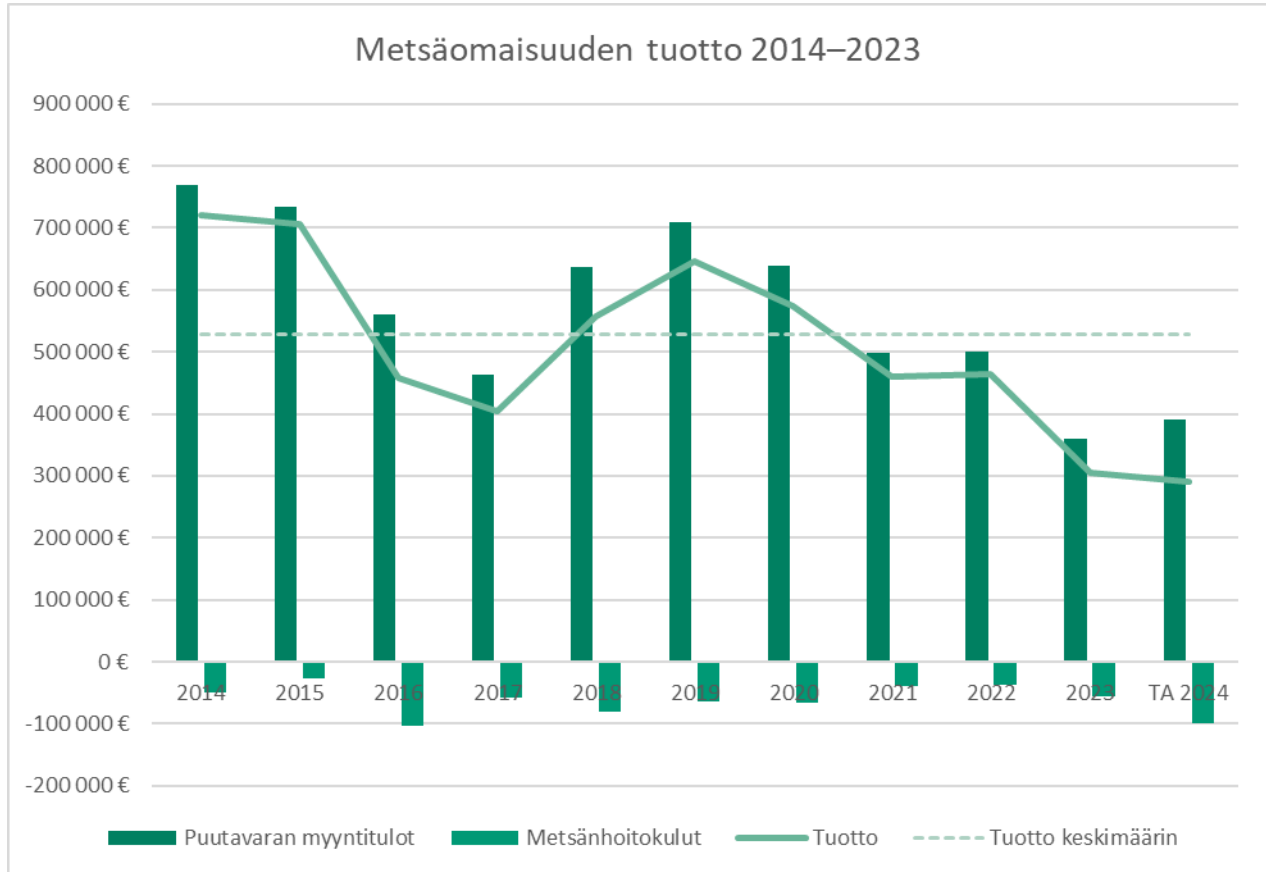

Tunnusluvut:

	TA 2023	TA-M 2023	TP 2023
Hyväksytyt asemakaavat, ha	110	110	112
Hyväksytyt yleiskaavat, ha	3800	3800	3170
Maanhankintamenot, euroa	700 000	700 000	148 470
Maanmyyntitulot (myyntivoitto), euroa	400 000	100 000	123 730
Maanvuokratulot, euroa	470 000	490 000	563 230
Talous- ja lähimetsien hakkuutulot, euroa	470 000	370 000	359 860
Talous- ja lähimetsien metsänhoitomenot, euroa	100 000	100 000	55 140

Graafit:

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

ELINKEINOPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	12,43	12	15,7	3,7
Määräaikaiset	14,98	10	9,8	-0,2
Yhteensä	27,41	22	25,5	3,5

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tässä osiossa raportoidaan talousarvioon kirjattujen valtuustoon nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.

Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Lähtötaso/tavoitetaso (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
Kunnan jokaisessa työyhteisössä järjestetään strategiatyöpaja vuoden 2023 loppuun mennessä.	1) Strategiatyöpajat on järjestetty kaikissa kunnan työyhteisöissä 2) Strategiatyöpajasta saatu palaute	Valtuusto on hyväksynyt uuden kuntastrategian vuonna 2022. Strategiaa ei ole systemaattisesti käsitelty työyhteisöissä.	Tavoite toteutui osittain Topaasia-pelin avulla jalautettu strategiaa n. 60% kunnan henkilöstöstä. Peli mahdollisuus

<p>Strategiatyöpaja antaa työyhteisöille eväitä kehittää omaa toimintaansa strategian toimintaperiaatteiden mukaisesti.</p>		<p>Tavoitetaso: Kuntastrategia tunnetaan työyhteisöissä. Strategian tavoitteet ohjaavat työyhteisöjen toimintaa ja toiminnan kehittämistä.</p>	<p>tarjottu kaikille kunnan työntekijöille. Palaute strategiatyöpajoista pääsääntöisesti hyvää. Arvosana 3,5/5.</p>
<p>Maankäytön rakennemallin ajantasaistaminen, jolla tavoitellaan yhdyskuntarakenteen hallittua kehittämistä.</p>	<p>Rakennemalli hyväksyttiin kunnanvaltuustossa vuoden 2023 aikana.</p>	<p>Rakennemalli Viuhka on hyväksytty vuonna 2015. Mm. uusien strategisten linjausten ja muuttuneen toimintaympäristön tuomien reagoitotarpeiden vuoksi malli edellyttää ajantasaistamista.</p> <p>Rakennemalli toimii ylätasoa ohjaavana strategiana laadittaessa esim. maa- ja asuntopoliittista ohjelmaa, ilmasto-ohjelmaa ja maankäytön toteutamisohjelmaa.</p>	<p>Tavoite toteutui osittain</p> <p>Rakennemallin uudistamisen prosessi ja siihen liittyvä osallistaminen toteutettiin vuoden 2023 aikana. Työn sisältyi tilannekuvan laatiminen ja useita erillisselvityksiä. Rakennemalliluonnoksen aineistot viimeisteltiin vuoden vaihteessa ja suunnitelma on kunnanvaltuuston hyväksyksittelyssä vuoden 2024 ensimmäisessä kokouksessa.</p>
<p>Digitaalisten palveluiden tarjoaminen kuntalaisille ja työntekijöille. Sähköisen arkistoinnin ratkaisu.</p> <p>Ohjelmisto- ja järjestelmäinvestointien tarkastelu koko kunnan tasolla (järjestelmäkartta).</p>	<p>Sähköisten palveluiden määrän lisäys.</p> <p>Sähköisen arkiston hankinta.</p> <p>Järjestelmäkartan luominen kuntaan.</p>	<p>Sähköisiä palveluita kunnan verkkosivuille.</p> <p>Syntyvän asianhallinnan materiaalin siirtyminen sähköiseen arkistoon.</p> <p>Kunnan järjestelmäkartta ja suunnitelma tuleville vuosille.</p>	<p>Toteutui osittain.</p> <p>Sähköisten lomakkeiden määrä kunnan palveluissa on kasvanut.</p> <p>Sähköinen arkisto hankittu ja otettu käyttöön.</p> <p>Järjestelmäkartan luominen ja suunnitelma on käynnistetty, mutta ei ole valmistunut tilikauden aikana.</p>
<p>Edistetään henkilöstötuottavuutta johtamista, esimiestyötä ja työn organisointia ke-</p>	<p>1) Henkilöstötuottavuusindeksi 2) Esimiesten johtamisaktiivisuuden taso</p>		<p>Tavoite toteutui osittain.</p> <p>Henkilöstötuottavuuden kehittäminen jatkui usein</p>

<p>hittämällä sekä työhyvinvointiin panostamalla.</p> <p>Talousarviovuoden tavoitteena on kehittää kunnan osaamisen johtamista ja koulutuskäytäntöjä uutta kuntastrategiaa tukevaksi kokonaisuudeksi. Osaamisen kehittämisen tulee vahvistaa strategian mukaista palvelukulttuuria sekä henkilöstön hyvinvointia.</p> <p>Henkilöstötuottavuuden johtamisen tavoite on pitkäaikainen ja sen seuranta jatketaan useana vuonna.</p>	<p>3) Luottamus johtoon</p> <p>4) Työhyvinvointikyselyn tulokset vrt. ed. vuosi</p> <p>5) Esimiesten arviointi prosessista</p> <p>6) Henkilöstön koulutusohje on uusittu</p>		<p>eri toimenpitein. Toimenpiteitä on selostettu henkilöstöhallinnon toimintakertomuksessa.</p> <p>Osaamisen johtamisen ja koulutuskäytäntöjen kehittäminen ei edennyt talousarviovuoden aikana. Niiden kehittäminen on siirretty edelleen vuodelle 2024.</p> <p>Mittarit:</p> <p>1) ei mitattu</p> <p>2) ei mitattu</p> <p>3) hyvinvointikyselyn mukaan luottamus työyhteisöihin ja esihenkilöihin on vahvistunut ja on erinomaisella tasolla. Myös organisaation johtamisen avoimuuteen ja koko organisaation johtamista paan oltiin entistä tyytyväisempiä. Työpaikan suositteluprosentti parani ja oli verrokkijoukon paras. Nämä kertovat luottamuksen vahvistumisesta.</p> <p>4) tulokset paranivat kautta linjan. Kaikkien vastausten keskiarvo asteikolla 1-5 parani 0,12 yksikköä.</p> <p>5) ei mitattu</p> <p>6) ei toteutunut</p>
<p>Kunta laatii monivuotisen talouden tasapainottamisohjelman, jonka avulla talous tasapainotetaan. Ohjelma laaditaan siten, että sen toteuttaminen aloitetaan osana vuoden 2024 talousarviota.</p>	<p>Uskottava ja laajuudeltaan riittävä talouden tasapainottamisohjelma on laadittu ja kunnanvaltuustossa hyväksytty vuoden 2023 aikana.</p>	<p>Kunnan taloudessa on tunnistettu noin 2-3 miljoonan euron rakenteellinen vuosittainen alijäämä.</p>	<p>Tavoite toteutui</p> <p>Tavoitetaso kasvoi vuoden 2023 kuluessa 6 miljoonaan euroon. Valtuusto hyväksyi 6 miljoonaa euroa tasapainottamistoimia sisältävän tasapainottamisohjelman</p>

	<i>Talouden tasapainottamisohjelman toteuttaminen on aloitettu osana vuoden 2024 talousarviota.</i>		<p>vuosille 2024-2026 syyskuussa 2023.</p> <p><i>Tasapainottamisohjelman toteutus käynnistyi osana vuoden 2024 talousarviota.</i></p>
<i>Laukaan profiilin nostaminen yritysmäntyönteisenä kuntana</i>	<i>Elinkeino-ohjelman hyväksyminen valtuustossa vuoden 2023 alkupuolella.</i>	<i>Yritystytyväisyystutkimuksen kokonaisuus-tyytyväisyys kuntaan yrityksen sijaintipaikkakuntana paranee vuoden 2020 tutkimustuloksesta (7,06).</i>	<p>Tavoite saavutettiin ja elinkeino ohjelma hyväksyttiin joulukuussa 2023.</p> <p><i>Yritystytyväisyystutkimuksen tulos laski hie- man edelliseen kahden vuoden takaiseen tutki- mukseen verrattuna (6,94).</i></p> <p><i>Tyytyväisyys kunnan elin- keino- ja yrityspalveluihin oli kuitenkin kasvanut (6,19->6,41)</i></p>
<i>Kunnan toiminnasta viestimisen lisääminen monipuolisesti eri medioihin.</i>	<p><i>Kaikki palvelualueet kattavan viestintätiimin perustaminen ja yhteisten viestinnän toimintamallien luominen viestintäaktiivisuuden lisäämiseksi.</i></p> <p><i>Uudistetun brändi-identiteetin käyttöönotto kuntakonsernin viestinnässä.</i></p>	<i>Viestintää toteutetaan tällä hetkellä kolmen hengen tiimillä omien töiden ohella ja tavoitteena on luoda säännöllisesti kokoontuva viestijöiden verkosto.</i>	<p>Tavoite toteutui.</p> <p><i>Uudistettu kuntabrändi otettiin käyttöön. Käynnistettiin Laukaan kunnan oto-viestijöiden (oman toimen ohessa) -verkosto. Eri viestintäkanavien käytön selkeyttämiseksi julkaistiin Laukaan kunnan sosiaalisen median strategia.</i></p> <p><i>Oto-viestijöiden viestintäosaamista kehitettiin tutkimateriaaleilla ja viestintäkoulutuksilla sekä henkilö- ja yksikkökohtaisilla työpajoilla.</i></p>
<i>Kuntalaisten osallistaminen monipuolisesti</i>	<i>Taajamakohtaisten keskustelutilaisuuksien järjestäminen vuoden 2023 aikana.</i>	<i>Kuntalaisille on järjestetty vuosittain yhdessä taajamassa keskustelua</i>	<p>Toteutui lähes kokonaan.</p> <p><i>Yhden kuntalaistilaisuuden sijasta järjestettiin</i></p>

<p><i>eri teemoihin kuten arjen palvelut ja kuntatalous.</i></p>		<p><i>tilaisuus valtuuston vierailukokouksen yhteydessä. Lisätään kohtamisten ja vaikutusmahdollisuuksien määrää.</i></p>	<p><i>Kuntastrategiaa esiteltiin asukkaille toiminnallisesti taajamissa järjestettyjen tapahtumien yhteydessä Liekkiä Laukaaseen -strategiapelin avulla Laukaan kirkonkylässä, Leppävedellä ja Vihtavuoressa, kolmessa tapahtumassa vuoden aikana. Tapahtumissa asukkaat pääsivät arvioimaan ja antamaan palautetta kunnan palveluista.</i></p>
--	--	---	---

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Konsernihallinnon tulosyksiköiden taloudelliset tavoitteet suhteessa valtuustoon nähden sitovaan toimintakatteeseen toteutuivat. Hallintopalveluiden toimintakate alitti talousarvion 0,2 miljoonalla eurolla, talous- ja henkilöstöpalvelut 0,1 miljoonalla eurolla ja elinkeinopalvelut 0,4 miljoonalla eurolla. Yhteensä konsernihallinnon toimintakate alitti muutetun talousarvion toimintakatteen lähes 0,8 miljoonalla eurolla, eli 13,5 prosentilla.

Talouden sopeuttamiseen liittyvät toimenpiteet näkyivät selkeästi konsernihallinnon taloudessa. Talousarviomuutokset lisäsivät hallintopalvelun budjetoituja tuloja 0,4 miljoonaa euroa. Muutos johtui sopeutustoimenpiteenä toteutetuista kiinteistöjen myynneistä, jotka kohdennettiin talousarviossa hallintopalveluiden tulosyksikköön. Vallitsevan suhdanteen vuoksi elinkeinopalveluissa tonttien myyntituloista vähennettiin talousarviomuutoksena 0,3 miljoonaa euroa. Budjettimuutokset näin ollen lisäsivät konsernihallinnon talousarvion tuloja 0,1 miljoonaa euroa. Tilikauden toteumaa tarkasteltaessa havaitaan, että tulot ylittivät muutetun talousarvion 0,2 miljoonalla eurolla, eli 6,7 prosentilla.

Konsernihallinnon menoihin tehtiin vähäisiä muutoksia. Yhteensä budjettimuutosten vaikutus konsernihallinnossa oli 10.500 euroa menoja lisäävä.

Konsernihallinnossa jokainen tulosyksikkö alitti budjetoidut toimintakulut: hallintopalveluissa alitus oli 0,2 miljoonaa euroa, talous- ja henkilöstöpalveluissa 0,1 miljoonaa euroa ja elinkeinopalveluissa 0,3 miljoonaa euroa. Yhteensä toimintakulut alittivat muutetun budjetin 0,5 miljoonaa euroa.

Talouden tasapainottamisen vuoksi elinkeinotoimen runsaan 600.000 euron budjettia leikattiin 32 % eli lähes 200.000 euroa. Palkkakuluista säästettiin 13.000 euroa (elinkeinojohtajaa ei palkattu), asiantuntijapalveluista 20.000 euroa, painatuksista, ilmoituksista ja markkinoinnista 20.000 euroa. Laukaan Kehitysyhtiöltä ostettavia elinkeinopalveluja leikattiin 36.000 euroa, hankkeiden omarahoitusosuuksia 30.000, MM-rallin yhteistyöstä 10.000 (ei yhteistyökumppanuutta) ja muista tapahtuma- ja hankevarauksista yhteensä 20.000 euroa.

Maanmyynnin tulot alittivat tavoitteen investointiohjelmassa noin 30.000 eurolla. Yleinen taloustilanteen heikentyminen heikensi tonttien kysyntää. Tonttivarauksia myös peruuntui ja myyntitulot jäivät tavoitteesta.

Konsernihallinnon investointimenoja budjetoitiin 2,1 miljoonaa euroa ja investointituloja 0,1 miljoonaa euroa. Investointeja toteutettiin yhteensä 1,3 miljoonan euron arvosta. Suurin investointi oli yritystonttien esirakentaminen, johon investoitiin 0,7

miljoonaa euroa. Maanhankintaan käytettiin 0,2 miljoonaa euroa ja ICT-hankintoihin 0,4 miljoonaa euroa.

Arvio tulevasta kehityksestä

Konsernihallintoon on keskitetty organisaation johtamisen ja palvelutuotannon kannalta oleellisia hallinnollisia palveluja ja tukipalveluita. Konsernihallinto huolehtii kunnan edunvalvonnan ja päätöksenteon edellytyksistä. Lisäksi konsernihallinnon alaisuudessa on kunnan kasvuun ja kehittämiseen liittyviä palveluita, kuten maankäyttö-, elinkeino- ja työllisyyspalvelut.

Näistä työllisyyspalvelujen osalta on tapahtumassa olennaisia muutoksia, kun työllisyyspalveluita siirtyvät kokonaan kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta alkaen. Laukaa on valmistautunut uudistukseen osallistumalla työllisyyden kuntakoikeiluun, joka tuo kunnalle laajemman vastuun ja mahdollisuudet työllisyydenhoidossa jo ennen varsinaista uudistusta. Laukaa kuuluu vuoden 2025 alusta alkaen Äänekosken johtamaan Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen, joka poikkeaa kuntakoikeilun aikaisesta yhteistyöalueesta. Muutos koskettaa välillisesti myös muita toimintoja kuten elinkeinopalveluja ja hyvinvointialueen järjestämiä sosiaali- ja terveystyöpalveluja, joilla on useita rajapintoja työllisyyspalveluihin.

Konsernihallinnon ydintoiminnot on turvattava tulevaisuudessakin. Konsernihallinnon resurssit on talouden sopeutusten myötä ajettu tiukalle. Tavoitteiden ja resurssien tasapainosta on huolehdittava ja henkilöstön kuormitusta seurattava. Keskeisenä muutosvoimana konsernihallinnon toiminnalle on palvelujen digitalisoituminen.

Digitalisaatio ajaa erilaisia palveluita ja toimintoja muutokseen. Konsernihallinnon osalta digitalisaatio näkyy monessa toiminnossa. Tietohallinto toimii koko organisaation tukipilarina digitalisaatiossa. Lisäksi muun muassa talous- ja henkilöstöhallinto sekä asiakirjahallinto ja tiedonohjaus ovat digitalisaatioon liittyvän muutoksen keskiössä. Tulevaisuudessa entistä suurempi osa perinteisestä henkilöstöstä näillä aloilla automatisoituu ja henkilöstön työtehtävät muuttuvat. Tässä muutoksessa kunnan on oltava ajan tasalla ja tehtävä ratkaisuja, jotka edistävät työn tuottavuutta ja organisaation toiminnan sujuvuutta.

Yksi suurimmista konsernihallintoa koskevista tulevien vuosien hankkeista on asiakirjahallinnon ja arkistoinnin digitaalisten ratkaisujen hankinta ja paperiarkistojen muuntaminen digitaaliseen muotoon. Hanke tulee vaatimaan lisäresursointia ja konsernihallinnon mittakaavassa merkittäviä investointeja.

Syksyllä 2023 hyväksyttiin talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2024-2026. Sillä on olennainen vaikutus konsernihallinnon toimintaan. Konsernihallinnolla on korostunut rooli ohjelman toimeenpanon johtamisessa ja seurannassa. Lisäksi yksittäisenä toimenpiteenä hallinnon palveluiden keskittäminen tulee vaikuttamaan konsernihallinnon organisaatioon. Hallinnon palveluiden keskittämistä valmistellaan vuoden 2024 aikana ja palvelut on tavoitteena uudelleenorganisoida vuoden 2025 aikana.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Konsernihallinnolla on sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa korostunut rooli ja vastuu, koska kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja järjestämisestä sekä toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta.

Lisäksi konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet päivitettiin KV 15.2.2021 § 1.

Konsernihallinnossa laaditaan ohjeita eri toimintojen ja prosessien toteuttamiseksi oikein ja lainmukaisesti sekä valvotaan näiden prosessien toteutumista. Muun muassa talous- ja henkilöstöhallinto ohjeistavat palvelualueita toimintatavoista, joilla pidetään huoli siitä, että toiminta on lain- ja asianmukaista ja kunnan toiminnan kannalta olennaiset ydinprosessit toimivat sujuvasti. Talousarvio- ja tilinpäätösprosesseja on kehitetty kunnassa jatkuvasti, jotta talouden johtaminen ja hallinta tukisi kunnan strategisia tavoitteita. Taloushallinnon täsmäytykset tehdään ja dokumentoidaan ajantasaisesti. Henkilöstö- ja asiakaskyselyitä laaditaan johtamisen tueksi ja heikkojen signaalien esille saamiseksi.

Talousarvion toteutumisesta ja tilikauden tulos- ja rahoituslaskelman toteutumisesta raportoidaan kunnanhallitukselle esitettävillä kuukausiraporteilla talouden aikataulun mukaisesti kuusi kertaa vuodessa. Raporteista kaksi on laajempia osavuosi-katsauksia, jotka käsittelevät koko kuntakonsernin taloudellisten sekä toiminnallisten tavoitteiden toteutumista. Raportin avulla tarkastellaan säännöllisesti, onko pysytty tavoitteissa vai havaitaanko poikkeamia. Poikkeamien kohdalla selvitetään, mistä ne johtuvat ja pohditaan, pitääkö tavoitteita asettaa uudelleen ja voidaanko tehdä korjausliikkeitä poikkeamien estämiseksi.

Kunnan hallintosäätöä ja hankintaohjeita päivitetään ja tarkistetaan lainsäädännön muuttuessa ja tarpeen mukaan. Ajantasaisten ohjeiden ja henkilöstön kouluttaminen avulla pyritään varmistamaan lainmukainen toiminta kaikissa tapauksissa.

Myös tietoturva- ja tietosuoja-asioiden ohjeistus on konsernihallinnon vastuulla. Tietosuojavastavan osaamisesta huolehditaan, jotta organisaation sisäinen ohjeistus ja käytännöt pysyvät ajan tasalla.

Tietohallinnon riittävä resursointi varmistaa tietohallinnon mahdollisuudet pitää yllä tietoturvallista digitaalista toimintaympäristöä. Tietohallinto järjestää myös sisäistä koulutusta koko henkilöstölle.

Ylimmän päätöksenteon laadukas valmistelu on riskienhallinnan kannalta tärkeää. Riskien ennakointi ja arviointi osana päätöksenteon valmistelua parantaa päättäjien mahdollisuuksia arvioida päätöksen vaikutuksia oikeaan tietoon perustuen.

Kunnassa ei ole käytössä systemaattista mallia päätösten vaikutusten arviointiin. Erilaisia työkaluja ja toimintatapoja vaikutusarviointien tekemiseen on olemassa ja tulevaisuudessa tulisi harkita uusien toimintatapojen käyttöönottoa myös Laukaassa.

Kunnan tulee toimissaan kyetä pysymään ajan tasalla lukemattomien lakien ja säädösten määräyksistä. Lainmukaisen toiminnan ylläpitäminen vaatii henkilöstön säännöllistä kouluttamista, minkä lisäksi erilaisissa tapauksissa ostetaan asiantuntijapalveluita lainmukaisuuden varmistamiseksi. Vuonna 2023 kunta otti käyttöön erittäin laajan verkkokoulutuspalvelun, jonka avulla henkilöstö voi pitää osaamistaan ajantasalla.

Elinkeinopalveluissa hallinnoidaan useita taloudellisilta vaikutuksiltaan merkittäviä hankkeita. Hankkeisiin liittyy aina hallinnointi- ja rahoitusriski. Riskienhallintaa toteutetaan ohjausryhmätyöskentelyllä ja tiiviillä hankeseurannalla.

Investoinnit

Talousarvion investointiosaan **maa- ja vesialueiden hankkimiseen** varattiin 700 000 euroa. Vuoden 2023 aikana käytiin neuvotteluja, mutta yhtään merkittävää raakamaan kauppaa ei toteutunut. Maanhankintaan käytettiin yhteensä noin 148 500 euroa, jolla hankittiin mm. Laukaan sataman vesialueita, yritystontteja Rökkakankaalta, vesijättöä, metsämaata Lievestuoreelta ja yleisiä alueita.

Vuonna 2023 toteutettiin Laukaanportin **yritysalueen** (ts. Vuorenmäen yritysalue) tonttien **esirakentamisurakka**, jolla parannettiin tonttien soveltumista yritysten tarpeisiin ja edistettiin niiden luovuttamista rakentamiseen. Urakka käsitti tonttien tasaamisen alueen omilla maamassoilla, jolloin helpotetaan varsinaisen rakennushankkeen toteuttamista ja alueen tehokasta hyödyntämistä. Esirakentaminen kohdistui noin 7 ha suuruiselle alueelle. Toteutuneet kustannukset olivat noin 659

000 euroa (alv 0 %) ja ne kirjattiin käyttöomaisuuskirjanpidossa maa- ja vesialueiden investointeihin.

Leppäveden liikuntahallitonteille toteutettiin esirakentaminen omana työnä teknisten palveluiden toteuttamana. Esirakentaminen käsitti maanleikkausta ja siirtämistä viereiselle alueelle. Kustannukset olivat noin 26 000 euroa, jotka kirjattiin käyttöomaisuuskirjanpidossa maa- ja vesialueiden investointeihin. Tonttien vuokraa korotettiin esirakentamisen toteutuneiden kustannusten mukaisessa suhteessa.

“Leppäveden liikuntapuiston asemakaavan muutos ja laajennus” kortteleiden 175–176 esirakentamista toteutettiin samanaikaisesti edellä mainittujen liikuntahallitonttien esirakentamisen yhteydessä. Esirakentaminen käsitti alueen täyttämistä liikuntahallitonteilta tulleelta leikkausmaalla. Kustannukset olivat noin 24 000 euroa ja ne kirjattiin

käyttöomaisuuskirjanpidossa maa- ja vesialueiden investointeihin.

Maa- ja vesialueiden hankintamenoihin aktivoitiin noin 22 000 euroa kiinteistötoimitusmaksuja ja kirjaamiskuluja.

Jokiniementie 9 tontti Laukaan kirkonkylässä saatettiin rakentamiskelpoiseksi uudisrakennusta varten purkamalla kiinteistöllä oleva rakennus. Osa kustannuksista kohdistui vuodelle 2022. Purkurakka saatiin päätökseen vuonna 2023. Vuodelle 2023 rakennusten purkukustannuksia aktivoitiin maa-alueiden hankintamenoksi yhteensä noin 61 000 euroa.

ICT-investoinnit kattoivat tietoverkko-, tietokone, puhelin- ja kopiokonehankinnat. Hankintoja tehtiin yhteensä hieman alle 370.000 euroa. Asianhallinnan ja arkistoinnin järjestelmään investoitiin 21.076 euroa.

4.2.2 Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaista varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluista, lukio-opetuksen järjestämisestä, kirjasto-, kansalaisopisto, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluista, Lisäksi sivistyspalveluissa toimii lasten ja nuorten

hyvinvointi- ja perhekeskus Hype, joka sovittaa yhteen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevat palvelut hallintokuntarajat ylittäen yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Toimintaan kuuluu myös liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöjen avustaminen.

Hallinto- ja sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden hallinnossa hoidetaan varhaiskasvatukseen, esiopetukseen, perusopetukseen, lukioon, kansalaisopistoon, kirjastopalveluihin, vapaa-aikapalveluihin sekä lasten ja nuorten hyvinvointikeskukseen liittyviä yhteisiä asioita ja hallintoa. Hallintopalvelussa valmistellaan ja pannaan täytäntöön sivistyslautakunnan päättämiä asioita. Sivistystoimen hallintopalvelut vastaa suunnittelu,

valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistystoimen talous- ja henkilöstöpalveluista.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

Sivistyspalveluiden hallintoon palkattiin puoleksi vuodeksi palkkatuella määräaikainen toimistosih-teeri.

HALLINTO- JA SIVISTYSPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	3	3	3	0
Määräaikaiset	0,36		0,4	0,4
Yhteensä	3,36	3	3,4	0,4

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuspalvelujen tehtävänä on tuottaa ja järjestää monipuolisia ja laadukkaita varhaiskasvatuspalveluja siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin perheiden tarve edellyttää. Varhaiskasvatuspalveluja järjestetään varhaiskasvatustlain sekä esiopetusta perusopetuslain mukaisesti.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoitona tai ryhmäperhepäivähoitona sekä kunnallisesti että yksityisesti. Kaikki kuusivuotiaat osallistuvat maksuttomaan esiopetukseen, jota järjestetään sekä päiväkotien että koulujen yhteydessä olevissa yksiköissä. Päiväkotien yhteydessä toimivissa esiopetusryhmissä järjestetään esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatus on lisäksi tarjonnut kerhotoimintaa Leppävedellä, Vihtavuorella ja Kirkonkylällä. Tilapäistä

varhaiskasvatusta tarjotaan niille lapsiperheille, jotka eivät säännöllisesti tarvitse hoitopaikkaa, enintään viisi päivää kerrallaan. Varhaiskasvatuksen seudullinen yhteistyö lähikuntien kanssa mahdollistaa varhaiskasvatuspalvelujen käytön yli kuntarajojen. Varhaiskasvatukseen kuuluu myös kotihoidon tuki. Kotihoidon tuen maksamisen edellytyksenä on, että lapselle ei ole myönnetty varhaiskasvatuspaikkaa. Kotihoidon tuen maksatus tapahtuu Kelan toimesta.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

Varhaiskasvatuksessa oli palkattua määräaikaista henkilöstöä vuonna 2023 hieman arvioitua enemmän. Talousarviossa 2023 arvioitu henkilötövuosien määrä oli vakituisia 120, määräaikaisia 37,80. Toteutunut määrä yhteensä 190,5 htv, joista vaki-

tuisia 126,3 htv, määräaikaisia 64, htv. Henkilöstömäärä lisääntyi 1.8.2023 Touhula Merikarhun ja Aarrelaivan liikkeenluovutuksen yhteydessä, kun ko. päiväkotien henkilöstöä siirtyi Laukaan kunnan palvelukseen ja lisäksi yksiköihin palkattiin määräaikaisia työntekijöitä, jotta lain vaatima mitoitus siirtyneissä yksiköissä saatiin täytettyä. Lisää henkilöstöä palkattiin vuoden aikana johtuen uusien

VARHAISKASVATUS

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	122,78	120	126,3	6,3
Määräaikaiset	62,93	34	64,2	30,2
Yhteensä	185,71	154	190,5	36,5

varhaiskasvatusryhmien perustamisesta sekä määräaikaisesta sijaistarpeesta. Lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamissa hankkeissa työskenteli määräaikaisesti palkattua henkilöstöä.

Perusopetus

Laukaan 12 peruskoulua järjestävät perusopetusta koskevien lakien ja asetusten sekä opetussuunnitelman mukaista opetusta. Koulut luovat yhdessä kotien kanssa vankan perustan lasten ja nuorten kehittymiselle yksilöiksi ja yhteiskunnan jäseniksi, sekä antavat heille hyvät perusvalmiudet jatko-opinnoille. Edistämme yhdessä vanhempien kanssa oppilaiden osaamista ja hyvinvointia. Vuonna 2023 pienimmässä koulussa oli oppilaita 37 ja suurimmassa 609. Yhteensä oppilaita Laukaan perusopetuksen luokilla 1-9 oli 20.9.2023 tilastointipäivänä 2873, mikä oli 31 oppilasta enemmän kuin v. 2022. Lisäksi perusopetuksen yhteydessä toteutetaan esiopetusta, jota sai koulujen ryhmissä 42 oppilasta, mikä oli 45 oppilasta vä-

hemmän kuin v. 2022. Varhaiskasvatusta tarvitsevien lasten esiopetus järjestettiin varhaiskasvatuksen yhteydessä.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

Perusopetuksessa vuoden 2023 aikana vähentyivät vakituisten henkilötyövuodet arvioidusta 234 htv:stä 233:een. Uusia tehtäviä ei perustettu, mutta vuoden aikana täytettiin vakituisesti aiemmin avoimeksi jääneitä, määräaikaisesti täytettyjä tehtäviä. Samaan aikaan määräaikaisesti täytettäviä tehtäviä jouduttiin lisäämään erityisesti koulunkäynninohjaajien, ja erityisopetuksen osalta opetuksen järjestämiseksi niin että määräaikaisia oli vuoden lopussa 124 htv, noin 25 htv:tä enemmän kuin suunnitelmassa.

PERUSOPETUS

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	225,04	234,25	232,9	-1,35
Määräaikaiset	110,03	99,05	124	24,95
Yhteensä	335,07	333,3	356,9	23,6

Lukio

Lukiokoulutuksen tehtävä on järjestää ja kehittää laadukasta toisen asteen opetusta Laukaassa sekä jatkaa yhteistyötä toisen asteen koulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen kanssa Keski-Suomessa. Lukion toimintaa ohjaavat lukiolaki ja -asetukset, opetussuunnitelmien perusteet sekä tunti- ja ylioppilastutkintoa koskevat säädökset.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

Lukiossa vuoden 2023 aikana vähentyivät vakituisen henkilötyövuodet arvioidusta 18 htv:stä 3:lla, ja samalla määräaikaiset lisääntyivät arvioidusta 5,2 htv:stä 3,7:llä.

LUKIO

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	18,55	21	17,9	-3,1
Määräaikaiset	3,12	1,5	5,2	3,7
Yhteensä	21,67	22,5	23,1	0,6

Kansalaisopisto

Laukaan kansalaisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, joka tarjoaa matalan kynnyksen harrastus- ja oppimispaikkoja itsensä kehittämiseen sekä psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Kansalaisopiston tehtävänä on järjestää vapaan sivistystyön lain mukaisesti yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta kaikissa elämänvaiheissa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta korostaen.

Kansalaisopiston toiminta on osa kunnan sivistyspalveluja ja kunnallista lähipalvelua. Opistolla on merkittävä rooli yhteisöllisenä elinikäisen oppimisen mahdollistajana ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäjänä. Se tarjoaa opetusta ensisijaisesti aikuisväestölle, mutta tarjontaa on myös lapsille ja nuorille. Toiminnassa otetaan huomioon

paikalliset tarpeet niin, että opetusta pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan eri taajamissa.

Kansalaisopisto osallistuu ikääntyvien yliopiston lähiluentojen järjestämiseen yhteistyössä Laukaan seurakunnan kanssa sekä verkkoluentojen osalta Jyväskylän kesäyliopiston kanssa. Lisäksi opisto tarjoaa lasten ja nuorten yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta käsityössä, kuvataiteessa ja teatteritaiteessa.

Opisto osallistuu erilaisiin koulutusta tukeviin alueellisiin kehittämishankkeisiin ja järjestää tarvittaessa tilauskoulutusta. Kunnan henkilöstöä se palvelee järjestämällä henkilöstölle ensiapukoulutusta.

Määräaikaisten opettajien määrä määräytyi toteutuneiden kurssien ja opetustuntimäärän mukaan.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

KANSALAIPOISTO

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	3,96	4,5	4,5	0
Määräaikaiset	30,43	31,5	27,1	-4,4
Yhteensä	34,39	36	31,6	-4,4

Kirjastopalvelut

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) ohjaa kirjastopalveluiden tuotantoa. Laukaan kirjastokokonaisuuden muodostavat pääkirjasto, Leppäveden, Lievestuoreen ja Vihtavuoren lähikirjastot sekä kirjastoauto.

Kirjasto on matalan kynnyksen hyvinvointipalvelu, joka tarjoaa asiantuntevan henkilökunnan ja monipuolisen kokoelman lisäksi tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Kirjasto tukee lukemisharrastusta ja oikeutta tiedonsaantiin. Kirjasto tekee monipuolista (muun muassa monilukutaito-) lukutaitotyötä erityisesti koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. Kirjasto takaa kansalaisten sivistyksellisiä perusoikeuksia ja lisää yhteisöllisyyttä.

Kirjaston kehittämissuunnitelmasta poiketen Sarastus-kirjastoauton seuraajasta / korvaavasta toiminnasta ei ole voitu päättää säästötilanteessa vaan autoa pidetään toistaiseksi ajossa uutta ratkaisua kartoitettaessa. Sarastuksen reitistö on suunniteltu palvelemaan taajamien ulkopuolista asiakaskuntaa ja kasvatuksellisen sivistystyön sidosryhmiä mahdollisimman hyvin ja kustannustehokkaasti.

Pääkirjaston omatoimikirjaston investointisuunnitelma valmistui ja hyväksyttiin sivistyslautakunnassa, myös alustava työaikataulu varmistui. Kir-

jaston uusina toimintatapoina testattiin pelihuonetta ja luotiin pelaamisen säännöt osallistamalla nuoria (nuorisovaltuusto) ja perustettiin nuorten oma tila ”Nuorten luola”, jonka säännöt luotiin myös yhdessä. Lainattavat lätkäjoukkueiden kausikortit otettiin käyttöön. Perusopastuksen lisäksi järjestettiin teematapahtumia: mm. Harry Potter-päivä, Soturikissapäivä, Satupiknik, Mediataitoviikko, Novellikoukku sekä lyhytelokuvatapahtuma (näistä osa usealle ryhmälle useassa kohteessa). Myös digitutoropastusta tarjottiin kansalaisopiston järjestämänä.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

Kirjaston vakituisen henkilöstön määrä pieneni kahdestatoista (11,75 htv) kymmeneen (9,75 HTV) talousarviovuoden aikana.

Osastonjohtajan tehtävät on jaettu kirjaston sisällä. Tämä vaikuttaa muiden tiukkojen resurssien kanssa kirjaston palveluihin: palvelu- ja aukioloaikoja sekä sidosryhmätyötä on jouduttu supistamaan. Vaikutukset kohdentuvat esimerkiksi koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kirjastopalveluiden toimintakatteen laskettiin pienenevän näillä toimilla 16.500 euroa.

Määräaikaisten työntekijöiden (työllistämistuella työskentelevät ja muu lisätyövoima) työpanos oli tärkeää kirjaston palvelutuotannolle.

KIRJASTO

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	11	11,75	9,75	-2
Määräaikaiset	0,93	1	2,09	1,09
Yhteensä	11,93	12,75	11,84	-0,91

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on järjestää liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluja sekä työllistymistä tukevaa työpajatoimintaa Vattipajalla. Tavoitteena on edistää vapaa-ajantoimintojen harjoittamista, harrastamista ja palvelujen saatavuutta, lisätä vapaa-ajan palvelujen käyttöä sekä edistää asukkaiden hyvinvointia. Vattipajalla tapahtuvan

työtoiminnan tavoitteena on työnteon ja siihen liittyvän valmennuksen avulla parantaa yksilöiden valmiuksia hakeutua työhön tai koulutukseen.

Liikuntapalveluissa luodaan kuntalaisille monipuolisen liikkumisen edellytyksiä ja siten edistetään kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Vapaa-aikapalveluiden ohjattu liikunta on suunnattu henkilöille, joilla on haasteita osallistua yleisesti tarjolla

oleviin liikuntaryhmiin. Ohjattua liikuntaa ja tapahtumia järjestettiin kunnan kuntosaleilla ja liikuntasaleissa, lähialueen uimahalleissa sekä ulkona eri puolilla Laukaata. Liikuntapalveluita kehitetään monien hankkeiden ja verkostotyön avulla.

Nuorisopalveluissa tuetaan ja autetaan nuoria erilaisissa elämäntilanteissa sekä tarjotaan turvallisia ympäristöjä, joissa voi viettää mielekästä vapaa-aikaa. Nuorisotyötä tehdään nuorisotiloilla, kouluilla, digitaalisesti, tapahtumissa sekä kiertävänä työnä. Vuoden 2023 alusta alkaen nuorisotyötä tekevien vapaa-aikaohjaajien nimike muutettiin nuoriso-ohjaajiksi, ja nuorisotilatyytöitä tekevien nimikkeet talovalvojistista nuorisotilaohjaajiksi.

Kulttuuripalveluiden kokonaisuus sai merkittävän kehityssysäyksen vuoden 2023 aikana: kunnan kulttuuriohjelma hyväksyttiin valtuustossa 26.9.2023. Ohjelman tavoitteena on tuoda paikallista kulttuurityötä paremmin näkyväksi ja saavutettavaksi, osallistaa asukkaita, yhdistyksiä ja yrityksiä yhteisen kulttuurin tekemiseen, luoda uusia avauksia sekä kehittää ja tukea yhteistyöverkostoja kulttuurin ympärillä. Culture in Nature -hankkeessa aloitettiin luonto- ja kulttuurimatkailun edistäminen yhdessä elinkeinopalvelujen ja yhdyskuntatekniikan kanssa.

Vapaa-ajan tilojen tarjoaminen on yksi vapaa-aikapalveluiden tärkeistä tehtävistä. Vapaa-aikapalveluiden jakamalla vakiovuoroilla kunnan liikuntasaleissa oli 289 käyttövuoroa viikossa ja kuntosaleilla yli 41 000 käyntikertaa vuoden aikana. Etenkin kuntosalien käyttöaste on noussut merkittävästi. Nuorisotaloilla kirjattiin 7 650 käyntikertaa. Multamäen leirikeskuksessa pidettiin vuoden aikana 29 leiriä. Leiriläisten määrä oli 572 henkilöä, mikä oli hiukan enemmän kuin edellisvuonna. Multamäen leirikeskus oli käytössä yhteensä 195 päivänä. Leppäveden liikuntapuiston kehittäminen jatkui yleisurheilu- ja hiihtostadionin, tenniskenttien, kuntoportaiden ja laavun rakentamisella. Kirkonkylän Koulunmäen lähiliikuntapaikka valmistui, samoin Maastopeura-nimen saanut maastopyörä- ja ulkoilureitti Multamäen alueelle.

Työpajatoiminta jatkui Vattipajalla Rokkakankaalla ja Lievestuoreella. Vuonna 2023 Vattipajalla oli valmentautujia yhteensä 130, joista 54 oli alle 29-vuotiaita nuoria. Erityisesti panostettiin nuorten startin toiminnan kehittämiseen, ja Jamkin kanssa yhteistyössä aiemmin toteutettu Pelaten duuniin -hanke vakiintui kunnan omaksi toiminnaksi Play-nimen alle.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

VAPAA-AIKAPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	10,7	17,7	10,5	-7,2
Määräaikaiset	27,18	65	36,72	-28,28
Yhteensä	37,88	82,7	47,22	-35,48

Vapaa-aikapalveluiden käyttämä henkilöstöresurssi vuonna 2023 oli suunniteltua pienempi. Määräaikaisten työntekijöiden kohdalla tämä johdettiin etenkin nuorisopalveluiden kohdalla tehtyyn muutokseen, jossa nuorisotilaohjaajien määrää

vähennettiin mutta työntekijöiden työaikaa lisättiin. Vakituudesta henkilöstöstä yksi eläköityi eikä ko. toimeen saatu täyttölupaa. Työpajapalveluista Vattipajalta väheni kaksi työvalmentajan toimea.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksessa tehdään työtä laukaalaisten lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tueksi osana Laukaan perhekeskusverkostoa, tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen toimijoiden, kunnan omien toimijoiden (kuten koulut) ja erilaisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.

Etsivä nuorisotyö tukee alle 29-vuotiaita nuoria erilaisissa arjen asioissa ja ongelmissa. Tärkein työskentelymuoto on yksilöohjaus. Työ jalkautuu nuorten toimintaympäristöihin ja sitä on toteutettu tiiviissä yhteistyössä työllisyyspalvelujen etsivän nuorisotyön kanssa.

Eritysisnuorisotyön tavoitteena on Laukaan lasten ja nuorten elinolojen parantaminen, oikea-aikainen kohdennettu työ, ongelmien ennaltaehkäisy, yhdenvertaisuus ja nuorten elämänhallinnan parantaminen. Vuonna 2023 työtä on toteutettu yhteisöllisellä työotteella etenkin Laukaan lukiolla ja alakouluilla.

Tulosityksikön **hankkeissa** on vuonna 2023 tehty ennalta ehkäisevää työtä lasten ja nuorten tueksi. Esi- ja perusopetuksen yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämishankkeessa päivitettiin koulutuksenjärjestäjäkohtainen opiskeluhoitosuunnitelma ja selkiytettiin paikallisen tason nepsy-tukitoimien kokonaisuutta. Koulunuorisotyön hankkeessa koulutsempari on toiminut yläkouluikäisten nuorten hyvinvoinnin ja kouluilmapiirin tukena erilaisin nuorisotyön keinoin. Kouluturvallisuuden edistämisen hankkeessa on alettu päivittää Laukaan esi- ja perusopetuksen suunnitelmaa oppilaan suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä.

Varhaisen tuen asiantuntija tarjoaa varhaista ja ylläpitävää tukea työntekijän jaksamiseen sekä työkaluja työntekijän kuormitukseen ja arkeen. Työ on kohdentunut ennen kaikkea varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen henkilöstölle, mutta

varhaista tukea on tarjottu vuonna 2023 myös kunnan muiden hallinnonalojen työntekijöille yhteistyössä esimerkiksi työkykykoordinaattorin kanssa.

Palvelupäällikön tehtäväkenttään kuuluvat tulosityksikön esihenkilötyön lisäksi kunnan lakisääteiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät ja hyvinvointialueyhdyspintatyö (esimerkiksi yhteisöllinen opiskeluhoito), osallisuus- ja vaikuttamistyö (vaikuttamistoimielimet) sekä perhekeskustyön kuntayhdyshenkilön tehtävät ja järjestöyhteistyö.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen (HyPe) osalta vuosi 2023 oli suuren muutoksen aikaa. 1.1.2023 voimaan astuneen hyvinvointialueuudistuksen myötä tulosityksikössä aiemmin työskennelleet opiskeluhoillon kuraattorit ja koulupsykologit siirtyivät Keski-Suomen hyvinvointialueen työntekijöiksi. Muutoksen myötä myös lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen budjetti pieneni edellisvuoteen verrattuna liki 500.000 eurolla.

Tulosityksikköön jäi uudistuksen jälkeen palvelupäällikön lisäksi etsivä nuorisotyö, erityisnuorisotyö, varhaisen tuen asiantuntijatyö sekä perustoimintaa tukeva hanketyö. Moniammatillinen työ laukaalaisten lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi osana Laukaan perhekeskusverkostoa on kuitenkin jatkunut tulosityksikössä entiseen tapaan kuntaan jääneiden resurssien voimin, vaikka osa työntekijöiden työnkuvista on muokkautunut ja muuttunut kunnan tarpeiden mukaan.

Toinen, vuoden 2023 toimintakautta sävyttänyt asia oli kiristynyt kuntatalous, jonka myötä myös lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tulosityksikössä talouden sopeutusta jouduttiin tekemään pitkin vuotta.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIKESKUS

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

TP 2022 TA 2023 TP 2023 Poikkeama

HTV				
Vakituiset	10,94	5	4,9	-0,1
Määräaikaiset	2,58	0	1,8	1,8
Yhteensä	13,52	5	6,7	1,7

Vuoden 2023 vakinaisen henkilöstön määrä oli lähes suunnitelman mukainen (4,9 htv): kaksi etsivää nuorisotyöntekijää (2 htv), erityisnuorisotyöntekijä (0,9 htv), varhaisen tuen asiantuntija (1 htv) ja palvelupäällikkö (1 htv).

Erytisnuorisotyöntekijä työskenteli keväällä 2023 osittain hanketyöntekijänä Laukaan lukiolla (0,1 htv). Huomioitavaa on, että erityisnuorisotyöntekijä oli 1.8.2023 alkaen loppuvuoden työvapaalla eikä hänen tilallaan ollut sijaista.

Määräaikaisia hanketyöntekijöitä rekrytoitiin saatujen valtionavustusten turvin kolmeen eri hankkeeseen (1,8 htv). Esi- ja perusopetuksen yhteisöllisen opiskeluhoillon kehittämisen hankkeessa työskenteli kaksi eri kehittäjää ajalla 1.2.-31.12.2023, yhteensä 0,92 henkilötyövuotta. Koulunuorisotyön hankkeessa on työskennellyt koulutsemppari ajalla 1.8.-31.12.2023, yhteensä 0,42 henkilötyövuotta, ja kouluturvallisuuden edistämisen hankkeessa hanketyöntekijä ajalla 1.8.-31.12.2023, yhteensä 0,42 henkilötyövuotta.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tässä osiossa raportoidaan talousarvioon kirjattujen valtuustoon nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen. Tarkoituksena raportoida palvelualueen tavoitteet kootusti.

Tavoitteiden toteutumisesta on suotavaa kertoa ensin, onko tavoite toteutunut täysin, toteutunut osittain tai ei toteutunut (tai muu vastaava kuvaus ta-

voitteen toteutumisen tasosta/asteesta). Sen jälkeen voidaan kuvata tarkemmin, miten tavoite on toteutunut.

Raportoinnissa hyödynnetään vastaavaa taulukkoa, joka talousarviossa on. Taulukosta poistetaan ensimmäinen sarake (Strateginen linjaus/tavoite) ja lisätään oikeaan laitaan ”Tavoitteen toteutuminen”-sarake.

Varhaiskasvatus

Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Lähtötaso/tavoitetaso (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
<i>Sujuvat arjen kuntapalvelut ja kestävä talous</i>	<i>Asiakkailta ja henkilöstöltä kerätään säännöllistä palautetta erilaisin kyselyin.</i>	<i>Sähköisiä palveluja on kehitetty vuodesta 2020 alkaen. Uusia, työtä sujuvoittavia järjestelmiä on otettu käyttöön ja niillä on parannettu esimerkiksi henkilöstön työvuorosunnittelua. Vuoteen 2024 men-</i>	<i>Sähköisten palvelujen kehittäminen on edennyt järjestelmän toimittajan määrittelemässä aikataulussa. Järjestelmä uudistuu etenee neljässä vaiheessa. Palvelua on kehitetty asiakkaiden, henkilöstön ja</i>

		nessä varhaiskasvatuk- sen Effica-järjestelmä poistuu käytöstä, ja jär- jestelmän korvaa Ed- Levo-sovellus, joka tulee korvaamaan edellisen järjestelmän.	esihenkilöiden palauttei- den sekä kyselyjen poh- jalta. Toteutunut osittain, uu- distus etenee vaiheittain.
Hyvinvoivat työyhteisöt ja palvelukulttuurin ke- hittäminen	Säännölliset työhyvin- vointikyselyt ja kehitys- keskustelut. Palauttei- den säännöllinen käsit- tely työyhteisö- ja koko varhaiskasvatuksen ta- solla. Henkilöstön toteuttama itsearviointi osana oman työn kehittä- mistä. Yksikkökohtaiset toi- mintaja kehittämisis- suunnitelmat	Henkilöstön tukeminen osana koronapande- mia-ajasta palautu- mista. Riittävät resurssit ja toi- miva varahenkilöjärjes- telmä toiminnan ja laa- dun varmistajana.	Yksiköiden ja kuntatason palvelua on kehitetty OKM:n rahoittamien hankkeiden avulla kehit- tään rakenteita sekä veto- ja pitovoimateki- jöitä. Valssi-järjestelmän käyt- töönottoa on valmisteltu vuoden 2023 aikana. Valssin on tarkoitus tuot- taa materiaalia henkilös- tön ja tiimien/työyhteisöi- den itsearvioinnin tueksi ja kehittää laadunhallin- taa varhaiskasvatuksessa. Toteutunut täysin.

Perusopetus

Toiminnallinen ta- voite suunnitel- mavuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Lähtötaso/tavoitetaso (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
Osaamisen ja toi- mintamallien ke- hittäminen tuen tarpeissa olevien lasten osalta: Hy- vinvointiOPS, pois- saoloihin puuttu- misen malli, nepsy- tsempparitoiminta,	Poissaolojen seuranta- järjestelmä on käytössä toista vuotta. Oppilaiden poissaolo- jen seuranta Kouluterveyskysely	Hyvinvoinnin vuosikello on käytössä toista vuotta, ta- voitetaso on että hyvinvoin- nin paraneminen näkyy kou- luterveyskyselyssä ja koulu- jen omissa arvioinneissa. Peruskoulun päättäneiden tavoitetaso 100% sijoittumi- nen toiselle asteelle.	Toteutunut täysin.

VIP-verkosto-hanke, tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus	Peruskoulun päättäneiden sijoittuminen toiselle asteelle		Toteutunut täysin.
Osallistutaan työyhteisöhyvinvointikyselyyn. Toteutetaan edellisen työyhteisöhyvinvointikyselyn pohjalta tehdyt toimintasuunnitelmat. Tuetaan johtamistyötä.	Työhyvinvointikyselyn tulokset verrattuna edellisiin tuloksiin. Toteutuneet toimenpiteohjelmat. Palautekysely esihenkilöille johtamisen tuesta.	Lähtötaso: edelliset työhyvinvointikyselyn tulokset. Tavoitetaso: Parempi työhyvinvointi	Toteutunut osittain. Kyselyn tulokset pääosin hyvät, ja havaittuihin kehittämiskohtiin on tehty suunnitelmat.

Lukio

Strateginen linjaus/tavoite (TA)	Toiminnallinen tavoite suunnitelma- vuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
<p>Positiivisesti ja palvelen:</p> <p>1) Tarjoamme lämminhenkisiä ja kannustavia kohtauksia niin opiskelijoille kuin opettajille lukion arjessa.</p> <p>2) Työyhteisömme on rohkaiseva, myönteinen ja työntekijöitä arvostava.</p>	<p>1) Tavoitteeseen pyritään mm. tarjoamalla opiskelijoille yliopiston tunne- ja vuorovaikutuskoulutusta vuosittain.</p> <p>2) Tavoitteeseen pyritään kaikissa kohtauksissa lukion arjessa.</p>	<p>1) Opiskelijoiden palautekyselyt (määrälliset ja tarkentavat laadulliset kyselyt).</p> <p>2) Opettajien vuosittainen työhyvinvointikysely (määrälliset ja tarkentavat laadulliset kysymykset).</p>	<p>1) Kouluyhteisön lämminhenkisyydestä ja kannustavuudesta on saatu hyvää palautetta opiskelijoilta kerätystä kouluterveyskyselystä keväällä 2023.</p> <p>2) Tavoitteen saavuttamisesta kertoo osaltaan työhyvinvointikyselyn tulokset loppuvuodesta 2023: Yhteistyö ja vuorovaikutus työpaikalla tukevat työn tekemistä ja työhyvinvointia (4,6/5), työyhteisössä vallitsee luottamuksellinen ilmapiiri (4,2/5), opettajat kokevat ilmapiirin esihenkilön kanssa luottamukselliseksi (4,3/5), opettajat kokevat, että heitä kohdellaan reilusti (4,5/5), lisäksi esihenkilö keskustelee riittävästi työhön ja työyhteisöön liittyvistä asioista (4,0/5).</p>

			Tavoitteet toteutuneet täysin.
--	--	--	--------------------------------

Kansalaisopisto

Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Lähtötaso/tavoitetaso (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
<p><i>Kurssitarjontaa monipuolisesti kouluikäisistä kaikenikäisiin aikuisiin aliedustetut ryhmät huomioiden.</i></p> <p><i>Laadukkaita ja kehittyviä opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia koko aikuisväestölle.</i></p> <p><i>Hyvinvoiva, ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö laadukaiden kansalaisopistopalvelujen tuottajana.</i></p>	<p><i>Asiakaspalaute, systemaattinen kurssiarviointi, toteutuneet yhteistyömuodot</i></p> <p><i>Asiakaspalaute, systemaattinen kurssiarviointi, toteutuneet yhteistyömuodot.</i></p> <p><i>Säännölliset kehityskeskustelut ja yhteydenpito henkilöstöön, sekä säännöllisesti toteutetut (tuntiopettajien) palautekyselyt ja niiden tulosten arviointi.</i></p> <p><i>Koulutukseen osallistuminen</i></p> <p><i>Kansalaisopiston kehittämissuunnitelma, ja tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma</i></p>	<p><i>Asiakaspalautteen ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään seuraavan lukuvuoden ja opinto-ohjelman suunnittelussa.</i></p> <p><i>Laadukas ja monipuolinen kurssitarjonta eri ainealueissa kurssiarviointia hyödyntäen ja olemassa olevien yhteistyökumppaneiden kanssa. Kurssitarjonnasta tiedottaminen kansalaisopiston tiedotuskanavissa.</i></p> <p><i>Riittävät henkilöstö- ja kouluttautumisresurssit sekä mahdollisuudet työhyvinvoinnista huolehtimiseen.</i></p>	<p><i>Tavoite toteutui täysin: Asiakaskysely toteutettiin keväällä 2023, tulokset koostettiin ja niitä hyödynnettiin lv 2023-2024 opinto-ohjelman suunnittelussa.</i></p> <p><i>Tavoite toteutui täysin: Opinto-ohjelmassa oli tarjolla laajasti erilaisia kursseja eri ainealueissa ja eri puolilla Laukaata. Erityistarpeita huomioitiin tarjoamalla opinto-ohjelmassa toiveiden mukaisia kursseja mahdollisuuksien mukaan. Kurssitarjonnasta tiedotettiin kansalaisopiston tiedotuskanavissa.</i></p> <p><i>Tavoite toteutui täysin: Henkilöstöä oli riittävästi opetustuntimäärätavoitteeseen peilaten, tarvittaaviin koulutuksiin oli mahdollista osallistua, kehityskeskustelut toteutettiin vakituisen henkilöstön osalta ja tuntiopettajilta saatua palautetta hyödynnettiin kehittämistyössä. Henkilöstön työhyvinvoinnista huolehdittiin resurssien puitteissa.</i></p>

Kirjastopalvelut

Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Lähtötaso/tavoitetaso (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
<p>1. Tarjoamme laadukkaita kirjastopalveluita</p> <p>2. Huolehdimme henkilökuntamme motivaatiosta ja työhyvinvoinnista</p>	<p>Asiakaskyselyt, vuotuiset kirjastotilastot, muu arviointi, kirjaston kehittämissuunnitelman toteutus</p> <p>Työhyvinvointikysely ja kuukausikokoukset sekä muu tiedonkeruu</p>	<p>Asiakaskyselyiden tulokset ovat pääsääntöisesti hyviä ja tilastoluvut tukevat tätä, kehittämissuunnitelmaa seurataan soveltuvilta osin.</p> <p>Aiempien työhyvinvointikyselyjen ja kuukausikokousten sekä henkilökeskustelujen perusteella on huomattu puutteita kirjaston työhyvinvoinnissa ja työviihtyvyydessä -tilanteeseen puututtu.</p>	<p>Kirjaston asiakaskyselyssä 2023 kirjaston palvelu koettiin pääosin erittäin hyväksi, myös tilastot kertovat laadukkaasta ja monipuolisesta palvelutarjonnasta.</p> <p>Toteutunut täysin.</p> <p>Työhyvinvointikyselyn 2023 perusteella kirjastolla on saatu parannettua työhyvinvointia merkittävästi, myös kuukausikokousten henki on parantunut. Muut keskustelut tukevat tätä.</p> <p>Toteutunut täysin.</p>

Vapaa-aikapalvelut

Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Lähtötaso/tavoitetaso (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
<p>Sähköisten palvelujen kehittäminen osana sujuvaa asiakaspalvelua sekä järjestö- ja yritysyhteistyötä.</p> <p>Monipuoliset viestintäkanavat palveluista tiedottamiseen, palautteen keräämiseen sekä asukkaiden osallistamiseen</p>	<p>Arviointikyselyt ja asiakaspalautteet.</p> <p>Palautepalvelun käyttömäärät.</p> <p>Nettisivujen ja somekanavien kävijämäärät.</p>	<p>Lähtötaso: Vapaa-aikatoimen tilapalvelut ovat paperin ja sähköpostin varassa. Vapaa-aikatoimen tiedotus on kaipa.</p> <p>Tavoitetaso: Vapaa-ajan tilapalvelut toimivat sähköisesti (pts). Vapaa-aikapalveluista saa monipuolisesti tietoa eri kanavista. Kuntalaisilla, järjestöillä ja</p>	<p>Tavoite toteutui täysin.</p> <p>Vapaa-aikapalveluiden tilojen hallinta on siirtynyt kokonaan sähköiseen järjestelmään, joka on avoimesti kaikkien nähtävillä ja tilat varattavissa. Tilojen käytöstä viestitään aktiivisesti nettisivuilla, somessa, paikallislehdessä, yleisötilaisuuksissa sekä suorilla yhteydenotoilla. Kuntalaisten ja järjestöjen osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuteen</p>

<p>Talouden aktiivinen seuranta</p> <p>Hyvinvoivat työntekijät, jotka tuottavat ja kehittävät monipuolisia laadukkaita vapaa-ajan palveluita kuntalaisille</p>	<p>Yksikköjen ja kuntatason toiminta- ja kehittämissuunnitelmat, talousarviot ja tilinpäätökset, sekä näiden seuranta ja arvioinnit</p> <p>Tilastoaineistot, tilojen käyttäjämäärät, tapahtumien kävijämäärät</p> <p>Asiakaspalaute, toteutuneet yhteistyömuodot, kehittämishankkeiden määrä ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Tilastoaineistot, tilojen käyttäjämäärät, tapahtumien kävijämäärät, toiminnan määrä. Asiakaspalautet ja kyselyt</p>	<p>yrityksillä on useita palauteen antamisen ja osallistumisen tapoja.</p> <p>Kehittämistyön ja -hankkeiden avulla pystytään tekemään palveluita paremmin näkyväksi sekä osallistamaan kuntalaisia eniten paremmin toimintaan.</p>	<p>suuksiin on kiinnitetty erityistä huomiota ja asiaa edistetty etenkin järjestötoimintojen sekä avoimen palautekanavan ja keskustelutilaisuuksien avulla.</p> <p><i>Tavoite toteutui osittain.</i></p> <p><i>Talouden seuranta on tiivistetty ja taloutta käsitelty aiempaa enemmän tiimikokouksissa. Sähköistä ja säännöllistä taloudenseurantaan tulee edelleen kehittää ja palvelualueen kustannuspaikkarakennetta uudistaa vastaamaan tämän hetken palveluita. Myös palvelujen seuranta- ja arviointiaineistojen keräämistä ja analysointia on kehitetty, mutta työ on vasta alussa.</i></p> <p><i>Tavoite toteutui osittain. Kehittämistyötä on tehty aktiivisesti ja laajalla rintamalla. Osallisuuteen ja vaikuttamismahdollisuuksiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Tilastoaineistojen keräämistä ja käyttöä on kehitetty.</i></p>
--	--	--	--

Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Lähtötaso/tavoitetaso (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
<p>Laukaan lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tulosityksikön hallinnon organisoimien ja työntekijöiden työnkuvien ja tehtävien selkiyttäminen.</p>	<p>Laukaan sivistyspalvelujen hallinto-organisaation rakennekaavio</p> <p>Työnkuvaukset</p> <p>Henkilöstön palaute</p>	<p>Lähtötaso: Tulosityksikön hallinnon organisoimien ja palvelupäällikön työnkuva tehtävien ovat sote-uudistuksen myötä epäselvät.</p> <p>Tavoitetaso: Tulosityksikön hallinnollinen organisoimien ja palvelupäällikön työnkuva tehtävien ovat selvät.</p>	<p>Tavoite on toteutunut osittain. Tulosityksikön uudenlaisesta hallinnollisesta organisoimista on suunniteltu, mutta työ ei ole vielä valmis. Tulosityksikön palvelupäällikön ja varhaisen tuen asiantuntijan työnkuvat ovat muokkautuneet hva-uudistuksen ja kunnan tarpeiden myötä, mutta työnkuvaukset ovat vielä osittain epäselvät. Myös nuorisotyön hallinnollinen uudelleenorganisoimien on ollut vasta suunnitteluasteella.</p>
<p>Ennalta ehkäisevien, varhaisen tuen palvelujen ja toimintamuotojen vahvistaminen tiiviissä yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.</p>	<p>Asiakas-/osallistujamäärät</p> <p>Toteutuneiden tapahtumien määrä</p> <p>Toiminnan toteutukseen osallistuneiden kolmannen sektorin toimijoiden määrä.</p> <p>Asiakaspalaute</p>	<p>Lähtötaso: Tulosityksikössä tehdään ennalta ehkäisevää työtä mutta paljon myös jo hyvin korjaavan vaiheen työtä.</p> <p>Tavoitetaso: Työn painopiste on aidosti ennalta ehkäisevässä työssä ja sitä tehdään tiiviissä yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.</p>	<p>Tavoite on toteutunut täysin. Ennalta ehkäisevää työtä on vahvistettu esimerkiksi lasten ja nuorten kouluarkea tukevien hankkeiden muodossa.</p> <p>Työ on pitänyt sisällään myös huoltajien ja työntekijöiden konsultatiivista tukea.</p> <p>Etsivässä nuorisotyössä ja erityisnuorisotyössä ennalta ehkäisevän, jalkautuvan ja ryhmämuotoisen työn osuus on vahvistunut.</p> <p>HyPellä on järjestetty muun muassa kolme järjestöiltä yhteistyössä KS:n hyvinvointialueen ja KYT ry:n kanssa, ja HyPellä on pyörinyt uusi, MLL Laukaan paikallisyhdistyksen järjestämä</p>

			avoin pelikerho kouluikäisille ja heidän vanhemmilleen.
<i>Työntekijöiden hyvinvoinnin ja jaksamisen vahvistaminen</i>	<i>Sairauspoissaolot Työhyvinvointikysely Kehityskeskustelut Asiakaspalaute varhaisen tuen asiantuntijan työstä</i>	<i>Lähtötaso: Työssä on paljon kuormittavuustekijöitä, jotka vaikuttavat työntekijöiden jaksamiseen ja siten myös työmotivaatioon. Työn ja muun elämän yhteensovittaminen haastaa, aiheuttaa välillä pitkiäkin sairauspoissaoloja. Tavoitetaso: Työn kuormittavuudesta huolimatta työntekijät jaksavat työssään hyvin ja ovat motivoituneita. Pitkät sairauspoissaolot ovat vähentyneet.</i>	<i>Tavoite toteutunut täysin. Sairauspoissaolot vähentyneet omassa työyksikössä. Työhyvinvointikyselyn mukaan työhyvinvointi ja –motivaatio vahvistuneet. Varhaisen tuen asiantuntijan tuki työlle löydetty aiempaa paremmin, esimerkiksi ohjausten, koulutusten ja konsultaation määrä kasvanut syyskaudella. Työstä (myös yksilötyö) saatu hyvää asiakaspalautetta.</i>

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Sivistyspalveluiden toimintakate talousvuonna 2023 alittui 370.000 eurolla (99,7%). Sivistystoimialan toimintatulot ylittivät 750.000 eurolla budjetoidusta ja toimintamenot ylittivät 380.000 eurolla budjetoidusta. Euromääräisesti merkittävimmät poikkeamat toimintakatteessa olivat varhaiskasvatuksen toimintakatteen alitus 640.000 euroa, vapaa-aikapalveluiden toimintakatteen alitus 130.000 euroa ja perusopetuksen toimintakatteen ylitys 280.000 euroa.

Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden toimintakate oli 238.000 euroa, ja se ylittyi 7.600 euroa. Syynä tähän oli hallinnon henkilöstökulujen ylitys, joka johtui määräaikaisesti työllistämistuella palkatun henkilöstökustannuksista. Ylitystä toimintakuluissa oli 20.000 euroa. Tuloloja saatiin 13.000 euroa ennakoitua enemmän, mikä johtuu tilapäistä suojelua saaneiden kotoutumissunnitelmista maksetusta tulosta, joka kohdennettiin hallinnon kustannuspaikalle.

Varhaiskasvatus

Vuonna 2023 arvioitujen lasten määrä toteutui lähes arvioidusti. Lasten varhaiskasvatuksen tarpeet vaihtelevat vuoden aikana. Varhaiskasvatuksen toteutunut toimintakate vuonna 2023 oli yhteensä 13.98 miljoonaa euroa. Varhaiskasvatukseen tehtiin talousarviomuutos, joka oli yhteensä 87.400 euroa kesken talousarviovuoden.

Toimintatuotot

Varhaiskasvatuksen toimintatuotot toteutuivat vuonna 2023 kaikkiaan yli arvioidun. Toimintatuottoja kertyi yhteensä 1.005.464, joka oli yhteensä 157.954 euroa yli arvioidun.

Varhaiskasvatusmaksuja kertyi arvioitua enemmän, kaiken kaikkiaan 411.000 euroa, josta 61.000 euroa yli arvioidun. Syynä suurempaan maksutuottojen kertymään oli kahden yksityisen varhaiskasvatusyk-

sikön siirtyminen omaksi toiminnaksi sekä perheiden tuloissa tapahtuneet muutokset vuoden aikana.

Maksettuja tukia ja avustuksia vuodelle 2023 kertyi yhteensä 326.681 euroa, joista 317.226 oli Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiä avustuksia.

Kotikuntakorvauksiin merkittyä tuloa oli vuodelle 2023 arvioitu yhteensä 125.000 euroa. Kotikuntakorvaukset sisältävät ulkopaikkakuntalaisten varhaiskasvatuksesta perityt järjestämiskustannukset. Vuoden 2023 osalta on ollut epäselvyyttä lain tulokinnassa korvauksen maksajan osalta, ja asia on edelleen käsittelyssä kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Saatava on kirjattu kotikuntakorvauksiin ja vuodelle 2023 kirjattu kotikuntakorvaus on yhteensä 224.000 euroa, joista hyvinvointialueelta perittävä osuus on noin 150.000 euroa ja asia on edelleen käsittelyssä kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

Toimintakulut

Toimintakulut toteutuivat vuonna 2023 yhteensä 481.234 euroa alle arvioidun.

Henkilöstökulut ylittyivät yhteensä 32.447 euroa. Merkittävin syy ylitykselle oli määräaikaisen henkilöstön palkkaaminen toimintavuoden aikana. Kunnallisia varhaiskasvatuspaikkoja oli tarpeen lisätä toimintavuoden aikana ja kesken vuoden kaksi päiväkotia siirtyivät liikkeenluovutuksella Laukaan kunnalle.

Hankkeiden ja avustusten myöntämisen edellytyksenä ovat omavastuuosuudet näkyvät myös henkilöstökuluissa. Omavastuuosuuksilla katetaan hankkeelle asetetut myöntämisperusteet. Huomioitavaa on, että hankkeiden avulla varhaiskasvatuksen lapsiryhmiin pystyttiin osoittamaan merkittävä määrä välttämättömä lisäresurssia vuoden 2023 aikana, joka olisi muutoin näkynyt merkittävänä ylityksenä henkilöstökuluissa, koska niillä rahoitettiin toimintaa, jota olisi järjestetty muutoinkin.

Henkilöstön lomapalkkavelan osuus varhaiskasvatuksessa oli vuoden 2023 osalta 58.175 euroa, joka oli vähemmän kuin vuonna 2022. Palvelua keskitettiin koulujen loma-aikana tiiviimmin, ja henkilöstön lomasuunnittelua tehtiin tarkemmin.

Palvelujen ostot alittuivat yhteensä 507.769 euroa. Suurimmat säästöt syntyivät palvelurahamenoista, jonka osalta säästöä syntyi yhteensä 351.987 euroa. Vuoden 2023 aikana tapahtui yksityisen varhaiskasvatuksen toiminnan päättymistä sekä päiväkoedeissa, ryhmäperhepäivähoidossa sekä perhepäivähoidossa.

Palvelurahan lisäksi palvelujen ostoissa säästyä rahaa myös sisäisissä ruokakustannuksissa 124.969 euroa. Säästöjä ruokakuluissa syntyy etenkin lomaaikoina jolloin lapsia on hoidossa vähemmän.

Aineet, tarvikkeet, tavarat-tiliryhmän osalta säästöä kertyi yhteensä 39.728 euroa. Hankintoja jätettiin säästötoimenpiteistä johtuen joko kokonaan tekemättä tai tehtiin vain välttämättömät hankinnat.

Avustukset toteutuivat muutetun talousarvion mukaan arvioidusti, ylittyen hieman. Ylitys oli yhteensä 41.358 euroa. Vuoden aikana tehtiin talousarvionmuutos, jossa avustuksista vähennettiin 40.000 euroa mutta vuoden aikana kotihoiton tuella olevia olikin ennakoitua enemmän lapsia.

Muut kulut toteutuivat vuonna 2023 lähes arvioidulla tavalla. Sisäisissä vuokrissa tapahtui 34.102 euroa ylitystä johtuen kahden yksikön siirtymisestä Laukaan kunnan toiminnaksi kesken vuoden. Kokonaisuudessaan tiliryhmässä toteutuneet kulut jäivät 7.500 euroa alle arvioidun.

Varhaiskasvatuksen toimintaa kehitettiin kunnallisten ja yksityisten varhaiskasvatusyksiköiden välillä erilaisten koulutusten, työryhmien ja verkostotaapaamisten muodossa. Esiopettajille järjestettiin yhteisiä tapaamisia. Varhaiskasvatukselle myönnettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustusta kolmitasoisien tuen uudistamisen edistämiseen sekä pedagogisen johtamisen ja arvioinnin kehittämiseen vuosille 2022-2023. Molemmat hankkeet tarjosivat mahdollisuuden henkilöstölle ja varhaiskasvatuksen esihenkilöille tarjottavaan pedagogiseen tukeen. Lisäresurssia palkattiin lapsiryhmiin myös Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämien koronatuen ja varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen tasa-arvorahan avulla. Avustukset mahdollistivat lapsiryhmään varhaiskasvatuksen ryhmäavustajan, varhaiskasvatuksen opettajan tai erityisopettajan

resurssia jolla voitiin tukea lasten taitojen ja valmiuksien kehittymistä sekä edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Vuoden 2023 aikana myös valmisteltiin Valssi-työkalun käyttöönottoa vuoden 2024 alusta alkaen. Valssi-järjestelmän käyttöönotto perustuu varhaiskasvatuksen järjestäjän lakisääteiseen itsearviointivelvoitteeseen arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuolisen toimintansa arviointiin. Valssi-järjestelmän käyttöönottamiseksi Laukaan varhaiskasvatukselle on myönnetty OKM:n hankerahoitusta ja tämä on mahdollistanut taustatyön tekemisen uuden järjestelmän käyttöönottamiseksi.

Perusopetus

Perusopetuksessa annetun opetuksen määrää oli lisättävä. Erityisen tuen määrää oli lisättävä, oppilasryhmien pienentämiseen ja jakotuntien määrän lisäämiseen oli kohdistettava resurssia koko vuoden ajan, sekä koulunkäynninohjaajien määrää oli lisättävä.

Perusopetuksen toimintakate oli 28,9 miljoonaa euroa. Toimintakate ylittyi 280.000 euroa (1,0 %). Tuloja perusopetukseen kertyi 441.000 euroa ennakoitua enemmän. Kotikuntakorvauksia saatiin n. 341.000 euroa arvioitua enemmän. Lisäksi saatuja toiminta-avustuksia käytettiin vuonna 2023 arvioitua enemmän.

Hankerahoitusta saatiin ja käytettiin perusopetuksessa vuonna 2023 885.000 euroa. Rahoitus käytettiin opetuksen ja siihen suoraan liittyvän tukitoiminnan rahoittamiseen.

Tärkeimpänä hankerahoituksena olivat valtion koronavaikutusten kompensointiin tarkoitettu avustus, sekä opetuksellisen tasa-arvon edistämiseen osoitettu tuki, sekä koulujen kerhotoimintaan sekä oppilaiden harrastamiseen kohdenneet avustukset.

Suurimmat talousarvioylitykset syntyivät henkilöstökuluissa, joissa ylitystä oli yhteensä 135.000 euroa. Merkittävin osuus ylityksissä on erilaisilla sairauspoissaolojen sijaiskuluilla, joissa ylitystä syntyi 100.000 euroa ja muilla sijaiskuluilla joissa ylitystä

oli 267.000 euroa. Opetuksen järjestämisessä pyrittiin toimimaan niin, että sijaisuuksia aiheuttaneet muut poissaolot minimoitiin. Sijaisten palkkaaminen sairauspoissaoloihin on kuitenkin ollut välttämättömyyttä. Taloussuunnittelun kannalta merkittävä huomio on, että vakinaisten viranhaltijoiden henkilöstökustannuksissa oli alitusta ja työsuhteisten henkilöstökustannuksissa ylitystä. Nämä kuitenkin kompensoivat toisensa, niin että näiden kahden kokonaisuuden palkkakulut alittuivat 170.000 euroa. Lisäksi henkilöstösivukuluissa oli alitusta 132.000 euroa. Talous- ja henkilöstökulujen suunnittelussa tarvitaan uusi malli paremman tarkkuuden saavuttamiseksi, jota on ryhdytty suunnittelemaan yhdessä talous- ja henkilöstöhallinnon kanssa.

Palvelujen ostoissa ylitystä tuli n. 550.000 euroa, joka koostui pääosin koulukuljetusten hinnannousta 180.000 euroa sekä ylityksessä ravitsemuskuluissa 46.000 euroa. Vuokrissa alitus oli 44.000 euroa.

Lukio

Lukion toimintakate oli 2,6 miljoonaa euroa, Toimintakate ylittyi 54.000 eurolla. Menojen ylitymistä (2,6 %) selittää muun muassa ennakoimattomat laite- ja kirjahankinnat, materiaalikustannukset sekä sijaiskustannukset.

Lukion tulot olivat yhteensä 117.000 euroa, josta hankkeiden osuus oli merkittävä eli 99.000 euroa. Hanketuloista siirtyi käytettäväksi 35.000 euroa vuonna 2024.

Tulojen kasvua (12,7 %) selittäviä hankeavustuksia Laukaan lukiolle olivat: Tietoa ja toivoa lukiolaisten tulevaisuussuunnitteluun, Luodaan hyvinvointia yhdessä sekä Laatu ja hyvinvointia lukioihin, joka oli Muuramen ja Jämsän lukioiden yhteishanke.

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston toimintakate oli 552.000 euroa, ja se jäi 50.000 euroa taloussuunnitelmaa heikomaksi. Tämä johtui ensinnäkin siitä, että toimintatuotot toteutuivat noin 22 500 euroa arvioitua vähäisimpänä. Toimintatuotot jäivät arvioidusta kurs-

simaksujen, henkilöstökoulutuksen, maksupalvelukoulutuksen ja kehittämisavustuksen osalta. Monivuotiselle avustukselle budjetoidut tuotot näyttäytyvät arvioitua pienempänä johtuen jaksotuksesta.

Toiseksi vuonna 2021 myönnetty Laatu- ja kehittämisyavustus jäi jaksottamatta käyttövuosille 2022 ja 2023 jolloin hankkeen kulut noin 8 000 euroa näkyvät toimintavuoden toteumassa ainoastaan menoina.

Kansalaisopiston varsinaisen toiminnan tuotot jäivät noin 17 500 euroa taloussuunnitelmaa heikomaksi. Osallistuneiden kurssilaisten määrä sekä toteutunut opetustuntimäärä toteutuivat kuitenkin talousarvion mukaisesti ja varsinaisen toiminnan kulut jäivät taloussuunnitelmaa pienemmiksi.

Kirjastopalvelut

Laukaan kirjaston toimintakate oli 1.017.000 euroa, ja se ylittyi 14.000 eurolla. Ylitystä selittävät ennakkoimattomat laite- ja ict-kustannukset sekä yllättävät henkilöstökulut. Yleinen hintojen kehitys vaikuttaa myös kirjastotoimintaan. Syyskaudella hankintoja minimoitiin suunnitellusti. Toimintatuottoa saatiin 32.000 euroa. Vuonna 2023 kirjastolla ei ollut hankerahoituksia käytettävissä.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden toimintakate oli 1,8 miljoonaa euroa. Toimintakate alittui talousarvioon verrattuna 128.000 eurolla. Toimintatuotot ylittivät talousarviossa esitetyt tuotot 140.000 eurolla, mikä johtui ennakoitua suuremmista hankerahoituksista sekä hyvästä liikuntatilojen tulokertymästä. Toimintakulut pysyivät suunnitellulla tasolla tiukan taloudenpidon johdosta.

Vapaa-aikapalvelut jakoi avustuksia kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoyjärjestöille yhteensä 98.000 euroa. Avustuskokonaisuuden uudistamisen valmistelu aloitettiin yhdessä järjestöjen kanssa, ja jatkossa

avustusten on tarkoitus palvella yhdistystoimintaa ja muuta vapaa-ajan toiminnan järjestämistä entistä paremmin.

Hype

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen toimintakate oli 295.000 euroa, mikä on 9.500 euroa (3,1 %) budjetoitua vähemmän.

Toimintatuottoja kirjattiin 3.300 euroa arvioitua vähemmän, koska hanketyöhön saatuja valtionavustuksia (132.100 euroa) jaksotettiin vuodelle 2023 hieman arvioutua vähemmän, mutta vastaavasti vuodelle 2024 arvioitua enemmän.

Toimintakuluja oli kautta linjan arvioitua vähemmän.

Henkilöstökulut alittivat arvioidun 6.200 eurolla, mitä selittää erityisnuorisotyöntekijän resurssin arvioitua pienempi osuus.

Palvelujen ostot alittuivat 4.600 eurolla arvioituun verrattuna. Vaikka kunnan ja Laukaan seurakunnan yhteisen kasvatussuhteerin viransopimusperusteista resurssista kustannukset ylittivät budjetoidun 6.680 euroa, säästettiin esimerkiksi tulosityksikön työnohjaus-, ict- ja matkakustannuksissa.

Myös aine- ja tarvikehankinnat (2.600 euroa) sekä sisäiset vuokratulot (78.700 euroa) jäivät hieman arvioitua pienemmiksi.

Arvio tulevasta kehityksestä

Hallinto

Hallintopalveluiden tuleva kehitys vaikuttaa tasaisesti. Muutokset tulevat enimmäkseen tulosyksiköiden muutosten kautta. Kun tuloyksiköt muuttavat ja kehittävät toimintaansa, vaikuttaa se heidän tuen tarpeeseensa. Tuki suunnitellaan yhteistyössä tulosyksiköiden kanssa.

Varhaiskasvatus

Kuluneina vuosina alle 3-vuotiaiden lasten määrä varhaiskasvatuksessa on lisääntynyt merkittävästi. Alle 3-vuotiaalle varattava henkilöstömitoitus on erilainen kuin yli 3-vuotiaalle lapsille ja näin ollen tämä näkyy myös kustannuksissa ja hoitopaikkojen täyttämässä. Hoitopaikkoja on määrällisesti vähemmän koska alle 3-vuotiaiden lakisääteinen mitoitus ei mahdollista samaa määrää kuin yli 3-vuotiailla. Alle 3-vuotiaiden hoitopaikkatarvetta on seurattava myös jatkossa. Samaten perheiden palvelutarpeet ovat viime vuosina kasvaneet. Samaan aikaan varhaiskasvatuksen henkilöstösaatavuus on muuttunut haastavammaksi. Erityisesti kesken toimintakauden rekrytointi on osoittautunut erittäin haastavaksi. Henkilöstön sairauspoissaolot ovat koronapandemian jälkeen jatkuneet edelleen, ja äkillisiin poissaoloihin sijaisen saaminen on haasteellista. Varahenkilöjärjestelmän kehittäminen edelleen turvaa toimintaedellytykset myös näissä haastavissa tilanteissa.

Varhaiskasvatuspalveluissa on tärkeää myös jatkossa olla tarjolla erilaisia palveluvaihtoehtoja vastaamaan perheiden palvelujen tarvetta. Palvelujen tarvetta ja riittävyyttä tarkastellaan alueellisella tasolla huomioiden lapsilukumäärien ja palvelutarpeiden kehitys. Viime vuosina on ollut nähtävissä tukea tarvitsevien lasten määrällistä kasvua. Tähän on tärkeää kohdentaa myös jatkossa riittäviä resursseja turvaamaan lapsille riittävät varhaisen tuen, sekä kasvun ja oppimisen tuen palvelut. Myös sähköisiä palveluja on tarpeen kehittää tulevien vuosien aikana. Palvelut ovat verkossa myös tulevaisuudessa ja niiden käyttö yleistyy.

Perusopetus

Pohjoisen Laukaan perusopetuksen palveluverkko työ valmistui 11/2023, ja sen myötä valtuusto teki päätöksen Äijälän ja Valkolan koulujen toiminnan päättämisestä 1.8.2024 alkaen. Taustalla on syntyvyyden lasku ja oppilasmäärän väheneminen, joka näkyy tulevien 5-6 vuoden aikana niin, että koulunsa aloittaa joka vuosi n. 100 lasta vähemmän, kuin viimeisten 5-6 vuoden aikana. Tämä huomioidaan myös henkilöstö- ja virkarakennesuunnittelussa. Sen sijaan luokkien 7-9 opetuksen järjestämisessä tulee huomioida yläkoulujen oppilasmäärän lisääntyminen vielä lähivuosina.

Usean vuoden aikana tapahtunut menojen karsinta ja kohdentaminen vain välttämättömään, sekä pandemia-ajan aiheuttamat jäljet oppimisessa sekä oppilaiden hyvinvoinnissa aiheuttavat painetta henkilöstön määrän lisäämiseen, oppimateriaalien ja kaluston uusimiseen. Näissä on merkittävästi tarvetta lisäresurssille tulevina vuosina. Toisaalta kouluun tulevien ikäluokkien pieneminen alkaa näkyä, ja toiminta on sopeutettava sen mukaisesti.

Lukio

Lukiokoulutuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma haastaa lukioita tiivistämään yhteistyötään työelämän ja erityisesti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. Yhteistyön täysimittainen käynnistäminen ei ole mahdollista ilman lukiokoulutukselle lisättäviä opetusresursseja.

Valtakunnallinen opetussuunnitelma korostaa generisten taitojen merkitystä tulevaisuuden taitoina ja edellyttää niiden huomioimisen osana lukiokoulutusta. Geneeristen taitojen merkitys korostuu erityisesti työelämän kiihtyvässä muutoksessa.

Opetussuunnitelmassa korostetaan myös aiempaa tiiviimpää yhteistyötä oppiaineitten välillä. Uudistuksen tarkoituksena on, että opiskelija hallitsisivat oppiaineiden sisältöjen lisäksi aiempaa vahvemman yleissivistyksen, kestävän tulevaisuuden rakentami-

sen edellytykset sekä paremmat jatko-opintovalmiudet. Tavoitteeseen päästään oppianerajat ylittävällä työskentelyllä. Oppianerajat ylittävä yhteistyö tarkoittaa myös sitä, että yksittäisillä opetusryhmillä on samanaikaisesti apunaan useampia opettajia opetusresurssineen.

Kolmas uuden opetussuunnitelman ja säädetyn lukiolain asettama velvoite on opiskelijoiden aiempaa yksilöllisempi oppimisen tuki ja ohjaus. Veloitteeseen ei ole mahdollista vastata ainoastaan ulkopuolisella lisärahoituksella. Opiskelijoiden yksilöllisiin oppimistarpeisiin vastaaminen edellyttää koulutuksen järjestäjältä niin opetusresurssin kuin myös henkilöstön lisäystä.

Kansalaisopisto

Laukaan kansalaisopiston toiminnan rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset sekä valtion että kunnan taholta vaikuttavat toiminnan laajuuteen tulevaisuudessa. Opetustuntimäärä vähenee ja sitä myöten kurssitarjonta supistuu, mikä heikentää opiston roolia harrastus- ja hyvinvointia edistävänä ja ennaltaehkäisevänä toimijana kunnassa. Monipuolinen ja erilaisia tarpeita huomioiva kurssitarjonta pyritään kuitenkin säilyttämään resurssien sallimissa rajoissa, sekä panostamaan vahvasti toiminnan kehittämiseen. Kansalaisopiston kehittämissuunnitelma sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma määrittävät osaltaan kehittämisen suuntaa.

Yksi keskeinen tekijä tulevassa kehityksessä on tiivis yhteistyö lähialueen muiden kansalaisopistojen kanssa. Yhteistyötä tiivistetään edelleen Lievestuoreen Setlementin/kansalaisopiston kanssa tavoitteena saada uusia asiakkaita alueen vapaan sivistystyön pariin. Lisäksi osallistutaan mahdollisuuksien mukaan lähiopistojen kanssa yhteisiin hankkeisiin tavoitteena säilyttää vapaan sivistystyön toiminta vahvana vähenevistä resurssista huolimatta.

Kansalaisopistossa hankittu yksilön osaaminen halutaan tehdä näkyväksi työelämässä ja koulutusjärjestelmässä valtakunnallisesti. Vapaan sivistystyön kentällä kehityksen vahvana suuntana on, että opinnoista saatu osaaminen halutaan tunnistaa ja tunnustaa. Tiedot saavutetusta osaamisesta on ollut

mahdollista kirjata kansalliseen opintosuoritusten ja tutkintotietojen Koski-tietovarantoon elokuusta 2021 alkaen, ja taiteen perusopetuksen osalta vuoden 2023 alusta.

Opintojen tunnistaminen ja tunnustaminen vaativat oppilaitokselta kurssien osaamisperusteista laadintaa sekä arviointia ja sitä myöten taloudellista resurssia. Jotta uudistus olisi taloudellisesti mahdollista toteuttaa, Laukaan kansalaisopiston tavoitteena on osallistua alueen opistojen yhteisiin kehittämishankkeisiin osaamisperusteisen kehittämistyön käynnistämiseksi.

Kirjastopalvelut

Kirjastot elävät murroskautta. Laukaan kirjaston palvelukokonaisuutta pitäisi kehittää kokonaisvaltaisemmaksi ja samalla syventää asiantuntijuutta toimintavarmuuden takaamiseksi. Kirjastoihin kohdistuu monenlaisia odotuksia ja osaamisvaatimuksia (mm. pedagoginen osaaminen, verkostoituminen, digitalisoituminen).

Kirjastolla tulisi olla ajanmukaiset palvelut ja laitteet sekä mahdollisuus tarjota opastusta näiden käyttöön. Paikkaan sitoutumattoman mutta toisaalta yhdenvertaisen palvelun odotukset vaativat sekä resursointia että uusia toteutustapoja. Ilman osavaa ja pätevää henkilökuntaa sekä asianmukaisia tiloja ja laitteita emme pärjää. Laukaan kunnan veto- ja pitovoima on tärkeässä asemassa.

Omatoimikirjaston rakentaminen ympäristöltään vaatimaan pääkirjastoon on tärkeä etappi kirjastoa kehitettäessä. Hallitusohjelmaan on erikseen kirjattu kirjastoautot kirjastojen saavutettavuuden mahdollistajina ja tätä vaihtoehtoa kartoitetaan.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelujen tulevia vuosia sävyttää talouden tasapainottamisohjelman mukaiset toimenpiteet sekä vuonna 2025 voimaan astuva työllisyyden uudistus. Nuorisopalveluiden kokonaisuuden uudistaminen, liikuntapaikkojen hoidon yhtiöittäminen osana kunnan teknisiä tukipalveluita sekä Vattipajan tulevaisuus ovat murroksen ytimessä.

Palvelujen digitalisoiminen, saavutettavuuden ja viestinnän kehittäminen sekä seurantatiedon kerääminen palvelutarpeen arvioimiseksi ovat pitkäjänteistä työtä vaativia muutosprosesseja, joiden työstämistä jatketaan.

Palvelujen tarve vapaa-ajan toimialalla on selvässä kasvussa. Ennaltaehkäiseville hyvinvointipalveluille on suuri tarve monessa eri ikäryhmässä. Yhteistyön kehittyminen hyvinvointialueen kanssa on avainasemassa monessa palvelukokonaisuudessa, esimerkiksi liikuntaneuvonnassa ja kuntouttavassa työtoiminnassa. Rajapinnalla riittää työtä tuleviksi vuosiksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus

Vuosi 2024 jatkaa jo käynnistynyttä muutosten aikaa. Hyvinvointialueudistuksesta ja kunnan talouden sopeutusohjelmasta johtuen lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tuloksikkoo tullaan lopettamaan ja sen alainen toiminta sijoittamaan kuntaorganisaatiossa uudella tavalla. Myös tulossyksikön budjetti tullaan tämän myötä hajauttamaan. Uudistuksen on tarkoitus astua voimaan elokuussa 2024.

Kunnan nuorisotyö kootaan hallinnollisesti yhteen, mikä tarkoittaa myös etsivän ja erityisnuorisotyön

siirtymistä vapaa-aikapalvelujen alle. Nuorisotyön painopisteitä tarkistetaan ja käytettävissä olevaa resurssia kohdennetaan samalla tarpeiden mukaisesti. Tähän sisältyy myös koulunuorisotyön kehittäminen.

Varhaisen tuen asiantuntijatyö kohdennetaan koko kunnan työntekijöiden hyvinvoinnin tueksi ja se tullaan sijoittamaan kuntaorganisaatiossa tarkoituksenmukaisella tavalla. Vuonna 2023 käynnistyneen hyvinvointibotin pilotointi on osaltaan osoittanut varhaisen tuen asiantuntijan työn tarpeellisuuden ja mahdollisuudet työntekijöiden työkyvyn tukemiseksi varhaisessa vaiheessa.

Myös palvelupäällikön työn sijoittumista kuntaorganisaatiossa tarkistetaan ja työnkuvaa täsmennetään edelleen kunnan lakisääteisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistehtävien mukaisesti (ns. hytekoordinointi). Ennalta ehkäisevä työ kattaa kaikki asukas- ja ikäryhmät, ei vain lapsia, nuoria ja perheitä. Työnkuvassa tulee säilymään myös hyvinvointialueyhdyspintatyö.

Tulossyksikköön sijoittuneista hankkeista kouluturvallisuuden edistämisen hanke jatkuu suunnitellusti vuoden 2024 loppuun ja se tullaan sijoittamaan perusopetuksen alle.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sivistyspalvelut ovat hyvin pitkälle tarkkaan säädeltyjä. Toimintaa ohjaavat erilaiset lait ja asetukset sekä valtakunnallisesti määrätyt varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat. Laukaan kunnan hallintosääntö ja sivistyslautakunnan päätökset ohjaavat päätöksentekoa. Palvelualueen esimiesten tehtäviin sisältyy valvontatehtävät ja se, että toiminnassa noudatetaan lakia ja asetuksia sekä hyvää hallintotapaa. Kaikki viranhaltijapäätökset, salaisia päätöksiä lukuun ottamatta, tuodaan tiedoksi sivistyslautakunnalle, joka osaltaan suorittaa sisäistä valvontaa. Ulkoista valvontatehtävää toteuttavat mm. aluehallintovirastot.

Työsuojelun toimintaohjelman mukaiset riskienhallintaan liittyvät toimenpiteet ovat turvallisen toiminnan perustana. Samoin läheltä piti-tilanteet dokumentoidaan ja lähetetään palvelualueen esimiehille. Näitä seurataan mm. työsuojelutarkastuksilla.

Hallintopalveluiden riskit sijoittuivat ja rajoittuivat lähinnä Kuntalan väistötilojen toimivuuteen. Hallintopalveluiden toimintaan kohdistuvat riskit ovat infrastruktuurin toimintahäiriöistä johtuvat toimintakatkokset. Hallintopalveluiden taloudelliset riskit ovat pieniä, sillä toimintatuotot ja menot ovat enakoitavissa. Hallinto- ja taloussuunnittelija irtisanoutui v. 2020, hallinto- ja talouspäällikkö irtisanoutui 2021 vuoden lopulla, ja virkoja ei ole täytetty.

Perusopetuksen opetuspäällikön tehtävä muutettiin suunnittelijan viraksi, ja suuri osa virkavastuu-tehtävistä siirtyi sivistysjohtajalle. Henkilöstön väheneminen hallinnossa on tuottanut säästöjä, mutta tehtävien määrän säilyessä ennallaan tai kasvavassa tämä aiheuttaa riskejä hallinnon toiminnan ruuhkautumiselle.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön osalta merkittävimpiä riskejä ovat sairauspoissalot ja merkittävästi hankaloitunut henkilöstösaatavuus. Kaikkia vakituisia tai määräaikaisia vakansseja ei olla saatu täytettyä suunnitellusti. Henkilöstön perehdytys on noussut esille viime vuosina, ja sitä on yhtenä riskien hallinnan ennakkolisena keinona varhaiskasvatuksen toimialalla pyritty kehittämään ja yhdenmukaistamaan.

Varhaiskasvatuksessa tehdään jatkuvaa sisäistä riskien arviointia ja hallintaa sekä valvontaympäristöstä nousevia kehittämistoimenpiteitä päivittäen ohjeita ja toimintamalleja säännöllisesti.

Lasten tarvitsema tuki erilaisten tuen tarpeiden vuoksi on viime vuosina noussut. Tämä näkyy lisääntyneinä henkilöstöresurssien tarpeina, jotta turvallisuus varhaiskasvatuksen lapsiryhmissä voidaan turvata ja lapsille järjestää tarkoituksenmukaista tukea.

Edellä mainittujen riskien lisäksi myös vallitseva maailmantilanne heijastuu varhaiskasvatuksen toimintaan. Maailmantilanne ja inflaation kehitys ovat vaikuttaneet varhaiskasvatuksen kustannustason ja hintojen kehitykseen ja nostaneet kiinteistö- ja ruokakustannuksia. Ne ovat myös heikentäneet toimintaedellytyksiä yksityisessä varhaiskasvatuksessa, johon samalla tavalla yleinen hintojen nousu on vaikuttanut.

Perusopetuksen taloudellinen riskienhallinta keskittyy kuukausittaiseen talouden toteuman seurantaan, jota toteutetaan muutaman kuukauden välein myös lautakunnan toimesta. Havaittuihin poikkeamiin puututaan, syyt selvitetään ja tarvittaessa reagoidaan toimintaa muuttamalla tai tekemällä talousarviomuutosesityksiä.

Toiminnallinen riskienhallinta perustuu siihen, että kaikki lakisääteiset ja muut tarvittavat suunnitelmat

ja varautumisjärjestelyt ovat ajan tasalla. Niitä seurataan ja arvioidaan vuosittain niin, että koulut tekevät toiminnastaan kokonaisvaltaisen toimintasuunnitelman jotka hyväksyy sivistyslautakunta, ja lukuvuoden päättyessä toimintasuunnitelman toteutumisen arvioinnit, jotka hyväksyy sivistyslautakunta. Arviointitietoja käytetään seuraavan vuoden toimintasuunnitelman pohjana.

Tukea tarvitsevien lasten määrä on noussut viime vuosina, tähän on vastattu kehittämällä rakenteita ja tarvittavin henkilöstöresurssein. Tätä on tärkeää kehittää myös tulevana vuosina.

Lukiokoulutuksen järjestämiseen liittyvistä riskeistä keskeisin on kuntatalouden tiukkuus. Taloudellinen tilanne näyttäytyy Laukaassa siten, että valtakunnallisen opetussuunnitelman mukainen opetustarjonta ei ole mahdollinen. Opetustarjonnan suppeus vaarantaa muun muassa laukaalaisten nuorten onnistumisen ylioppilaskirjoituksissa ja vaikeuttaa korkeakouluasteelle pääsyä.

Lukion valtakunnallinen opetussuunnitelma edellyttää myös tiivistä yhteistyötä yliopisto- ja korkeakouluasteen kanssa, muiden koulutustarjoajien kanssa sekä yhteistyötä elinkeinoelämän ja työelämän kanssa. Mikään näistä velvoitteista ei tällä hetkellä täyty ilman vahvaa ulkopuolista rahoitusta.

Lukiolaki ja opetussuunnitelma korostavat oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämisen veloitetta. Tähän veloitteen vastaaminen ei saa olla kiinni ulkopuolisesta rahoituksesta.

Kuntatalouden tiukkuuden lisäksi koulutuksen järjestämiseen liittyvistä riskeistä on syytä mainita kouluyhteisöä kohtaavat hätätilanteet ja uhkat. Tällaisia lukiokoulutuksen sujuvuuteen vaikuttavia asioita ovat esimerkiksi koronan kaltaiset epidemiat. Mahdollisiin ukiin valmistaudutaan opetushenkilöstöä ja opiskelijoita perehdyttämällä. Lisäksi poikkeavista opetusjärjestelyistä ja esimerkiksi ylioppilaskirjoitusten koejärjestelyistä tiedotetaan pikimmiten.

Kansalaisopisto toteuttaa säännöllisesti sisäistä riskien hallintaa ja arviointia toiminnassaan. Lakisääteisen turvallisuussuunnitelman lisäksi esimerkiksi

opettajien turvallisuusohjeet päivitetään lukuvuositain ja opetuksessa käytettävistä kemikaaleista pidetään ajantasaista luetteloa.

Keskeinen riskitekijä on toiminnan rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset sekä valtion että kunnan taholta. Kurssitarjonnan supistuminen heikentää opiston roolia harrastus- ja hyvinvointia edistävänä ja ennaltaehkäisevänä toimijana kunnassa ja myös mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen heikentyvät. Riskejä pyritään hallitsemaan suunnittelemalla mahdollisimman monipuolinen kurssitarjonta käytettävissä olevilla resursseilla sekä mahdollisella kurssitarjonnan keskittämällä.

Myös osaamisperusteisuuden sekä muun laajemman ja pidemmän aikavälin kehittämisen toteutumiseen tarvitaan riittäviä taloudellisia resursseja. Niiden toteuttaminen ei voi pidemmän päälle jatkua vain ulkopuolisella rahoituksella.

Kansalaisopiston toiminnan järjestämiseen keskeisesti vaikuttavia muita riskejä ovat äkilliset kriisi- ja uhkatilanteet ja niihin varautuminen, esimerkiksi koronaviruksen kaltaiset epidemiat. Niitä pyritään hallitsemaan ja vähentämään mm. sopeuttamalla toimintaa tilanteeseen soveltuvaksi.

Kirjastotoiminnan järjestämiseen liittyvistä riskeistä keskeisin on ollut kuntatalouden tiukkuus. Taloudellinen tilanne näyttäytyi siten, ettei kirjaston riittäviä palveluaikoja tai kattavaa sidosryhmäyhteistyötä voitu toteuttaa, myös laitteiston ja ohjelmistojen ajantasaisuus vaatii seuranta. Vanhan Saras-tus-kirjastoauton mittavat ajokilometrit ovat olleet riski ja korvaavan toiminnon löytäminen on lähivuosien haaste.

Vapaa-aikapalveluiden osalta talouden tasapainotamistoimenpiteiden toimeenpanoon sisältyy monenlaisia riskejä. Päällimmäisenä on henkilöstön jaksaminen, muutosvalmius ja osaamisen kehittäminen. Henkilöstön hyvinvointiin ja jaksamiseen on panostettava, jotta palveluja voidaan kehittää.

Henkilöstön hyvinvoinnin seuranta ja tukemista toteutetaan yhteisin kyselyin henkilöstöhallinnon kanssa sekä ennen kaikkea arkipäivän vuorovaikutuksessa. Kouluttautumista tuetaan olemassa olevien resurssien puitteissa mahdollisimman paljon. Sopeuttamistoimien myötä on varauduttava vastaamaan myös monenlaisiin kuntalaisten reaktioihin. Koska kaikkien toimenpiteiden tarkkoja vaikutuksia on vaikea ennustaa, sisältyy sopeuttamistoi-miin myös merkittäviä taloudellisia riskejä. Talouden seurannan on oltava entistä tiiviimpää ja monipuolisempaa ja sen on yhdistyttävä entistä paremmin seuranta- ja arviointitiedon keräämiseen sekä tarvekartoituksiin. Muutosvalmiutta on oltava jatkuvasti.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksessa noudatetaan kunnan yleisiä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksia sekä tulosityksikön omaa turvallisuus- ja varautumissuunnitelmaa. Perhekeskuksen toimitilalla on pelastussuunnitelma kaikkien käyttäjien saatavilla ja henkilöstöä perehdytetään sen käyttöön tasaisin väliajoin.

Työhön liittyvät turvallisuusriskit on huomioitu työn käytännön järjestelyissä, kuten tilajärjestelyt, työparityö. Työntekijöitä on kannustettu hankkimaan työssä tarvittavaa koulutusta myös turvallisuusnäkökulmasta.

Tautiriskit on huomioitu huolehtimalla hygieniasta ja huomioimalla työtiloihin sopivat asiakasmäärät. Etätyöskentely on mahdollistettu tarttuvien tautien ehkäisyssä sekä työskentelyrauhaa vaativien tehtävien hoitamisessa.

Työntekijöiden jaksamisen ja hyvinvoinnin tukena on hyödynnetty esihenkilötyön ohella Laukaan kunnan varhaisen puuttumisen mallia, työnohjausta, työterveyshuollon sekä työsuojelun tarjoamia palveluja. Kiristynyt kuntatalous ja työyhteisöä koskevat muutokset ovat korostaneet jatkuvan sisäisen riskien arvioinnin ja hallinnan tärkeyttä.

Graafit

Varhaiskasvatus

Tunnusluvut	TP2021	TP2022	TA/M2023	TP2023
0-6 vuotiaat lapset kunnassa. Kuntarekisteri –Efficatietojärjestelmä	1602	1518	1520	1420
Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä *	1088	1027	1050	1012
- % 0-6 vuotiaista	67,4%	67,6%	69%	71%
- kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	529	555	627	611
- yksityisessä ostopalveluissa	38	41	45	36
- palvelurahalla	521	431	413	365
Esiopetus yhteensä	244	208	190	185
- kunnallisessa esiopetuksessa	131	107	113	113
- yksityisessä ostopalvelussa	13	8	7	6
- palvelurahalla esiopetuksessa	100	93	70	66
Kerhotoiminta 2-5v, palveluraha	71	60	70	47
Lasten kotihoidon tuki, lapsia 31.12	345	206	250	229
Muille kunnille myytävät varhaiskasvatuspaikat	11	8	9	13
Muilta kunnilta ostetut varhaiskasvatuspaikat	9	7	8	3

*Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä ei sisällä kerhotoiminnan lapsia.

Perusopetuspalvelut

Oppilaskohtaiset kustannukset	TP 2021	TP 2022	TA2023	TP2023
Perusopetuksen oppilasmäärä luokat 1-9, tilastointipäivä/syyskuu.	2822	2842	2862	2873
Vuosiviikkotunnit	5078	5303	5303	5433
Koulujen esiopetuksen oppilaiden määrä tilastointipäivä/syyskuu	94	87	87	42
Esiopetuksen kustannukset euroa/esiopetuksen oppilas	6941	8970	9017	16366
Kuljetusoppilaiden määrä	959	1018	971	986
Koulukuljetuskustannukset euroa / kuljetusoppilas	1792	1799	1814	2104
Kiinteistömenot euroa / oppilas	2098	2929	2277	2326
Ruokapalvelumenot euroa / oppilas	590	588	621	663
Vuosiviikkotuntien määrä/oppilas	1,80	1,85	1,85	1,89
Kustannukset / vuosiviikkotuntia	5813	4859	5120	5311
Perusopetuksen kustannukset euroa / oppilas	9029	9066	9206	10045

Lukio

Opiskelijakohtaiset kustannukset	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023
Opiskelijamäärä	248	269	281	286
Kurssien määrä (kokonaiskehys)	349	385	419	412
Kurssit/opiskelija	1,41	1,43	1,49	1,47
Kiinteistömenot euroa/opiskelija	1623	2315	2566	2498
Ruokapalvelumenot euroa/ opiskelija	400	398	442	488

Kustannukset euroa/opiskelija	7539	8252	8556	8906
-------------------------------	------	------	------	------

Kansalaisopisto

KANSALAIPOISTON SUORITTEET (käyttötalous)	TA 2023	TP 2023
Vaikuttavuusnäkökulma		
KANSALAIPOISTON SUORITTEET		
Opetustunnit yhteensä	6200	6258
Kurssilaisten määrä	2900	2904
Asiakasnäkökulma		
Opintoryhmien määrä	250	259
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	12	11
Prosessinäkökulma		
VO=valtiosuus (valtiosuustunnit)	260.000	295.393
Käyttökustannukset/ opiskelija (VO huomioiden)		158 (56)
Kustannukset/oppitunti (VO huomioiden)		73 (26)
Taiteen perusopetus		
Vaikuttavuusnäkökulma		
Opetustuntien määrä	600	656
Kurssilaisten määrä	180	212
Asiakasnäkökulma		
Opintoryhmien määrä	19	21
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	9	10
Prosessinäkökulma		

Käyttökustannukset/ opiskelija		70
Kustannukset/oppitunti		23

Kirjastopalvelut

KIRJASTO	TP2022	TA2023	TP2023
Kirjastokäynnit	147000	150000	150100
Aukiolotunnit	17000	16000	15976
Lainaustapahtumat	337000	320000	323 094
Lainajat	6700	6500	6666
Lainat / asukas	18	18	17
E-aineistojen käyttökerrat	41000	43000	47 993
Käyttäjäkoulutusten määrä	242	100	143
Tapahtumat	234	100	152
Kirjastoaineisto, kpl	108000	108000	99 068
Vuosihankinta, kpl	4400	4300	4102
Bruttomenot / asukas (€)	-	52	54
Aineistomenot / asukas (€)	-	6	5

HyPe

ETSIVÄ NUORISOTYÖ	TP2021	TP2022	TA 2023	TP2023
Ohjautunutta asiakasta	136	165	-	136*

* ohjautuneet asiakkaat yhteensä HyPen ja työllisyysyksikön etsivillä, 4 etsivää ajalla 1.1.-30.10.2023, 3 etsivää ajalla 1.11.-31.12.2023

VARHAISEN TUEN ASIANTUNTIJAN ASIAKASTYÖ VUONNA 2023, tunteja				
	Tiimi, ryhmä, työyksikkö (4-50 hlö)	Yksilö	Välillinen asiakkuus, kartoitus, konsultaatio, esiselvitys	Hyvinvointibotti (käyttöön 11/2023)
Kevätkausi (399 h)	45 x 3 h = 135 h	76 x 2 h = 152 h	56 x 2 h = 112 h	
Syyskausi (461 h)	57 x 3 h = 171 h	60 x 2 h = 120 h	76 x 2 h = 152 h	9 x 2 h = 18 h (4 asiakasta)
YHTEENSÄ VUOSI (860 h)	102 x 3 h = 306 h	136 x 2 h = 272 h	132 x 2 h = 264 h	18 h (käyttöön 11/2023)
Asiakastyön lisäksi materiaalin valmistamista, suunnittelua, selvittämistä ja palvelupolulle saattamista.				

Vapaa-aikapalvelut

	TP 2022	TA2023	TP 2023
Vapaa-ajan palvelut			
Henkilökunta			
Vakinaiset	16,7	17,7	10,5
Määräaikaiset nuorisotalon kerho-ohjaajat, iltavalvojat, latujen ajajat	37	40	36,72
Kesätyöntekijät, uimaopettajat, leiri- ja urheiluohjaajat	88	75	48
Järjestö avustukset/määrä	26	30	26
Jaetut avustukset/euroa	81.817	138.000	98.000
Terveysliikunta			
osallistuneet/määrä	13900	14000	13640
Leirit			
osallistuneet/määrä	530	700	572
Uimakoululaiset, urheilu- ja kerhotoiminta/käyntikerrat sekä kyläillat ja järjestöpalaverit	2100	3200	2461

Vapaa-ajan tilapalvelut			
Liikuntasalit			
käyttövuorot/viikko	248	300	289
Kuntosalit			
käyntikerrat/vuosi	19 000	25000	41722
Multamäen leirikeskus			
käyttöpäivät/vuosi	190	290	195
Nuorisopalvelut			
Vapaa-aikatalot			
Käyttökerrat/nuorisotoiminta/vuosi	7300	9000	7650
Käyttökerrat, muut/vuosi		1600	2642
Työpajatoiminta	5000	7000	7000

Investoinnit

Leppäveden kirjaston kalustusinvestointi saatettiin onnistuneesti päätökseen ja määräraha käytettiin suunnitellusti.

Sivistystoimen tieto- ja viestintätekniikan laitteisiin varattua investointirahaa käytettiin tarpeen mukaisesti. 25.000 euroa määrarahasta jäi käyttämättä.

Koulunmäen lähiliikuntapaikka toteutui suunnitellusti. Määrärahaa jäi käyttämättä 11.000 euroa.

Koulunmäen lähiliikunta-alueelle valmistui kaikenikäisille suunnattu monipuolinen liikuntapaikka, josta löytyy ulkokuntosali, skeittipaikka sekä jääkiekkokaukalo, jota voi käyttää kesäaikaan muun muassa katukorikseen ja muuhun pelailuun.

Leppäveden liikuntapuistossa jatkettiin vuonna 2022 alkanutta yleisurheilu-, hiihtostadion- ja tenniskenttäkokonaisuuden rakentamista. Investointi jatkuu vuonna 2024.

4.2.3 Tekniset palvelut

Teknisen palvelualueen perustehtävänä on toteuttaa ja tukea kunnan sisäistä ja ulkoista palvelutuotantoa. Tavoitteena on kehittää ja rakentaa kunnan infraa, rakentaa ja ylläpitää laadukkaita toimitiloja sekä tarjota ruoka- ja puhtauspalveluja kunnan eri toimialoille. Palvelujen tuottamisessa kiinnitetään huomiota suunnitteluun ja rakentamisen laatuun ja asiakaslähtöiseen toimintatapaan.

Tekninen palvelualue käsittää viisi tulosyksikköä. Palvelualueen viidestä yksiköstä neljä kuuluu teknisen lautakunnan toimialaan, joita ovat hallinto-, suunnittelu- ja paikkatietopalvelut, yhdyskuntatek-

niset palvelut, tilapalvelut sekä ruoka- ja puhtauspalvelut. Lupa- ja valvontalautakunnan toimiala käsittelee ympäristövalvonnan tulosyksikön.

Lupa- ja valvontalautakunta hoitaa vastuukuntaperiaatteella ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan viranomaistehtäviä myös Hankasalmen kunnan alueelle. Ympäristöterveydenhuollon viranomais-tehtävissä puolestaan Laukaa ja Konnevesi muodostavat yhteistoiminta-alueen, jossa Laukaa on vastuukunta.

Tekninen lautakunta kokoontui vuoden 2023 aikana 11 kertaa ja käsittelee 155 asiaa. Lupa- ja valvontalautakunta kokoontui 10 kertaa ja käsittelee 133 asiaa.

Hallinto, suunnittelu ja paikkatietopalvelut

Hallinto- ja talous –tulospaikka vastaa teknisen palvelualueen hallinto- ja talouspalveluista. Tulospaikan tehtävänä on toteuttaa teknisen lautakunnan päätöksenteon valmistelu ja päätösten toimeenpanotehtävät yhdessä palvelualueen muiden yksiköiden kanssa. Yksikön vastuulla on hallinnon- ja talousasioiden koordinointi, seuranta ja raportoinnin kehittäminen.

Teknisellä palvelualueella tehtiin vuoden 2023 aikana kilpailutuksia 10 rakentamiseen, kunnossapitoon ja palvelunhankintaan liittyvää hankintaa. Näiden lisäksi puitejärjestelyn sisäisiä kilpailutuksia oli 1 kappale ja vuoden aikana liitettiin Hanselin yhteishankintaan polttonesteiden säiliötoimitusten osalta vuosiksi 2024-2026. Hankinnoista vastaa kukin yksikkö itse, mutta hankintojen yleinen koordinointi hoidettiin hallinnon- ja talouden yksikössä syyskuun loppuun saakka, kuten myös rakennuspalveluiden verottajailmoitukset. Hankintojen osalta kuitenkin jouduttiin järjestelemään uusiksi toimintatapoja loppuvuodeksi irtisanoutumisen vuoksi siten, että jo käynnistyneet puitesopimusten uusimisten kilpailutukset hoidettiin teknisen palvelualueen yksiköiden päälliköiden ja muiden vastuuhenkilöiden kesken yhteistyössä, sekä osittain myös käyttämällä ostopalveluita apuna muissa käynnistyvissä kilpailutuksissa. Rakennuspalvelujen verottajailmoitusten

tekeminen järjesteltiin sisäisesti toiseen yksikköön. ClouDia-järjestelmää käytettiin laajemmin hankinnoissa, mutta varsinainen koulutus jäi vähemmälle vuoden aikana.

Yksikön vastuulla olleet asuntoviranomaisen tehtävät siirtyivät osittain Aralle 1.9.2023 alkaen, ja siirtymävaihe oli näissä vuoden loppuun saakka. Aran hoidettavaksi siirtyi asuntoihin liittyvät valinta- ja luovutushintapäätökset, mutta lausuntojen, raportoinnin ja valvonnan tehtävät jäivät vielä kunnille.

Teknisen hallinnon vastuualueeseen kuuluu usean kunnan yhteistyönä hoidettavat viranomaistehtävät ja toiminnot joukkoliikenteen ja jätehuollon alueella.

Yhdyskuntatekniikan suunnittelupalveluiden tulospaikka vastaa uusien alueiden ja peruskorjattavien kohteiden suunnitelmista ja talousarvioista.

Peruskorjattavan vesihuoltoverkoston suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa Laukaan Vesihuolto Oy. Uusia vesihuoltohankkeita suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä vesihuoltoyhtiön kanssa. Vesihuoltoyhtiö vastaa kunnan omana työnä suunniteltujen ja rakentamien kohteiden kustannuksista täysimääräisesti.

Suunnitteluyksikkö on laatinut suunnitelmia myös vapaa-aikatoimen hankkeisiin mm. Leppäveden liikuntapuiston alueelle. Suunnittelupalvelut on toiminut Ely-keskuksen ja kunnan yhteisissä liikenneväylien suunnittelu- ja rakentamishankkeiden yhteistyötahona.

Jatkossa Elyn ja kunnan yhteiset liikenneväylähankkeet tulevat olemaan pääasiassa MAL-sopimuksen kautta rahoitettavia kohteita ja näissä kohteissa suunnittelun yhteistyötahona toimii kunnan puolelta maankäyttöyksikkö. Mahdollisten väyläinvestointien määrärahat tulevat säilymään kuitenkin teknisen palvelualueen investointeina.

Ely-keskuksen ja kunnan yhteishankkeena toteutettiin kävely- ja pyöräilyväylä maantie 637:n varteen, välille Peurunka - Kuusaa. Hanke valmistui lokaussa 2023 ja Laukaan kunnan rahoitusosuudeksi muodostui noin 0,65 miljoonaa euroa.

Vuonna 2023 uusia katusuunnitelmia laadittiin Kirkonkylän koulunmäen alueelle: Opinpolku, kevyen liikenteenväyliä ja Saralinnantien saattolenkki. Katusuunnitelmat sisälsivät myös tarvittavat hulevesiviemäriverkostojen suunnitelmat.

Kirkonkylän Laajalahden asuntoalueelle laadittiin vesihuoltosuunnitelmia. Uutta vesi- ja viemäriverkostoa on tarkoitus rakentaa vuonna 2024 yhteensä noin 1725 metriä.

Paikkatietopalvelut -tulospaikka tuottaa ja ylläpitää erilaisia kartta-aineistoja sekä tuottaa mittauspalveluita kunnan omiin tarpeisiin sekä kuntalaisille. Lisäksi yksikkö vastaa kuntarekisteri- ja paikkatietojärjestelmässä olevan aineiston ylläpidosta ja kehittämisestä sekä ohjelmistoympäristön toimivuudesta ja kehittämisestä omalta osaltaan.

Vuosi 2023 oli paikkatietopalveluiden osalta niin kutsuttu perustekemisen vuosi. Suurempia kehityshankkeita ei ollut vireillä ja rakennusvalvonta mitausten kysyntä pysyi edelleen hiljaisena.

Koneohjauksen käytön hyödyntämistä kehitettiin entisestään omilla infrakohteilla vuoden 2023 aikana. Vuoden 2024 alusta lähtien kunnan infratyömaat toimivat lähtökohtaisesti koneohjausavusteisesti.

Vehniän kantan kartan päivittämistä supistettiin alkuperäisestä sekä siirrettiin edelleen vuodelle eteenpäin, osin kustannussäästöjen, mutta myös maankäytön suunnittelun aikataulumuutoksista johtuen.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

HALLINTO, SUUNNITTELU JA PAIKKATIETOPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV (palkallinen työpanos)				
Vakituiset	6,69	7,1	6,91	-0,19
Määräaikaiset	0	0	0,33	0,33
Yhteensä	6,69	7,1	7,24	0,14

Hallinnon ja talouden- tulospaikalla tapahtui vuoden aikana muutoksia. Talousarviossa oli varauduttu vapautuvan viran täyttämiseen vuoden aikana. Pitkäaikainen hallinto- ja talouspäällikkö oli ilmoittanut jäävänsä pois kunnan palveluksesta vuoden 2023 lopussa ja näin ollen käynnistettiin uuden hallinto- ja talouspäällikön rekrytoiminen keväällä. Uusi hallinto- ja talouspäällikkö aloitti työnsä 1.8.2023 ollen yhtä aikaa entisen päällikön kanssa kuukauden verran perehtymässä toimenkuvaansa.

Hankinta-asiantuntija irtisanoutui tehtävästään syksyllä 2023 ja samassa päätettiin, että uutta hankinta-asiantuntijaa ei rekrytoida tekniselle palvelualueelle, vaan päätettiin rekrytoida uusi hankinta-asiantuntija konsernihallintoon palvelemaan paremmin koko kunnan hankintoihin liittyviä tehtäviä.

Suunnittelun ja paikkatietopalveluiden tulospaikoilla ei tapahtunut vuoden aikana muutoksia. Paikkatietopalveluissa oli varauduttu toisen kartoittajan rekrytoimiseen talousarviossa vuoden 2023 lopulla,

mutta siitä päätettiin luopua rakentamisen pysyessä hiljaisena. Vuoden aikana päätettiin kuitenkin, että kartoittajan toimi täytyy pitää talouden suunnitteluvuosilla ja se on suunniteltu täytettävän

suunnitelmavuosien mukaisesti vuonna 2025, mikäli rakentaminen kääntyisi nousuun ja sitä myöten laadukkaiden palveluiden tuottaminen sitä tulee vaatimaan.

Yhdyskuntatekniset palvelut

Yhdyskuntateknisten palvelujen tulosityksikkö vastaa kunnan hallintaan kuuluvien katujen-, viher-, satama- ja liikennealueiden sekä valaistuksen ylläpidosta sekä kunnan infran rakentamisesta. Tulosityksikkö jakaantuu kolmeen tulospaikkaan: liikennealueet, puistot ja yleiset alueet sekä kunnallistekniikan rakentaminen.

Yhdyskuntatekniset palvelut vastaa myös kunnan hulevesiverkostosta sekä rakentaa ja saneeraa kunnallistekniikkaa Laukaan Vesihuolto Oy:lle laadittujen suunnitelmien mukaan.

Tulosityksikkö hoitaa kunnan sisäisiä varastopalveluita edullisesti ja täydentää urakoitsijoiden tuottamia palveluita kunnan omalla konekalustolla.

Vuoden 2023 aikana on toteutettu uudisrakentamis- ja peruskorjauskohteita lautakunnan hyväksy-

män käyttösuunnitelman mukaisesti. Käyttösuunnitelmassa on huomioitu maankäytön esittämät toiveet uuden asuinalueen kadun jatkamisesta sekä katuomaisuuden korjausvelan pienentämisestä. Lisäksi Laukaan matkailu ja kulttuurikohteiden kehityshankkeita (Culture In Nature) on edistetty Sarakalliolla sekä Kirkkoniemessä.

Toteutunut uudisrakentaminen on kohdistunut Vihlavuoreen Kuhamäenkadun jatkamiseen sekä kirkonkylälle Kipparintien paikoitusalueen rakentamiseen. Toteutuneet peruskorjauskohteet ovat olleet Ketomaantien, Ketokujan, Ritokujan, Hiekkapohjantien sekä Korpelantien saneeraukset tai niiden aloitus.

Laukaan sataman kehittämistä on jatkettu sataman tarkennetun yleissuunnitelman mukaisesti. Sataman kehittämistoimenpiteenä on ollut mm. polttoainejakelupisteen suunnittelu sekä luvitus.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

YHDYSKUNTATEKNISET PALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV (palkallinen työpanos)				
Vakituiset	15,83	16	14,82	-1,18
Määräaikaiset	2,9	9	3,12	-5,88
Yhteensä	18,73	25	17,94	-7,06

Yhdyskuntatekniikan tulosityksikössä vuonna 2022-2023 tehtyjen työjärjestelyjen johdosta henkilöstösuunnitelma on toteutunut suunniteltua paremmin.

Esimerkiksi määräaikaisia henkilöitä ei ole tarvinnut palkata kesäksi nurmenleikkuuseen sitä määrää, mitä aikaisemmin oli suunniteltu.

Tilapalvelu

Tilapalvelun tulosityksikkö vastaa kunnan kiinteistöomaisuuden rakennuttamisesta, kiinteistönpidosta ja tilahallinnasta. Tulosityksikkö muodostuu kolmesta

tulospaikasta: rakennuttaminen ja tilahallinta, kiinteistönhoito sekä kunnossapito.

Rakennuttamisen ja tilahallinnan tulospaikka vastaa palveluverkon tilatarpeista, tilojen vuokrauksesta sekä teknisistä selvityksistä ja tulosityksikkötason kehittämistehtävistä.

Kiinteistönhoidon tulospaikka vastaa rakennetun kiinteistöomaisuuden elinkaaren aikaisista hoito- ja huoltotehtävistä sekä huolehtii perustehtäviensä lisäksi energianhallinnan tehtävistä, rakennusautomaatiosta, turvallisuustehtävistä sekä kiinteistönhoidon asiantuntijapalveluista.

Kunnossapidon tulospaikan vastuulla on huolehtia rakennusten elinkaaren aikaisista korjaustehtävistä. Tämän lisäksi tulospaikka toteuttaa muiden palvelualueiden tilaamia toiminnallisia muutokorjauksia ja pienimuotoisia investointihankkeita.

Toimintavuoden 2023 keskeisimmät tavoitteet saavutettiin: käynnistyneet investointihankkeet toteutuivat sovitussa aikataulussa ja alittivat kustannusennusteet 12 prosentilla. Olosuhdeilmoitusten vähäinen määrä kertoo rakennusten terveellisyydestä. Käyttäjille suunnattu asiakastyytyväisyyskyselyn tulos oli jälleen erittäin korkea. Kysely osoittaa, että tilapalvelu on onnistunut tehtävässään erinomaisesti.

Vuonna 2023 tilapalvelua työllisti sisäisten vuokrien laskentatavan uudistus. Uudistuksen myötä tilapalvelun muilta yksiköiltä laskuttama sisäinen vuokra jakautuu sekä pääoma-, että ylläpitovuokraan. Tilavuokraus Keski-Suomen Hyvinvointialueen kanssa käynnistyi vuoden 2023 alussa ja vuoden edetessä Hyvaksin tilatarve lisääntyi ja lisävuokrasopimuksia tehtiin.

Laukaan kunnanvaltuusto asetti vuoden 2023 talousarvioon 400.000 euron tavoitteen myyntituloille omaisuudesta luovuttaessa. Tilapalvelulle kohdistui tästä 13:sta palvelukäytöstä poistuneen kiinteistön myyntiprosessi. Kiinteistöt myytiin huutokauppamenettelyllä ja saadut tarjoukset käsiteltiin kunnanhallituksessa, joka teki myynneistä omat päätöksensä. Lopputuloksena myytiin 5 kiinteistöä, joista myyntituloja tilikaudelle 2023 tuli 271.000 euroa.

Tilapalvelun tunnusluvut, menojen kehitys, sisäiset vuokrat ja tilamäärien kehitys on kuvattu graafeissa 1 - 4.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

TILAPALVELU				
HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV (palkallinen työpanos)				
Vakituiset	17,72	20	20,54	0,54
Määräaikaiset	3,77	3	3,08	0,08
Yhteensä	21,49	23	23,62	0,62

Tilapalvelun tulosityksikön vuoden 2023 henkilöstösuunnitelmassa pyrittiin varmistamaan henkilöresurssien riittävyys vastaamaan palvelujen vaatimaa tasoa. Vuoden 2023 aikana vakinaistettiin kunnossapidon tulospaikan kirvesmies.

Toimintavuoden aikana poissaolojen sijaisuudet hoidettiin pääasiassa työnjohdollisin toimin jaksamalla tehtäviä. Loppuvuodesta palkattiin kiinteistömanagerille määräaikainen sijainen varmistamaan palvelun vaatimaa tasoa.

Ruoka- ja puhtauspalvelut

Ruokapalvelut tuottavat ateriapalveluja kunnan eri yksiköille sekä kunnan toimintaan liittyville ulkopuolisille asiakkaille. Toimintaa ohjaavat valtakunnalliset ravitsemussuositukset sekä asiakaslähtöinen toimintatapa taloudellista näkökulmaa unohtamatta.

Ruokapalvelukeskuksen hankesuunnittelu laitettiin tauolle talouden tasapainottamisohjelman myötä. Toimenpide ehdotuksena ruokapalveluihin esitettiin, että vuoden 2024 aikana Laukaan kunnan ateriapalvelujen omaa toimintaa kehitetään ja tehostetaan. Keittiöpalveluverkko ja valmistusprosessit tarkastellaan yhteistyössä ulkopuolisen asiantuntijan kanssa tavoitteena investointitarpeen merkittävä aleneminen. Tämä selvitystyö käynnistyi loppuvuodesta 2023.

Hävikkiruoan hyödyntämisessä on jatkettu yhteistyötä Väentupa ry:n kanssa. Väentupa on luonut Laukaaseen yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa toimivan hävikkiruokajakelun mallin, jossa ruokaa on tarjolla heikossa asemassa oleville kuntalaisille.

Ruokapalvelut ovat mukana Jyvässeudun jätepoliittisessa ohjelmassa, jossa seurataan syntyvää ruokahävikkiä ja pyritään löytämään keinoja sen vähentämiseksi.

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

RUOKA- JA PUHTAUSPALVELU

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	59,48	67,82	54,77	-13,05
Määräaikaiset	14,16	3,5	15,92	12,42
Yhteensä	73,64	71,32	70,69	-0,63

Kolme ruokapalvelun työntekijää siirtyi Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelukseen Kuuselan ja Taitojen Talon keittiöiden siirtyessä hyvinvointialueelle. Ruokapalvelukeskuksessa toimintaa on vain arkipäivisin. Muihin ruokapalvelun yksiköihin hyvinvointialueen muutoksella ei ollut vaikutusta.

Puhtauspalvelut vastaavat kunnan eri kiinteistöissä tapahtuvasta tilojen tarkoituksenmukaisesta puhtaanapidosta. Siivottavien kiinteistöjen puhtaustaso on ylläpidetty tilojen toiminnan edellyttämällä ja sopimuksen mukaisella hyvällä tasolla.

Puhtauspalveluissa käytetään oman työn lisäksi ostopalveluita. Vuonna 2023 siivottavista neliöistä oman työn osuus oli 77 prosenttia ostopalvelujen osuuden jäädessä 23 prosenttiin. Kunta hoitaa sote-tilojen siivouksen enää vain niissä kiinteistöissä, joissa hyvinvointialueelle vuokrattua toimitilaa on hyvin vähän, kuten kouluterveydenhoitajien tilat kouluilla.

Ostopalvelukohteissa seurataan palvelutasoa säännöllisesti Insta 800 siivouksen teknisen laadun mitaus- ja arviointijärjestelmällä. Laadun toteutumisen seuranta oman siivouksen kohteessa perustuu samaiseen järjestelmään sekä käyttäjiltä saatuun palautteeseen.

Puhtauspalvelussa on aloitettu toimintaprosessien tarkentaminen ja yhtenäistäminen kaikkien toimitilojen osalta. Asiaa on sisäistetty lyhyillä täsmäkoulutuksilla.

Vuoden aikana molemmat ruoka- sekä siivouspäällikkö jäivät pois kunnan palveluksesta. Tässä yhteydessä työyksiköiden hallinto yhdistettiin ja uusi ruoka- ja puhtauspalvelupäällikkö aloitti virassaan.

Eläköitymiset ja erilaiset osa-aikaisuuden muutokset ovat vaikuttaneet vakinaisten työntekijöiden henkilötyövuosiin laskevasti, mutta vastaavasti määräaikaisten määrä on kasvanut. Puhtauspalveluissa vapautuvia toimia on hoidettu määräaikaisilla työsopimuksilla toiminnan mitoituksen tarkistuksen ollessa keskeneräinen.

Työvoiman saatavuus on ollut molemmilla aloilla haasteellista. Erityisesti lyhytaikaisiin sijaisuuksiin on ollut haasteellista löytää tekijöitä. Tilanteen rat-

kaisemiseksi on tarjottu kestoaltaan pidempiä, määrällisiä sijaisuuksia sekä oppisopimuskoulutusmahdollisuutta.

Ympäristövalvonta

Laukaa tuottaa isäntäkuntaperiaatteella Laukaan ja Hankasalmen kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisen tehtävät sekä Konneveden osalta ympäristöterveydenhuollon viranomais-tehtävät. Ylikunnallisena ympäristövalvonnan viranomaisena toimiva lupa- ja valvontalautakunta koostui 10 kertaa vuoden 2023 aikana.

Rakennusvalvonta edistää hyvää rakentamistapaa ohjaamalla rakentamisen suunnittelua ja toteutusta lupakäsittelyn ja valvonnan avulla.

Rakentaminen Laukaassa jatkaa laskuaan, vaikka rakennuslupapäätösten osalta laskun jyrkkyys on jo taittunut. Myönnettyjen rakennuslupien määrä (118 kpl) on 11 prosenttia pienempi kuin vuonna 2022. Korkeiden nousu on vähentänyt jo toista vuotta peräkkäin rakentamista koko Suomessa. Myös toimenpidelupien määrä (71 kpl) on laskenut 13 prosenttia. Tämä johtuu osittain siitä, että lämmitysjärjestelmän vaihtaminen maalämpöön on vähentynyt. Toimenpideilmoituslupien määrä on vähentynyt eniten eli 19 prosenttia. Osa rakentajista odottaa rakentamislain muutosta (1.1.2025), jolloin lupakynnyksen noustessa ilmoitusmenettely poistuu kokonaan.

Uusia asuntoja on Laukaassa valmistunut viime vuonna vain 44 kappaletta. Näin alhaisia valmistuneita asuntomääriä on ollut viimeksi vuonna 2017. Viime vuonna ei käyttöön otettu yhtään kerrostaloa tai rivitaloa. Omakotitaloja ja paritaloja on kuitenkin valmistunut yhteensä 38 kappaletta, joka on ollut keskimäärin samaa tasoa viimeisimmät lähivuodet lukuun ottamatta vuotta 2022, jolloin valmistui yhteensä 52 pientaloa.

Hankasalmella rakennuslupien määrä (26 kpl) on laskenut vielä voimakkaammin 38 prosenttia ja toimenpidelupapäätökset (19 kpl) 51 prosenttia. Hankasalmella valmistui vuonna 2023 kolme uutta omakotitaloa.

Ympäristönsuojelu valvoo ja edistää ympäristönsuojelua kunnan alueella siten kuin mm. ympäristönsuojeluun, luonnonsuojeluun, vesiensuojeluun, maa-aines-, vesihuolto-, jäte- ja naapurussuhdelakiin liittyvät säädökset ja määräykset kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta edellyttävät.

Sähköisiin raportointi- ja kirjanpitojärjestelmiin siirtyminen on näkynyt vuoden aikana ympäristönsuojelun asioiden siten, että ympäristönsuojelulain mukaisten raportointivelvollisten toimintojen vuosiraportointi on siirtynyt sähköiseen ympäristönsuojelun tietojärjestelmään YLVA:aan. Tästä on tiedotettu asiakkaita alkuvuodesta. YLVA:aan vietyjen laitos-tietojen ajantasaisuutta on vuoden aikana edelleen tarkastettu, sekä lisätty raportointiin tarvittavia lomakkeita.

Toiminnanharjoittajia on myös valvonnan yhteydessä ohjattu toteuttamaan kirjanpito toimintaa koskeissa säädöksissä edellytetyllä tavalla, koska tämä puolestaan on pohjana onnistuneelle YLVA-raportoinnille.

Vuoden 2023 aikana on päivitetty Laukaan ja Hankasalmen vierasvenesatamien jätehuoltosuunnitelmat. Niiden sijainnit ja tiedot on liitetty YLVA:aan. Näin on tehty myös rekisteröityjen jätteenkeräyspisteiden päivitysten kohdalla.

Säännöllisen valvonnan valvontaohjelman mukaiset tarkastukset saatiin kaikki tehtyä. Maa-ainesten ottoalueille tehtiin vuosittaiset tarkastuskäynnit. Jätelain mukaisia roskaamisasioita oli vireillä useita.

Kiinteistökohtaisten jätevesijärjestelmien valvontaa jatkettiin. Valvonta keskittyi luokitelluille pohjavesialueille, Hankasalmella tarkastettiin myös ranta-alueen kiinteistöjä. Vuonteen pohjavesialueen suojelusuunnitelmatyötä jatkettiin.

Perinteeksi muodostuneet rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun yhteiset ympäristökatselmukset pidettiin toukokuussa.

Laukaan ja Hankasalmen yhteinen maa-ainestaksa (voimaan 1.1.2024) hyväksyttiin lupa- ja valvontalautakunnassa joulukuussa.

Ilmasto- ja energiатыön ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana 3 kertaa. Ryhmä toimii myös kunnan energiatehokkuussopimuksen (KETS) seurantaryhmänä. Kunnan energiatehokkuustoimissa on edistytty ja 80 prosenttia sopimuskauden (2017-2025) kokonaisenergiänsäästötavoitteesta on saavutettu. Kunnan verkkosivuille tehtiin ilmastotyöstä kertovat sivut, sisäistä ilmastoviestintää edistettiin ja hallintokunnille järjestettiin ilmastotyöpajoja. Kouluille ja kirjastoon hankittiin ilmastoaiheisia lautapelejä ilmastokasvatuksen tueksi. Vuoden aikana osallistuttiin myös aktiivisesti Keski-Suomen liiton vetämiin ilmastoverkostoihin.

Ilmastolakiin kirjatun kuntien ilmastosuunnitelma-veloitteen mukaisesti kunnan ilmastosuunnitelman laatimista valmisteltiin Keski-Suomen liiton Tukea Keski-Suomen kuntien ilmastotyöhön -hankkeen avustuksella. Kunnanjohtajavetoisesti käytiin keskustelua yhteisestä ilmastosuunnitelmahankkeesta naapurikuntien kanssa. Loppuvuodesta kävi

Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

YMPÄRISTÖVALVONTA

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Poikkeama
HTV				
Vakituiset	23,25	23,3	23,19	-0,11
Määräaikaiset	3,25	2,4	4,65	2,25
Yhteensä	26,5	25,7	27,84	2,14

Henkilöstössä tapahtui muutoksia vuoden 2023 aikana lähinnä rakennusvalvonnan osalta. Yksi rakennustarkastaja jäi virkavapaalle ja virkavapaan ajalle ei ole palkattu sijaista. Toinen rakennustar-

kuitenkin ilmi, että uuden hallitusohjelman myötä lain velvoite laatia kuntakohtainen ilmastosuunnitelma on poistumassa, samalla valtion tuki suunnitelman laatimiseksi poistettiin. Ilmastotyö kunnassa kuitenkin jatkuu.

Ympäristöterveydenhuolto käsittää terveysvalvonnan, eläinlääkintähuollon ja valvontaeläinlääkärit.

Elintarvikevalvonnassa päästiin noin 73 prosentin toteumaan oman riskinarvioinnin mukaisesta valvontatarpeesta (mm. Oiva-tarkastukset). Terveystoimilain mukaisessa valvonnassa päästiin noin 69 prosentin toteumaan suunnitellusta valvontatarpeesta. Tupakkavalvonnassa päästiin noin 62 prosentin toteumaan suunnitellusta. Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi suunnitelman ulkopuoliset työtehtävät vievät paljon työaikaa vuosittain.

Eläinlääkintähuollossa tehtiin yhteensä 4117 käyntiä sisältäen pieneläin-, suurelän- ja päivystyskäynnit ja yhden kunnan eläinlääkärin työpanoksen myös Äänekosken alueella sopimuksen mukaisesti.

Ympäristöterveydenhuollossa syvennettiin viranomaisyhteistyötä entisestään Pohjoisen Keski-Suomen ympäristötoimen kanssa terveysvalvonnan ja eläinsuojeluvalvonnan osalta.

kastajan virka vapautui ja se täytettiin suunnitelmusti. Koulutukseen ympäristövalvonnan yksikössä osallistuttiin keskimäärin 3 päivää henkilöä kohden, painottuen ympäristöterveydenhuoltoon.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna (TA)	Mittarit/indikaattorit (TA)	Lähtötaso/tavoitetaso (TA)	Tavoitteen toteutuminen (TP)
<p><i>Tavoitteena paremmat ja oikein kohdenneet palvelut eri käyttäjätahoille.</i></p>	<p><i>Palvelun laatu ja määrä kartoitetaan ja seurataan kyselyillä, jotka kohdentuvat kiinteistön käyttövastaaville ja ulkoisille asiakkaille.</i></p> <p><i>Ruokapalvelun asiakas-tyytyväisyyskysely järjestetään jälleen vuonna 2023. Vuonna 2021 kyselyn arvosana oli asiakasryhmästä riippuen 7,37 – 8,53 ja ruoan sekä palvelun taso arvioitiin hyväksi.</i></p>	<p><i>Asiakaspalautteen keskiarvo 3,5 ja vastausprosentti vähintään 50 %</i></p> <p><i>Kyselyn vastausprosenttia pyritään nostamaan, jotta saadaan kattavaa palautetta. Edellisessä kyselyssä vastausprosentti oli 25.</i></p> <p><i>Arvosanatavoite kaikissa ryhmissä vähintään 8.</i></p>	<p>Tilapalvelukyselyn vastausprosentti jäi tavoiteltua pienemmäksi (30 %), mutta asiakaspalautteen keskiarvo ylitti tavoitteen ollen 3,65.</p> <p>Tavoitetta ei ole saavutettu täysin. Kyselyn vastausprosenttia ei saatu kasvatetuksi sen jäädessä tälläkin kertaa 25 prosenttiin. Kyselyn kokonaisarvosanaksi muodostui 7,61-8,43. Palvelun ja ruoan taso arvioitiin hyväksi, kuten viime kyselyssä.</p>
<p><i>Saatuihin palautteisiin reagoiminen ja hyödyntäminen Palautepalvelua hyödynnetään palvelujen kehittämisessä.</i></p>	<p><i>Palautepalvelun raportit hyödynnetään. Tekniikan vastuualueelle tulleet palautteet koskevat pääosin liikennettä ja yleisiä alueita.</i></p> <p><i>Toimintatapojen muutokseen johtaneet palautteet.</i></p> <p><i>Vastausaika vuonna 2021 keskimäärin 3-5 päivää.</i></p>	<p><i>Toimenpide-ehdotuksia vuonna 2021 kaikkiaan 184 kpl. Raportit käydään yksiköissä keskusteltiin ja poimitaan konkreettiset.</i></p> <p><i>Toimenpide-ehdotukset mahdollista toteutusta varten.</i></p> <p><i>Tavoitteena vastata kolmen päivän sisällä.</i></p>	<p>Toimenpide-ehdotuksia on tullut vuonna 2023 yhteensä 172 ja ne on toteutettu aina mahdollisuuksien mukaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - 56 kpl on kohdistunut valaistukseen - 51 kpl katujen ja kevyt- väylien kunnossapi- toon. - 3 kpl liikenne järjeste- lyihin ja pysäköintiin. - 18 kpl vaaralliseen paikkaan liikenteessä - 13 kpl puistoihin ja vi- heralueisiin

<p><i>Turvalliset ja terveelliset tilat.</i></p>	<p><i>Olosuhdeilmoitukset vastaanotetaan ZEF-palvelun välityksellä. Turvallisuuteen liittyvät palautteet vastaanotetaan BEM-järjestelmään.</i></p>	<p><i>Olosuhdeilmoitusten määrä. Sisäilmakoh-teeksi nimettyjen koh-teiden määrä. Vaste-aika korkeintaan 2 työpäivää, akuutteihin havaintoihin vastataan heti.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - 5 kpl leikkipuistoihin ja ulkokuntoilualueisiin - ja loput ovat olleet yksittäisiä palautteita loppuihin kategorioihin <p>Palautteiden käsittelyajan mediaani on ollut vuonna 2023 2 päivää ja 17 tuntia.</p> <p>Olosuhdeilmoituksia vastaanotettiin ZEF-palvelun välityksellä yhteensä 49 kappaletta. Akuutteihin havaintoihin puututtiin heti eikä yhtään kiinteistöä ole luokiteltu sisäilmakoh-teeksi.</p>
<p><i>Työyhteisön hyvinvointiin panostetaan myös yksikkötasolla. Työntekijälle annetaan mahdollisuus vaikuttaa oman työn tekemiseen. Tuetaan kouluttautumista oman ammattitaidon lisäämiseksi.</i></p>	<p><i>Yksiköissä tehtävät anonymit kyselyt työhyvinvoinnista, työn sisällön kehittämistä.</i></p>	<p><i>Koulutuspäivien määrä</i></p>	<p>Työhyvinvointikysely toteutettu syksyllä 2023. Koulutuspäiviä teknisellä palvelualueella vuonna 2023 toteutui 200 työpäivää seuraavasti yksikkötasolla:</p> <p>Hallinto-, suunnittelu- ja paikatietopalvelut: 17</p> <p>Yhdyskuntatekniset palvelut: 17</p> <p>Tilapalvelu: 33</p> <p>Ruoka- ja puhtauspalvelut: 27</p> <p>Ympäristövalvonta: 106</p>
<p><i>Hankinnoissa panostetaan entistä enemmän tekniseen vuoropuheluun, jossa saadaan esiin toimijoiden näke-</i></p>	<p><i>Pidetty tilaisuudet ja osallistujamäärä. Yrittäjiltä saatu palaute.</i></p>	<p><i>Isommissa hankkeissa järjestetty markkinavuoropuhelutilaisuus. Jatkossa pyritään ulottamaan pienempiinkin hankintoihin.</i></p>	<p>Hankintoja ja niiden kilpailutuksien toteutuksia tuli tarkastella uudelleen, kun hallintosääntö päivitettiin vuoden aikana. Joidenkin hankintojen osalta on käytetty ulkopuolista</p>

<p><i>mykset hankinnan toteuttamisesta ja sisällystä.</i></p> <p><i>Tilojen, jotka eivät ole kunnan omassa käytössä, aktiivinen tarjoaminen yrityksille. Joustava toteutus esim. tilojen muutoksissa.</i></p>	<p><i>Toimitilojen vuokrausaste.</i></p>	<p><i>Kehitetään yleisötilaisuuksien lisäksi kevyempiä tapoja markkinatilanteen selvittämiseksi.</i></p> <p><i>Tavoitetaso ulkoisten kohteiden osalta 100 %</i></p>	<p>suunnittelua ja myös omaehtoista markkinatutkimusta tehty.</p> <p>Tilaisuuksia ei pidetty henkilöstövajauksen vuoksi.</p> <p>Tilapalvelun hallinnoimien tilojen kokonaisvuokrausaste oli vuoden 2023 lopussa 93%. Teravamäen koulun kiinteistökaupan siirtyminen vuodelle 2024 puolelle pienensi lukua.</p>
---	--	---	--

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Teknisen palvelualueen taloudelliset tavoitteet suhteessa valtuustoon toteutuivat hyvin. Toimintakate alitti talousarvion noin 429.000 eurolla. Toimintatuottoja suhteessa talousarvioon onnistuttiin kasvattamaan noin 357.000 eurolla ja kuluissa koko palvelualueen osalta säästettiin noin 72.000 euroa.

Hallinto, suunnittelu- ja paikkatietopalveluiden taloudelliset tavoitteet toteutuivat hyvin. Tulosityksikön toimintakate jäi noin 200.000 euroa alle talousarvion.

Hallinnon ja talouden suurin poikkeama syntyi Keski-Suomen pelastuslaitos liikelaitoksen taloudellisen loppuselvityksen seurauksena. Liikelaitoksen toiminta osana Jyväskylän kaupunkia päättyi 31.12.2022, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi Jyväskylän kaupungilta Keski-Suomen hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Laukaan kunta oli jäsenkuntana mukana liikelaitoksessa. Taloudellisen loppuselvityksen seurauksena Laukaan kunta sai ylijäämän palautusta 94.053,47 euroa, joka kirjattiin vuodelle 2023.

Joukkoliikenteen osalta talousarvio toteutui suurin piirtein ennakoidusti. Jyväskylän seudun joukkoliikenteessä oli ennätysvuosi matkustajamäärissä. Etenkin loppuvuodesta matkustajamäärät kasvoivat selvästi ennakoituun nähden.

Paikkatietopalvelujen talousarvio toteutui vajaa 50.000 euroa talousarviota paremmin. Tuloja syntyi 13.000 euroa enemmän, jonka lisäksi suunniteltuja toimenpiteitä siirrettiin eteenpäin kustannussäästöjen ja maankäytön toiveiden mukaisesti.

Yhdyskuntateknisten palveluiden talousarvioon varattuihin käyttötalousmenoihin oli varattu 2.404.000 euroa, joka ylittyi noin 210.000 eurolla kalliin talven johdosta. Käyttötaloustuloja talousarvioon oli arvioitu kertyvän 389.000, mutta tuloja kertyi noin 148.000 enemmän, joten yhdyskuntatekniikan käyttötalouden toimintakate ylittyi talousarviosta ainoastaan 61.500 eurolla.

Tilapalvelun toimintakatetavoite ylitettiin 145.000 eurolla. Tilapalvelun toimintakate koostuu pitkälti kiinteistöjen vuokratuloista ja rakennuskannan ylläpitokustannuksista. Ulkoisten vuokralaisten osuus kokonaisuudesta on hyvinvointialueen muodostumisen myötä noussut 5 prosentista 25 prosenttiin.

Uudisrakentamisen loppuminen ja tilamäärän vakiinnuttaminen on vakiinnuttanut myös toimintakuluja. Toimintakulut alittivat talousarvion 175.000 eurolla. Toimintatuotot 31.000 euroa.

Korkojen nousun myötä Kirkonkylän koulun leasingvuokraan haettiin keväällä lisämäärärahaa 260.000 euroa. Lisämäärärahaa ei myönnetty ja tarve katettiin muista kuluista.

Vuoden 2023 talousarvion laadinnan aikana tulevien hyvinvointialuevuokrien laskentaperusteet olivat vielä avoimia ja hyvinvointialueelle siirtyneiden asuntojen vuokrat luettiin talousarviovaiheessa tilapalvelun tuloksi. Asuntojen vuokraus kuitenkin siirtyi hyvinvointialueelle ja syksyllä 2023 haettiin talousarviomuutosta tilapalvelun toimintakatteen. Tilapalvelun toimintakatetavoitetta pienennettiin 213.210 euroa.

Edelleen avoinna ollutta rakennuttajainsinöörin virkaa ja rakennuttajasihteerin toimea sekä kunnossapidon tulospaikalta eläköityneiden kirvesmiehien toimia ei täytetty vaan kyseiset tehtävät hoidettiin olemassa olevan henkilöstön toimesta ja osopalveluna vuosisopimuskumppaneilta.

Ruoka- ja puhtauspalveluiden taloudelliset tavoitteet saatiin saavutetuiksi. Yleisen hintakehityksen ja taloudellisen tilanteen johdosta työyksikössä tarkasteltiin niin hintoja, hankintoja kuin toimintatapoja. Tilikauden tulos toteutui yhteensä noin 30.000 euroa ennakoitua parempana.

Ruokapalvelujen tulospaikalla tulos toteutui 100.000 euroa ylijäämäisenä. Tämä saavutettiin kiinnittämällä huomiota erityisesti hankintoihin ja niiden määrään.

Puhtauspalvelujen puolella tulos toteutui vastavasti alijäämäisenä 89.000 euroa. Suurin ylimenevä kustannus muodostui henkilöstökustannuksista.

Ympäristövalvonnan toimintakulut alittuivat budjetoidusta ja käyttöprosentti oli 97,3. Toimintatuotot sen sijaan toteutuivat 107,7 prosenttisesti. Toimintakate oli 89,6 prosenttia.

Vuoden aikana kilpailutettiin kunnan järjestämistä vastuulla oleva löytöeläinten vastaanotto toiminta. Löytöeläinten vastaanotto toiminta osoittautui ennakoitua edullisemmaksi.

Arvio tulevasta kehityksestä

Lähivuosina teknisen palvelualueen suurimmat haasteet liittyvät talouteen sekä palveluverkko- ja toimintaympäristömuutoksiin. Vuoden 2023 alusta aloittanut Keski-Suomen hyvinvointialue muutti toimintojen luonnetta myös teknisellä palvelualueella, kun perusturvan ja pelastuslaitoksen toiminnot siirtyivät hyvinvointialueen järjestettäväksi. Hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa siirtyivät kunnan omistamat sote-kiinteistöt ja Laukaan paloasema hyvinvointialueen käyttöön kolmen vuoden vuokrasopimuksella. Sopimuksessa on lisäksi vuoden optio. Vuokra-ajan päätyttyä palveluiden järjestämiseksi tarvittavan toimitilamäärän optimointi tulee toteutuessaan muuttamaan kiinteistöjen käyttöastetta. Hyvinvointialueella on käynnissä palveluverkko tarkastelu, jonka johdosta kunnan omistuksessa olevien sote rakennusten käyttöä ja tarvetta palvelutuotannossa arvioidaan. Joidenkin rakennusten osalta tämä saattaa johtaa siihen, että rakennuksille joudutaan etsimään muuta käyttöä. Toisaalta voi vapautua tiloja myös kunnan omaan käyttöön.

Toimintoja tullaan jatkossakin tarkastelemaan kriittisesti henkilöiden vaihtuessa. Samalla se tarjoaa mahdollisuuden muuttaa toimintatapoja ja tehostaa toimintaa yli organisaatorajojen. Yhteistyö kunnan eri palvelualueiden ja yksiköiden välillä tulee entisestään lisääntymään yhteisten hankkeiden myötä. Myös tilaratkaisuissa yhteisten toimitilojen käyttö kunnan ulkopuolisten tahojen kanssa lisääntyy entisestään.

Talouden tasapainottamisohjelman yksi tavoiteista on teknisten tukipalvelujen yhtiöittäminen vuoden 2025 alkuun mennessä. Tämän tarkoituksena on tuoda yhteen eri hallinnonalojen tukipalveluja tuottavat toimijat. Toimintojen yhdistämisellä ja yhtiöittämisellä tavoitellaan 20 prosentin säästöä toimintakuluissa vuoden 2027 loppuun mennessä. Tässä onnistuminen vaatii huolellista suunnittelua ja yhteistyötä henkilöstön, päättäjien, yhtiön ja tilaajan kesken.

Investointihankkeiden ohjaamisessa ja päätöksenteossa tulee kiinteistöstrategian muutostarve huomioida, koska Laukaan kunnan eri palvelualueiden tuottamat kuntalaispalvelut muuttuvat ja toimitilojen sekä tukipalveluiden tulee muuntautua tarvetta vastaaviksi. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tilatarve tulisi voida täyttää muilla ratkaisuilla, kuin pysyvillä uudisrakennuksilla. Hanksuunnitteluvaiheessa tilaratkaisuvaihtoehdot arvioidaan kulloisenkin tarpeen ja palvelutuotannon kehittymis- arvon perusteella. Vuosina 2023 ja 2024 käynnistyneiden hanksuunnitteluvaiheessa olevan kohdeiden osalta voidaan todeta, että näistä harva tulee johtamaan uudisrakentamiseen ja muiden osalta tarve ratkaistaan joko toiminnan järjestämisellä toisin tai vuokratarkaisuilla.

Tilapalvelussa lähivuosien keskeinen tavoite on luopua kunnan toimintaan soveltumattomista kiinteistöistä. Huoneistojen, rakennusten ja kiinteistöjen myynnin aktiivisuutta säätelee markkinatilanteen lisäksi kiinteistöistä luopumisstrategian noudattaminen. Tähän vaikuttaa suuresti maankäytön tai elinkeinopolitiikan kehityssuunnitelmat, joiden yhdistäminen kiinteistöstrategiaan on tulevien vuosien korkean prioriteetin tehtävä. Kiinteistöstrategia tulee päivittää. Vuoden 2023 loppupuolella toteutettiin useamman kiinteistön myynti huutokaupalla. Kiinteiden ylläpitokulujen karsimiseksi tätä menettelyä on syytä harkita myös jatkossa.

Hyvinvointialueuudistuksen aikana on valmistunut sisäisen vuokralaskennan malli, joka perustuu valtioneuvoston asetukseen. Laskentamallin käyttöönotto Laukaan kunnan sisäisten vuokrien määrittelyssä toi muutoksia veloitusperiaatteisiin. Tällä on suoraa vaikutusta palvelualueiden taloussuunnitteluun.

Uudistuva rakennuskanta on lisännyt investointien poistokustannuksia ja oletettavasti myös muita toimintakuluja. Kiinteistöomaisuuden uudistuessa kiinteistönpidolta tullaan vaatimaan uudenlaista osaamista.

Myös lainsäädännössä tapahtuvat muutokset muuttavat toimintatapoja. Uusi rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025 ja se tulee vaikuttamaan monella tavoin kunnallisen rakennusvalvontaviranomaisen tehtäviin. Uuden lainsäädännön vaikutukset selvinnevät kuluvan vuoden aikana. Valmisteilla on tähän perustuen uusi rakennusjärjestys.

Uusi rakentamislaki tuo ilmastonmuutoksen torjunnan kattavaksi osaksi rakentamisen lainsäädäntöä. Ilmastoasiat saavat tulevaisuudessa entistä suuremman painoarvon kunnan ja teknisen toimialan toiminnassa, kun uuden ilmastolain mukainen kunnan ilmasto-ohjelma saadaan laadittua. Ohjelmassa kunnan ilmastotyölle laaditaan selkeät tavoitteet ja toimenpiteet. Esimerkiksi hankintatöissä nousevat keskiöön kestävätkä julkiset hankinnat ja kestävyyskriteerien käyttö tarjouspyynnöissä.

Sähköisten palveluiden entistä laajempi käyttöön-otto etenee. Yleisten alueiden lupien sähköinen lupapalvelu on helpottanut ja nopeuttanut hakemus-

ten käsittelyä. Koronan aikana kuntalaiset ovat oppineet käyttämään sähköisiä palveluita ja tähän kehitykseen kannattaa jatkossakin panostaa muun muassa sähköisiä lomakkeita ja ohjeistuksia kehittämällä. Eri järjestelmien yhteensopimattomuus aiheuttaa edelleen ylimääräistä työtä ja eri ohjelmien integrointi on entistä tärkeämpää, kun siirrytään kohti sähköistä arkistointia.

Ammattitaitoisen työvoiman rekrytointi on tulevaisuudessa haasteellista. Tällä hetkellä esimerkiksi ruokapalvelussa on vaikeuksia saada ammattitaitoista työvoimaa varsinkin sijaisuuksiin. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden varmistamiseksi yksikössä on selvitetty erilaisia sijaisjärjestelyratkaisuja. Vaikeudet työvoiman saatavuudessa näkyvät myös muualla teknisellä toimialalla. Osaajia eläköityy enemmän kuin koulutusjärjestelmä tuottaa uusia. Myös työympäristöt muuttuvat entistä vaativammaksi uusien oppimis- ja työskentelytilojen sekä toimitilojen kasvavan laiteautomaation myötä. Ammattitaidon ylläpitoon tulee kiinnittää jatkossakin huomiota mm. koulutuksen avulla.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kunnan kiinteistökanta on tällä hetkellä melko uutta, kun uudisrakennushankkeita on toteutettu mittavissa määrin. Sitä kautta myös kiinteistöjen korjausvelka on vähäinen. Viimeisimpänä vuosina 2022 valmistuivat Kirkonkylän ja 2023 Vihtavuoren kouluhankkeet, jotka nostivat Laukaan kunnan kiinteistöjen kuntoluokan noin 90 prosenttiin. Kunnan omistuksessa on kuitenkin vielä vanhempia palvelutuotantoon kelpaamattomia rakennuksia. Näihin sisältyy taloudellista riskiä ja kiinteistöriskiä. Vuonna 2023 tehostettiin kiinteistöistä luopumista myymällä tarpeettomia kiinteistöjä.

Talorakennusinvestointien hankesuunnitteluvaiheessa arvioidaan rakennushankkeen taloudelliset, henkilöturvallisuutta vaarantavat, ympäristöön vaikuttavat ja muut sellaiset riskit, joihin tulee erityisellä huolellisuudella varautua. Toteutus-suunnitteluvaiheessa näiden riskien poistamiseksi laaditaan

suunnitelmat ja seurantajärjestelmät. Hanke-suunnittelu- ja urakkavaiheessa on luottamushenkilöedustus. Hankkeeseen osallistuvia hallintokuntia sekä tarvittaessa muita päätöksentekovelimiä tiedotetaan määräajoin hankkeen etenemisestä. Talorakennusinvestoinneista laaditaan loppuraportit, joissa todetaan hankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Talorakennusinvestointien juoksumallin on yleisesti hyväksytyt julkisen rakentamisen mallin mukainen.

Rakennetun kiinteistöomaisuuden ja niiden alueiden rakenteellisia riskejä arvioidaan kuntokartoitus-toiminnan avulla, mikä muodostaa lähtötiedon kiinteistöjen korjaus- ja kunnossapito-ohjelmia varten. Vuosittain tehtävillä kiinteistökierröksillä kartoitetaan yhdessä käyttäjien kanssa kunnossapitotarpeet ja toiveet, jotka siirretään työohjelmaan. Työ-

ohjelma ja sen taloudellinen sisältö käsitellään talousarvion yhteydessä. Kunnan talouden tasapainottamisohjelma asettaa kunnossapidolle paineita taloudellisten resurssien suhteen. Riskienhallinnan kannalta olisi kuitenkin ensiarvoisen tärkeää, että kiinteistöjen kunnosta ja arvon säilymisestä kyettäisiin huolehtimaan riittävässä määrin.

Talonrakennuksen rakennushankkeiden työmaakouksissa on kaksi edustajaa teknisestä lautakunnasta.

Laissa (620/2010) ja asetuksessa (659/2010) tulvariskien hallinnasta on säädetty tulvariskien hallinnan suunnittelusta merkittävillä tulvariski alueilla. Kunnan vastuulla on hulevesitulvariskien hallinta suunnittelualueellaan. Kunta on tehnyt arvioinnin hulevesitulvasta aiheutuvista tulvariskeistä. Huletulvariskien arviointi suoritetaan kuuden vuoden välein. Seuraava päivitys on vuoden 2024 loppuun mennessä

Suunnitelmassa esitetyn arviointimenetelmän ja käytössä olleiden tietojen perusteella kunnan alueella ei tunnistettu olevan alueita, joissa tulevaisuudessa mahdollisesti esiintyvä hulevesitulva voisi aiheuttaa yleiseltä kannalta merkittäviä vahingollisia seuraamuksia. Kuitenkin ilmastonmuutoksesta mahdollisesti lisääntyvä kosteus- ja vesirasitus infran rakenteille on otettava huomioon.

Hulevesien päätyminen viemäriverkostoon sen sijaan on riski jätevesiverkostolle ja sen toiminnalle kunnan alueella. Hulevedet aiheuttavat myös lisääntyvää virtaamaa JS-Puhdistamolla. Näin ollen hulevedet muodostavat taloudellisen riskin lisääntyvinä jätevesikustannuksina. Viemäriverkoston hulevesisaneerauksiin on panostettu menneinä vuosina ja tulokset näkyvät vesimäärien vähenemisenä. Hulevesien verkostoon pääsyn estämiseksi on tulevaisuudessa jatkettava verkostosaneerauksia ja sadevesiviemärintiä.

Kunnan vesihuollon järjestämiseen liittyy toiminnallisia riskejä. Vesihuollon palveluvelvoitteen täyttämistä huolehtii kunnan 100 prosenttisesti omistama vesihuolto-yhtiö Laukaan Vesihuolto Oy. Ris-

keihin varaudutaan suunnittelulla, joka tähtää käyttökelpoisen raakaveden riittävyyden varmistamiseen sekä valmiussuunnittelulla, jolla varaudutaan vesihuollon järjestämiseen häiriötilanteissa tai pidempiaikaisissa poikkeusoloissa. Water safety plan (wsp) on tehty. Vedenottamokapasiteettia on lisätty. Toramäkeen on valmistunut uusi vedenkäsittelylaitos, jonne vesi johdetaan uudesta vedenotto-kaivosta Valkolan Riikolanniemenestä, Sulkusillasta ja Toramäen kaivosta.

Jyväskylän seudulla on laadittu vesihuollon yleissuunnitelmat seutukuntaakohtaisesti ja kuntakohtaisesti. Kunnanvaltuustossa on hyväksytty vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys Laukaan alueelle. Vesihuolto-yhtiössä on laadittu vesihuollon valmiussuunnitelma, jota päivitetään säännöllisesti. Suunnitelma perustuu kattavaan riskien arviointiin ja sisältää yksityiskohtaisia toimintaohjeita mahdollisesti toteutuvien riskien varalta. Valmiussuunnitelma sisältää myös kriisiviestintäsuunnitelman. Suunnitelmaa päivitetään jatkuvasti.

Edellä mainitut suunnitelmat soveltuvat noudatettavaksi myös normaaliolojen häiriötilanteissa. Viime aikoina on sovittu lisättävän yhteistoimintaa seudun kuntien kesken häiriötilanteissa. Vesi- ja viemärilaitoksen häiriötilanteiden varalta työhön osallistuvaa henkilökuntaa, mukaan lukien aliurakoitsijat, ohjeistetaan kirjallisilla työtapaohjeilla. Vuonna 2021 toteutettiin myös normaaliolojen häiriötilaneharjoitus yhteistyössä vesiosuuskuntien kanssa.

Vesihuoltoverkostojen ja katuverkoston ylläpidon ja uusimisen rahoitus tulee riittävällä tavalla huomioida pitkävaikutteisesti. Ellei näin tapahdu, aiheutuu tästä toiminnallinen ja taloudellinen riski, kun korjausvelka kasvaa. Vesihuoltoverkostojen saneerausinvestoinneilla ja katujen korjausinvestoinneilla korjausvelkaa on saatu vähennettyä. Katujen kunto-luokka on Laukaassa hiukan keskiarvon yläpuolella.

Sähkökatkosten varalle on vesihuoltolaitokselle hankittu neljä siirrettävää varavoimakonetta. Kriittisimpiin kohteisiin, niin vesihuollon kuin kiinteistöjenkin puolella, on varauduttu kiinteällä varavaimalla. Varavoima on pyritty mitoittamaan siten,

että oleelliset toiminnot voidaan pitää käynnissä ilman valtakunnanverkon sähköä. Varavoimakoneet ovat säännöllisten määräaikaishuoltojen ja –tarkastusten piirissä.

Keski-Suomen pelastuslaitos on omassa riskikartoituksessaan arvioinut onnettomuus- ja muita riskejä kunnan alueella.

Laukaaseen on laadittu kunnan liikenneturvallisuus-suunnitelma. Liikenteen turvallisuusriskiä vähennetään suunnitelmassa esitetyillä tavoilla rakentamalla mm. hidastetöyssyjä, kevyen liikenteen väyliä ja jättölenkkejä. Laukaa on ollut mukana Keski-Suomen kuntien yhteisessä liikenneturvallisuushankkeessa. Liikenneturvallisuustyöryhmä kokoontuu säännöllisesti pohtimaan liikenneturvallisuuden kannalta olennaisia parantamiskohteita. Lisäksi Laukaa on laatinut kävelyn ja pyöräilyn edistämissuunnitelman, jossa tarkastellaan myös osaltaan liikenneturvallisuusasioita.

Palvelualueella laaditaan säännöllisesti raportit tulosyksiköiden käyttötalouden tuloista ja menoista. Raportit käsitellään kuukausittain pidettävissä yhdyskuntateknisten palvelujen ja kiinteistöpalvelujen työmaakokouksissa. Vähintään neljännesvuosittain raportit käsitellään teknisessä lautakunnassa. Investointimenoista tehdään omat raportit, jotka myös esitellään kuten edellä.

Yhdyskuntatekniikan investoinneista tehdään kohdekohtaista jälkilaskentaa, jotka käsitellään työmaakokouksissa ja laskelmat saatetaan tekniselle lautakunnalle tiedoksi.

Riskeistä, niiden toteutumisesta ja toimenpiteistä riskien realisoitumisen vähentämiseksi laaditaan riskienhallintataulukko tilinpäätöksen yhteydessä

Erityisiä ympäristöriskejä ei ole tiedossa. Jätehuolto on annettu kuntien yhteisen jäteviranomaisen ja Mustankorkea Oy:n hoidettavaksi, joka puolestaan toimii yhteistyössä valtakunnallisten toimijoiden kanssa esimerkiksi ongelmajätealalla. Ympäristöterveydenhuollolla on oma laatujärjestelmä, joka kattaa koko toiminnan riskienhallinnan.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kunnan konserniohjeen. Laukaan Vesihuolto Oy ja Laukaan Vuokrakodit Oy toteuttaa toimintaansa konserniohjeen mukaisesti.

Viime aikoina on tapahtunut ja lähivuosina tulee tapahtumaan henkilökunnan siirtymisiä eläkkeelle. Riittävän ammattitaitoisen ja myös määrältään riittävän henkilöstön rekrytoinnista tulee huolehtia ajoissa, jottei tästä aiheudu toiminnallisia ja taloudellisia riskejä. Teknisen palvelualueen, kuten myös Laukaan kunnan, on huolehdittava riittävästä houkuttelevuudesta työnantajana, jotta asiansa osavien työntekijöiden rekrytointi onnistuisi.

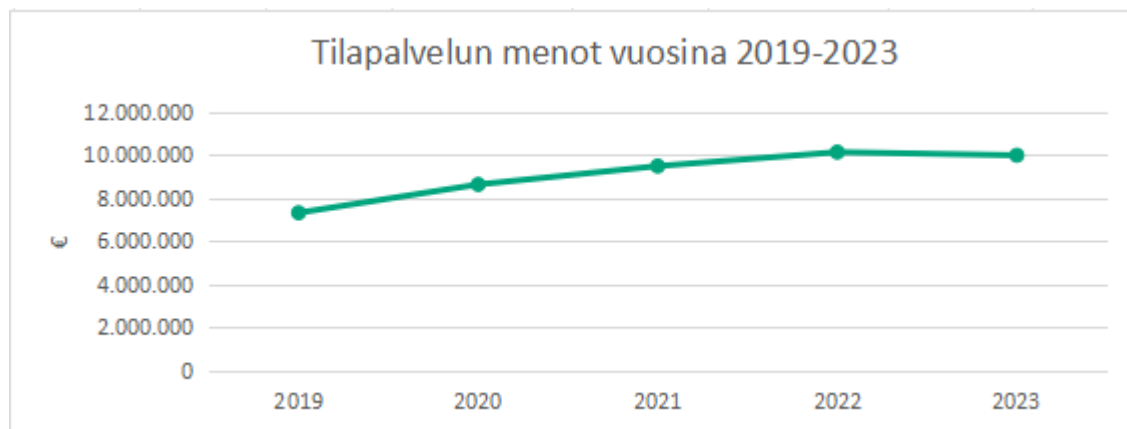
Graafit 1-9

Graafi 1. Tilapalvelun tunnusluvut vuonna 2023

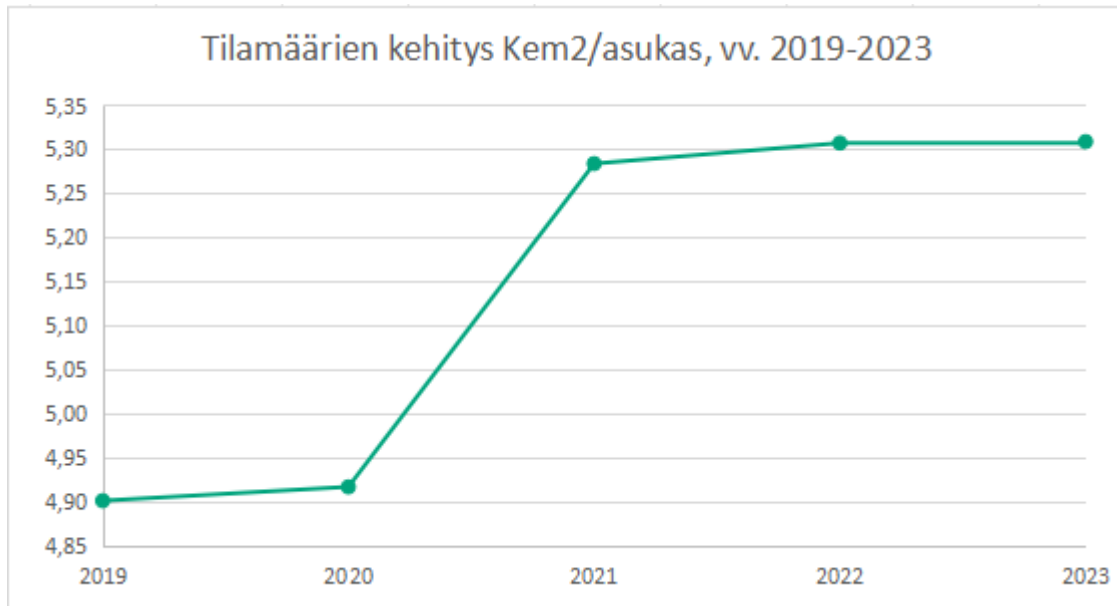
TILAPALVELUN TUNNUSLUVUT	TA 2023 +M	TP 2023
Tilapalvelun tulot €	14 587 700	14 557 070
Tilapalvelun menot €	10 159 620	9 984 390
Käyttökate €	4 428 080	4 572 680
Poistojen kattaminen %	103	112
Tilapalvelun menot yhteensä e/kem ² /kk	8,49	8,36
- hallinto €/kem ² /kk	Ei eritelty	1,90
- kiinteistönhoito €/kem ² /kk	Ei eritelty	0,75
- ulkoalueet €/kem ² /kk	Ei eritelty	0,22
- energiat €/kem ² /kk	2,66	2,26
- kunnossapito €/kem ² /kk	0,87	0,80
- kunnossapito €/kem ² /kk		
TILAMÄÄRÄT		
Sisäisesti vuokratut kem ²	78 127	79 403
HVA vuokratut kem ²		14 137
Ulos vuokratut kem ²	10 674	3 113
Tyhjät tilat kem ²	10 502	10 261
Vuokrausaste %	89,4	93
TILOJEN KÄYTÖN TEHOKKUUS		
Vuokrattu kem ² /asukas	4,72	5,15

INVESTOINNIT

Talonrakennusinvestoinnit M€	1,077	0,953
Talonrakennusinvestoinnit €/asukas	57	51

Graafi 2. Tilapalvelun menot vuosina 2019-2023**Graafi 3. Tilapalvelun sisäiset vuokrat vuonna 2023**

Graafi 4. Tilapalvelun tilamäärien kehitys vuosina 2019-2023

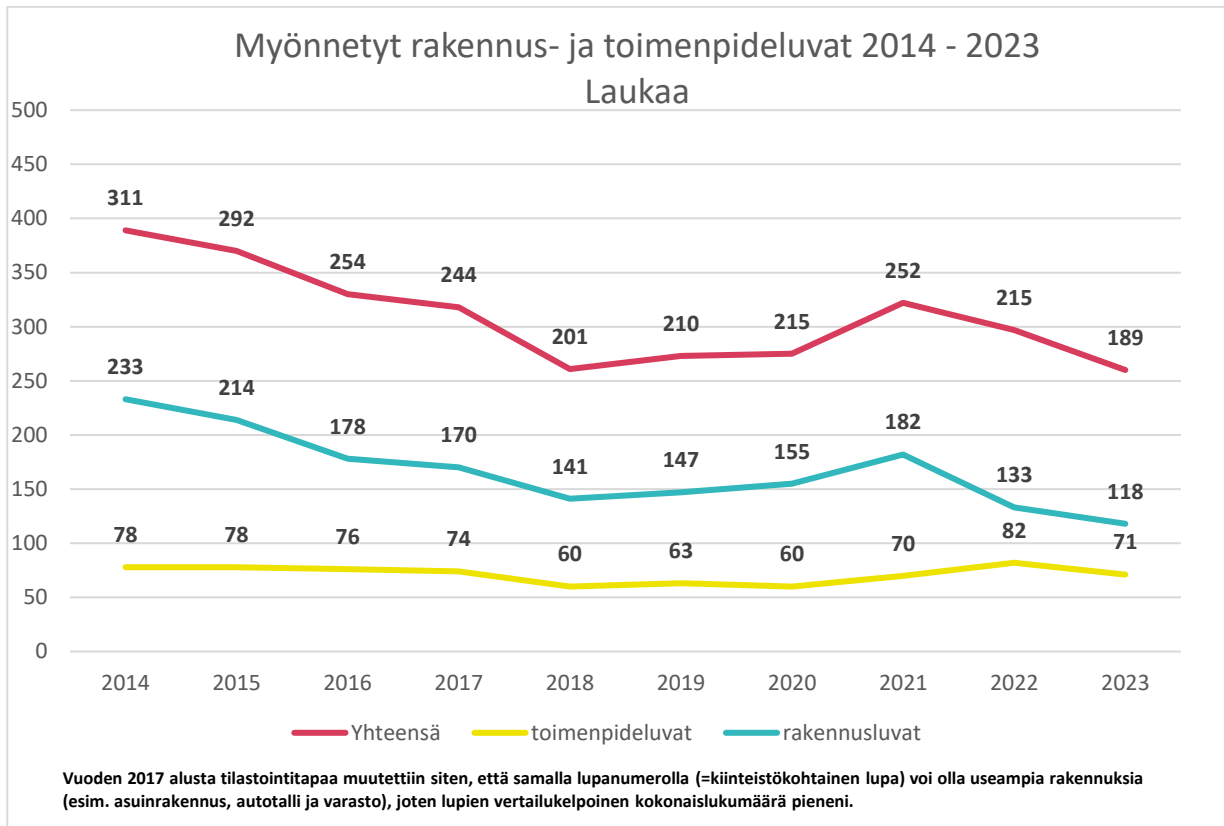
Graafi 5. Ympäristönsuojelun tunnusluvut vuonna 2023

Suoritteet Laukaa	TP 2022	TP 2023
Ympäristölupapäätöksiä (myös yhteisluvut)	5	4
Maa-aineslupapäätöksiä	1	2
JL 100 §:n mukaisia rekisteröintejä	1	3
YSL 115a §:n mukaisia ilmoituspäätöksiä	0	1
YSL 116 §:n mukaisia rekisteröintejä	1	1
YSL 118 §:n mukaisia ilmoituksia	13	11
Pakkotoimipäätöksiä YSL tai jätelain velvoitteiden täyttämiseksi	4	5
Vesihuoltolain 11§:n mukaisia päätöksiä liittymisvelvollisuudesta	7	7
Ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamispäätöksiä	6	11
YSL 156 d §:n mukaisia poikkeamispäätöksiä talousjätevesikäsittelyn vaatimuksista	1	2
Maastoliikennelain 30 §:n mukaisia päätöksiä	1	0
Valvottavia ympäristölupia	49	51
Valvottavia YSL 115a §:n mukaisia ilmoituspäätöksiä	<i>ei raportoitu v. 2022</i>	2
Valvottavia YSL 116 §:n mukaisia rekisteröintejä	<i>ei raportoitu v. 2022</i>	14
YSL 168 §:n mukaisia valvontakäyntejä	19	23

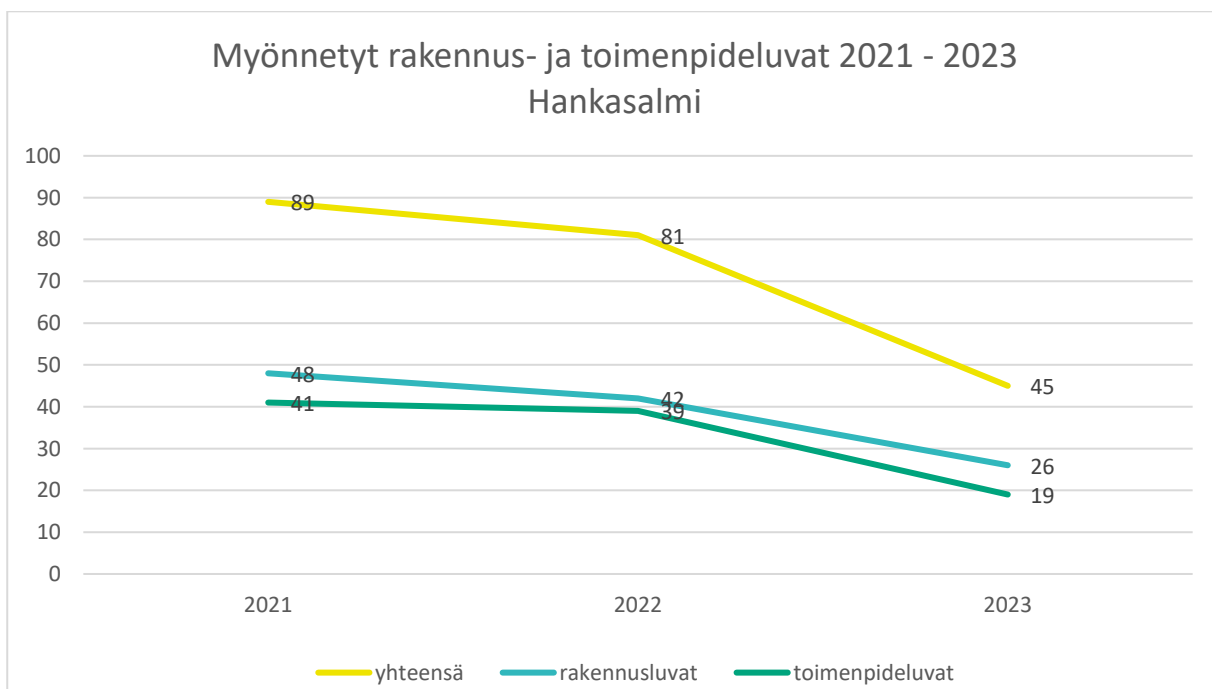

Valvottavia maa-aineslupia	58	54
Maa-aineslupien tarkastus- ja valvontakäyntejä	53	53
Kunnan ympäristösuojeluviranomaisen lausuntoja	20	18
Ilmoituksia lannan aumaamisesta	13	13
Suoritteet Hankasalmi	TP 2022	TP 2023
Ympäristölupapäätöksiä (myös yhteisluvut)	0	3
Maa-aineslupapäätöksiä	0	0
JL 100 §:n mukaisia rekisteröintejä	0	2
YSL 115a §:n mukaisia ilmoituspäätöksiä	2	1
YSL 116 §:n mukaisia rekisteröintejä	0	0
YSL 118 §:n mukaisia ilmoituksia	2	4
Pakkotoimipäätöksiä YSL tai jätelain velvoitteiden täyttämiseksi	0	0
Vesihuoltolain 11§:n mukaisia päätöksiä liittymisvelvollisuudesta	1	2
Ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamispäätöksiä	1	1
YSL 156 d §:n mukaisia poikkeamispäätöksiä talousjätevesikäsitelyn vaatimuksista	0	0
Maastoliikennelain 30 §:n mukaisia päätöksiä	0	0
Valvottavia ympäristölupia	21	21
Valvottavia YSL 115a §:n mukaisia ilmoituspäätöksiä	<i>ei raportoitu v. 2022</i>	5
Valvottavia YSL 116 §:n mukaisia rekisteröintejä	<i>ei raportoitu v. 2022</i>	5
YSL 168 §:n mukaisia valvontakäyntejä	8	14
Valvottavia maa-aineslupia	14	14
Maa-aineslupien tarkastus- ja valvontakäynnit	14	22
Kunnan ympäristösuojeluviranomaisen lausuntoja	8	6
Ilmoitukset lannan aumaamisesta	2	7

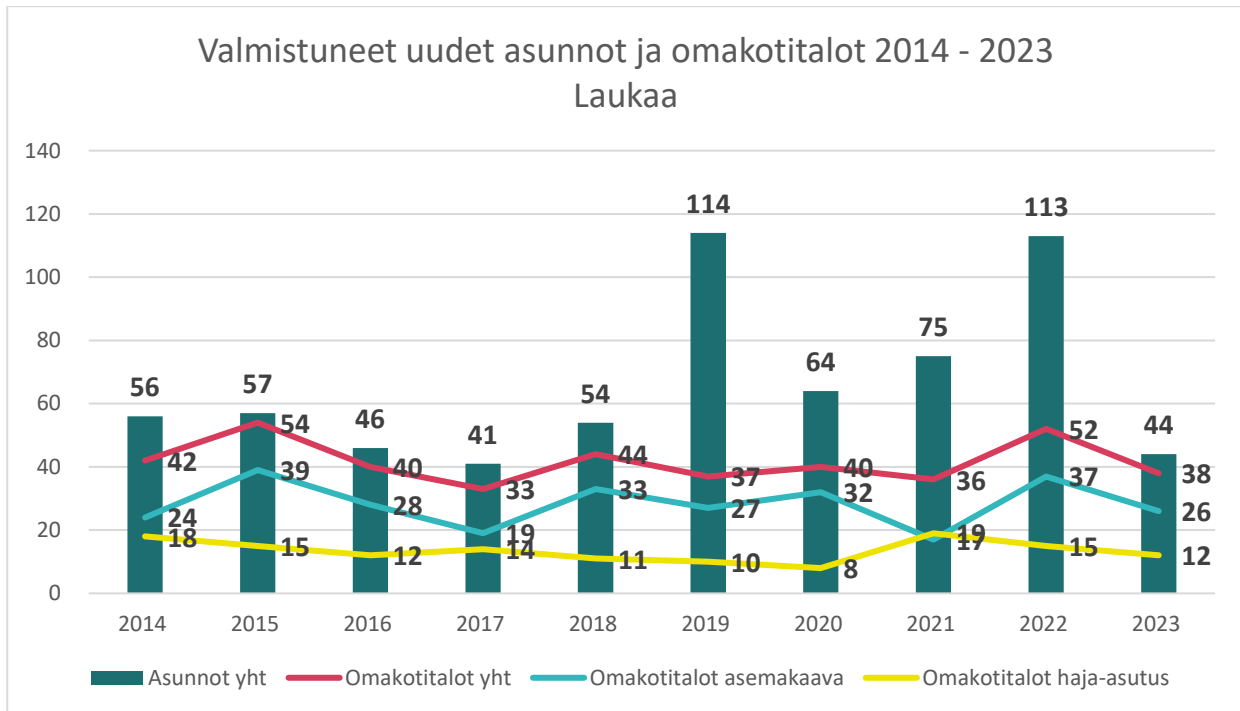
Graafi 6. Rakennusvalvonta, Myönnettyt rakennus- ja toimenpideluvat 2014-2023, Laukaa

Graafi 7. Rakennusvalvonta, Myönnettyt rakennus- ja toimenpideluvat 2021-2023, Hankasalmi

Graafi 8. Rakennusvalvonta, Valmistuneet uudet asunnot ja omakotitalot 2014-2023, Laukaa

Graafi 9 Rakennusvalvonnan tunnusluvut 2023

Suoritteet Laukaa	TP 2022	TP 2023
Rakennuslupapäätökset	133	118
Toimenpidelupapäätökset	82	71
Muut luvat (purkaminen, maisema, määräaikainen)	21	17
Toimenpideilmoituspäätökset	78	63
Rakennuslupakatselmukset	479	414
Jatkoaikapäätökset ja rak.aikaiset muutospäätökset	30	13
Suoritteet Hankasalmi	TP 2022	TP 2023
Rakennuslupapäätökset	42	26
Toimenpidelupapäätökset	39	19
Muut luvat (purkaminen, maisema, määräaikainen)	6	3
Toimenpideilmoituspäätökset	13	13
Rakennuslupakatselmukset	156	114
Jatkoaikapäätökset ja rak.aikaiset muutospäätökset	4	6
Valmistuneet uudet omakotitalot	2	3

Investoinnit

Tilapalvelu

Talonrakennusinvestoinnit toteutuivat määräraha-avarausten puitteissa. Tilapalvelun talousarviossa oli varattu noin 6 miljoonaa euroa investointiohjelmaan, josta toteutettiin vuoden aikana vain noin 0,95 miljoonaa euroa. Kolme suurta investointihanketta jätettiin toteuttamatta, kun tilatarpeet pystyttiin ratkaisemaan ilman investointia.

Tämän vuoksi talousarviota muutettiin 13.11.2023 § 53 valtuustossa, jossa tehtiin kokonaisuudessaan 4.928.000 euron vähennys teknisen palvelualueen investointiohjelman talousarvioon. Muutokset koskivat tilapalvelun kohteita.

Käytetty määräraha jakautui yhteensä 19 talonrakennusinvestointiin.

Vihtavuoren koulukeskus

Vihtavuoren koulukeskuksen laajennus vastaanotettiin syksyllä 2022. Vastaanoton jälkeen neuvottelut lisä- ja muutostöistä sekä keskeneräisistä urakkasuorituksista johtivat lisämäärärahan tarpeeseen vuodelle 2023, johon varattiin 357.000 euroa muutetussa talousarviossa. Alkuperäisessä talousarviossa ei osattu arvioida, että kuluja enää kohdistuisi vuodelle 2023. Kokonaisuudessaan hanke alitti sille tavoitehintalaskelmassa ja lopullisessa kustannusarviossa hyväksytyt kustannukset.

Leppäveden päiväkotiratkaisu

Leppäveden alueen toimitilaratpeen ratkaisemiseen varattiin 2.100.000 euroa vuoden 2023 investointiohjelmaan. Hankesuunnittelutyö ei johtanut investointiin ja suunnittelukustannuksia kertyi 1.600 euroa. Syntyneet kustannukset siirrettiin sivistyspalveluiden käyttötalouteen.

Vuonteen alueen päiväkoti-kouluratkaisu

Vuonteen alueen varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen toimitilaratpeen ratkaisemiseen varattiin investointimäärärahaa 1.050.000 euroa. Han-kesuunnittelutyö ei johtanut investointiin ja suunnittelukustannuksia kertyi 8.400 euroa. Syntyneet kustannukset siirrettiin sivistyspalveluiden käyttötalouteen.

Kuhankosken koulu-päiväkotiratkaisu

Kuhankosken alueen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimitilaratpeen selvittämiseksi perustettiin hankesuunnittelutyöryhmä. Hankesuunnitteluun varattiin 150.000 euroa. Hankesuunnittelutyö ei johtanut investointiin eikä kustannuksia syntynyt.

Saralinnan peruskorjaus

Vuoden 2023 investointiohjelmaan varattiin 45.000 euroa Saralinnan peruskorjauksen suunnitteluun ja tarvittaviin lisätutkimuksiin. Saralinnassa laitettiin syyskuussa kunnanhallituksen päätöksellä myyntiin eikä suunnittelua aloitettu. Kustannuksia ei syntynyt.

Kuntalan uudisrakennus

Hankkeen edistäminen on ollut haastavaa jo useamman vuoden ajan. 30.000 euron investointivaraukseen saatiin 10.000 euroa lisämäärärahaa. Toteuma oli noin 38.000 euroa.

Ruokapalvelukeskus

Hankesuunnittelu pysäytettiin maaliskuussa 2023 ja investointiohjelmaan varattu 2.000.000 euron määräraha pienennettiin 50.000 euroon. Tarveselvittelyä jatketaan ja selvittelykustannuksia syntyi noin 40.000 euroa.

Pienet investoinnit

Kunnan omistama rakennuskanta on korkean kuntoluokan omaisuuserä. Korjausvelkaa on suhteellisen vähän. Jotta omaisuuden arvo säilyy,

edellyttää se sekä käyttövaroin, että investointivaroisin tapahtuvaa ennakoivaa kunnossapitoa ja toisaalta resursseja vikakorjausten hoitamiseen. Kunta varasi tilapalvelun investointiohjelmaan 550.000 euron määrärahan ennalta kohdentamattomiin investointiluonteisiin tehtäviin. Määräraha jaetaan toimintavuoden aikana perustettaville investoinneille. Vuoden 2023 aikana määrärahaa käytettiin 442.000 euroa.

Koulujen piha-alueiden kunnostus

Koulujen piha-alueiden kunnostamiseen ja vuosittain varattu 30.000 euron investointimääräraha. Vuonna 2023 tästä käytettiin noin 24.000 euroa.

Energiainvestoinnit

Vuosittaisesta 50.000 euron energiainvestointirahasta käytettiin 32.000 euroa Vihtavuoren päiväkodin ilmanvaihdon parantamiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen.

Yhdyskuntatekniset palvelut

Vuoden 2023 talousarvioon oli varattu yhdyskuntatekniikan investointeihin 2.870.000 euroa, josta Elyn kanssa yhteishankkeena oli varattu 900.000 euroa Peurunka-Kuusa kevyenliikenteenväylän rakentamiseen. Elyn kanssa toteutettu yhteishanke toteutui kunnan osalta noin 650.000 eurolla.

Tuosta 2.870.000 eurosta liikennealueiden investointeihin oli varattu 1,68 miljoonaa euroa, josta käytettiin 1,4 miljoonaa euroa. Isoimpia investointihankkeita olivat aluevalaistustyöt, noin 250.000 euroa sekä Kuhamäenkadun jatkaminen 230.000 euroa ja Ketomaantien saneeraus noin 220.000 euroa.

Puistojen ja muiden yleisten alueiden hankkeille oli varattu käyttösuunnitelmaan noin 300.000 euroa, joista toteutui noin 240.000 euroa. Suurimpana hankkeena jatkettiin Laukaan sataman kehitystä, sataman polttoainepisteen saneeraus noin 110.000 euroa.

4.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio- muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
1 000 euroa					
Toimintatulot					
Myyntitulot	8 329,8	-81,1	8 248,7	9 077,5	828,8
Maksutulot	1 238,7	150,0	1 388,7	1 499,3	110,6
Tuet ja avustukset	2 351,8	-6,1	2 345,7	2 492,3	146,6
Muut tulot	16 111,1	-669,0	15 442,1	15 695,3	253,2
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	38 080,5	2 262,6	40 343,1	40 032,1	310,9
Palvelujen ostot	20 806,9	-331,0	20 475,9	20 657,2	-181,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	6 551,2	-136,5	6 414,7	5 620,8	793,9
Avustukset	2 215,2	5,2	2 220,4	2 418,4	-198,0
Muut kulut	13 858,5	-523,5	13 335,0	13 833,3	-498,3
Toimintakate	-53 481,0	-1 883,0	-55 364,0	-53 797,5	1 566,5
Verotulot	42 874,0	1 108,6	43 982,6	44 327,2	344,6
Valtionosuudet	20 400,0	-220,0	20 180,0	20 740,6	560,6
Rahoitustulot ja -kulut					
Korkotulot muilta	350,0	0,0	350,0	350,7	0,7
Muut rahoitustulot muilta	200,0	0,0	200,0	416,9	216,9
Korkokulut	1 700,0	400,0	2 100,0	1 865,4	234,6
Muut rahoituskulut	15,0	0,0	15,0	7,0	8,0
Vuosikate	8 628,0	-1 394,4	7 233,6	10 165,5	2 931,9
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	8 146,8	-300,0	7 846,8	7 348,4	498,4
Tilikauden tulos	481,2	-1094,4	-613,2	2 817,1	3 430,3

VEROTULOT 2023 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	33 752,0	658,6	34 410,6	34 960,6	550,0
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 988,0	0,0	2 988,0	2 804,0	-184,0
Kiinteistövero	6 134,0	450,0	6 584,0	6 562,7	-21,3
Yhteensä	42 874,0	1 108,6	43 982,6	44 327,2	344,6

VEROTULOT 2018-2022	Tulovero %	Verotettava tulo Milj. €	Muutos %
Verovuosi 2018	21,50	398,1	2,16
Verovuosi 2019	21,50	409,5	2,86
Verovuosi 2020	21,50	418,00	2,08
Verovuosi 2021	21,50	432,20	3,40
Verovuosi 2022	21,50	450,30	4,19
Verovuosi 2023*			

*Vuoden 2023 verotettavat tulot eivät tilinpäätöshetkellä ole tiedossa

KIINTEISTÖVEROPROSENTIT 2023	Vero-%
Yleinen kiinteistövero	1,30
Vakituiset asuinrakennukset	0,70
Muut asuinrakennukset	1,40
Rakentamaton rakennuspaikka	3,00
Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero	1,10
Voimalaitokset	2,85

VALTIONOSUUDET 2023 1 000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Peruspalvelujen valtionosuus	10 790,0	0,0	10 790,0	10 946,5	156,5
Verotuloihin perustuva tasaus	8 100,0	0,0	8 100,0	8 090,8	-9,2
Harkinnavarainen valtionosuus	0,0	0,0	0,0	400,0	400,0
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-1 270,0	-220,0	-1 490,0	-1 384,6	105,4
Verotulomenetysten kompensatio	2 780,0	0,0	2 780,0	2 687,9	-92,1
Yhteensä	20 400,0	-220,0	20 180,0	20 740,6	560,6

4.4 Investointiosan toteutuminen

Investointien	Talousarvio	Talousarvio-	TA muutosten	Toteuma	Poikkeama €	Poikkeama%
toteutuminen 2023	2023	muutokset	jälkeen	2023	talousarvioon	talousarvioon
Ict; tietoliikenneverkko, tietokoneet, puhelimet, kopiokoneet	370 000	0	370 000	368 703	1 297	0 %
Asianhallinnan ja arkistoinnin järjestelmät	50 000	0	50 000	21 076	28 924	58 %
Yritystonttien esirakentaminen	1 000 000	0	1 000 000	712 812	287 188	29 %
Osakkeet ja osuudet	10 000	0	10 000	0	10 000	100 %
Maan osto	700 000	0	700 000	235 438	464 562	66 %
Maan myynti	-100 000	0	-100 000	-70 305	-29 695	30 %
Sivistyspalvelut						
Sivistystoimen tieto- ja viestintätekn. laitteet	50 000	0	50 000	24 141	25 859	52 %
Lukion lähiliikuntapaikka	0	0	0	-5 600	5 600	0 %
Kirkonkylän koulun lähiliikuntapaikka	0	212 790	212 790	201 617	11 173	5 %
Leppäveden kirjaston kalusto	30 000	0	30 000	30 062	-62	0 %
Leppäveden liikuntapuisto	225 000	0	225 000	301 650	-76 650	-34 %
Leppäveden liikuntapuisto, valtion avustus	-50 000	0	-50 000	-120 000	70 000	-140 %
Tekniset palvelut						
Sivistyspalvelut, kiinteistöt						
Vihtavuoren koulukeskus	0	357 000	357 000	356 398	602	0 %
Leppäveden päiväkotiratkaistu	2 100 000	-2 100 000	0	-1 598	1 598	0 %
Vuonteen päiväkotikoulu- ja kouluratkaisu	1 050 000	-1 050 000	0	-8 410	8 410	0 %
Kuhankosken koulu- ja päiväkotiratkaistu	150 000	-150 000	0	0	0	0 %
Saralinnan peruskorjaus	45 000	-45 000	0	0	0	0 %
Koulujen piha-alueiden kunnostus	30 000	0	30 000	24 363	5 637	19 %
Teknisten palveluiden kiinteistöt:						
Kuntalan uudisrakennuksen suunnittelu	30 000	10 000	40 000	38 460	1 540	4 %
Ruokapalvelukeskus	2 000 000	-1 950 000	50 000	39 517	10 483	21 %
Pienet investoinnit:						
Kohdentamaton investointimääräraha	550 000		550 000	407 939	142 061	26 %
Tekninen toimi, kiinteistöt:						
Energiainvestoinnit	50 000	0	50 000	32 129	17 871	0 %
Yhdyskuntatekniikka:						
Liikennealueet, puistot ja yleiset alueet	1 970 000	0	1 970 000	1 646 054	323 946	16 %
Peurunka-Kuusa kevyenliikenteenväylä	900 000	0	900 000	648 759	251 241	28 %
Investointimenot	11 310 000	-4 715 210	6 594 790	5 079 111	1 515 679	4
Investointitulot	-150 000	0	-150 000	-195 905	45 905	0
Laukaan kunnan nettoinvestoinnit yhteensä	11 160 000	-4 715 210	6 444 790	4 883 206	-1 561 584	-24 %

4.5 Rahoitusosan toteutuminen

RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN 1000 euroa	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	8 628,0	-1 394,4	7 233,6	10 165,5	2 931,9
Tulorahoituksen korjaukset	-400,0	-100,0	-500,0	-491,1	8,9
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-11 310,0	4 715,2	-6 594,8	-5 079,1	1 515,7
Rahoitusosuudet inv.menoihin	50,0	0,0	50,0	125,6	75,6
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	500,0	100,0	600,0	561,4	-38,6
Toiminta ja investoinnit, netto	-2 532,0	3 320,8	788,8	5 282,3	4 493,4
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	0,0	0,0	0,0	-0,3	-0,3
Antolainasaamisten vähennykset	750,0	0,0	750,0	799,7	49,7
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys*	-11,0	0,0	-11,0	-25 020,6	-25 009,6
Lyhytaikaisten lainojen muutos*	1 793,0	-3 320,8	-1 527,8	26 448,1	27 975,9
Muut maksuvalmiuden muutokset	0,0	0,0	0,0	-10 628,6	-10 628,6
Vaikutus maksuvalmiuteen	0,0	0,0	0,0	-3 119,4	-3 119,4

25 M€ joukkovelkakirjalaina erääntyy keväällä 2024, joten se on siirretty pitkäaikaisista lainoista lyhytaikaisiin.

5 Tilinpäätöslaskelmat

5.1 Tuloslaskelma

Toimintatuotot	2023	2022
Myyntituotot	3 083 696,83	3 815 567,52
Maksutuotot	1 496 737,28	4 905 239,67
Tuet ja avustukset	2 492 279,86	3 219 082,73
Muut toimintatuotot	5 366 937,98	3 866 672,44
	12 439 651,95	15 806 562,36
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	32 309 151,10	40 923 539,29
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	6 535 989,98	8 435 887,54
Muut henkilösivukulut	1 186 994,56	1 662 535,95
Palvelujen ostot	14 670 883,85	74 954 440,49
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5 619 115,98	5 977 792,22
Avustukset	2 418 399,50	4 786 108,86
Muut toimintakulut	3 496 653,32	3 522 065,43
	66 237 188,29	140 262 369,78
Toimintakate	-53 797 536,34	-124 455 807,42
Verotulot	44 327 189,40	78 602 990,90
Valtionosuudet	20 740 593,00	47 605 299,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	350 728,00	361 246,71
Muut rahoitustuotot	416 933,55	284 662,36
Korkokulut	1 865 443,79	94 731,50
Muut rahoituskulut	6 985,89	55 178,65
Vuosikate	10 165 477,93	2 248 481,40
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	7 348 414,95	6 917 222,63
Satunnaiset tuotot	0,00	112 154,27
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 817 062,98	-4 556 586,96

5.2 Rahoituslaskelma

Toiminnan rahavirta	2023	2022
Tulorahoitus		
Vuosikate	10 165 477,93	2 248 481,40
Satunnaiset erät	0,00	112 154,27
Tulorahoituksen korjauserät		
- Pakolliset varaukset	0,00	-1 226 140,52
- Investointihyödykkeiden myyntivoitot	-491 138,39	-522 949,07
Investointien rahavirta		
Investoinnit		
Investointimenot	-5 079 110,74	-9 366 898,96
Rahoitusosuudet investointimenoihin	125 600,00	94 271,00
Investointihyödykkeiden luovutustulot	561 443,00	593 649,39
Toiminnan ja investointien rahavirta	5 282 271,80	-8 067 432,49
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-342,07	-46 876,73
Antolainasaamisten vähennykset	799 695,02	752 350,63
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	-10 936,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-25 020 568,04	-9 632,04
Lyhytaikaisten lainojen muutos	26 448 090,21	5 002 652,00
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-193 568,08	-30 379,39
Vaihto-omaisuuden muutos	-11 299,97	10 398,50
Saamisten muutos	-639 645,96	134 143,18
Korottomien velkojen muutos	-9 784 051,01	4 648 527,05
Rahoituksen rahavirta	-8 401 689,90	10 450 247,20
Rahavarojen muutos	-3 119 418,10	2 382 814,71
Rahavarat 31.12.	1 104 816,08	4 224 234,18
Rahavarat 01.01.	4 224 234,18	1 841 419,47
	-3 119 418,10	2 382 814,71

5.3 Tase

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	150 417 362,81	156 634 685,46
Aineettomat hyödykkeet	41 754,23	37 033,85
Aineettomat oikeudet	41 754,23	37 033,85
Aineelliset hyödykkeet	121 172 406,40	123 688 627,90
Maa- ja vesialueet	18 151 865,98	17 273 925,21
Rakennukset	84 823 374,66	63 920 848,84
Kiinteät rakenteet ja laitteet	14 495 922,46	14 117 059,47
Koneet ja kalusto	2 985 441,64	3 432 185,26
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	715 801,66	24 944 609,12
Sijoitukset	29 203 202,18	32 909 023,71
Osakkeet ja osuudet	9 694 284,12	12 600 752,70
Muut lainasaamiset	18 981 778,90	19 781 131,85
Muut saamiset	527 139,16	527 139,16
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	9 579,90	10 139,90
Lahjoitusrahastojen varat	9 579,90	10 139,90
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 528 093,15	7 996 565,32
Vaihto-omaisuus	167 226,51	155 926,54
Aineet tarvikkeet ja tavarat	167 226,51	155 926,54
Saamiset	4 256 050,56	3 616 404,60
Pitkäaikaiset saamiset	20 000,00	
Muut saamiset	20 000,00	
Lyhytaikaiset saamiset	4 236 050,56	3 616 404,60
Myyntisaamiset	1 368 019,06	1 807 313,91
Lainasaamiset	1 248 233,11	0,00
Muut saamiset	546 988,92	886 678,88
Siirtosaamiset	1 072 809,47	922 411,81
Rahoitusarvopaperit	0,00	1 957 450,02
Rahat ja pankkisaamiset	1 104 816,08	2 266 784,16
VASTAAVAA YHTEENSÄ	155 955 035,86	164 641 390,68

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	31 277 722,81	29 655 687,32
Peruspääoma	31 175 919,40	32 370 946,89
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	-2 715 259,57	1 841 327,39
Tilikauden yli- / alijäämä	2 817 062,98	-4 556 586,96
PAKOLLISET VARAUKSET	1 659 905,00	1 659 905,00
Muut pakolliset varaukset	1 659 905,00	1 659 905,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	126 558,94	320 687,02
Lahjoitusrahastojen pääomat	48 349,14	12 184,90
Muut toimeksiantojen pääomat	78 209,80	308 502,12
VIERAS PÄÄOMA	122 890 849,11	133 005 111,34
Pitkäaikainen	31 312 134,13	56 332 702,17
Joukkovelkakirjalainat	0,00	25 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27 992 772,02	28 013 340,06
Muut pitkäaikaiset velat	3 319 362,11	3 319 362,11
Siirtovelat		
Lyhytaikainen	91 578 714,98	76 672 409,17
Lyhytaikaiset joukkovelkakirjalainat	82 000 000,00	56 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	20 568,04	20 568,04
Lainat muilta luotonantajilta	448 090,21	0,00
Saadut ennakot	2 690,00	10 179,00
Ostovelat	4 097 481,94	12 137 193,19
Muut lyhytaikaiset velat	672 778,92	909 577,59
Siirtovelat	4 337 105,87	7 594 891,35
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	155 955 035,86	164 641 390,68

5.4 Konsernituloslaskelma

	2023	2022
Toimintatuotot	22 626 325,80	50 364 297,52
Toimintakulut	79 637 344,00	175 708 910,53
Osuus osakkuusyhtiön voitosta (tappiosta)	0,00	0,00
Toimintakate	-57 011 018,20	-125 344 613,01
Verotulot	44 327 189,40	78 602 990,90
Valtionosuudet	28 575 256,09	55 230 420,36
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	29 260,15	13 373,82
Muut rahoitustuotot	388 361,63	514 939,36
Korkokulut	2 361 820,90	519 380,43
Muut rahoituskulut	36 808,13	101 969,59
Vuosikate	13 910 420,04	8 395 761,41
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	9 653 443,57	11 072 713,76
Lisäpoistot	0,00	464 371,35
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Satunnaiset erät	0,00	509 824,15
Tilikauden tulos	4 256 976,47	-2 631 499,55
Tilinpäätössiirrot	-2 116,22	-430 508,07
Tilikauden vero	-1 299,51	0,00
Laskennalliset verot	-58 825,65	104 577,80
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	4 194 735,09	-2 957 429,82

5.5 Konsernin rahoituslaskelma

Toiminnan rahavirta

Vuosikate	13 910 420,04	8 395 761,41
Satunnaiset erät	0,00	509 824,15
Tilikauden verot	-1 299,51	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	-536 310,94	-554 065,08

Investointien rahavirta

Investointimenot	-6 462 403,90	-15 462 628,24
Rahoitusosuudet investointeihin	125 600,00	128 855,65
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	623 190,20	774 242,25

Toiminnan ja investointien rahavirta 7 659 195,89 -6 208 009,86

Rahoituksen rahavirta

Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-342,07	-139 133,71
Antolainasaamisten vähennykset	799 695,02	844 607,61
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	963 260,71	-10 936,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-28 995 268,12	-2 926 065,82
Lyhytaikaisten lainojen muutos	27 716 983,47	6 051 030,68
Oman pääoman muutokset	9 005,76	-110 020,01
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	358 007,51	-30 259,11
Vaihto-omaisuuden muutos	12 137,66	40 137,41
Saamisten muutos	732 095,49	-3 778 762,77
Korottomien velkojen muutos	-10 398 152,31	4 219 837,60

Rahoituksen rahavirta -8 802 576,88 4 160 435,88

Rahavarojen muutos -1 143 380,99 -2 047 573,98

Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	4 898 929,88	7 222 802,08
Rahavarat 01.01.	6 042 310,87	9 270 376,06
	-1 143 380,99	-2 047 573,98

5.6 Konsernitase

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	174 007 823,69	207 215 086,75
Aineettomat hyödykkeet	151 318,72	2 847 748,08
Aineettomat oikeudet	151 318,72	2 847 748,08
Muut pitkävaikutteiset menot		
Ennakkomaksut		
Aineelliset hyödykkeet	167 892 260,36	197 459 387,06
Maa- ja vesialueet	19 113 500,79	19 409 294,83
Rakennukset	113 955 142,92	117 161 832,32
Kiinteät rakenteet ja laitteet	29 151 825,97	29 328 896,35
Koneet ja kalusto	3 580 722,29	5 233 192,09
Muut aineelliset hyödykkeet	1 062 696,84	1 140 608,55
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 028 371,55	25 185 562,92
Sijoitukset	5 964 244,61	6 907 951,61
Osakkuusyhteisöosuudet	423 187,93	423 187,93
Muut osakkeet ja osuudet	4 715 131,41	5 521 800,48
Muut lainasaamiset	59 206,90	103 987,85
Muut saamiset	766 718,37	858 975,35
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	539 637,54	1 223 824,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT	9 892 395,15	18 998 371,09
Vaihto-omaisuus	201 865,02	556 956,14
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	61 347,66	87 553,90
Lyhytaikaiset saamiset	4 730 252,59	11 131 058,98
Rahoitusarvopaperit	547 422,44	2 459 118,44
Rahat ja pankkisaamiset	4 351 507,44	4 763 683,63
VASTAAVAA YHTEENSÄ	184 439 856,38	227 437 282,14

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	30 064 157,28	28 667 269,02
Peruspääoma	31 175 919,40	32 370 946,89
Arvonkorotusrahasto	250 964,63	250 910,54
Muut omat rahastot	2 839 825,77	2 940 843,61
Edellisten tilikausien yli- / alijäämä	-8 397 287,61	-3 938 002,20
Tilikauden yli- / alijäämä	4 194 735,09	-2 957 429,82
PAKOLLISET VARAUKSET	1 659 905,00	1 096 317,20
Muut pakolliset varaukset	1 659 905,00	1 096 317,20
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 337 200,36	1 537 447,98
VIERAS PÄÄOMA	151 378 593,74	196 136 247,94
Pitkäaikainen	52 860 580,19	107 997 598,66
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	51 840 378,56	105 343 004,34
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	86 798,57	1 757 844,48
Laskennallinen verovelka	933 403,06	896 749,84
Lyhytaikainen	98 518 013,55	88 138 649,28
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	87 056 651,50	60 603 896,25
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	11 461 362,05	27 534 753,03
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	184 439 856,38	227 437 282,14

6 Tilinpäätöksen liitetiedot

6.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

6.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1) Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti asianomaiselle tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetietojen kohdassa 11 suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinnan mukaisesti tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan. Laukaan kunnalla on koronvaihtosopimus, jota käsitellään liitetietojen kohdassa 41.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty asianomaisen hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

2) Tuloslaskelman ja taseen esittämistavan muutokset

Ei ilmoitettavaa.

3) Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Ei ilmoitettavaa.

4) Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuosi 2023

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnan toiminnoista sosiaali- ja terveystoimi, pelastustoimi, kuntouttava työtoiminta, koulupsykologit ja –kuraattorit siirtyivät hyvinvointialueen toiminnaksi. Kunnan ulkoiset toimintatuotot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 3,4 miljoonaa euroa, toimintamenot 74,0 miljoonaa euroa, verotulot 34,3 miljoonaa euroa, valtionosuudet 26,3 miljoonaa euroa. Kunta vuokrasi Sote-kiinteistöt hyvinvointialueelle saaden 3,1 miljoonan euron vuokratulot. Aiemmin Sote-kiinteistöt käsiteltiin perusturvapalveluiden sisäisenä vuokramenona ja tilapalveluiden sisäisenä vuokratulona.

Taseessa kuntayhtymien jäsenosuudet 2,9 miljoonaa euroa ja irtaimen omaisuuden siirto 46.292,30 euroa kirjattiin peruspääomaa vastaan. Hyvinvointialueelle siirtynyt lomapalkkavelka 1,8 miljoonaa euroa on kirjattu peruspääomaa vastaan. Peruspääoma väheni mainittujen kirjausten myötä 1,2 miljoonaa euroa. Siirrot on tehty alkusaldoissa 1.1.2023.

Laukaan kunnalle myönnettiin harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2022 yhteensä 1,0 miljoonaa euroa ja vuonna 2023 0,4 miljoonaa euroa.

5) Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Ei ilmoitettavaa.

6.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Osakkuusyhteisöt on jätetty yhdistelemättä, koska yhdistelemättä jättämisellä on vähäiseksi katsottava merkitys konsernin omaan pääomaan ja tulokseen. Konsernitilinpäätöksen liitetietona 20-22 on kuitenkin ilmoitettu osakkuusyhteisön nimi, omistusosuus ja omistusosuutta vastaava määrä omasta- ja vieraasta pääomasta sekä tilikauden voitosta tai tappiosta viimeksi laaditusta tilinpäätöksestä.

Sisäiset liiketapahtumat

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Kiinteistöveroja ei ole eliminoitu.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuuden eliminointi

Ei ilmoitettavaa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisön aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli-/alijäämän oikaisuksi.

Edellisen tilikauden konsernitietojen vertailukelpoisuus

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri kuului Laukaan kuntakonserniin vuonna 2022. Hyvinvointialueuudistuksen myötä sairaanhoitopiiri lakkasi, eikä sitä yhdistetä Laukaan kunnan konsernitilinpäätökseen 2023.

Sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyjen ja konsernirakenteen muutoksesta johtuvat vaikutukset on kirjattu aloittavaan taseeseen. Muutokset, jotka vaikuttavat konsernin yli-/alijäämään, on esitetty edellisten tilikausien yli-/alijäämässä.

Tilikaudella 2022 eliminoitiin pakollisen varauksen kirjaus, 1,7 miljoonaa euroa. Pakollinen varaus on riidanalainen, ja kirjaus on tämän vuoksi edelleen 31.12.2023 taseessa. Koska Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ei kuulu enää kuntakonserniin, konsernin pakollisia varauksia ja edellisten tilikausien yli-/alijäämätiliä on oikaistu.

6.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6.2. Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6) Toimintatuotot toimialoittain

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Yleishallinto	816 748,63	345 017,85	816 748,63	345 017,85
Sosiaali- ja terveystoimet	0,00	30 801 764,39	0,00	6 094 360,66
Opetus- ja kulttuuritoimet	5 469 195,77	4 680 064,88	4 309 026,62	3 524 619,07
Yhdyskuntapalvelut	3 635 646,12	3 682 922,30	183 744,74	147 221,01
Muut palvelut yhteensä	12 704 735,28	10 854 528,10	7 130 131,96	5 695 343,77
Toimintatuotot yhteensä	22 626 325,80	50 364 297,52	12 439 651,95	15 806 562,36

7) Verotulojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Kunnan verotulo	34 960 562,25	67 984 998,73
Kiinteistövero	6 562 659,44	6 213 269,51
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 803 967,71	4 404 722,66
Verotulot yhteensä	44 327 189,40	78 602 990,90

8) Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2023	2022
Laskennalliset valtionosuudet		
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	19 437 250,00	39 792 287,00
Siitä: Verotuloihin perustuva tasaus	8 090 771,00	11 478 556,00
Siitä: Harkinnanvar. korotus	400 000,00	1 000 000,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-1 384 565,00	-1 171 434,00
Verotulomenetysten korvaus	2 687 908,00	8 984 446,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	20 740 593,00	47 605 299,00

9) Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	5 440 610,73	59 001 233,96
Muiden palvelujen ostot	9 230 273,12	15 953 206,53
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	14 670 883,85	74 954 440,49

10) Valtuustoryhmille annetut tuet

Ilmoitettu kohdassa 3.1.2

11) Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Pysyvien vastaavien poistojen määrittämisessä on käytetty kunnanvaltuuston hyväksymää poistosuunnitelmaa. Kunnanvaltuusto tarkensi ohjeita 9.9.2013 §:ssä 206 ja 14.2.2022 §:ssä 7. Pienet hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluksi. Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista mukaan poistot pysyvien vastaavien hankintamenoista aloitetaan, kun hyödyke on otettu käyttöön toiminnassa. ICT-hankintojen, tie- ja puistoalueiden poistojen valmistumisajankohtaa on tarkastettu. Poistot on aloitettu hyödykkeiden valmistuttua, 1.12.2023. Aikaisempien tilikausien käytäntönä on ollut aloittaa kyseisten hyödykkeiden poistot 1.7. alkaen, vaikka investointihankkeet eivät ole kokonaisuudessaan valmistuneet siihen mennessä. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat seuraavat:

Laukaan kunnan poistosuunnitelma 1.3.2022 alkaen

	<i>Poistoaika/%</i>	<i>Poistomenetelmä</i>
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	2 - 5 vuotta	Tasapoisto
Aineettomat oikeudet	5 - 20 vuotta	Tasapoisto
Liikearvo	2-5 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	2 - 5 vuotta	Tasapoisto
Osallistuminen toisen yhteisön		
- Tiehankkeisiin	15 - 20 vuotta	Tasapoisto
- Ratahankkeisiin	30 - 40 vuotta	Tasapoisto
-Väylähankkeisiin	*	
-Osake- ja vuokrahuoneistojen perusparannusmenot	5 - 10 vuotta	
-Muut	2 - 10 vuotta	
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa	
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 - 50 vuotta	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 30 vuotta	Tasapoisto
Talousrakennukset	10 - 20 vuotta	Tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	20 - 30 vuotta	Tasapoisto
Asuinrakennukset	30 - 50 vuotta	Tasapoisto
Kallioluolat ja -tunnelit, väestönsuojat	30 - 70 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	17 %	Menojäännöspoisto
Sillat, laiturit ja uimalat	18 %	Menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	18 %	Menojäännöspoisto
Vedenjakeluverkosto	8 %	Menojäännöspoisto
Viemäriverkko	8 %	Menojäännöspoisto
Kaukolämpöverkko	12 %	Menojäännöspoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	17 %	Menojäännöspoisto
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	20 %	Menojäännöspoisto
Maakaasuverkko	12 %	Menojäännöspoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	17 %	Menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	18 %	Menojäännöspoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	17 %	Menojäännöspoisto
Liikenteen ohjauslaitteet	22 %	Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	22 %	Menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	15 - 20 vuotta	Tasapoisto
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 - 15 vuotta	Tasapoisto

Muut kuljetusvälineet	4 - 7 vuotta	Tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet	5 - 10 vuotta	Tasapoisto
Muut raskaat koneet	10 - 15 vuotta	Tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 - 10 vuotta	Tasapoisto
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 - 15 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	3 - 5 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 - 5 vuotta	Tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	
Arvo ja taide-esineet	ei poistoaikaa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa	

*Sovelletaan vastaavanlaisen hyödykkeen poistoajoja

12) Selvitys pakollisten varausten muutoksista

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.	1 659 905,00	0,00	1 659 905,00	2 886 045,52
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	1 659 905,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	-2 886 045,52
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.	1 659 905,00	0,00	1 659 905,00	1 659 905,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu 1.1.	0,00	944 032,20	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	151 701,88	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu 31.12.	0,00	1 095 734,08	0,00	0,00
Ympäristövastuu; pilaantuneen maa-aineen puhdistusvas- tuu 1.1.	0,00	583,12	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Ympäristövastuu; pilaantuneen maa-aineen puhdistusvas- tuu 31.12.	0,00	583,12	0,00	0,00
Pakollisten varausten muutos yhteensä	1 659 905,00	1 096 317,20	1 659 905,00	1 659 905,00

13) Selvitys pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitoista ja - tappioista

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	239 168,11	498 023,68	239 168,11	498 023,68
Rakennusten luovutusvoitot	251 970,28	0,00	251 970,28	0,00
Muut luovutusvoitot	61 733,15	205 518,24	0,00	24 925,39
Myyntivoitot yhteensä	552 871,54	703 541,92	491 138,39	522 949,07
Muut toimintakulut	2023	2022	2023	2022
Kiinteistön luovutustappiot	58 476,76	0,00	0,00	0,00
Luovutustappiot yhteensä	58 476,76	0,00	0,00	0,00

14) Satunnaiset tuotot ja kulut

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
Satunnaiset tuotot				
Kiinteistöveron pal., Fimlab osakkeiden myynti	0,00	509 647,74	0,00	0,00
SeutuTK:n pääoman palautukset	0,00	0,00	0,00	112 154,27
Satunnaiset tuotot yhteensä	0,00	509 647,74	0,00	112 154,27

15) Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	260 730,06	188 041,06
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	30 628,25	30 628,25
Yhteensä	291 358,31	218 669,31

16) Erittely poistoeron muutoksista

Ei ilmoitettavaa.

6.3 Taseen liitetiedot

17) Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Ei ilmoitettavaa.

18) Arvonkorotukset

Ei ilmoitettavaa.

19) Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien tase-eräkohtaiset tiedot

	Poistamaton hankintameno 1.1.	Lisäykset tili- kauden aikana	Rahoitusosuudet tilikaudella	Vähennykset tili- kauden aikana	Siirrot erien välillä	Tilikauden poisto	Poistamaton hankintameno 31.12.
Aineettomat hyödykkeet	37 033,85	21 076,06	0,00	0,00	22 573,55	-38 929,23	41 754,23
Maa- ja vesialueet	17 273 925,21	948 245,38	0,00	-70 304,61	0,00	0,00	18 151 865,98
Rakennukset	63 920 848,84	348 103,15	0,00	0,00	24 610 310,25	-4 055 887,58	84 823 374,66
Kiinteät rakenteet *	14 089 318,30	2 369 219,14	-5 600,00	0,00	388 823,04	-2 345 838,02	14 495 922,46
Koneet ja kalusto **	3 413 634,13	434 767,49	0,00	0,00	44 800,14	-907 760,12	2 985 441,64
Keskeneräiset hankinnat	24 944 609,12	957 699,52	-120 000,00	0,00	-25 066 506,98	0,00	715 801,66
Aineelliset hyödykkeet	123 642 335,60	5 058 034,68	-125 600,00	-70 304,61	-22 573,55	-7 309 485,72	121 172 406,40
Tytäryhtiöosakkeet	3 937 744,59	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3 937 744,59
Osakkuusyhteisöosakkeet	168 187,93	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	168 187,93
Muut osakkeet	4 289 335,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4 289 335,23
Kuntayhtymäosuudet ***	1 299 016,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1 299 016,37
Osakkeet ja osuudet	9 694 284,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9 694 284,12
Lainasaamiset	19 781 131,85	0,00	0,00	-799 352,95	0,00	0,00	18 981 778,90
Muut saamiset muilta	527 139,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	527 139,16
Sijoitukset	30 002 555,13	0,00	0,00	-799 352,95	0,00	0,00	29 203 202,18
Pysyvät vastaavat	153 681 924,58	5 079 110,74	-125 600,00	-869 657,56	0,00	-7 348 414,95	150 417 362,80

* Oikaisu tiliryhmän kiinteät rakenteet tilinavaussaldoon 1.1.2023; Hyvinvointialueelle siirtyvä irtain omaisuus vähennetty taseen omaisuuseristä yht. 27.741,17.

** Oikaisu tiliryhmän koneet ja kalusto tilinavaussaldoon 1.1.2023; Hyvinvointialueelle siirtyvä irtain omaisuus vähennetty taseen omaisuuseristä yht. 18.551,13.

*** Oikaisu tiliryhmän kuntayhtymäosuudet tilinavaussaldoon 1.1.2023; Hyvinvointialueelle siirtyvä kuntayhtymän jäsenosuus vähennetty kunnan taseen omaisuuseristä yht. 2.906.468,58.

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet erittely				
Maa- ja vesialueet	19 113 500,79	19 409 294,83	18 151 865,98	17 273 925,21
Maa- ja vesialueet yhteensä	19 113 500,79	19 409 294,83	18 151 865,98	17 273 925,21

20-22) Omistukset muissa yhteisöissä	Kotikunta	Konsernin omistus- OSUUS (%)	Konsernin OSUUS omasta pääomasta	Konsernin osuus vieraasta pääomasta	Konsernin osuus tili- kauden voi- tosta/tappiosta
Tytär yhteisö					
Laukaan Vuokrakodit Oy	Laukaa	100,00	360 085,70	23 443 969,59	47,50
Laukaan Kehitysyhtiö Oy	Laukaa	100,00	818 101,59	9 957,11	47 509,68
Laukaan Vesihuolto Oy	Laukaa	100,00	1 928 379,59	21 309 182,96	-252 795,61
Kuntayhtymä					
Jyväskylän Koulutus kuntayhtymä	Jyväskylä	7,4677	6 698 796,31	2 235 952,72	483 304,47
Keski-Suomen Liitto	Jyväskylä	7,00	62 100,42	125 115,64	11 569,78
Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	Äänekoski	6,44	1 515 136,25	163 425,52	-29 871,58
Osakkuusyhteisöt					
Jyvässeudun Liikenneturvallisuuskeskus Oy	Laukaa	48,00	209 525,40	13 764,85	-25 245,93
Laukaan Linja-autoasema- kiinteistö Oy	Laukaa	26,06	311 366,07	2 533,95	11,99

23) Saamisten erittely

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	179 268,74	0,00	69 552,19
Lainasaamiset	0,00	1 248 233,11	0,00	
Yhteensä	0,00	1 427 501,85	0,00	69 552,19
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	26 244,45	0,00	31 648,98
Siirtosaamiset	0,00	1 750,00	0,00	38 028,25
Yhteensä	0,00	27 994,45	0,00	69 677,23
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistus yhteisyhteisöiltä	0,00	468,16	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	468,16	0,00	0,00
Saamiset yhteensä	0,00	1 455 964,46	0,00	139 229,42

24) Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät

Lyhytaikaiset siirtosaamiset	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	359 124,20	7,83	359 124,20	0,00
Kelan korvaus työterveyshuollosta	438 405,37	304 301,32	422 241,10	226 592,68
EU-tuet ja avustukset	193 459,34	62 530,47	143 977,20	14 484,48
Muut tulojäämät	324 643,38	1 400 306,72	147 466,97	681 334,65
Tulojäämät yhteensä	1 315 632,29	1 767 146,34	1 072 809,47	922 411,81
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 315 632,29	1 767 146,34	1 072 809,47	922 411,81

25) Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	32 370 946,89	32 370 946,89	32 370 946,89	32 370 946,89
1.1. aloittavaan taseeseen tehdyt muutokset:				
K-S hva:lle siirtynyt K-S shp:n kuntayhtymän jäsenosuus	2 906 468,58	0,00	2 906 468,58	0,00
K-S hva:lle siirtyneen henkilöstön lomapalkkavelka	-1 757 733,39	0,00	-1 757 733,39	0,00
K-S hva:lle siirtyneet omaisuuserät	46 292,30	0,00	46 292,30	0,00
1.1. aloittavaan taseeseen tehdyt muutokset yht.	1 195 027,49	0,00	1 195 027,49	0,00
Tilikauden lisäykset				
Tilikaudenvähennykset				
Peruspääoma 31.12.	31 175 919,40	32 370 946,89	31 175 919,40	32 370 946,89
Arvonkorotusrahasto 1.1.	250 910,54	250 516,41	0,00	0,00
Lisäykset	54,09	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0	394,13	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	250 964,63	250 910,54	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1.	2 940 843,61	2 852 560,33	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	88 283,28	0,00	0,00
Vähennykset	101 017,84	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	2 839 825,77	2 940 843,61	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-6 895 432,02	-4 026 222,61	-2 715 259,57	1 841 327,39
1.1. aloittavaan taseeseen tehdyt muutokset				
soteuudistuksen vaikutuksista aiheutuvat muutokset	-1 501 855,59	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-8 397 287,61	-3 938 002,20	-2 715 259,57	1 841 327,39
Tilikauden yli-/alijäämä 31.12.	4 194 735,09	-2 957 429,82	2 817 062,98	-4 556 586,96
Oma pääoma yhteensä	30 064 157,28	28 667 269,02	31 277 722,81	29 655 687,32

Aikaisemmilta tilikausilta kunnalle kertyneeseen yli- ja alijäämään vaikuttaneita tekijöitä:

Vuonna 2013 kirjattiin 3,7 miljoonaa euroa edellisten tilikausien yli-/alijäämiin maan myyntitulojen oikaisua vuosilta 1997-2012.

Kunta on yhtiöittänyt vuonna 2015 Vesihuoltolaitoksen, jolloin satunnaisiin tuottoihin kirjattiin 10,3 miljoonaa euroa. Samana vuonna tehtiin myös 2,2 miljoonan lisäpoistot.

Hyvinvointialueuudistuksen vuoksi Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kertyneet alijäämät tuli kattaa 31.12.2022 mennessä. Laukaan kunnan kertyneeseen yli-/alijäämään on tehty vuonna 2021 1,0 miljoonan euron oikaisu alijäämien kattamiseksi. Vuonna 2022 kertyneiden alijäämien kattamisen osuus oli 3,1 miljoonaa euroa. Kunnat kattoivat myös Seututerveyskeskuksen syntyneet alijäämät. Laukaan osuus alijäämän kattamisesta oli 2,4 miljoonaa euroa vuonna 2022.

26) Erittely poistoerosta

Ei ilmoitettavaa.

27) Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 876 721,26	7 913 159,90
Muut velat	3 319 362,11	3 319 362,11
Pitkäaikaiset velat yhteensä	11 196 083,37	11 232 522,01

28) Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista

	2023	2022
JVK-laina 2021/2024	25 000 000,00	25 000 000,00
-korko -0,273 %		
-kertalyhenteinen		
Alle vuoden kuluessa erääntyvät		
kuntatodistuslainat	57 000 000,00	56 000 000,00
-korko 3,945 % - 4,06 %		
-erääntyvät 4.1.-27.3.2024		
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	82 000 000,00	81 000 000,00

29) Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	0,00	1 095 734,08	0,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä	0,00	0,00	0	1 659 905,00
Muut pakolliset varaukset	1 659 905,00	583,12	1 659 905,00	0,00
Muut pakolliset varaukset yhteensä	1 659 905,00	1 096 317,20	1 659 905,00	1 659 905,00

30) Vieras pääoma

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	96 234,41	0,00	52 573,75
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	448 090,21		
Yhteensä	0,00	544 324,62	0,00	52 573,75
Velat kuntayhtymille, joissa Laukaa on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	365,01	0,00	5 588 959,11
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	52 530,78
Yhteensä	0,00	365,01	0,00	5 641 489,89
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteisöille				
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Vieras pääoma yhteensä	0,00	544 689,63	0,00	5 694 063,64

31) Sekkitililimiitti

	Kunta	
	2023	2022
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	4 500 000,00	4 500 000,00
-siitä käyttämättä oleva määrä	3 251 766,89	3 900 360,60

32) Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Pitkäaikaiset muut velat				
Liittymismaksut	3 921 412,18	3 921 412,18	3 319 362,11	3 319 362,11
Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaiset muut velat yhteensä	3 921 412,18	3 921 412,18	3 319 362,11	3 319 362,11
Lyhytaikaiset muut velat				
Liittymismaksut	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut velat	1 141 271,17	1 567 666,44	672 778,92	909 577,59
Lyhytaikaiset muut velat yhteensä	1 141 271,17	1 567 666,44	672 778,92	909 577,59

33) Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	4 251 740,52	7 844 106,95	3 800 179,95	5 472 663,93
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	82 878,01	393 387,54	9 035,77	236 070,36
Hankkeiden tulojen jaksotukset	570 111,50	1 614 408,47	446 603,32	1 373 259,45
Korkojaksotukset	132 995,48	222 461,73		82 713,33
Muut siirtovelat	1 257 864,19	1 881 734,16	81 286,83	430 184,28
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	6 295 589,69	11 956 098,85	4 337 105,87	7 594 891,35

34) Velat, joista kunta on pantannut, kiinnittänyt

Ei ilmoitettavaa.

35) Vakuudet, jotka annettu muiden omien sitoumusten kuin velkojen vakuudeksi

Ei ilmoitettavaa

36) Vakuudet samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

Ei ilmoitettavaa

37) Muut vakuudet

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	20 000,00	0,00	20 000,00	0,00
Yhteensä	20 000,00	0,00	20 000,00	0,00

38) Vuokra- ja leasingvastuut

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä	37 737 815,59	39 187 237,36	34 754 026,91	34 158 261,05
Siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 996 235,62	3 141 276,95	2 715 236,94	2 513 627,16
Siitä PPP-hankkeet	0,00	0,00	0,00	0,00
Siitä sopimuksiin sisältyvät lunastusvelvoitteet*	0,00	0,00	0,00	0,00

*)Kunta on solminut Kuntarahoitus Oyj:n kanssa Lievestuoreen Laurinkylän koulua koskevan 12,6 miljoonan euron kiinteistöleasing sopimuksen, Laukaan lukiota ja Sydän-Laukaan koulua koskevan 10,1 miljoonan euron kiinteistöleasing sopimuksen ja Kirkonkylän koulun E-rakennuksen laajennusosan uudisrakentamista koskevan 15,1 miljoonan euron leasing sopimuksen, joissa 20 vuoden vuokra-ajan jälkeen kunnan on:

- 1) jatkettava vuokraamista lisävuokra-ajalla,
- 2) ostettava kiinteistö sopimuksen mukaisella jäännösarvolla tai
- 3) osoitettava kiinteistölle ostaja sopimuksen mukaisella jäännösarvolla.

39) Kunnan antamat vastuusitoumukset sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta

	Kunta	
	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	33 674 065,74	33 674 065,74
Jäljellä oleva pääoma	18 809 355,15	19 043 543,45

40) Muut kunnan antamat vastuusitoumukset ja muut vastuut

	2023	2022
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	5 855 049,42	5 855 049,42
Jäljellä oleva pääoma	2 222 198,42	2 424 531,86
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	155 754 194,00	142 236 775,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	123 984,00	82 253,00

41) Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Kunta	
	2023	2022
Urakoitsijoiden vakuustalletukset 31.12.	466 020,89	1 816 237,48
Maa-aineslupien maisemointivakuudet 31.12.	1 149 696,00	1 165 713,00
Ympäristölupapäätösten vakuudet 31.12.	152 400,00	116 900,00

Kiinteistön mahdollisen myynnin yhteydessä kunnalla on ALV 33§:n mukaan velvollisuus maksaa valtiolle takaisin kiinteistöjen rakennus- ja perusparannuskustannuksista tehdyt arvonlisäveron vähennykset ja palautukset sekä velvollisuus maksaa oman käytön vero itse tehdystä rakennustyöstä. Vuonna 2023 rakennusinvestoinneista kunnalla oli arvonlisäveron palautusvastuita 9.098.102 euroa ja vuonna 2022 10.897.578 euroa. Lisäksi kunnalla on maankäyttösopimuksia.

Kunnalla on OP Yrityspankki Oyj:n kanssa 30,0 miljoonan euron pääomalle 25.9.2023 alkanut 10 vuoden koronvaihtosopimus. Sopimukseen on sisällytetty vanhojen terminoitujen koronvaihtosopimusten positiivinen markkina-arvo 263.000 euroa. Sopimuksessa vaihdetaan korko 3 kk Euribor kiinteäksi hintaan 2,74 % ja sopimus on kertalyhenteinen. Sopimus on niin sanottu tehostettu koronvaihtosopimus, jolloin korko on 2,74 % jos viitekorko on alle 4,25 % ja mikäli viitekorko ylittää 4,25 %, on kunnan maksama korko viitekorko vähennettynä 1,501 %. Johdannaissopimus on tehty korkomenojen suojaamisen tarkoituksessa. Tehostetun koronvaihtosopimuksen markkina-arvo oli 31.12.2023 -1.614.136,66 euroa.

Kunnalla on OP Yrityspankki Oyj:n kanssa 15,0 miljoonan euron pääomalle 19.4.2024 alkava 3 vuoden koronvaihtosopimus. Sopimuksessa vaihdetaan korko 3 kk Euribor kiinteäksi hintaan 3,24 % ja sopimus on kertalyhenteinen. Johdannaissopimus on tehty korkomenojen suojaamisen tarkoituksessa. Tehostetun koronvaihtosopimuksen markkina-arvo oli 31.12.2023 -431.450,55 euroa.

42) Henkilöstön lukumäärä 31.12

Henkilöstön lukumäärä on ilmoitettu kohdassa 3.1.5 kunnan henkilöstö

43) Henkilöstökulut

	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	40 032 135,64	51 021 962,78
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin yhteensä	166 683,66	296 330,28
Henkilöstökulut yhteensä	40 198 819,30	51 318 293,06

44) Luottamushenkilömaksut

	2023	2022
Kokoomus	2 080,00	2 218,00
Keskusta	3 138,80	3 613,50
SDP	3 573,00	4 403,26
Vasemmistoliitto	410,00	437,00
Perussuomalaiset	3 605,25	3 741,25
Yhteensä	12 807,05	14 413,01

Valtuustoryhmille myönnettyt tuet ilmoitettu kohdassa 3.1.2

45) Tilintarkastajan palkkiot

Tilintarastusyhteisö KPMG Oy Ab / BDO Auditor Oy

	2023	2022
Tilintarkastuspalkkiot	13 274,50	10 643,85
Tilintarkastajan lausunnot	0,00	1 171,80
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	3 335,84	3 654,90
Muut palkkiot	0,00	17 179,56
Palkkiot yhteensä	16 610,34	32 650,11

46) Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välinen liiketoiminta

Laukaan kunta on kunnanjohtaja Linda Leinosen kanssa sopinut kuntalain mukaisen johtajasopimuksen kunnanvaltuuston päätöksellä 7.12.2020 § 44. Johtajasopimuksessa on sovittu erokorvauksesta siten, että mikäli luottamuspujan vuoksi on käynnistetty kunnanjohtajan irtisanomismenettely, maksetaan kunnanjohtajalle irtisanomisajan palkan lisäksi 9 kuukauden palkkaa vastaava siirtymäkorvaus hänen itse irtisanoutuessaan.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen tytäryhteisö Laukaan Vuokrakodit Oy:lle 1.7.2014 alkaen 10.000.000,00 euron lainan. Lainalla on 20 vuoden takaisinmaksuaika ja markkinahintatietoinen korko 5 vuoden kiinteä korko 1,1 % sis. marginaali, seuraava tarkistus 1.7.2024. Lainalle ei ole vaadittu vakuuksia. Lainan jäljellä oleva pääoma oli tilikauden 2023 päättyessä 3,7 miljoonaa euroa.

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen kunnan toimialalla toimivalle tytäryhteisö Laukaan Vesihuolto Oy:lle 31.12.2015 alkaen 15.265.000,00 euron lainan. Laina on kertalyhenteinen ja erääntyy maksettavaksi 10 vuoden kuluttua 31.12.2025. Lainalla on markkinahintatietoinen korko 31.12.2020 alkaen 5 v kiinteä 2,0 % (sis. marginaali). Lainalle ei ole vaadittu vakuuksia.

Kunnalla on tytäryhtiönsä Laukaan Vesihuolto Oy:n kanssa sopimus toimitusjohtajapalveluiden tuottamisesta yhtiölle. Sopimuksen perusteella yhtiön toimitusjohtajan tehtävään on nimetty kunnan teknisen johtajan virkaa hoitava Janne Laiho. Laukaan Vesihuolto Oy maksaa kunnalle 10.000 euroa vuodessa toimitusjohtajasopimuksen perusteella. Maksettu summa vastaa kustannuksia, jotka kunnalle syntyvät palvelun tuottamisesta.

Kunnalla on tytäryhtiönsä Laukaan Kehitysytio Oy:n kanssa sopimus toimitusjohtajapalveluiden tuottamisesta yhtiölle. Sopimuksen perusteella yhtiön toimitusjohtajan tehtävään on nimetty kunnan yritysasi-

antuntija Sanna Jylänki. Laukaan Kehitysyhtiö Oy maksaa kunnalle 6.000 euroa vuodessa toimitusjohtajasopimuksen perusteella. Maksettu summa vastaa kustannuksia, jotka kunnalle syntyvät palvelun tuottamisesta.

Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tilivuoden 2023 aikana muita tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

6.4 Muut eriytetyt laskelmat

TULOSLASKELMA 31.12.2022	2023	2022
Liikevaihto	143 444,51	138 441,24
Muut myyntituotot	143 444,51	138 441,24
Aineet ja tarvikkeet		
Ostot tilikaudella	29 920,00	27 085,63
Palvelujen ostot	12 600,00	12 600,00
Vuokrat	28 289,00	25 515,63
Henkilöstökulut	18 945,88	16 567,75
Palkat	15 701,86	13 704,03
Henkilösivukulut	3 244,02	2 863,72
Poistot	1 120,55	927,36
Hallinnon kustannusten wyörytys	0,00	861,66
Liikeyljäämä	52 569,08	54 883,21
Tilikauden yli-/alijäämä	52 569,08	54 883,21

Poistot esitetty laskelmalla laskennallisesti, toimintakulujen suhteessa

Ruokapalvelut kuuluvat tukipalveluiden palveluluokalle 5501, jolle wyörytyksiä ei ole laskettu.

Wyörytykset tehdään AURA-käsikirjan mukaisesti varsinaisille palveluluokille.

Kuvaus kustannuslaskennan periaatteista

Kustannuslaskennan toteutuksessa määritellään laskentakohteen kustannusten aiheuttamisperiaate ja laskentateknikka. Aiheuttamisperiaatteen perusteella määritellään, onko kyseessä toiminnan aiheuttama erilliskustannus vai yhteiskustannus. Toiminnan aiheuttamat erilliskustannukset käsitellään välittömänä kustannuksena, jos tämä on tarkoituksenmukaista ja todellisen aiheutumisen osoittava kohdistamisperiaate on määriteltävissä. Mikäli erilliskustannusten kohdistaminen aiheuttaa merkittävän työn hyötyyn nähden, voidaan osa erilliskustannuksista käsitellä välillisenä kustannuksena, kuten esimerkiksi osa tukitoimintojen kustannuksista. Yhteiskustannukset, joilla ei ole olemassa todellisen aiheutumisen osoittavaa kohdistamisperustetta, käsitellään välillisinä kustannuksina, koska todellisen aiheutumisen osoittavaa kohdistamisperustetta

ei ole olemassa, esimerkiksi hallinnon tukipalvelut ja yhteiset ict-kustannukset. Välilliset kustannukset kohdistetaan parhaiten kyseiseen toimintaan soveltuvan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti lopullisille laskentakohteille.

Yksityisten päiväkotien myyntituotot on kohdistettu toteutuneen myynnin mukaisesti. Yksityisten päiväkotien kustannuksilla ei ole olemassa todellisen aiheuttamisperiaatteen osoittavaa kohdistamisperiaatetta, ja tämän vuoksi ruokapalvelun kustannukset on kohdistettu yksityisille päiväkodeille ruokailijoiden määrien / aterioiden määrien suhteessa. Laskujen tiliöinti tai työajan kohdentaminen vain yksityisille päiväkodeille ei ole mahdollista, sillä eri toimipaikoille valmistettava ruoka tehdään samalla kertaa. Poistot on kohdistettu yksityisten päiväkotien ruokapalveluille toimintakulujen suhteessa.

6.5 Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista

001 Muistiot	672 Vammaispalvelun laskutus
002 Sisäiset kertalaskut	710 Yleishallinnon laskutus
003 Sisäiset toistuvaislaskut	750 Koulutoimen laskutus
006 Jaksotukset	760 Vapaa-aikatoimen laskutus
007 Vyörytykset	761 Venepaikkalaskutus
008 Oikaisut tilinavaussaldoihin	762 Kirjaston laskutus
009 Käyttöomaisuusviennit	763 Vattipajan laskutus
010 Tiliotetositteet	764 Kansalaisopiston laskutus
020 Myyntireskontra suoritukset	765 Kansalaisopiston laskutus
021 Myyntireskontra viitesuoritukset	766 Rakennusvalvonnan laskutus
030 Palkat	767 Rakennusvalvonnan laskutus / Hankasalmi
031 Sijaismaksajapalkat	770 Rakennusvalvontalaskutus
035 Effica-toimeentulotuki	771 Ympäristöpalvelun laskutus
036 Varastotapahtumat	772 Ympäristövalvonta
037 Populus-matkalaskut	773 Kaavoitusosaston laskutus
040 Ostoreskontra suoritukset	774 Ympäristövalvonta
410 Ostolaskut Laukaan kunta	775 Maa-alueen vuokrat
460 Ostolaskut Sähköiset	776 Tontinvarausmaksujen laskutus
610 Vanhainkotilaskutus	777 Tontin kauppahinnan laskutus
620 Päivähoitolaskutus	780 Asuinhuoneistojen vuokrat
630 Kotihoito vanhusten palvelut	781 Teollisuus- ja toimitilavuokrat
631 Kotihoito ja palveluasuminen	783 Teknisen toimen laskutus
640 Varhaiskasvatus laskutus	784 Jätelaskutus
641 Sosiaalipalvelut	785 Venepaikkalaskutus
650 Sosiaaliosaston laskutus	786 Lainalaskutus
651 Sosiaalipalvelut kertalaskutus	787 Tilapalvelun laskutus
660 Sosiaalityö kertalaskutus	788 Tekninen toimi
670 Sosiaalityö toistuvailaskutus	910 Tilinpäätössimulointi

Päiväkirja ja pääkirja tallenteena, osto- ja myyntireskontrat paperitulosteena, tuloslaskelma ja tase paperitulosteena, tilinpäätös nidottuna.